

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

TÜRKÇE

8. SINIF

DERS KİTABI

Selahattin SAYGI

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının **09.05.2022** tarihli ve **36** sayılı kararıyla **2023 - 2024** öğretim yılından itibaren **5 (beş)** yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

Ferman
YAYINCILIK

FERMAN YAYINCILIK MATBAA BİLG.
İNŞ. TAAH. SAN. TİC. LTD. Ş.
Sağlık Sokak 31-13 Sıhhiye/ANKARA
Telefon: 431 25 81 Belgeç: 433 04 57
www.fermanyayincilik.com.tr

Editör

AYŞE KILIÇARSLAN

Dil Uzmanı

GÜLAY ARIK

Görsel Tasarım Uzmanı

GİZEM DİLA YAZICI

Program Geliştirme Uzmanı

MUSTAFA BULUCU

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

PROF. DR. DEVRİM ALICI

Rehberlik Uzmanı

EMRAH EVREN

ISBN

978-625-83768-3-0

Baskı Yeri

Cem Web Ofset AŞ, ANKARA

Baskı Yılı

2023

Bu kitabın her hakkı © **FERMAN YAYINCILIK MATBAA BİLGİSAYAR İNŞAAT TAAHHÜT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ**'ne aittir. Fikir Eserleri Kanunu gereğince tamamı veya bir kısmı yayıncının izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve basılamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

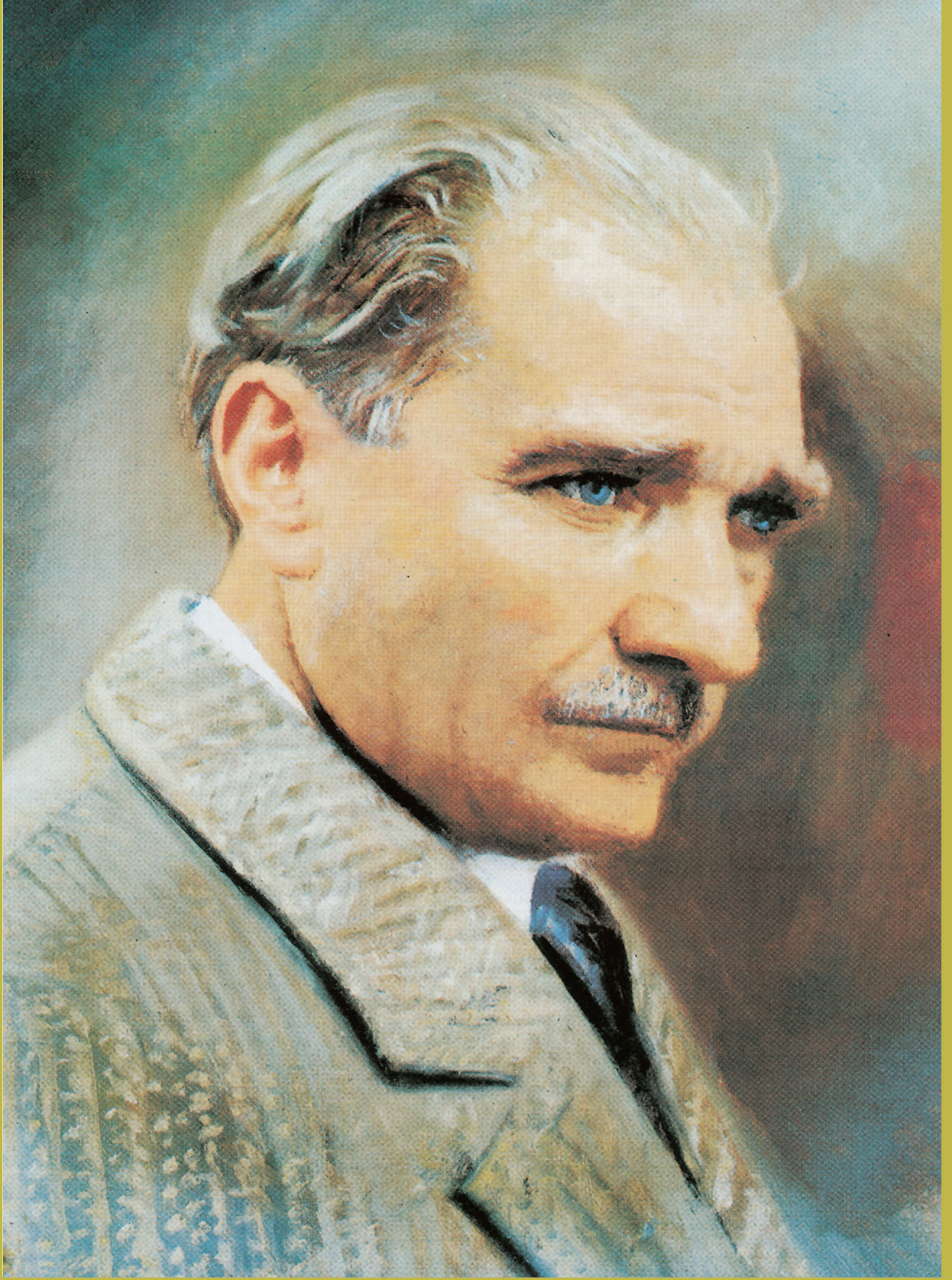
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI	8
---------------------------	---

1. TEMA: ERDEMLER

Tuzağa Düşen Ceylan	12
Forsa	20
Türkçenin Söz Denizinde-Sevmek	30
Dinleme Metni: Dostluğun Değeri.....	38
Serbest Okuma Metni: Anadolu'da Tuzun da Bir Sözü Var.....	41
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	44

2. TEMA: DOĞA VE EVREN

Kızıl Renkli Komşumuz	52
Ağaçlar Al Giydi Kuşlar Dillendi.....	60
Beyaz Diş	66
Dinleme Metni: Son Kuşlar	75
Serbest Okuma Metni: Kestane	79
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	82

3. TEMA: MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

Türk Plastik Sanatları	90
Türkiye'm	98
Ergenekon Destanı	104
Dinleme Metni: Atasözleri Üzerine	114
Serbest Okuma Metni: Güldüren Gerçek: Nasrettin Hoca	117
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	121

4. TEMA: MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

Duatepe	128
Şu Sonsuz Koşu	136
Atatürk ve Millî Eğitim	142
Dinleme Metni: Türk İstiklâl Marşı	149
Serbest Okuma Metni: Mustafa Kemal'in Kağnısı	152
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	154

5. TEMA: VATANDAŞLIK

Selim'i Anarım	162
Bebeklerin Ulusu Yok	170
Birey-Toplumsallık	176
Dinleme Metni: Kurtla Köpek.....	184
Serbest Okuma Metni: Çömlekçi Baba	187
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	190

6. TEMA: SAĞLIK VE SPOR

Kahvaltının Önemi	198
Güreş	204
Lokman Hekim'in Masalı	210
Dinleme Metni: Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu	218
Serbest Okuma Metni: Hastahane	221
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	222

7. TEMA: SANAT

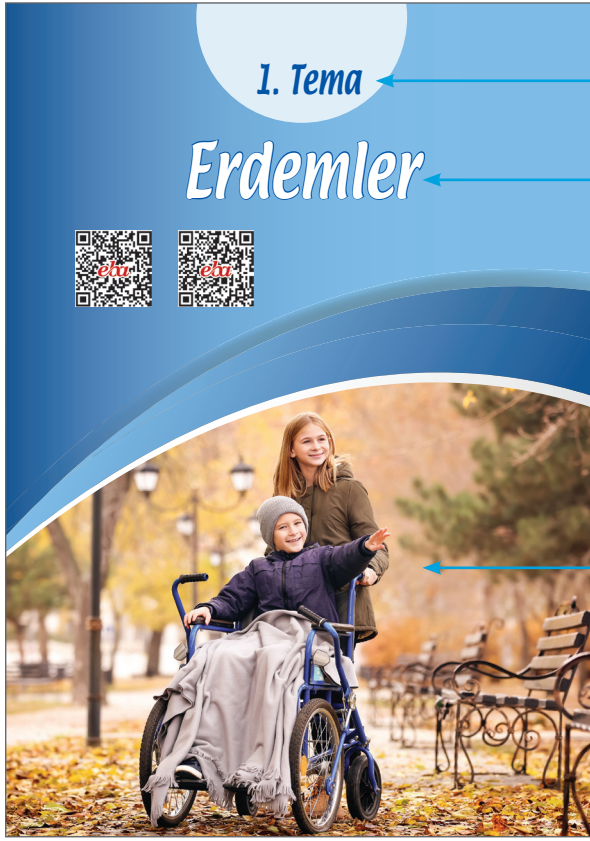
Ressam İçin Zili Çalın.....	230
Geleneksel El Sanatları Çarşısı	239
San'at	246
Dinleme Metni: Armağan	252
Serbest Okuma Metni: Bir Kış Öyküsü.....	255
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	259

8. TEMA: BİLİM VE TEKNOLOJİ

Robotlar	266
Akıl Aydınlığında.....	275
Pastör'ün Savaşı	282
Dinleme Metni: Harezmi	289
Serbest Okuma Metni: Sosyal Medya Bağımlılığı.....	292
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	295

SÖZLÜK	299
KAYNAKÇA	301
GENEL AĞ KAYNAKÇASI	302
GÖRSEL KAYNAKÇA	302
CEVAP ANAHTARI	302

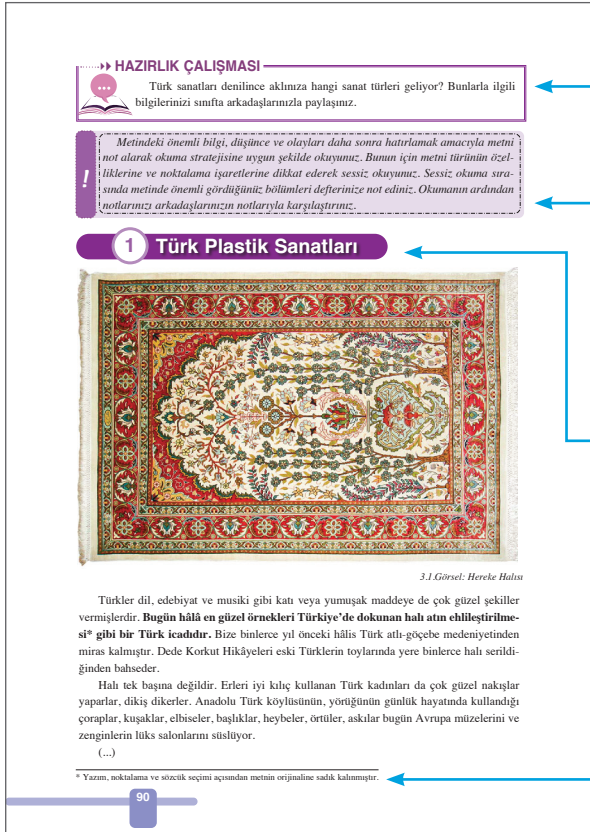
ORGANİZASYON ŞEMASI

Tema numarasının yer aldığı bölümdür.

Tema adının yer aldığı bölümdür.

Tema ile ilgili görselin yer aldığı bölümdür.

Okuyacağınız metinle ilgili ön bilgilerinizi harekete geçirecek hazırlık sorularının yer aldığı bölümdür.

Metni, hangi yöntem ve teknikle okuyacağınızı gösteren uyarıların yer aldığı bölümdür.

Okuyacağınız metnin adının yer aldığı bölümdür. Bu bölümde metinler, orijinallerine bağlı kalınarak verilmiştir.

Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmiştir.

Dinleme metnlerinin yer aldığı bölümdür.

Okuduğunuz/dinlediğiniz metinleri anlamana-
za yönelik etkinliklerin yer aldığı bölümdür.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Dostluk kavramı sizin için ne ifade eder? İnsanlar neden dostluk kurmaya ihtiyaç duyar? Düşüncelerinizi anlatınız.

Metni öğretmeninizden ya da "Dinleme/Eğleme CD'sinden [Compact Disc (Kompakt Disk)]" dinleyeceksiniz. Metni dinlerken kaydı durdurarak olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulununuz. Tahminlerinizi defterinize yazınız. Dinleme sonunda tahminlerinizin doğruluğunu kontrol ediniz.

Dinleme Metni:

4 Dostluğun Değeri

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamı bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamı bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamı öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:
Tahmini Anlamı:
Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:
Tahmini Anlamı:
Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:
Tahmini Anlamı:
Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:
Tahmini Anlamı:
Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:
Tahmini Anlamı:
Cümlem:

38

Temayı işledikten sonra edindiğiniz bilgileri farklı teknik ve yöntemlerle değerlendirebileceğiniz ölçme ve değerlendirme sorularının yer aldığı bölümdür.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ASLAN İLE FARE

Herkese saygı göstermeli elden geldikçe.
Unutmadık kimselerden fayda götürir, insan.
İşte bu gerçeği anlatan iki hikâye,
Daha nice bin hikâye arasından:

Pençesi dibinde bir arslanım,
Dalgalıklıkla bir fare topraktan çıkıverdi.
Bu fırsatı kullanmadı sultanı ormanın;
Fareye dokunmayıp bir büyüklük gösterdi.
Bu iyiliği boşa gitti sanmayın sakın.
Kimin aklına gelir ki bir an,
Fareye işi düşer arslanın?
Ama o da bir gün dışarı çıktı ormandan.
Gitti, tutuldu bir ağa.
Ne çırpınma, ne kükreme... Kâr etmez tuzağa.
Bay fare koştu; dişiyle arslanın ağzını
Öyle bir kemirdi ki ağ sökülüdü nihayet.

Sabırla zamanın yaptığını
Ne kuvvet yapabilir, ne şiddet.

LA FONTAINE (LA FONTEN)
(Çev.: Orhan Veli KANIK)

Aşağıdaki soruları "Aslan ile Fare" adlı metne göre cevaplayınız.

1. Metinde hangi değerler üzerinde durulmuştur?

2. Metinden nasıl bir ders çıkarmalıyız?

3. Okuduğunuz metnin türü nedir? Nedenleriyle açıklayınız.

44

Serbest okuma metninin verildiği bölümdür.

Serbest Okuma Metni

5 Anadolu'da Tuzun da Bir Sözü Var

İnsanların ekme gibi su gibi vazgeçemeyeceği günlük ihtiyaçlarından biri de tuzdur. Anadolu'da "Tuzsuz aş, ağrsız baş olmaz." derler. Yalnız aşın tadı tuzu değil, hayatın da tadı tuzu olmalıdır. Anadolu'da evlenme gelenekleri arasında yeni evlilerin yastığının altına şeker ve tuz koymalarının manası bu olsa gerek. Anadolu insanı konuğuna tatlıdan önce tuzlu ikram eder. Ağzı tadı tuzuyla tamamlansın diye.

Tuzu, ilk çağlarda, Türklerin keşfettiğini, dünyaya Türklerin tanıttığını tarih yazar. Söylentilere göre tuzlu bir bölgede keklik avlayan bir avcı, oracıkta çalı çırpı yakarak avını kızartmış, bir budunu kopartıp ağzına atacağı sırada but elinden düşmüştü, tuzlara belemnmiş. Avcı, budu yerden alarak atmış ağzına. Değişik, hoş bir tat bulmuş avında... Öteki budu koparmış, onu da yemiş ama ilkinin tadı başka. O zaman anlamış tuzun varlığını. O günden sonra tuz, bütün yiyeceklerin yanında yer almış, dünyaya yayılmış.

Hani bir hikâye vardır, anlatırlar. Padişahın bir kızlarını çağırmış:

— Beni nasıl seversiniz, diye sormuş.

Büyük kız:

— Şeker gibi, bal gibi severim, demiş.

Padişah sevinmiş. Ortancası:

— Altın gibi, elmas gibi severim, cevabını vermiş.

Padişah ona da sevinmiş. Küçük kız:

— Tuz gibi severim, deyince Padişah suratını asmış, küçük kızına küsmüş.

41

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın birinci temasında yer alan “Tuzağa Düşen Ceylan” adlı metni işlediğinizde konuşma stratejilerini uygulamayı, metindeki söz sanatlarını tespit etmeyi, metinlerdeki hikâye unsurlarını belirlemeyi;

“Forsa” adlı metni işlediğinizde konuşmalarınızda beden dilini etkili bir şekilde kullanmayı, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okumayı, metindeki anlatım biçimlerini belirlemeyi, görsellerle ilgili soruları cevaplamayı;

“Türkçenin Söz Denizinde-Sevmek” adlı metni işlediğinizde kelimeleri anlamlarına uygun kullanmayı, metnin içeriğini yorumlamayı, metinler arasında karşılaştırma yapmayı, okuduklarınızla ilgili çıkarımlarda bulunmayı;

“Dostluğun Değeri” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını tahmin etmeyi, dinlediğiniz metne yönelik sorulara cevap vermeyi, dinlediğiniz metnin konusunu tespit etmeyi, dinlediğiniz metinde başvurulan düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmeyi öğreneceksiniz.

1. Tema

Erdemler

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Mevlânâ'nın "Bir mum, diğer mumu tutuşturmakla ışığından bir şey kaybetmez." sözünden ne anlıyorsunuz? Düşüncelerinizi açıklayınız.
2. İnsanların neden yardımlaşmaya ihtiyacı vardır? Yardıma ihtiyaç duyduğunuz durumlar oldu mu? Anlatınız.

Metni, türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

1 Tuzağa Düşen Ceylan

Ceylan, fare, karga ve tosbağa
Ormanistan'ın bir kenar mahallesinde
aynı evde yaşıyorlar kardeş kardeşe

İnsanlardan uzak, bahçeli evleri
akıllarında yok tuzağa düşme endişesi

Ceylan, bir gün çayıra iner
kuyruğunu sallaya sallaya
kır çiçekleri ince belinde
keyfi yerinde, pek neşeli
tasa ve kederden uzakta
dolaşır çimenler arasında

Kokusunu alınca av köpeği
"Hav hav!" ile düşer ardına
ceylan kaçır, köpek kovalar
Akşam sofraya oturur üç arkadaş
aralarında ceylan kardeş yok
"Ceylan nerede kaldı?" der fare,
"Başına bir iş gelmesin sakın!"

"İyi tanırım ceylanı," der tosbağa,
"her zaman uzaklaşmaz mahalleden
bu vakte kadar gelmediğine göre
muhakkak ve mutlaka başı dertte.
Karga gibi olsaydı kanatlarım
bulmak için izini kardeşimin
bütün Ormanistan'ı dolaşırdım."

Karga, hak verir iki arkadaşına
bir yukarı mahalleye uçar, bir aşağı
biraz kuzeye gider, biraz güneye
doğu-batı derken, bir de bakar
ceylan düşmüş avcının tuzağına
iplerden kurtulmak için çırpınmakta...

Alçaktan uçarak, yüksekten uçarak
bulutların üzerinden atlayarak
tez elden getirir haberi dostlarına:
“Ceylan, kaçarken köpeğin hışmından
düşmüş bir zalim avcının tuzağına...”

Üç arkadaş hemen verirler kararı:
Karga ile fare, ceylanı kurtaracak
tosbağa evde nöbetçi kalacak.
Karga ile fare hemen çıkar yola
fare, kemirince tuzağın iplerini
üç arkadaşın umutsuz yüzünü
aydınlatır özgürlüğün feneri

Avcı gelir, avını almak için
ceylan, zırp zırp ormanda
fare, kırt kırt deliğinde
karga, firt firt ağacın dalında

Evde kalır ama tosbağa
aklı fikri ceylanda
meraklı ya, alır sırtına
kapısız penceresiz evini
düşer ormanın yoluna
Avcı çaresiz, ceylan gitmiş elden

akşama yiyecek de yok hanede
bakar, karşısında tosağa
“Başka güne kalsın,” der, ceylan,
baklava börek olmaz her zaman
kısmetimiz tosağa bu akşam.”

Alır tosağayı, koyar çantasına...
Bulutlar denizinde yüzen karga
ev arkadaşı tosağayı
görünce avcının çantasında
durumu anlatır ceylana

Ceylan, görünür avcıya
ayağına diken batmış da güya
koşmuyor, topallıyor adeta...

Avcı, düşer ardına ceylanın
ne kadar koşsan, ne mümkün
kim yetişir olimpiyat şampiyonuna?

Avcı atar sırtında ne varsa
fare de bekliyor arkasında
hemen kemirir çantayı
çıkartır içinden tosağayı

Mutludur ceylan ile fare
karga ve tosağa şen

Avcı, eli boş döner evine.

Refik DURBAŞ

Kuyruklu Hayvan Masalları

Refik DURBAŞ (1944-2018)

Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğdu. 1965'te İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne yazıldı fakat üniversiteyi bırakmak zorunda kaldı. 1967'te Yeni İstanbul'da gazeteciliğe adım attı. Şair, şiirlerinin yanında anı, mektup, deneme ve sohbet gibi farklı edebî türlerde eser verdi. Şair, ayrıca çocuk şiirleri ve hikâyeleri kaleme alarak çocuk edebiyatına değerli katkılarda bulundu. Şairin çocuklar için yazdığı Denizler Sincabı, Kırmızı Kanatlı Kartal adlı şiir kitapları vardır.

► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Bunların anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

Öğrendiğiniz kelime ve kelime grupları ile bunların anlamlarını oluşturacağınız sözlüğe yazınız. Bu uygulamaya yıl boyunca devam ediniz.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

1. Anlatılan olay nerede geçmektedir?
2. Şiirin kahramanları hangi varlıklardır?
3. Şiirde adı geçen varlıklar arasında nasıl bir yardımlaşma ve dayanışma vardır?
4. Hayvanlar, tuzağa düşen dostlarını nereden ve nasıl kurtarmıştır?
5. Metinde kullanılan “kırt kırt, fırt fırt, akıl fikir” gibi ikilemelerin metne katkısını açıklayınız.

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Aşağıya okuduğunuz şiirle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz.

1. Soru: ?
2. Soru: ?
3. Soru: ?

►► 6. ETKİNLİK

a) Aşağıda okuduğunuz şiirden bazı dizeler verilmiştir. Bu dizelerde bulunan söz sanatlarını belirleyerek dizelerin altına yazınız.

Mutludur ceylan ile fare / karga ve tosbağa şen

.....

“Ceylan nerede kaldı?” der fare / Başına bir iş gelmesin sakın!”

.....

Alçaktan uçarak, yüksekten uçarak

.....

“İyi tanırım ceylanı,” der tosbağa

.....

Ceylan, fare, karga ve tosbağa
Ormanistan’ın bir kenar mahallesinde
aynı evde yaşıyorlar kardeş kardeşe.

.....

b) Siz de aşağıda verilen söz sanatlarının karşısına şiirden örnekler yazınız.

Kişileştirme:

.....

Konuşturma:

.....

Tezat:

.....

►► 7. ETKİNLİK

Sınıfınızda “yardımlaşma” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yaratıcı konuşma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için sizden önce konuşan arkadaşlarınızın anlattıklarını dikkatlice dinleyiniz. Arkadaşlarınızın anlattıklarından yararlanarak konuyla ilgili olay, durum veya kişilere yeni bir bakış açısıyla bakılmasını sağlayınız. Konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

8. ETKİNLİK

Yardımlaşma kelimesinin size çağrıştırdıklarını kavram haritasına yazınız. Aşağıya yazdığınız kelimelerin de içinde bulunduğu bir şiir yazınız. Şiirinizi arkadaşlarınıza okuyunuz ve sınıf panosuna asınız.

Yardımlaşma

9. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki cümlelerde geçen kelimelerden isim ve fiil olanların altlarını çiziniz. Bu kelimeleri birbirinden ayıran özellikleri belirleyiniz.

Aynı evde yaşıyorlar kardeş kardeşe

.....

Akıllarında yok tuzağa düşme endişesi

.....

Ceylan bir gün çayıra iner

.....

Avcı gelir avını almak için

.....

Akşama yiyecek de yok hanede

.....

Mutludur ceylan ile fare

.....

b) Aşağıdaki cümlelerde fiilden türediği hâlde fiiller gibi çekimlenemeyen, cümlede isim soylu kelimeler gibi görevler üstlenen kelimelerin altı çizilmiştir. Bu kelimeleri inceleyiniz.

Bol sohbetli gece oturmalarının yerini, ailece televizyon seyretmeler aldı.

Kitle iletişim araçlarının kişiler arası çatışmaya sebepe olması günümüzün önemli bir sorunudur.

İnsanlar okunan bir kitabı ya da anlatılan bir masalı dinleyince bilgi edinirler.

c) Aşağıdaki cümlelerde yer alan fiilimsilerin altını çiziniz.

Ceylan, bir gün çayıra iner/kuyruğunu sallaya sallaya

Bulmak için izini kardeşimin/bütün Ormanistan'ı dolaşırdım.

Alçaktan uçarak, yüksekten uçarak/bulutların üzerinden atlayarak

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

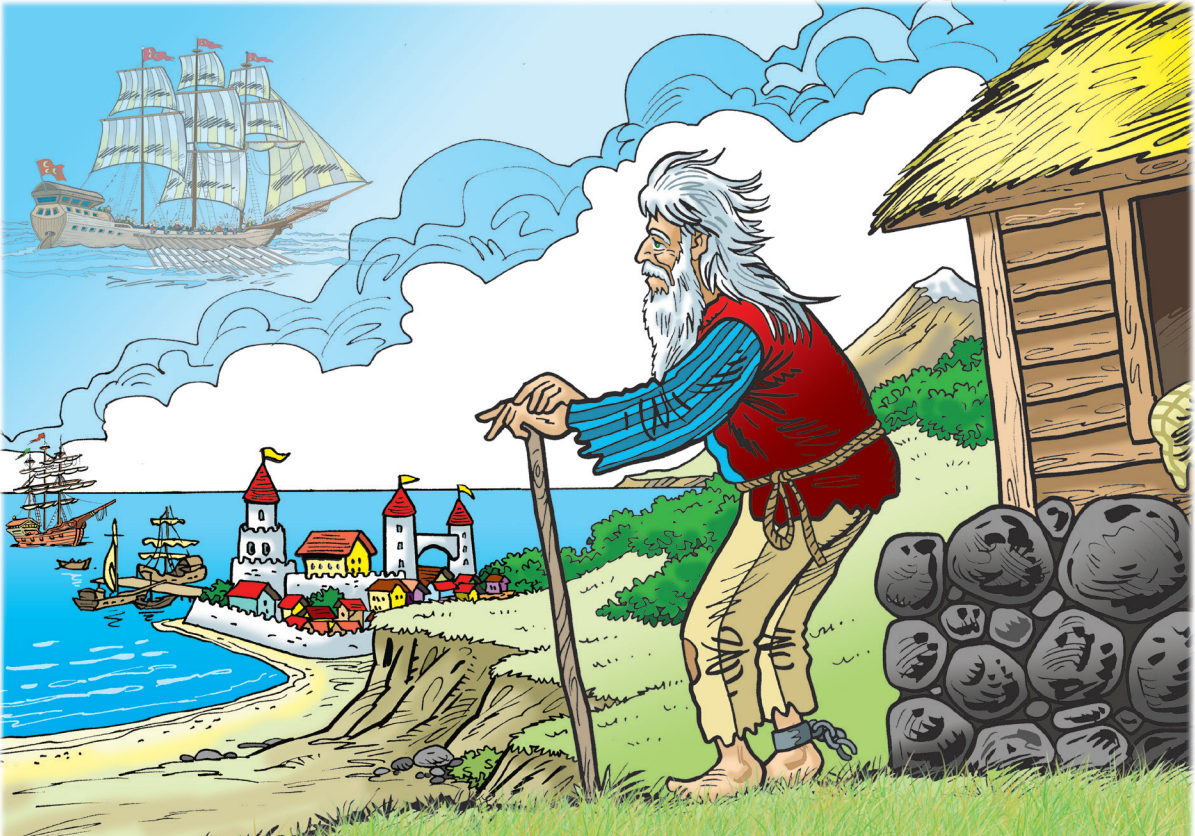

Yaşadığınız yerden uzun süre ayrı kalsaydınız neler hissederdiniz? Düşüncelerinizi anlatınız.

!

Metnin başlığından ve görsellerinden hareketle konusunu tahmin ediniz. Metni türünün özellikleri ve noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

2 Forsa

Akdeniz'in mitoloji yuvası nihayetsiz ufuklarına bakan küçük tepe, minimini bir çiçek ormanı gibi idi. İnce uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri sahile inen keçi yoluna düşüyor, ilkbaharın tatlı rüzgârlarıyla martılar çılgın bağırışlarıyla havayı çınlatıyordu. Badem bahçesinin yanı geniş bir bağdı. Beyaz taşlardan yapılmış kısa bir duvarın ötesindeki zeytinlik ta vadiye kadar iniyordu. Bağın ortasındaki viran kulübenin kapısız giriş yerinden, bir ihtiyar çıktı. Saçı sakalı bembeyazdı. Kamburunu düzeltmek istiyormuş gibi gerindi. Elleri, ayakları titriyordu. Gök kadar boş, gök kadar sakin duran denize baktı, baktı: "Hayırdır inşallah!" dedi. Duvarın dibindeki taş yığınlarına çöktü. Başını iki ellerinin arasına aldı. Sırtında yırtık bir çuval vardı. Çıplak ayakları, topraktan yağrılmış sanılacaktı. Zayıf kolları, kirli tunç rengindeydi. Tekrar başını kaldırdı. Gökle denizin birleştiği dumandan çizgiye dikkatle baktı. Fakat görünürde bir şey yoktu. Bu, her gece uykusunda kendini kurtarmak için birçok geminin pupa yelken geldiğini gören, zavallı, eski bir Türk forsasıydı. Esir olalı kırk seneden fazla olmuştu. Otuz yaşında dinç, levent, kuvvetli bir kahramanken Malta korsanlarının eline düşmüştü.

Yirmi sene, onların kadirgalarında kürek çekti. Yirmi sene iki zincirle iki ayağından rutubetli bir geminin dibine bağlanmış yaşadı. Yirmi senenin yazları, kışları, rüzgârları, fırtınaları, güneşleri onun granit vücudunu eritemedi. Zincirleri küflendi, çürüdü, kırıldı. Yirmi sene içinde birkaç defa halkalarını, çivilerini değiştirdiler fakat onun çelikten daha sert, adaleli bacaklarına bir şey olmadı. Yalnız abdest alamadığı için üzülyordu. Daima güneşin doğduğu tarafı soluna alır, gözlerini kıbleye çevirir, beş vaktini gizli gizli, işaretle eda ederdi.

Elli yaşına gelince korsanlar onu “Artık iyi kürek çekemez.” diye çıkarıp bir adada satmışlardı. Efendisi bir çiftçiydi. On sene kuru ekmekle onun yanında çalıştı. Allah’a çok şükrediyordu. Çünkü artık bacaklarından mıhlı değildi. Abdest alıyor, tam kıblenin karşısına geçiyor, unutmadığı ayetlerle namaz kılıyor, dua edebiliyordu. Bütün ümidi memleketine -Edremit’e- kavuşmaktı. Otuz sene içinde hiçbir an ümidini kesmedi. “Öldükten sonra dirileceğime nasıl inanıyorsam elli yıl esirlikten sonra da memleketime kavuşacağıma öyle inanırım.” derdi. En şanlı, en meşhur Türk gemicilerindendi. Daha yirmi yaşında iken Tarık Boğazı’nı geçmiş, poyraza doğru haftalarca, aylarca, kenar kıyı görmeden gitmiş, rast geldiği uçra adalardan cizyeler almış, irili ufaklı donanmaları tek başına hafif gemisiyle berbat etmişti. O vakitler, Türk ilinde namı dillerde destandı.

Öyle denizlere girmişti ki üzerinde dağlardan, adalardan büyük buz parçaları yüzüyordu. Oraları tamamıyla başka bir cihandı. Altı ay gündüz, altı ay gece olurdu. Karısını işte bu, senesi bir büyük günle bir büyük geceden ibaret olan başka dünyadan almıştı.

Gemisi altın, gümüş, inci, elmas, esir dolu vatana dönerken kenarsız denizin ortasında evlenmiş, oğlu Turgut Çanakkale’yi geçerken doğmuştu. Şimdi kırk beş yaşında olmalıydı. Aca-

ba yaşıyor muydu? Hayalini unuttuğu karısı acaba hâlâ sağ mıydı? Kırk senedir İstanbul'un minareli ufku hayalinden hiç silinmemişti. "Bir gemim olsa gözümü kapar, Kabataş'ın önüne demir atarım." diye düşünürdü. Altmış yaşını geçtikten sonra efendisi onu, sözde serbest bıraktı. Bu, serbest bırakmak değil; sokağa, açlığa, perişanlığa atmaktı.

İhtiyar esir, bu viran bağın içindeki harap kulübeyi buldu, içeri girdi. Kimse bir şey demedi. Ara sıra kasabaya iniyor, ihtiyarlığına acıyanların verdiği ekmek parçalarını toplayıp dönüyordu. On sene daha geçti. Artık hiç kuvveti kalmamıştı.

Hem bağ sahibi de artık onu istemiyordu. Nereye gidecekti?

Fakat işte eskiden beri gördüğü rüyaları yeniden görmeye başlamıştı. Kırk senelik bir rüya... Türklerin, Türk gemilerinin gelişi... Gözlerini kurumuş elleriyle iyice ovdu. Denizin gökle birleştiği yere baktı. Evet, mutlaka geleceklerdi. Buna o kadar emindi ki... "Kırk sene görülen bir rüya yalan olmaz." diyordu. Kulübe duvarının dibine uzandı. Yavaş yavaş gözlerini kapadı. İlkbahar, bir ümit tufanı gibi her tarafı parlatıyordu. Martıların "Geliyorlar, geliyorlar! Seni kurtarmaya geliyorlar!" gibi iştittiği tatlı seslerini dinleye dinleye daldı.

Duvar taşlarının arasından çıkan kertenkeleler ihtiyarın üzerinde geziniyor, çuvaldan esvabının içine kaçıyor, gür beyaz sakalının üstünde oynaşıyordu. İhtiyar esir, rüyasında ağır

bir Türk donanmasının limana girdiğini görüyordu. Kasabaya giden yola birkaç bölük asker çıkarmışlardı. Al bayrağı uzaktan tanıdı. Yatağanlar, kalkanlar güneşin aksiyle parlıyordu. “Bizimkiler! Bizimkiler!” diye bağırarak uyandı. Doğruldu. Üstündeki kertenkeleler kaçıştı. Limana baktı. Hakikaten kalenin karşısına bir donanma gelmişti. Kadırgaların, yelkenlilerin, küreklerin biçimine dikkat etti. Sarardı, gözlerini açtı. Kalbi hızla çarpmaya başladı. Ellerini göğsüne koydu. Bunlar Türk gemileriydi, kenara yanaşıyorlardı. Gözlerine inanamadı. “Aca-ba rüyam devam mı ediyor?” şüphesine düştü. Fakat uyanırken rüya görülür müydü? Kanaat getirmek için ellerini ısırdı. Yerden sivri bir taş parçası aldı. Alnına vurdu. Evet, işte hissediyordu; uyanıktı. Gördüğü rüya değildi. O uyurken donanma burnun arkasından birdenbire ortaya çıkmış olacaktı. Sevinçten, hayretten dizlerinin bağı çözülürdü. Hemen çöktü. Kenara çıkan bölükler, ellerinde al bayrak, kalenin etrafına doğru ilerliyorlardı. Kırk senelik bir beklemenin son azmiyle davrandı. Birden kemikleri çatırdadı. Badem ağaçlarının çiçekli gölgeleriyle ör-tülen yoldan yürüdü. Kenara koştu.

Karaya çıkan askerler ak sakallı bir ihtiyarın kendilerine doğru koştuğunu görünce “Dur!” diye bağırıldılar. İhtiyar durmadı;* bağırıldı:

- Ben Türk’üm oğullar, ben Türk’üm!
- ...

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalmıştır.

Askerler onun yaklaşmasını beklediler. İhtiyar, Türklerin yanına yaklaşıncı önüne ilk geleni tutup öpmeye başladı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Hâline bakanların hepsi duygulanmıştı. Biraz heyecanı sükûn bulunca ona sordular:

- Kaç yıldır esirsin?
- Kırk...
- Nerelisin?
- Edremitli.
- Adın ne?
- Kara Memiş.
- Kaptan mıydın?
- Evet...

İhtiyarın etrafındaki askerler birbirine karıştı. Bir çığlıktır koptu. “Bey’e haber verin!”

İhtiyarın kollarına girdiler. Kuş gibi deniz kenarına uçurdular. Bir sandala koydular. Büyük bir kadirgaya çıkardılar. Askerin içinde onun menkıbelerini bilmeyen, şöhretini duymayan yoktu. Bir an güvertede durdu. Sevincinden kırk senedir hasret kaldığı millettaşlarını görmekten şaşırılmış, aptallaşmıştı. Ayağına bir çakşır getirdiler. Sırtına bir kaftan attılar. Başına bir kavuk koydular.

— Haydi, Bey’in yanına, dediler. Kendini kadirgaya getiren askerlerle beraber büyük geminin kıçına doğru yürüdü. Kara, pala bıyıklı, sırmalı, esvabının üzerine demir çelik zırhlar giymiş iri bir adamın karşısında durdu:

- Sen Kaptan Kara Memiş misin?
- Evet...
- Doğru mu söylüyorsun?
- Ne yalan söyleyeceğim?
- Aç bakalım sağ kolunu!

İhtiyar, kaftanın altından kolunu çıkardı, sıvadı. Bey’e uzattı. Pazısında haç şeklinde derin bir yara izi vardı. Bu yarayı, gecesi altı ay süren bir adadan karısını kaçıırken almıştı. Bey, ellerine sarıldı, öpmeye başladı.

- Ben senin oğlunum.
- Turgut musun?
- Evet...

İhtiyar sevincinden bayılmıştı. Kendine gelince oğlu ona:

- Ben karaya cenk için çıkıyorum. Sen gemide rahat kal, dedi.

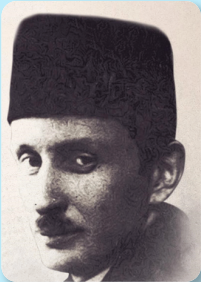
Eski kahraman kabul etmedi:

- Hayır, ben de beraber cenge çıkacağım.
- Çok ihtiyarsın baba.
- Fakat kalbim kuvvetlidir.
- Rahat et, bizi seyret.
- Kırk senedir dövüşe hasretim.

Oğlu, “Vurulursun. Vatana hasret gidersin.” diye onu gemide bırakmak istedi. Kara Memiş o vakit birdenbire gençleşmiş bir kaplan gibi doğruldu. Duramıyordu. Kalkan, kılıç istedi. Sonra geminin kıçında sallanan sancağı göstererek:

- Şehit olursam bunu üzerime örtün. Vatan, bayrağın dalgalandığı yer değil midir?, dedi.

Ömer Seyfettin
Seçme Hikâyeler 2

Ömer Seyfettin (1884-1920)

Balıkesir Gönen’de doğdu. İlk hikâyesini Genç Kalemler dergisinde yayımladı. Ömer Seyfettin yaklaşık on yıllık bir sürede yüzden fazla hikâye kaleme aldı ve ölümünden sonra eserleri defalarca külliyat şeklinde basıldı. Ömer Seyfettin, sıradan bir hikâye yazarı olmadığını, dilde ve edebiyatta “millî benliğe dönüş” tezini savunduğunu eserlerinde gösterdi.

► 1 . ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Kara Memiş kimdir? Malta korsanlarına ne zaman esir düşmüştür?
2. Askerlerin Kara Memiş'i hemen tanımalarının nedeni söyleyiniz.
3. Turgut, Kara Memiş'in babası olduğunu nasıl anlamıştır?
4. Esir düşmesine rağmen namazını kılmaya devam etmesi Kara Memiş'in hangi kişilik özelliğine sahip olduğunu göstermektedir?
5. Kara Memiş'in gençleşmiş bir kaplana benzetilmesinin nedeni nedir?

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz "Forsa" adlı metindeki hikâye unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

Yer

.....
.....
.....
.....
.....

Zaman

.....
.....
.....
.....
.....

Kişiler/Varlıklar

.....
.....
.....
.....
.....

Metnin Adı

Forsa

Olay Örgüsü

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Aşağıya okuduğunuz metinle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz.

1. Soru:?
2. Soru:?
3. Soru:?

►► 5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metne uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıda okuduğunuz metinden bir paragraf verilmiştir. Yazar bu paragrafta öyküleyici anlatımdan yararlanmıştır. Siz de okuduğunuz metinden öyküleyici anlatım örneği bularak noktalı alana yazınız.

İhtiyar esir, bu viran bağın içindeki harap kulübeyi buldu, içeri girdi. Kimse bir şey de-
medi. Ara sıra kasabaya iniyor, ihtiyarlığına acıyanların verdiği ekmek parçalarını toplayıp
dönüyordu. On sene daha geçti. Artık hiç kuvveti kalmamıştı.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ETKİNLİK

Okuduğunuz metni özetleyerek aşağıya yazınız. Özetinizi yazarken tekrar edilen ifadeler ve gereksiz olduğunu düşündüğünüz ayrıntılara yer vermeyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ETKİNLİK

“Kara Memiş’in yerinde siz olsaydınız yaşadığınız bu olaylar karşısında neler hisseder, neler yapardınız?” sorusundan hareketle sınıfınızda hazırlıklı konuşma yapınız. Konuşmanızda empati kurma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygularken kendinizi olaydaki kahramanın yerine koyarak neler hissettiğini, yaşadığını, düşündüğünü anlatmaya çalışınız.

Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili kullanmaya özen gösteriniz. Beden dilini etkili kullanmanın konuşmacının vermek istediği sözlü olmayan mesajları iletmeyi kolaylaştıracağını unutmayınız. Konuşmanızda kelimeleri anlamlarına uygun kullanmaya özen gösteriniz.

9. ETKİNLİK

“Forsa” adlı metnin konusundan ve ana fikrinden hareketle defterinize hikâye edici bir metin yazınız. Yazdığınız metne uygun bir başlık bulunuz. Metninizi gözden geçirirken varsa yazım ve noktalama hatalarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

İnsanların konuşurken kullandığı kelimeler bize o kişi hakkında ne tür bilgiler verir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

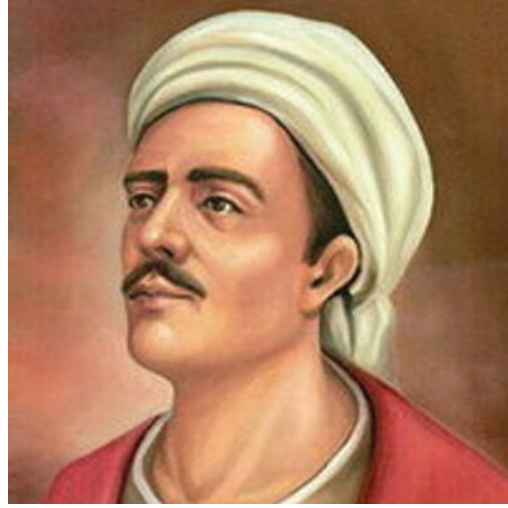
!

Metni türünün özellikleri ve noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz. Okuma sırasında eleştirel okuma stratejisine uygun olarak yazarın düşüncelerine katılmadığınız bölümleri işaretleyiniz. İşaretlediğiniz bölümleri arkadaşlarınızın işaretlediği bölümlerle karşılaştırınız.

3 Türkçenin Söz Denizinde-Sevmek

Karacaoğlu (temsilî resim)

Yunus Emre (temsilî resim)

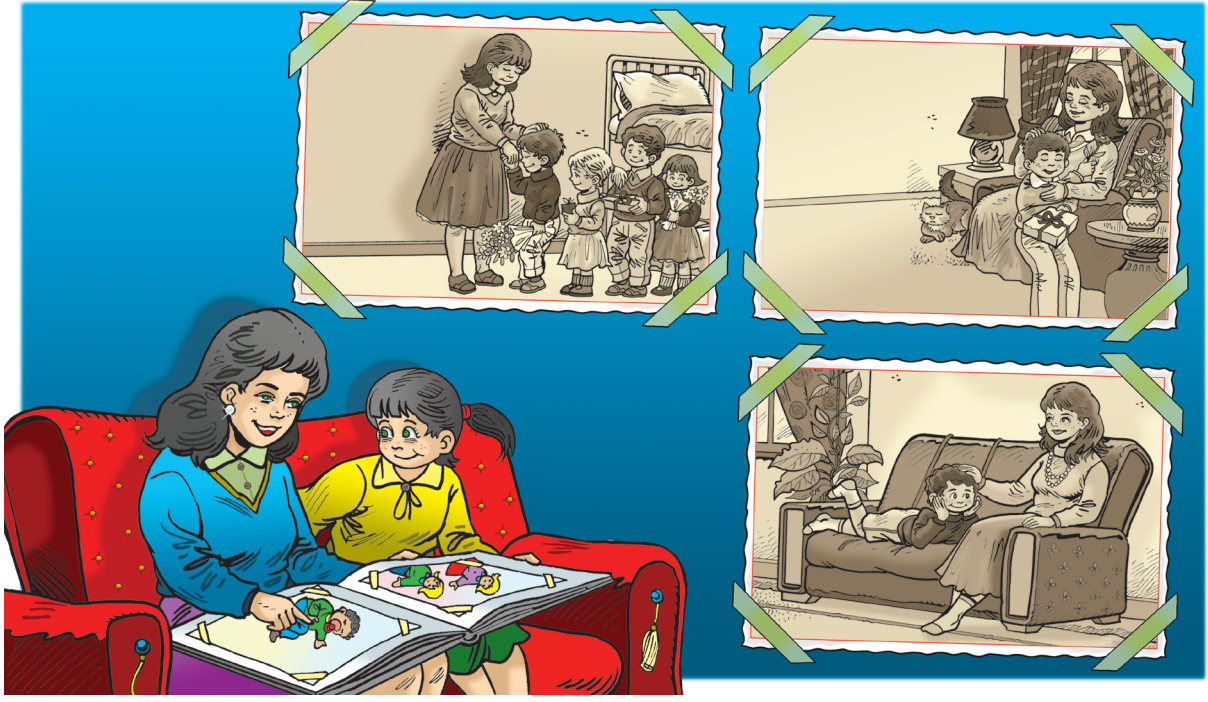
Ben gelmedim dava için
Benim işim sevi için
dizeleriyle yüzyıllar ötesinden seslenen Yunus Emre bir başka şiirinde;
Sevelim sevillelim
Dünya kimseye kalmaz.
diyor; dünyanın geçiciliği karşısında sevmenin, sevilmenin daha önemli olduğunu vurguluyor.

Ozanımız Karacaoğlu,
Kınamazlar güzel sevse yiğidi,
Güzel sevmek koç yiğide ar değil.
diyerek güzel seven yiğidin kınanamayacağını, sevmenin utanılacak bir şey olmadığını dile getiriyor.

Sait Faik de her şeyin bir insanı sevmekle başlayacağını söylüyor...*

Edebiyatımızdan pek çok başka örnek verilebilir... Sayısız sanatçımızın, sayısız eserinde sayılamayacak kadar çok kullandığı sevi, sevgi, sevgili, sevim, sevimli, sevinç, sevinçli gibi sözlerimiz, en eski dönemlerinden bu yana yüzlerce yıldır Türkçemizde var olan sevmek sözüne dayanmaktadır.

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

İlk yazılı kaynaklarımızda seb- biçiminde geçer bu sözümüz... Eb sözünün ev, sab sözünün sav olması gibi seb- sözü de Türkiye Türkçesinde de sevmek biçiminde değişmiştir. Bu ses değişikliğinin Türk lehçelerinde farklı biçimlerde yaşanması sonucunda sevmek sözü Türk yazı dillerinde ve lehçelerinde değişik biçimlerde kullanılmaktadır. Farklı sözlermiş gibi görünse de bütün bu biçimler Eski Türkçe dönemindeki seb- köküne dayanmaktadır.

Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Türkçe Sözlük'e göre sevmek sözü Türkiye Türkçesinde 'Sevgi ve bağlılık duymak.', 'Birine sevgiyle bağlanmak, gönül vermek.', 'Çok hoşlanmak.', 'Okşamak.', 'Yerini, şartlarını uygun bulmak.' gibi beş ayrı anlamda kullanılmaktadır. Bu anlamlardan 'Yerini şartlarını uygun bulmak' insanlar için olduğu kadar bitkiler ve hayvanlar için de söz konusu olabilmektedir. Örneğin, bir insanın sıcak yeri tercih etmesi, bir çiçeğin güneşli yerde daha hızlı büyümesi sevmek sözünün yerini, şartlarını uygun bulmak anlamıyla kullanılmasıdır.

Türkçede sev- kökünden türetilmiş pek çok sözümüz bulunmaktadır:

Sevecen, 'acıyarak ve koruyarak seven' anlamındadır. Yabancı kökenli şefkâtli ve müşfik de aynı anlamdadır. Sevecenlik ise 'acıyarak ve koruyarak sevme' karşılığındadır.

Sever sözü, barışsever, çiçeksever, dilsever, hayırsever, vatansever, yardımsever, yurtsever gibi pek çok birleşik sözde seven kimse için kullanılırken severlik sözü de sever olma durumunu ifade etmek üzere birleşik söz yapımında yer alır.

İnsanı 'bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu' ise yine sev- kökünden türemiş olan sevgidir. Sevgi beslemek 'sevgi duymak, sevmek' anlamındadır. Sevginin yoğun olarak sergilenmesi durumu için ise sevgi seli sözünü kullanırız.

Sevgili sözü sevgiden türemiştir ve 'sevgi ve bağlılık duyulan' anlamındadır. Bu sözün ikinci anlamı ise sevilen ve âşık olunan kimsedir. Bu anlamdaki sevgili sözünün yakın anlamlı karşılıkları ise yavuklu, dost, yar, canandır.

Arapça kökenli aşk sözünün Türkçe karşılığı sevidir. Yunus Emre'nin de kullandığı bu söz aşırı sevgi ve bağlılık duygusu anlamındadır.

Görür görmez seven, âşık olan kimse için Türkçede kullandığımız sözümüz şıpservedir. (...) 'Sevinç duymak' anlamındaki sevin-, sevinme, seviniş, sevinç sözlerine de kaynaklık etmiştir.

‘İstenen veya hoş giden bir şeyin olmasıyla duyulan, coşku’ anlamında kullandığımız sevinç sözüyle yapılan sevinç yaşları (veya gözyaşları) dökmek ‘sevinçten ağlamak’, sevinci kursağında kalmak ‘bir engel sebebiyle hayal kırıklığına uğramak’, sevincinden ağzı kulaklarına varmak ile sevinçten uçmak ise ‘çok sevinmek’ anlamlarında dilimizin söz varlığında yer almaktadır. ‘Sevinci olan ve sevinç veren’ karşılığında kullandığımız sevinçli, ‘sevinci olmayan, sevinç vermeyen’ karşılığında kullandığımız sevinçsiz de aynı köke dayanmaktadır. ‘Maddi, manevi mutluluk içinde yaşama’ ve ‘durumundan, yaşantısından memnun olma duygusu’ anlamlarındaki yaşama sevinci de bu sözle yapılmış birleşiktir (...)

‘Sevilmeyen, hoş gitmeyen bir davranışta bulunan kimseler’ için alay yollu söylediğimiz söz de sevsinler biçimindedir.

İçinde sevgi, sevmek gibi sözler geçmese de bazı sözlerimiz de bu anlamlarda kullanılmaktadır: ‘Çok sevgi ve özen göstermek’ anlamındaki üzerine titremek, ‘birine karşı sevgi veya ilgi duymak’ anlamındaki yakınlık duymak bu sözlerimizden bazılarıdır.

Değindiklerimizin yanı sıra Türkçenin söz varlığında sev- kökünden türemiş ya da bu sözle birleşikler yapılmış daha pek çok sözcüğümüz var. Bu sözlerimizi Türkçe Sözlük’ten veya sanal ortamdaki sözlüğümüz Güncel Türkçe Sözlük’ten öğrenebilirsiniz. Ayrıca, yabancı kökenli olmalarına karşın Türkçenin söz varlığında yüzlerce yıl kullanılmış olan sevda, muhabbet, aşk ile bu sözlerden türemiş sözcüklerden bazıları hâlâ günümüzde yaygın bir biçimde kullanılmaktadır.

(...)

Şükrü Halûk AKALIN
Türk Dili Dil ve Edebiyat dergisi
(Kısaltılmıştır.)

Şükrü Halûk AKALIN (1956-...)

Adana’da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 1989 yılının Ağustos ayına kadar Çukurova Üniversitesinin Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, Eğitim Fakültelerinde Türk Dili dersini okuttu. 1996 yılında profesör unvanını aldı. 2001 yılında Türk Dil Kurumu başkanlığına atanan yazar, bu görevi 2012 yılına kadar sürdürdü.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Sevgi ile ilgili kimlerin sözüne yer verilmiştir?
2. Dilimizde sevgi mesajı veren atasözlerini TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten araştırınız.
3. Yunus Emre, "Sevelim sevilelim/Dünya kimseye kalmaz." dizeleriyle sizce ne anlatmak istemiştir?
4. "Sev-" sözcüğünden türeyen kelimeleri ve anlamları söyleyiniz.
5. İçinde "sevgi, sevmek" gibi sözcükler geçmese de bu anlamlarda kullanılan sözcük grupları nelerdir? Anlamlarıyla birlikte söyleyiniz.

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metne uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız. Neden bu başlıkları tercih ettiniz? Açıklayınız.

.....

.....

►► 4. ETKİNLİK

Yanlışlığı ya da doğruluğu kişiye göre değişmeyen, kanıtlanabilen cümlelere “nesnel yargı bildiren”; yanlışlığı ya da doğruluğu kişiye göre değişen, yorumlanabilen cümlelere “öznel yargı bildiren” cümleler denir.

Yukarıdaki açıklamadan yararlanarak yazarın metinde kullandığı özne ve nesnel yargı bildiren cümleleri tespit ediniz. Aşağıya bu cümlelerden örnekler yazınız.

Öznel Yargı Bildiren Cümleler

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nesnel Yargı Bildiren Cümleler

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

Aşağıda, okuduğunuz metinden bir paragraf verilmiştir. Yazar, bu paragrafta anlatım biçimlerinden biri olan açıklayıcı anlatımdan yararlanmıştır. Siz de okuduğunuz metinden açıklayıcı anlatım örneği bularak örneğinizi noktalı alana yazınız.

“Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Türkçe Sözlük’e göre sevmek sözü Türkiye Türkçesinde ‘Sevgi ve bağlılık duymak.’, ‘Birine sevgiyle bağlanmak, gönül vermek.’, ‘Çok hoşlanmak.’, ‘Okşamak.’, ‘Yerini, şartlarını uygun bulmak.’ gibi beş ayrı anlamda kullanılmaktadır. Bu anlamlardan ‘Yerini şartlarını uygun bulmak’ insanlar için olduğu kadar bitkiler ve hayvanlar için de söz konusu olabilmektedir. Örneğin, bir insanın sıcak yeri tercih etmesi, bir çiçeğin güneşli yerde daha hızlı büyümesi sevmek sözünün yerini, şartlarını uygun bulmak anlamıyla kullanılmasıdır.”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde yazarın kullandığı düşünceyi geliştirme yollarını (tanımlama, örneklendirme, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma, benzetme) belirleyiniz. Seçtiğiniz düşünceyi geliştirme yolunu örnekleyen paragrafı noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 7. ETKİNLİK

Herhangi bir hazırlık yapmadan sınıftınızda “sevginin gücü” konulu bir konuşma yapınız. Arkadaşlarınızdan yaptığınız konuşmayı değerlendirmelerini isteyiniz.

►► 8. ETKİNLİK

Defterinize 2. etkinlikte araştırdığınız atasözlerinden biriyle bir hikâye yazınız. Yazacağınız metinde öncelikle zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyiniz. Ardından yazacağınız hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarınızı planlayınız.

Metni yazarken yazım kurallarına uymaya özen gösteriniz.

► 9. ETKİNLİK

Aşağıda Eleanor H. Porter (Elenor H. Portır) tarafından yazılan Pollyanna (Polyanna) adlı eserin iki farklı çevirmen tarafından yazılmış, iki farklı baskısından bölümler yer almaktadır. İki metni dil, anlatım ve içerik yönünden karşılaştırınız. Metinlerin farklı ve benzer yönlerini yazınız.

1. Metin

O haziran sabahı, Polly Harrington (Poli Heringtin) mutfağa biraz telaşla girdi. Pek telaşlı biri değildi aslında; hatta sakin tavrıyla övünürdü. Ancak bugün telaş içindeydi, oradan oraya koşuşturuyordu. Mutfakta bulaşıkları yıkayan Nancy (Nensi), şaşkınlıkla onu izliyordu. Polly Hanım'ın mutfağında sadece iki aydır çalışıyor olmasına rağmen onun telaşsız, sakin tavrını çoktan öğrenmişti.

“Nancy!”

“Buyrun hanımefendi,” dedi Nancy neşeyle; bir yandan da elindeki sürahiyi kurulayarak.

“Nancy,” –Polly Harrington'ın sesi artık sertleşmişti– “ben seninle konuşurken, elindeki işi bırakıp sadece benim söylediklerimi dinlemeni istiyorum.”

Zavallı Nancy'nin yüzü kızarmıştı. Sürahiyi alalacele tezgâha bırakıp bezi de üstüne koydu, sürahi az kalsın devriliyordu ama Nancy'nin kıpırdamaya hiç niyeti yoktu.

“Haklısınız hanımefendi, bundan sonra öyle yapacağım,” diye kekeleydi, sürahiyi düzeltti ve hızlıca döndü. “İşimi yapmaya devam ediyordum çünkü bu sabah bana bulaşıkları hemencecik halletmemi söylemişsiniz.”

Hanımefendi kaşlarını çattı.

“Bu kadar yeter, Nancy. Senden açıklama istemiyorum. Dikkat kesilmeni istiyorum.”

Sessizce içini çeken Nancy “Haklısınız hanımefendi,” dedi. Bu kadını memnun edecek bir şey olup olmadığını düşündü. Nancy daha önce hiç başka bir yerde “çalışmamıştı”; ancak hasta annesi aniden dul kalınca, üç küçük kardeşiyle birlikte ortada kalmışlardı.

Annesi onu geçimlerini sağlamak için bir şey yapmaya zorladı ve Nancy, tepedeki bu büyük evin mutfağında kendine bir iş bulabildiği için çok sevinmişti. Neredeyse on kilometre uzaklıktaki The Corners (Dı Kornırs) kasabasından gelen Nancy, Polly Harrington'ı sadece eski Harrington Malikânesi'nin hanımı olarak biliyordu, bir de kasabanın en zenginlerinden biri olarak. Tabii bu iki ay önceydi. Şimdi onun, yere bir bıçak düşse ya da bir kapı çarpsa hemen kaşlarını çatan, –gerçi bunlar olmadığı zaman da gülmeyi aklına pek getirmeyen– sert, gayet ciddi bir kadın olduğunu biliyordu.

Eleanor H. PORTER

Çeviri: Handegül DEMİRHAN

(Kısaltılmıştır.)

2. Metin

Bir haziran sabahı Bn. Polly Harrington telaşla mutfaktan içeri girdi. Oysa, böyle davranmak hiç de âdeti değildi. O gün nedense, pek tedirgin, pek de telaşlı görünüyordu.

Nancy, yıkadığı tabakları durularken, şaşırarak başını kaldırdı. Buraya geleli ancak iki ay olmuştu ama, bu süre hanımının telaşı hiç sevmediğini öğrenmesine yetmişti.

“Nancy!”

Hizmetçi kız, elindeki sürahiyi durulamayı sürdürürken, neşeyle “Buyrun efendim!” dedi.

Bn. Polly’nin sesi sertleşmişti:

“Nancy, ben bir şey söylerken elindeki işi bırakıp beni dinleyeceksin, anlaşıldı mı?”

Kızcağız utançla kızardı. Masanın üzerine devirdiği sürahiyi çarçabuk düzeltip “Peki efendim!” dedi. “Baş üstüne, efendim. Bu sabah bulaşık yıkarken elimi çabuk tutmamı emretmiştiniz, ben de onun için siz konuşurken işime devam ettim efendim.”

Hanımı kaşlarını çatarak “Yeter!” diye bağırды. “Senden lafebeliği değil, dikkat istemiştım!”

Nancy hanımının böyle konuşmasına üzölmüştü; içini çekmemek için kendini zor tuttu. Acaba bu kadına hiçbir zaman kendini beğendiremeyecek miydi? İşte bunu çok merak ediyordu. Daha önce hiçbir yerde çalışmamıştı. Hastalıklı annesi dul kalınca, Nancy de annesiyle üç küçük kardeşine bakabilmek için çalışmak zorunda kalmıştı. Kızcağız on kilometre kadar uzaktaki kasabalarından buraya gelmişti. Bayan Polly Harrington büyük Harrington Köşkü’nün hanımıydı. Harringtonların da şehrin en eski, en zengin, en iyi ailelerinden biri olduğu biliniyordu. Yalnız, bütün bunlar genç kızın iki ay önceki düşünceleri idi. Şimdi ise hanımını sert, somurtkan bir kadın olarak tanıyordu. Bu kadın kapı şöyle biraz hızlı vurulsa, yere bir şey düşürse hemen kaşlarını çatıyordu.

(...)

Eleanor H. PORTER

Çeviri: Ülkü Tamer

(Kısaltılmıştır.)

Farklı Yönleri	Benzer Yönleri
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Dostluk kavramı sizin için ne ifade eder? İnsanlar neden dostluk kurmaya ihtiyaç duyar? Düşüncelerinizi anlatınız.

Metni öğretmeninizden ya da “Dinleme/İzleme CD’sinden [Compact Disc (Kompakt Disk)]” dinleyeceksiniz. Metni dinlerken kaydı durdurarak olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulununuz. Tahminlerinizi defterinize yazınız. Dinleme sonunda tahminlerinizin doğruluğunu kontrol ediniz.

Dinleme Metni:

4

Dostluğun Değeri

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Metinde anlatılan olay nedir?
2. Metinde size en çok etkileyen bölüm hangisidir? Açıklayınız.
3. Tuzağa düşen güvercinler, kurtulmak için ne yapmaya karar vermişlerdir?
4. Sizce güvercin neden tasmalıdır? Tartışınız.
5. Tasmalı güvercin, farenin önce öteki güvercinleri kurtarmasını istemiştir. Böyle bir durumda siz nasıl bir karar verirdiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

►► 3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metni özetleyerek aşağıya yazınız. Özetinizi yazarken ana fikre bağlı kalarak ayrıntıya girmeden kendi cümlelerinizi kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....

.....

Metnin Ana Fikri

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

“Dostluğun Değeri” adlı metindeki varlık sayısı kadar öğrencinin bulunduğu gruplar oluşturunuz. Gruplarda rol dağılımı yaparak metni canlandırınız.

►► 6. ETKİNLİK-

Sınıfınızda “dostluğun değeri” konulu hazırlıklı bir konuşma yapınız. Konuşmanızda güdümlü konuşma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için konuşma öncesinde konuyla ilgili beyin fırtınası yapınız. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz.

►► 7. ETKİNLİK

Aşağıya “dostluk” konulu hikâye edici bir metin yazınız. Yazacağınız metinde öncelikle zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyiniz. Ardından yazacağınız metnin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarınızı planlayınız. Mümkünse metninizde günlük hayattan örnekler veriniz.

Metni yazarken yazım kurallarına uymaya özen gösteriniz. Bu amaçla yazım kılavuzundan yararlanabilirsiniz.

Yazdığınız metni yazım, noktalama ve anlatım bozuklukları açısından gözden geçirerek düzenleyiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

[illegible]

Serbest Okuma Metni

5 Anadolu'da Tuzun da Bir Sözü Var

İnsanların ekmek gibi su gibi vazgeçemeyeceği günlük ihtiyaçlarından biri de tuzdur. Anadolu'da "Tuzsuz aş, ağrısız baş olmaz." derler. Yalnız aşın tadı tuzu değil, hayatın da tadı tuzu olmalıdır. Anadolu'da evlenme gelenekleri arasında yeni evlilerin yastığının altına şeker ve tuz koymalarının manası bu olsa gerek. Anadolu insanı konuğuna tatlıdan önce tuzlu ikram eder. Ağız tadı tuzuyla tamamlansın diye.

Tuzu, ilk çağlarda, Türklerin keşfettiğini, dünyaya Türklerin tanıttığını tarih yazar. Söylentilere göre tuzlu bir bölgede keklik avlayan bir avcı, oracıkta çalı çırpı yakarak avını kızartmış, bir budunu kopartıp ağzına atacağı sırada but elinden düşmüş, tuzlara belenmiş. Avcı, budu yerden alarak atmış ağzına. Değişik, hoş bir tat bulmuş avında... Öteki budu koparmış, onu da yemiş ama ilkinin tadı başka. O zaman anlamış tuzun varlığını. O günden sonra tuz, bütün yiyeceklerin yanında yer almış, dünyaya yayılmış.

Hani bir hikâye vardır, anlatırlar. Padişahın biri kızlarını çağırmış:

— Beni nasıl seversiniz, diye sormuş.

Büyük kız:

— Şeker gibi, bal gibi severim, demiş.

Padişah sevinmiş. Ortancası:

— Altın gibi, elmas gibi severim, cevabını vermiş.

Padişah ona da sevinmiş. Küçük kız:

— Tuz gibi severim, deyince Padişah suratını asmış, küçük kızına küsmüş.

Ama ertesi gün, sofrasına getirilen tuzsuz yemeklere el atınca bağırp çağırmış. Aşçısına:

— Bunlar da yenir mi, diye çıkışmış.

İşte o zaman küçük kız görünmüş:

— Babacığım, ben seni tuz gibi severim dedim, hoşlanmadın. Şimdiyse yemekler tuzsuz diye bağırp çağırıyorsun. İnsan şekersiz, balsız olabilir. Altını, elması bulunmayabilir. Ama tuzsuz yapabilir mi? demiş.

Padişah da kızımdan özür dilemiş.

Sırası gelmişken tuz üzerine bir hikâye daha anlatalım da sohbetimizin tadı tuzu gelsin. İran'ın tanınmış bilgin ve şairi Şeyh Sadi Şirazi, Anadolu'ya gelerek Konya'da büyük mütefekkir Mevlâna Celaleddin'i ziyaret etmiş, "Bostan" adlı meşhur eserini sunmuş. Mevlâna eseri okumuş, Şeyh Sadi'ye:

— Tuzsuz olmuş, diyerek fikrini belirtmiş.

Şeyh Sadi'nin bu söze üzüldüğünü anlayan Mevlâna:

— Helva gibi tatlı ve güzel... Helvaya tuz atılmaz, diyerek eseri beğendiğini sözlerine eklemiş.

Helvaya tuz atılır mı, atılmaz mı bunun üzerinde durmayacağız. Ne var ki tuz Anadolu'da ekmek, su gibi kutsal sayılır. Osmanlı ordusundaki bir geleneğe göre "ahde vefa" ve yeminler, tuz, ekmek ve kılıç üzerine yapılırdı. Çoğu zaman halkın mezar ve türbe ziyaretlerinde bir tutam tuz götürmesi, tuzun kutsal sayıldığına bir işarettir. İki kişinin geçmişteki sıkı dostluğuna "ekmek tuz hakkı" denir, bu hak her zaman gözetilirdi. Bir de hikâyesi vardır, ekmek tuz hakkının; isterseniz anlatalım:

Osmanlı Padişahı II. Selim, bir sefer sırasında Konya'dan güneye gitmektedir. Söylentilere göre bugün Karapınar ilçesinin bulunduğu yerdeki ovada çevresi vaha gibi bir pınar vardır. Pınarın başında bir çoban çıkını açmış, önündeki tuzu ekmeğine katık etmektedir. Padişah, ordusunun önünde atını sürerek pınara gelir, çobana selam verir. Çoban, gelenin kim olduğunu bilmemektedir. Selamını alır, tuz ekmekten ibaret olan sofrasına buyur eder. Padişah, çobanın hatırını kırmaz. Bir lokma ekmek alır, tuza batırır ve yer. Ardından da pınardan buz gibi bir su içer. Ayrılırken:

— Ben padişahım, şu geriden gelen ordu da askerlerim. Seferim vardır. Ekmeğini, tuzunu yedim, helal et, der.

Çoban, karşısındakinin padişah olduğunu anlar anlamaz şöyle bir irkilir, sonra da:

— Padişah olduğunuza göre tuz ekmek hakkının ne demek olduğunu bilirsiniz. Hakkımı helal etmemi isterseniz bir dileğim var, cevabını verir.

Padişah, dileğini sorar. Çoban:

— Önce sağlığını dilerim. Sonra da bu pınarın başına bir şehir kur. Camileri, medreseleri, hanları, hamamları, köşkleri olsun. Padişahsın, her şeyi yapabilirsin. Dediğimi yaparsan hakkımı helal ederim, değil ise var git yolun açık olsun...

Tuz ekmek hakkı bu. Padişah şöyle bir düşünür, bu hakkı çiğnemek istemez. Emir verir, ferman eder. Pınarın başında bir şehir kurulmaya başlanır, tam çobanın istediği gibi bir şehir. Adına "Sultaniye" derler.

Siz bu olaya ister söylenti deyiniz, ister hikâye.

Tuz ve ekmek hakkı...

Mehmet ÖNDER
Aldı Sözü Anadolu

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ASLAN İLE FARE

Herkese saygı göstermeli elden geldikçe.
Umulmadık kimselerden fayda görür, insan.
İşte bu gerçeği anlatan iki hikâye,
Daha nice bin hikâye arasından:

Pençesi dibinde bir arslanın,
Dalgınlıkla bir fare topraktan çıkıverdi.
Bu fırsatı kullanmadı sultanı ormanın;
Fareye dokunmayıp bir büyüklük gösterdi.
Bu iyiliği boşa gitti sanmayın sakın.
Kimin aklına gelir ki bir an,
Fareye işi düşer arslanın?
Ama o da bir gün dışarı çıktı ormandan.
Gitti, tutuldu bir ağa.
Ne çırpınma, ne kükreme... Kâr etmez tuzağa.
Bay fare koştu; dişiyle arslanın ağını
Öyle bir kemirdi ki ağ söküldü nihayet.

Sabırla zamanın yaptığını
Ne kuvvet yapabilir, ne şiddet.

LA FONTOINE (LA FONTEN)
(Çev.: Orhan Veli KANIK)

A

Aşağıdaki soruları “Aslan ile Fare” adlı metne göre cevaplayınız.

1. Metinde hangi değerler üzerinde durulmuştur?

.....

.....

.....

2. Metinden nasıl bir ders çıkarmalıyız?

.....

.....

.....

3. Okuduğunuz metnin türü nedir? Nedenleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

B

Aşağıdaki cümleleri, harf ile verilen söz sanatlarıyla eşleştirerek harfleri yay ayaç-
ların içine yazınız.

(.....) 1. Cennet kadar güzel bir vatanımız var.	a) Kişileştirme
(.....) 2. Yorgun bir gemi, limana yanaştı ağır ağır.	b) Abartma
(.....) 3. Bir gün meşe dedi ki kamyasa:	c) Benzetme
–“Tabiattan şikâyet etmekte hakkınız var.”	ç) Konuşturma
(.....) 4. Dünya kadar işim birikti.	d) Karşıtlık
(.....) 5. Yetişmek için menzile/gidiyorum gündüz gece	e) Ad Aktarması

C

Aşağıdaki cümlelerin öznel yargı mı yoksa nesnel yargı mı olduklarını yanlarına yazınız.

- (.....) 1. Ülkemizin komşularından biri Bulgaristan'dır.
- (.....) 2. Bu kitap gerçekten çok güzel olmuş.
- (.....) 3. Gesi Bağları türküsü Kayseri yöresine aittir.
- (.....) 4. Oltu taşı, Erzurum'da çıkarılan bir taştır.
- (.....) 5. Konuşmacının duyduğu heyecan onu inandıkları şeye inandırır.
- (.....) 6. Okurken hayal etmeyi, başka şeyler düşünmeyi çok severiz.
- (.....) 7. Kapadokya'da gören herkesin hayran kaldığı tüften oluşan peribacaları bulunur.
- (.....) 8. Ahmet Hamdi Tanpınar; Beş Şehir adlı eserinde Erzurum, Bursa, Ankara, Konya ve İstanbul şehirlerini anlatmıştır.
- (.....) 9. Pamukkale'de traverten adlı jeolojik oluşumlar bulunur.
- (.....) 10. Günümüz yazarlarının hikâyelerini daha çok severim.

C

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Maden ocakları müdürü, bütün köylünün arazisini satın aldı. Köylüler, heybelerini sırtlarına vurarak tozlu yollardan uzaklaştılar. Fakat her adımda, her izde bir hatıra buldular. Ayakları yürümedi, köylerini ana ana gittiler.

Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçimine başvurulmuştur?

- A) Açıklayıcı anlatım
- B) Betimleyici anlatım
- C) Öyküleyici anlatım
- D) Tartışmacı anlatım

2.

- Bugün piknikte çocuklar gibi eğlendik.
- Köpek bana el salladı.
- Köpek “Haydi gel.” diye beni de oyuna çağırdı.
- Sesimle âdeta dağlar yerinden oynadı.
- İyi günde de kötü günde de yanımdaydı.

Ayşe Öğretmen’in tahtada yazdığı sorulardaki söz sanatlarını öğrencilerinden bulmalarını istedi. Öğrencilerin cevapları sırayla aşağıdaki gibidir.

Özgür	Elif	Dilara	Esra	Batuhan
Benzetme	Benzetme	Kişileştirme	Benzetme	Kişileştirme
Kişileştirme	Benzetme	Benzetme	Kişileştirme	Benzetme
Konuşturma	Konuşturma	Abartma	Konuşturma	Abartma
Abartma	Karşıtlık	Konuşturma	Abartma	Konuşturma
Karşıtlık	Abartma	Karşıtlık	Karşıtlık	Karşıtlık

Öğrencilerin yüzde kaç söz sanatlarını doğru şekilde sıralamıştır?

- A) %20 B) %40 C) %60 D) %80

3. Minimini kasabanın balkonlu, kuleli gazinoya benzeyen kocaman bir konağı vardı. Lakin ikmal edilememişti. Sıvanamayan kerpiç duvarlar yer yer açılmış, kumrulara yuva olmuştu. Üst kat penceresiz, sıvasız, tahta örtülerle bekleniyordu.

Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçimine başvurulmuştur?

- A) Açıklayıcı anlatım B) Betimleyici anlatım
C) Öyküleyici anlatım D) Tartışmacı anlatım

4. Aşağıdakilerden hangisinde isim-fiil kullanılmıştır?

- A) Hepsinin gözleri güzeldir.
B) Gözleri korku doluydu.
C) Gözden düşmemek, çalışmayı gerektirir.
D) Adam birdenbire gözden kayboldu.

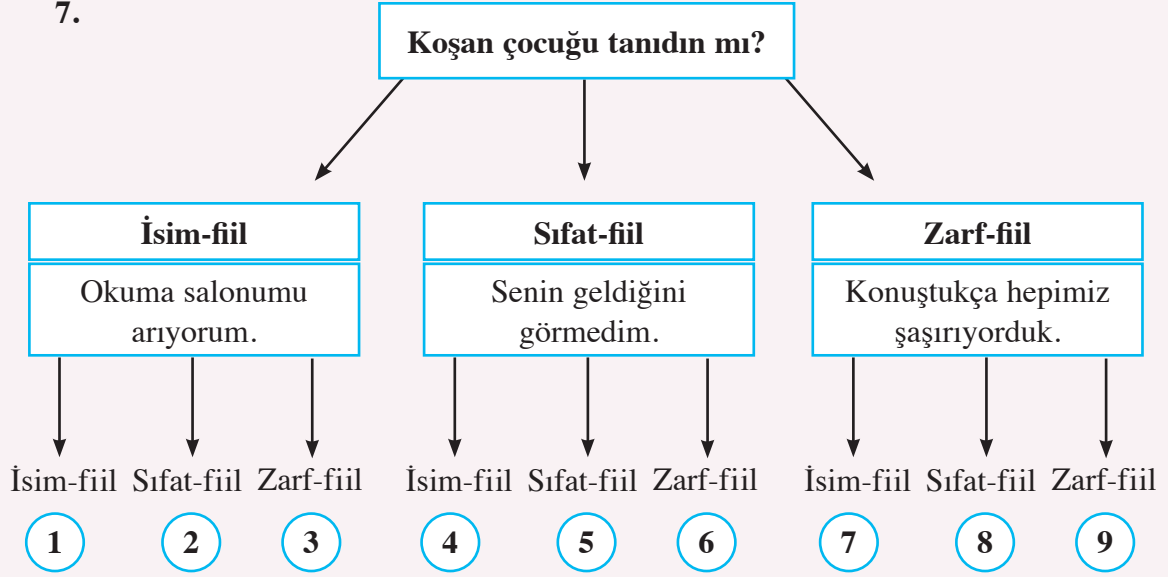
5. Aşağıdakilerden hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) İster istemez sözlerine dikkat etti.
B) Sadece bir çay alacağım.
C) Soluk soluğa kalmıştı.
D) Senin geldiğini görmemişti.

6. Aşağıdakilerden hangisinde zarf-fiil kullanılmıştır?

- A) Onu görmeyeli uzun zaman olmuştu.
- B) Yukarıya kadar hızlı hızlı koştu.
- C) Parayı kimse almayacaktı.
- D) Sabah, erkenden orada olurum.

7.

Verilen cümlelerin fiilimsi türünü doğru bulan öğrenciler bir alt basamağa geçmeye hak kazanacaklardır.

Alt basamakta doğru sonuca ulaşan öğrenci kaç numaralı öğrencidir?

- A) 3
- B) 5
- C) 7
- D) 9

8.

Aşağıdakilerden hangisi bu görselleri anlatan bir metnin başlığı olabilir?

- A) Hayvan Sevgisi
- B) Hayvan Sağlığı
- C) Sadakatli Hayvanlar
- D) Hayvanların Merhameti

9.

GIDA İSRAFI CİDDİ BOYUTLARDA

Türkiye’de bir yılda 214 milyar liralık gıda israfı yapılıyor.

Günde **4,9 milyon** ekmek çöpe atılıyor.

Yılda **1,7 milyar** ekmek çöpe atılıyor.

Her yıl **18 milyon tonu aşkın** sebze ve meyve çöpe gidiyor.

Türkiye’de israfın büyük bir kısmının **“her şey dâhil”** otellerde sunulan açık büfelerde gerçekleşiyor.

Her şey dâhil otellerde gıda israfı 5 kat fazla.

İsraf edilen ekmeğin parasıyla ülkemizde her yıl **60 hastane ve 12 okul** yapılabilir.

Dünyada israf edilen
1,3 milyon tondan fazla yiyecek,
2 milyara yakın insanı doyurabilir.

Bu broşürdeki bilgilerden gıda israfıyla ilgili hangisine ulaşılabilir?

- A) İsrafı önlemek için neler yapılması gerektiğine
- B) İsraf edilen ekmek ile iki milyon insanın doyabileceğine
- C) İsraf edilen yiyeceklerle kaç kişinin doyabileceğine
- D) Bir yılda on sekiz milyon ton ekmeğin çöpe gittiğine

- 10.** Akıllı isen gariplerin gönlünü avla;
Mustafa gibi ülkeyi gezip yetim ara;
Dünyaya tapan soysuzlardan yüz çevir;
Yüz çevirip, deniz olup taşım işte.

Ahmed Yesevî

Yukarıdaki dördlükte kaç filimsi vardır?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5

Mevlanâ'nın "Sevgiden acılar tatlı olur. / Sevgiden bakırlar altın olur. / Sevgiden tortular berrak olur. / Sevgiden dertler şifa bulur. / Sevgiden ölümler dirilir. / Sevgiden padişah köle olur. / Bu sevgi de bilginin sonucudur." dizelerinden ve bu temada edindiğiniz bilgilerden yararlanarak insan sevgisi konulu bilgilendirici bir metin yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın ikinci temasında yer alan “Kızıl Renkli Komşumuz” adlı metni işlediğinizde; konuşma stratejilerini uygulamayı, grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlamayı, okuduklarınızda kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirlemeyi, bilgilendirici metin yazmayı;

“Ağaçlar Al Giydi Kuşlar Dillendi” adlı metni işlediğinizde hikâye edici metin yazmayı, yazılarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmayı, yazdıklarınızı düzenlemeyi, yazdıklarınızı paylaşmayı;

“Beyaz Diş” adlı metni işlediğinizde metnin içeriğine uygun başlık belirlemeyi, kısa metinler yazmayı, yazdıklarınızı düzenlemeyi, yazılarınızda anlatım biçimlerini kullanmayı;

“Son Kuşlar” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metne yönelik farklı başlıklar önermeyi, dinleme stratejilerini uygulamayı, konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmayı öğreneceksiniz.

2. Tema

Doğa ve Evren

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

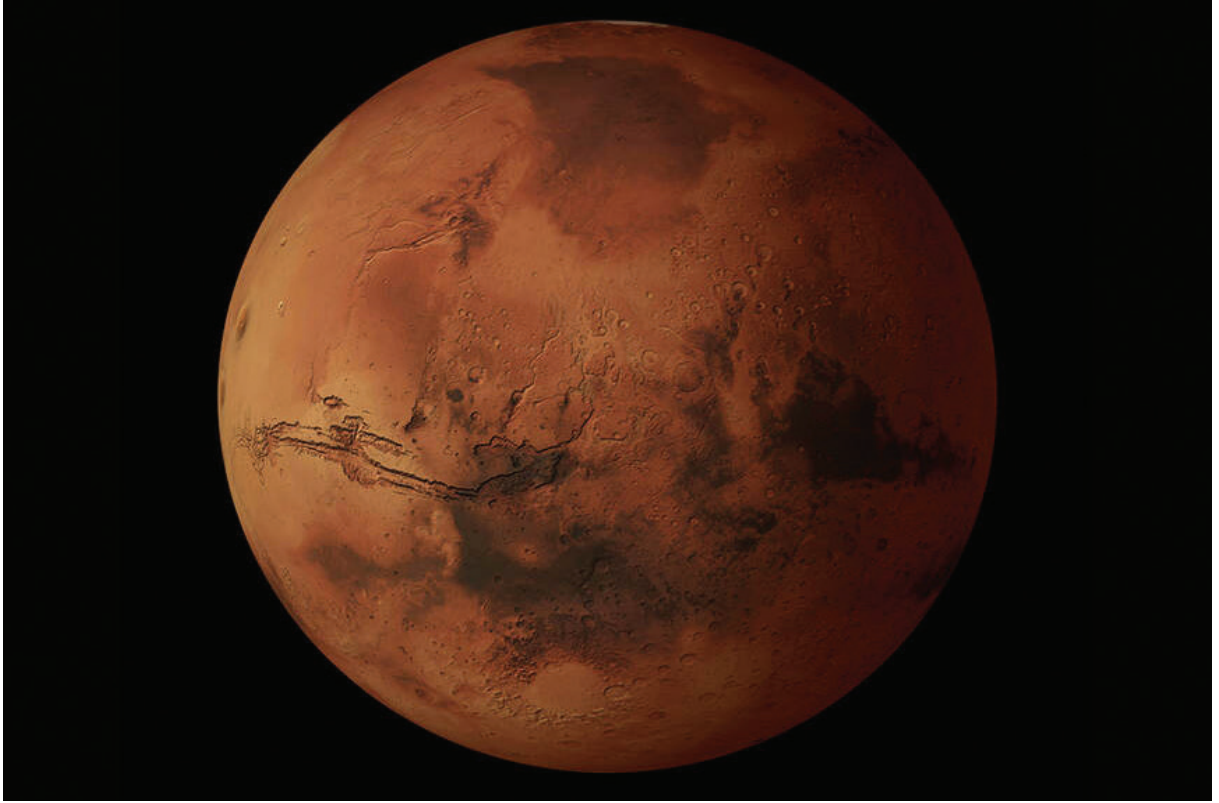

“Uzay” kavramı ile ilgili bir araştırma yapınız. Yaptığınız araştırmadan yararlanarak gök bilimi hakkındaki bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

!

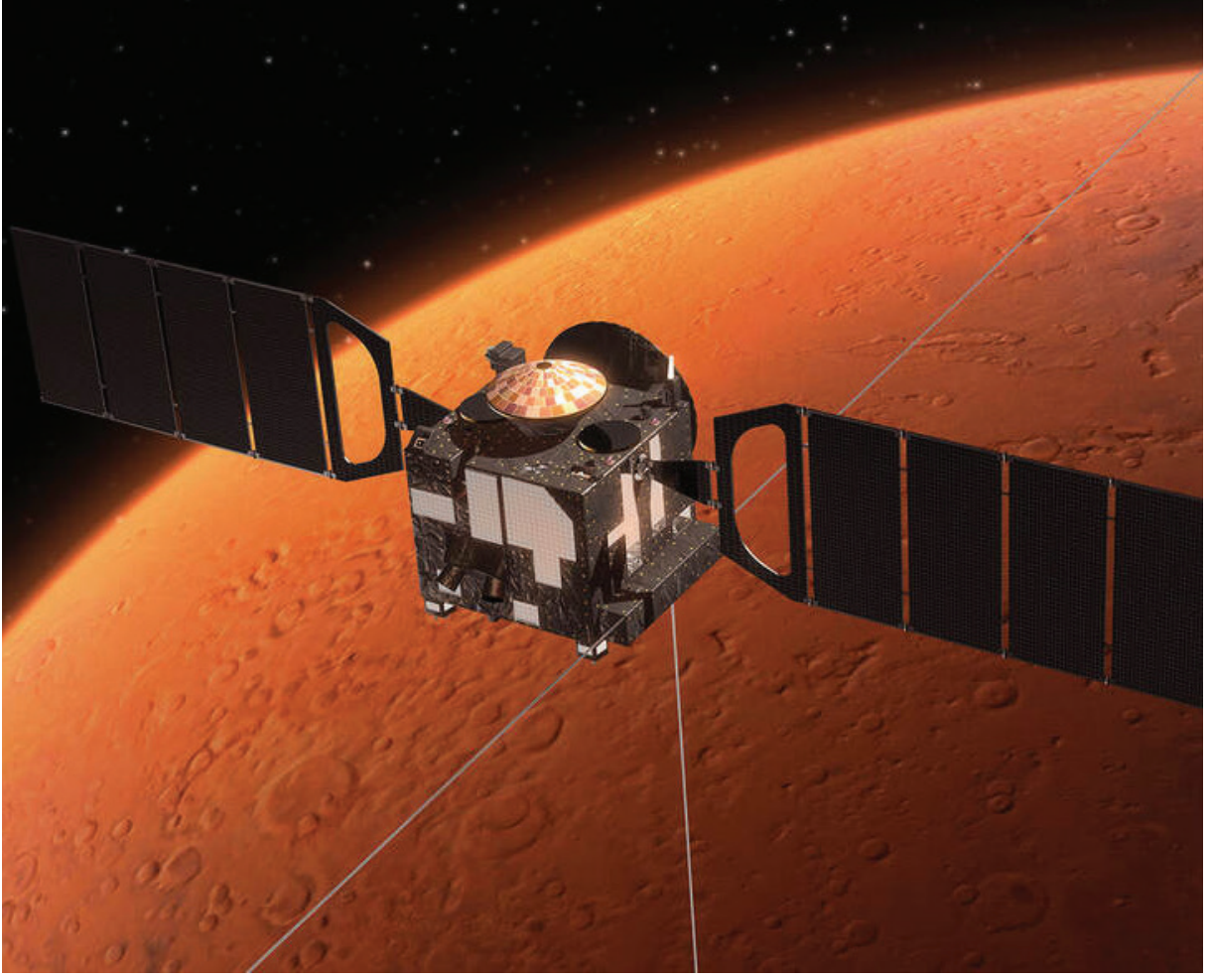
Metni önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırlamanızı sağlamak amacıyla not alarak okuma stratejisine uygun şekilde okuyunuz. Bunun için metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Sessiz okuma sırasında metinde önemli gördüğünüz bölümleri defterinize not ediniz. Okumanın ardından notlarınızı arkadaşlarınızın notlarıyla karşılaştırınız.

1 Kızıl Renkli Komşumuz

Her şey, 1800’lü yılların sonunda ünlü İtalyan gök bilimci Giovanni Schiaparelli’nin (Ciovanni Şiparelli) gezegenin yüzeyindeki vadi sistemini görmesiyle başladı. Schiaparelli’nin gördüğü, o dönemde yanlış yorumlandı ve bunların insan gibi akıllı canlıların yaptığı kanallar olduğu düşünüldü. Bunun ardından, tüm Avrupa ve Amerika’yı bir Mars tutkusu sardı. (...) Percival Lowell (Pörsivil Lovıl), işi daha da karıştırdı. Lowell’in, öyle düşleri olmalı ki 1894 yılında kendi gözlemevinde yaptığı gözlemler sonucunda, Mars’ın kutuplarındaki buzulları eritip kurak olan ekvator bölgesine kanallarla taşıyan bir uygarlığın bulunduğunu öne sürdü. Bunun ardından, Mars’ta akıllı canlıların bulunduğu düşüncesi tüm dünyayı etkisi altına aldı. Bilim kurgu yazarları için iyi bir malzeme olan Mars ve oradaki “yeşil adamlar” insanlar için hem ilgi hem de korku kaynağı oldu.

İnsanların Marslılara olan ilgisi, gezegene yapılan ilk başarılı uzay uçuşuna kadar sürdü. Gezegene ulaşmak için yapılan uçuşlar, 1960 yılında başladı. (...)

İlk Mars uçuşlarında, gezegenin yüzeyindeki devasa çarpışma izlerine, güneş sisteminin en büyük yanardağlarına, en karmaşık ve uzun kanyonlara sahip olan bir gezegen olduğu görüldü. Mars'taki düşük yüzey sıcaklığı ve gece gündüz sıcaklık farkı, neredeyse tümüyle karbondioksitten oluşan çok ince atmosferi, onun yaşanmaz bir yer olduğu konusunda herkesi ikna etmişti.

Bu tarihten sonra, Mars uçuşları sürdü. Gezegenin yörüngesine giren ilk başarılı uzay aracı, Mariner 9'dur. Bu arada, Mars'ın yüzeyine araç indirme girişimleri de oldu. Bunların kimi daha inmeden, kimi de indikten sonra kaybedildi. Mars'a ilişkin ilk ayrıntılı bilgiler, Viking 1 ve Viking 2 adlı uzay araçlarından geldi. Bu araçlar, birer yörünge ve iniş araçlarından oluşuyordu. 1976 yılında gezegene ulaşan Vikinglerin iniş araçları başarılı bir şekilde yüzeye indiler. Bunun ardından, yörüngede ve yüzeyde bulunan araçlar Dünya'ya on binlerce fotoğraf gönderdi. Bununla da kalmayıp Mars toprağını ve atmosferini inceledi. Ayrıca gezegende olabilecek canlılar da araştırıldı. Ancak herhangi bir canlı izine rastlanmadı. En önemlisi, suyun izine rastlanmamış olsa da bir zamanlar bolca bulunduğunu düşündüren ipuçlarına rastlanıldı.

Bu uçuşların ardından, Mars uçuşlarına uzunca bir süre ara verildi. 1997 yılında gezegene ulaşan Pathfinder (Petfayındır) adlı araçla birlikte Mars'ta yeni bir dönem başlamış oldu. Daha önce gönderilen yüzey araçları, bir yörünge aracı ve bununla birlikte giden bir yüzey iniş aracından oluşuyordu. Pathfinder yüzeye doğrudan indi. Pathfinder'in taşıdığı ve Dünya'dan yönetilen bir hareketli uzay aracı da bilim insanlarına Pathfinder'in çevresinde istedikleri yere gidip inceleme yapma olanağı tanıdı.

Pathfinder’la yapılan araştırmalar, Mars’la ilgili bildiklerimizi pekiştirdi. Bu aracın yaptığı gözlemler, öncekilere göre çok daha duyarlıydı. Pathfinder’ın gözlemleri suyun varlığını doğrudan saptayamamış olsa da birçok önemli ipucu içeriyordu. Hatta aracın indiği Ares Vallis (Ares Volis) bölgesinde bir zamanlar ciddi bir sel akıntısı meydana geldiği açıkça görülebiliyor.

Eğer Mars’ta suyun varlığına ilişkin herhangi bir kanıt ulaşılmamış olsaydı büyük olasılıkla gezegen ilgi çekiciliğini önemli ölçüde kaybedecekti. Çünkü su, yaşam için ön koşul kabul ediliyor. Yeryüzünde, suyun olduğu hemen her yerde yaşam bulunuyor. Mars’ta bir zamanlar yaşamın bulunmuş olabileceği düşüncesi herkesi heyecanlandırıyor. Hatta belki gelecekte insanlar bu gezegene yerleşecekler. Çünkü Mars öteki gezegenler arasında Dünya’ya en çok benzeyeni. Onu yaşanılır hâle getirebilmek için çeşitli düşünceler de var. Ancak bu kısa süre içinde gerçekteşebilecek bir şey değil.

(...)

Mars yüzeyi, yaşamın ortaya çıkmasına elverişli bir yer olmayabilir. Ancak kendi gezegenimizden biliyoruz ki yaşam için hiç elverişli olmayan okyanusların binlerce metre derinliklerinde, yer kabuğunun içlerinde ve lav akıntılarının yanı başında çeşitli canlılara rastlanabiliyor. Mars'ta da olası yer altı sularının yakınlarında, görece sıcak ve nemli bölgelerde yaşam başlamış olabilir.

(...)

Günümüzde Mars, uzaktan bakıldığında hâlâ cansız ve kuru bir gezegen olarak görünüyor. Mars'ta ne akıllı canlıların yapmış olduğu kanallar ne de gezegenimize saldırmak için bekleyen yeşil adamlar var. 18. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bu varsayımlar, birer düştene gitmiyor. Ancak, yapılan son çalışmalar kuru görünen bu gezegende, yaşamın temel kaynağının, yani suyun azımsanmayacak kadar çok olduğunu gösteriyor. Mars, giderek bizim için daha farklı bir görünüm kazanıyor. Bu belki pek yakında gerçekleşmeyecek ama Mars'ı bir gün ikinci evimiz olarak göreceğiz.

Alp AKOĞLU
Bilim Çocuk dergisi
(Kısaltılmıştır.)

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Avrupa ve Amerika'daki Mars tutkusu nasıl başlamıştır?
2. Mars'a yapılan ilk uçuş sonrasında gezegen hakkında hangi bilgilere ulaşılmıştır?
3. Mars'ta canlıların yaşayıp yaşamadığını tespit etmek için nasıl bir araştırma yapılmıştır?
4. Bilim insanları, neden Mars'ta yaşam olabileceğini düşünmüş?
5. 18. yüzyılın sonlarında Mars ile ilgili ortaya atılan varsayımlar nelerdir?

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

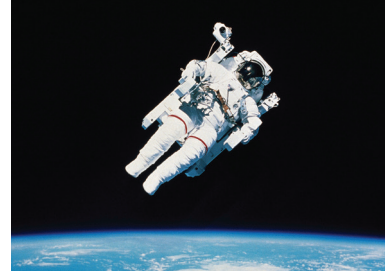
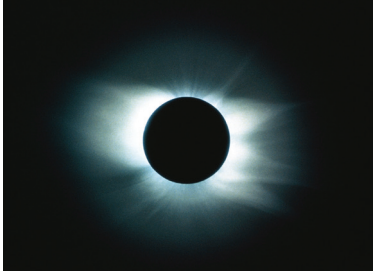
►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde yazar düşüncüyü geliştirme yollarından (tanımlama, örneklendirme, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma, benzetme) hangisini ya da hangilerini kullanmıştır? Nedenleriyle birlikte yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Fotoğraflarla ilgili soruları cevaplayınız.

1. Fotoğraflarda neler görüyorsunuz?

.....

2. Fotoğrafları gördüğünüzde neler düşündünüz?

.....

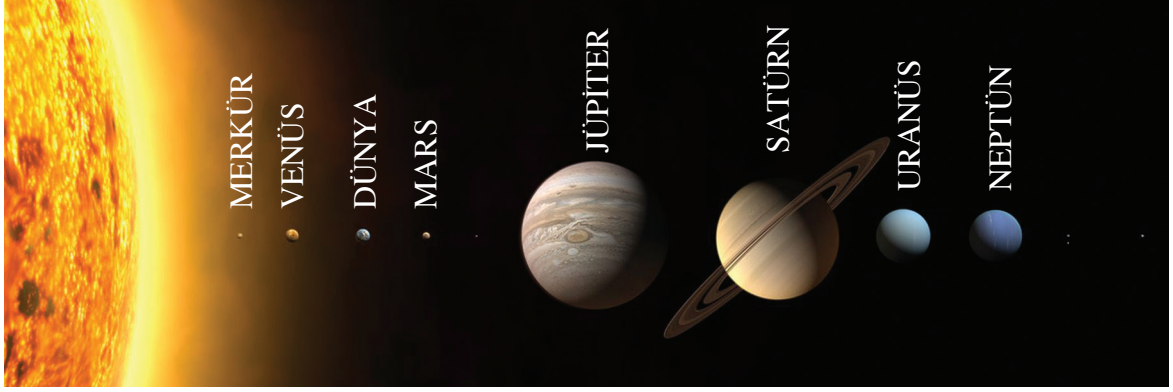
3. Fotoğrafların sizi etkileyen yönleri nelerdir?

.....

.....

► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz. Tabloyla ilgili verilen soruları cevaplayınız.

Gezegen	Güneş'e Ortalama Uzaklığı (Milyon Kilometre)	Uydu Sayısı
Merkür	58	0
Venüs	108	0
Dünya	150	1
Mars	228	0
Jüpiter	778	80
Satürn	1434	82
Uranüs	2871	27
Neptün	4495	27

1. Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığı kaç milyon kilometredir?

.....

2. Uydu olmayan gezegenler hangileridir?

.....

3. Güneş'e en uzak olan gezegen hangisidir?

.....

4. 5'ten az uydusu olan gezegenleri yazınız.

.....

5. Uydu en fazla olan gezegen hangisidir?

.....

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Kendinizi hangi mevsimde daha mutlu hissediyorsunuz? Neden? Anlatınız.

!

Şiiri, türün özelliklerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Ardından şiiri sesli okuyunuz, okurken vurgu ve tonlamalara dikkat ediniz. Şiiri ezberlemeye çalışınız.

2

Ağaçlar Al Giydi Kuşlar Dillendi

Ağaçlar al giydi kuşlar dillendi
Açtı bahar çiçekleri Ada'nın
Toprak mevce geldi yer yeşillendi
Açtı bahar çiçekleri Ada'nın

Kuğul kuğul ötüşüyor kumrular
Çağlayıp akıyor bulanık sular
Meleşir koyunlar körpe kuzular
Açtı bahar çiçekleri Ada'nın

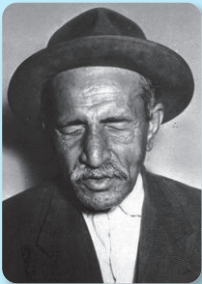
Adapazarı'na demişler Ada
Yâr elinden yaralarım ziyade
Çiğdemleri dağda gülü ovada
Açtı bahar çiçekleri Ada'nın

Mektup yok sıladan dağlar kar mıdır
Akar gözüm yaşı bir pınar mıdır
Kuşlar eşin bulmuş ilkbahar mıdır
Açtı bahar çiçekleri Ada'nın

Veysel'de kalmadı hiç sabrı karar
Gün günden ediyom ömrümden zarar
Bizim ele selam söylen turnalar
Açtı bahar çiçekleri Ada'nın

Âşık Veysel ŞATIROĞLU
Dostlar Beni Hatırlasın
Hayatı ve Bütün Şiirleri

Âşık Veysel ŞATIROĞLU (1894-1973)

Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde dünyaya geldi. Yedi yaşında geçirdiği çiçek hastalığı nedeniyle sağ gözünde görme kaybı yaşadı ve sonrasında tamamen görme yetisini kaybetti. On beş yaşına geldiğinde ustası Çamşıhlı Ali Ağa'dan şiirler öğrenip söylemeye başladı. Âşık Veysel'in tanınmasına, şiirlerinin bilinmesine vesile olan kişi, Ahmet Kutsi Tecer'dir. Veysel'in 180 civarında şiiri bulunmaktadır.

» 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Bahar mevsiminde doğada hangi değişiklikler olmuştur?
2. Şairin turnalardan memleketine selam göndermesinin sebebi sizce ne olabilir?
3. Şair neden üzgündür?
4. “Ağaçlar al giydi kuşlar dillendi.” dizesiyle şairin anlatmak istediği nedir?
5. Şair “Mektup yok sıldan dağlar kar mıdır/ Kuşlar eşin bulmuş ilkbahar mıdır” sorularına bir cevap beklemekte midir? Neden?

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....

.....

.....

Şiirin Ana Duygusu

.....

.....

.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

Şiirde geçen söz sanatlarını ve bu söz sanatlarının bulunduğu dizeyi aşağıya yazınız.

Dize	Şairin Kullandığı Söz Sanatı
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

► 6. ETKİNLİK

Sınıfınızda “mevsim değişikliklerinin insanlar üzerindeki etkileri” konulu bir tartışma düzenleyiniz. Tartışma sırasında düşüncelerinizi ifade ederken arkadaşlarınıza karşı saygı ve anlayış içerisinde olmaya, onların sözünü kesmemeye, konu dışına çıkmadan konuşmaya özen gösteriniz. Tartışmanın ardından aşağıda verilen değerlendirme formunu doldurunuz.

Tartışma Değerlendirme Formu		
Ölçütler	Değerlendirme Puanı	Alınan Puan
Konuya hâkim olma	10	
Savunma ve ikna kabiliyeti	10	
Karşıt düşüncüyü çürütme kabiliyeti	10	
Konuyu metne bağlı kalmadan anlatma kabiliyeti	10	
Konuya uygun bir dille konuşma	10	
Beden dilini doğru kullanma	10	
Konuya uygun vurgu ve tonlama ile konuşma	10	
Konuyu belge ve kanıtlarla anlatma	10	
Konuya uygun anlatım biçimleri ve düşüncüyü geliştirme yolları kullanma	10	
Zamanı, verilen süreye uygun kullanma	10	
	TOPLAM	

► 7. ETKİNLİK

Bir sonraki sayfaya hayal gücünüzü kullanarak “mevsim değişikliklerinin canlılar üzerindeki etkileri” konulu hikâye edici (masal, fabl, hikâye vb.) bir metin yazınız. Metni yazarken “oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak” gibi geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanınız. Metninizi için uygun bir başlık belirleyiniz.

Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Vahşi hayvanların ehlileştirilmesiyle ilgili bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

!

Metni göz atarak okuma stratejisine uygun olarak okuyunuz. Bunun için öncelikle metnin başlığına, türüne ve görsellerine bakarak metni değerlendiriniz.

Bu yöntemi uygularken metnin konusunu tahmin etmeye çalışınız.

Metni, türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

3 Beyaz Diş

Tek Göz ve Kiche (Kişe) adlı kurtların dört yavrusundan sadece bir tanesi hayatta kalır. Kiche ve yavrusu, Gri Kunduz tarafından yakalanıp Gri Kunduz'un köyüne götürülür. O, bu yavru kurda Beyaz Diş adını verir. Beyaz Diş'in bu köydeki yaşamı kolay değildir. Bu zorlu yaşam onu güçlü bir köpek hâline getirmiştir.

Günün birinde Gri Kunduz, Beyaz Diş ile birlikte Yukon'a gelir. Burada Beyaz Diş'i gören ve onun sahibini nasıl savunduğunu izleyen Güzel Smith, Beyaz Diş'i Gri Kunduz'dan satın alır. Güzel Smith'in yanında pek çok talihsizlikler yaşayan Beyaz Diş, ölmek üzereyken Weedon Scott (Vidin Sıkak) ve Matt (Met), tarafından kurtarılır. Onlar, Beyaz Diş'i yanlarına alıp ehlileştirirken çeşitli sorunlar yaşasalar da zamanla Beyaz Diş'i çok severler. Scott ve Beyaz Diş California'ya Scott'un ailesinin yanına giderler. Burada Beyaz Diş Weedon Scott'un babasını ölümden kurtarınca herkesin sevgisini kazanmıştır.

Aşağıda Bill (Bil) ve Henry'nin (Henri) yolculukları esnasında köpeklerinin kaybolduğunu anlatan bir bölüm verilmiştir.

(...) Donmuş su yolunun iki yanında, karanlık ladin ormanı çatılmış duruyordu. Yakın zaman önce esen bir rüzgâr, ağaçların üzerindeki beyaz buz örtüsünü sıyırmıştı ve ağaçlar sönükleşen ışığın altında, kara, uğursuz gövdeleriyle, birbirlerine yaslanır gibiydiler. Arazide muazzam bir sessizlik hüküm sürüyordu. Bu arazi, canlılıktan, hareketten yoksun, ıssız bir yerdi; öylesine tenha ve soğuktu ki, ruhunda keder bile yoktu. (...) Ebediyetin her şeye hâkim, kelimelere sığmaz hikmeti, hayata ve yaşam çabasının beyhudeliğine bakarak gülmekteydi. Vahşi tabiatı burası; acımasız, kalbi buz kesmiş Kuzey topraklarıydı.

Ama bu arazide yaşam vardı; ortalıktaydı ve direniyordu. Buz tutmuş su yolunun aşağısında, bir grup köpek çabalayıp durmaktaydı. Uzun kürkleri buz kesmişti. Nefesleri ağızlarından çıkar çıkmaz donuyor, köpüklü parçacıklar halinde fışkırıp, gövdelerindeki tüylere yapışıyor ve buz kristallerine dönüşüyordu. Köpeklerin üzerinde deri koşum takımları vardı ve arkalarından sürüklenen kızağa, deri kayışlarla bağlıydılar. Kızakta sürücü yoktu. Sağlam huş ağacı kabuğundan yapılmış kızağın tüm yüzeyi, karla temas halindeydi. Kızağın baş tarafı, bir dalga misali kabaran yumuşak karı aşağı çekecek ve bastırarak şekilde, bir parşömen tomarı gibi yukarı kalkıktı. Uzun ve dar bir kutu, kızağa sağlamca bağlanmıştı. Kızakta başka şeyler de vardı: Battaniyeler, bir balta, kahve cezvesi ve tava. Ama en fazla göze çarpan ve en çok yer kaplayan şey, uzun dar kutuydu.

Köpeklerin önünde, geniş kar ayakkabıları giymiş bir adam çabalıyordu. Kızağın arkasında ikinci bir adam çabalamaktaydı. Kızaktaki kutunun içinde, çabası sona ermiş üçüncü bir adam yatıyordu; tabiat bu adamı yenmiş ve bir daha hareket edemeyecek, direnemeyecek hale gelene kadar ezmişti. Vahşi tabiat hareketi sevmez. Yaşam, ona bir saldırıdır, çünkü yaşam hareket demektir; vahşi tabiat her zaman hareketi yok etmeye çalışır. Akıp denize karışmasın diye suyu dondurur; ağaçlar güçlü yüreklerine dek buz kessinler diye onların usarelerini çeker; tabiatın en şiddetli ve dehşetli biçimde yağmalayıp ufalayarak teslim aldığı, insandır; yaşamın hep huzursuz ettiği, tüm hareketlerin an gelip eylemsizlikle sonlanacağı şeklindeki hükme, her daim başkaldıran insan.

Ama önde ve arkada, henüz ölmemiş iki adam, korkmadan, boyun eğmeden çabalıyorlardı. Bedenlerinin üzerinde kürkler ve tabaklanmış yumuşak deriler vardı. Nefeslerinden gelen buz kristalleri, kirpiklerini, yanaklarını ve dudaklarını öyle bir kaplamıştı ki, yüzlerini görmek mümkün değildi. (...) Ama tüm örtülerin altında hâlâ insandılar; tenhâlığın, alaycılığın ve sessizliğin bölgesine girerek, devasa bir serüvene kalkışan bu cılız maceraperestler, uzay uçurumları kadar uzak, yabancı ve titreşimsiz bir dünyanın kudretine meydan okuyorlardı.

Konuşmadan ilerliyorlar, nefeslerini yaptıkları işe saklıyorlardı. Her tarafta, onlara varlığını somut şekilde dayatan sessizlik vardı. Sessizliğin onların zihinleri üzerindeki etkisi, derin su ortamının dalgıcın vücudunda bıraktığı etkiye benziyordu. Sessizlik, bitimsiz uzamın ve değiştirilemez fermanın ağırlığıyla onları eziyordu. Onları zihinlerinin en uzak girintisine kadar ezip, insan ruhunun tüm sahte şevklerini, coşkularını, yersiz özdeğerlerini, üzümün suyunu sıkarak gibi içlerinden dışarı akıttıyordu; bu adamlar kendilerini sınırlı ve küçük olarak, görünmez bileşenlerin ve kuvvetlerin karşılıklı oyununda azıcık akıl ve yetersiz bir kurnazlıkla hareket eden birer noktacık, zerrecik olarak algılamaya başlayınca değin.

Bir saat geçti, sonra bir saat daha. Kısa, güneşsiz günün solgun ışığı kaybolmaya başlamıştı ki, durgun havada, uzaktan gelen belli belirsiz bir çığlık duyuldu. Hızla süzülerek yükselen bu çığlık, en üst notasında gergin ve titrek şekilde bir süre devam ettikten sonra, yavaşça söndü.

Kederli bir sertlik ve aç bir arzu taşımasa, bu çığlık kayıp bir ruhun feryadı olabilirdi. Öndeki adam, gözleri arkadaki adamın gözleriyle buluşana dek, kafasını çevirdi. Sonra, uzun ve dar kutunun üzerinden, karşılıklı olarak başlarını salladılar.

İkinci bir çığlık, sessizliği kulak tırmalayıcı bir sesle iğne gibi delip geçti. İki adam da sesin nereden geldiğini anlamıştı. Geriden, az önce geçtikleri karlı alanın bir yerinden gelmekteydi. Yine geriden, ikinci çığlığın sol tarafından, ona cevap veren üçüncü bir çığlık yükseldi.

Öndeki adam:

— Peşimzdelers Bill, dedi.

Sesi, zorlukla konuşuyormuş gibi boğuk ve gerçekdışı çıkmıştı.

— Et bulmak zor. Günlerdir tek tavşan izi görmedim, diye yanıtladı arkadaşı.

Daha fazla konuşmadılar ama hâlâ, arkalarında yükselmeye devam eden av çığlıklarını dinliyorlardı. Karanlık çökünce, köpekleri su yolunun kıyısındaki bir ladin ağacı kümesine yönlendirdiler ve kamp kurdular. (...) Ateşten biraz uzakta öbeklenen kurt köpekleri, hırlıyorlar, birbirleriyle dalaşıyorlar ama karanlığa doğru gitmeye niyetli görünmüyorlardı.

Bill:

— Kampın epeyce yakınındalar galiba, Henry, dedi.

Ateşin başına çömelip, bir buz parçasıyla kahve cezvesini yerleştiren Henry, başıyla onayladı. (...)

— Burada postlarının güvende olduğunu biliyorlar, dedi.

Kaçıp da yem olmaksansa, karınlarının doyduğu yerde kalıyorlar. Çok akıllı bu köpekler canım.

Bill kafasını iki yana salladı.

— Ah, bilmem ki.

Arkadaşı, merakla ona baktı:

— Daha önce sen de hep, akıllı olduklarını söyledin.

Diğeri, yediği fasulyeleri ağır ağır çiğneyerek:

— Henry, dedi, onlara yemek verirken nasıl hırgür ettiler, gördün mü?

— Evet, her zamankinden fazla şaklabanlık yaptılar.

— Kaç köpeğimiz var, Henry?

— Altı.

— Öyleyse, Henry...

Bill, söyleyeceklerinin önemi iyice anlaşılсын diye bir an durdu.

— Diyordum ki Henry, altı köpeğimiz var. Çantadan altı balık çıkardım. Her köpeğe birer balık verdim ve Henry, bir balık eksik kaldı.

— Yanlış saymışsın.

Diğeri, serinkanlılıkla tekrarladı:

— Altı balık çıkardım. Tek Kulak balıksız kaldı. Tekrar çantaya gidip ona da balık getirdim.

— Sadece altı köpeğimiz var, dedi Henry.

— Henry, diye devam etti Bill, hepsi bizim köpekler miydi bilmem ama, ben balık verirken sayıları yediydi.

Henry yemeyi bırakıp ateşin öte yanına baktı ve köpekleri saydı.

— Şimdi sadece altı taneler, dedi.

Bill sakın, kendinden emin şekilde yanıtladı:

— Diğerini karda koşarken gördüm. Yedi taneydiler.

Henry ona anlayışla bakarak:

— Keşke bu yolculuk artık bitse, dedi.

— Ne demek istiyorsun? diye sordu Bill.

— Demek istiyorum ki, sinirlerin bozulmuş ve hayaller görmeye başlamışsın.

Bill ağırbaşlılıkla:

— Bunu ben de düşündüm, dedi, sonra onu karın üstünde koşarken görünce, gidip baktım ve karda bıraktığı izleri gördüm. Ardından köpekleri saydım, altı taneydiler. İzler hâlâ orada duruyor. Bakmak ister misin? Gel göstereyim.

Henry yanıt vermeyerek, sessizce lokmasını çiğnemeyi sürdürdü ve yemek bitince, üstüne bir fincan kahve içti. Ağzını elinin tersiyle sildikten sonra konuştu:

— O zaman sana göre bu...

Karanlığın içinden gelen, iniltili, kederli ve vahşi bir çığlıkla, sözü bölündü. Henry durup dinledi ve sonra elini çığlığın geldiği yere doğru sallayarak cümlesini tamamladı:

— ... onlardan biri miydi?

Bill başıyla onayladı:

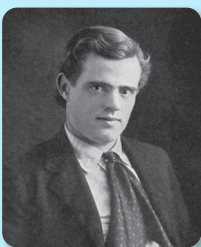
— Gördüğüm şeyin başka bir açıklaması olsa keşke. Köpeklerin nasıl çingar çıkardığını sen de fark etmişsin. Çığlık üstüne çığlık ve onlara yanıt veren başka çığlıklar, sessizliği bir tımarhaneye çevirmekteydi.

Her yandan bağrışlar yükseliyor ve köpekler, birbirlerine iyice sokularak korkularını belli ediyorlardı; ateşe öyle yakın duruyorlardı ki, tüyleri sıcaktan kavruluyordu. (...)

Jack London (Cek Landın)

çev.: Yiğit Yavuz

(Kısaltılmıştır.)

Jack LONDON (1876-1916)

1876'da San Francisco'da doğdu. Çocukluğu yoksulluk içinde geçen yazar, birçok işte çalışmıştır. 1899'da çeşitli dergilerde kısa öyküler yayımlamaya başlamıştır. Eserlerinde yaşam kavgasını, güçlü iradeye sahip kahramanların maceracı hayatlarını yazmıştır.

» 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

» 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Henry ile Bill, nerede kamp kurmuştur?
2. Henry ile Bill'in duydukları çığlıklar ne olabilir? Açıklayınız.
3. Bill, köpeklerin sayısının yedi olduğunu ısrar etmesine rağmen Henry ona neden inanmamıştır?
4. Bill, Henry'yi yedi köpek gördüğüne nasıl ikna etmiştir?
5. Köpekler niçin korkmaktadır?

» 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metne uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

Metni tekrar okuyunuz. Metnin özetini “özet çıkarma” yöntemine uygun olarak aşağıya yazınız. Özetinizi kendi ifadelerinizle ve bir bütünlük içinde yazmaya özen gösteriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

a) Okuduğunuz metnin türü aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyiniz.

☐

Fabl

☐

Deneme

☐

Roman

☐

Efsane

b) Metnin türünü nasıl belirlediğinizi yazınız.

.....

.....

► 7. ETKİNLİK

Cümlelerin yüklem ve özne olmak üzere iki temel ögesi vardır.

Cümlede kişi ve zaman unsurlarını da belirtecek şekilde iş, oluş, hareket bildiren, cümleyi bir yargıya bağlayan öge “yüklem” olarak adlandırılır. Cümlede yüklem bildirdiği iş, oluş, hareket ve durumu yerine getiren kelime veya kelime grubu ise “özne” olarak adlandırılır.

a) Aşağıda verilen örneklerde cümlelerin temel ögeleri olan özne ve yüklem belirtilmiştir.

Evimiz bir tepenin yamacındaydı.

Özne Yüklem/Ne?

Öğretmenimiz, güzel konuştuğumuzu söyledi.

Özne Yüklem/Kim?

b) Aşağıda verilen cümleler özne ve yüklemden oluşmuştur. Cümlelerdeki özne ve yüklemlerin altını çiziniz.

Evin her tarafı düzenliydi.

Sayısız kitabın bulunacağı bir kütüphane yaptırılacak.

Kapı önlerinde oturup konuşmak, annelerimize iyi gelen bir şeydi.

Çocuklarımız, bizim geleceğimizdir.

İşe zamanında gelmemesi, sıkıntılı bir durumdu.

Onun yaklaşmasını bekleyenler bağırıyordu.

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Türk edebiyatının önde gelen şairlerindendir.

Evimizin yakınına taşınmıştı.

Deve dikenini çiçekleri, iki yumruk büyüklüğündedir.

► 8. ETKİNLİK

Cümlede yüklem bildirdiği işten etkilenen öge “nesne” olarak adlandırılır. Nesne, “belirtili nesne” ve “belirtisiz nesne” olmak üzere ikiye ayrılır.

Belirtili nesneyi bulmak için yükleme “Neyi? ve Kimi?” sorularından uygun olanı sorulur.

a) Aşağıdaki cümlelerin belirtili nesnelerini gösteriniz. Belirtili nesneyi bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklem altına yazınız.

Ona çikolata almayı unutma.

Belirtili nesne Neyi?

Güneşin sıcaklığını iyice hissettik.

.....

Geleceğimi onlara telefonla bildirdim.

.....

Eski kitapların hasar görmesi beni üzüyor.

.....

Belirtisiz nesneyi bulmak için yükleme, özne bulunduktan sonra “Ne?” sorusu sorulur.

b) Aşağıdaki cümlelerin belirtisiz nesnelerini gösteriniz. Belirtisiz nesneyi bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklem altına yazınız.

İstanbul gezisinde tarihî eserler gördük.

Belirtisiz Ne?
nesne

Sana güzel bir kitap alacağım.

.....

Koca bir tabak yemek yedi.

.....

Bayramda çocuklara şeker ikram ettik.

.....

►► 9. ETKİNLİK

Cümlede yüklemın anlamını bulunma, ayrılma (çıkma), yönelme bakımından ilgili olduğu yer yönünden tamamlayan öge “dolaylı tümleş” ya da “yer tamlayıcısı” olarak adlandırılır. Dolaylı tümleci bulmak için yükleme “Nereye?, Nerede?, Nereden?, Neye?, Neyde?, Neyden?, Kime?, Kimde?, Kimden?” sorularından uygun olanı sorulur.

Aşağıdaki cümlelerin dolaylı tümleşlerini gösteriniz. Dolaylı tümlecini bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklemın altına yazınız.

Okula gitmek için parkın içinden geçiyoruz.

Dolaylı tümleş Nereden?

Bilge dikkatli bir şekilde tahtaya bakıyordu.

Seni görür görmez aşağıya indim.

►► 10. ETKİNLİK

Cümlede yüklemın anlamını durum, soru, zaman, yer-yön ve nicelik yönlerinden tamamlayan öge “zarf tümleci” ya da “zarf tamlayıcısı” olarak adlandırılır. Zarf tümlecini bulmak için yükleme “Nasıl?, Neden?, Niçin?, Ne zaman?, Niye?, Ne kadar?, Nereye? (Nere?)” sorularından uygun olanı sorulur.

Aşağıdaki cümlelerin zarf tümleşlerini gösteriniz. Zarf tümlecini bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklemın altına yazınız.

Seyirciler filmi büyük bir hayranlıkla izliyordu.

Zarf tümleci Nasıl?

Her akşam parkta yürürüz.

Öğretmenimiz yukarı çıkmış.

►► 11. ETKİNLİK

Sınıfınızda “evcil hayvanlar” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda ikna etme stratejisini uygulayınız. Fikirlerinizin arkadaşlarınız tarafından kabul edilmesini sağlamak için fikirlerinizi destekleyen kaynaklardan, güvenilir delillerden ve verilerden yararlanınız.

►► 12. ETKİNLİK

Defterinize doğada yaşadıklarınızla ilgili bir anınızı kısaca yazınız. Yazınızı gözden geçirirken varsa yazınızdaki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız anıyı sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Hayvanların doğal ortamlarından uzaklaştırılmasıyla ilgili neler düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi anlatınız.

Metni; anlatıcının yerine kendinizi koyarak, neler hissettiğini ve düşüncelerini anlamaya çalışarak empati kurma yöntemiyle dinleyiniz.

Dinleme Metni:

4

Son Kuşlar

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Yazara göre kuşlar adaya niçin gelmiyorlarmış?
2. İnsanlar sonbahara doğru kuşları nasıl avlıyorlarmış?
3. Çocuklar, yol kenarındaki yeşillikleri neden söküyorlarmış?
4. Konstantin Efendi'nin kişilik özelliklerini ve fiziksel özelliklerini belirtiniz.
5. Yazar "Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak." cümleleri ile ne anlatmak istiyor?

►► 3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde yazar hangi düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanmıştır? Metinde kullanılan düşüncüyü geliştirme yollarını ve bunların metnin hangi bölümünde geçtiğini aşağıya yazınız.

.....
.....
.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde anlatılan olaylar tutarlı mıdır? Nedenleriyle birlikte aşağıya yazınız.

.....
.....
.....
.....

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin üzerinde yazan ögeyi bulunuz. Ögeyi bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklemen altına yazınız.

Özne

- Bütün sesler kesilmiştir.

.....

- Kahvecinin kendisi sevimsiz bir adamdır.

.....

- Çocukları bu işe seferber eden de oydu.

.....

Yüklem

- Bizim pilavlıklar geldi.

.....

- Senelerdir kuşlar gelmiyor.

.....

- Bu yeşilliklerin bazı yerleri sökülmüş.

.....

Dolaylı Tümleç

- Yeşilliklerin en güzel yerinde duruyorlar.

.....

- Polislere haber verdim.

.....

- Kuşlar pek yakından geçmiş.

.....

Zarf Tümleci

- Güz mevsiminde birdenbire böyle canavar kesilirdi.

.....

- Sabahleyin işine kısa kısa adımlarla koşarsın.

.....

- Kuşların üşüştüğü ağaca doğru yavaş yavaş yürürlerdi.

.....

Nesne

- Yeşilköy'e incek yolcuları düşündüm.

.....

- Bu işin peşinde olduğunu biliyorum.

.....

- Çocuğun elindeki minik mavi kuşu hepimiz sevmiştik.

.....

►► 7. ETKİNLİK

“Dinlediğiniz metindeki olaylar çevrenizde yaşanıyor olsaydı ne yapardınız?” sorusundan hareketle sınıfınızda bir konuşma yapınız. Konuşmanızda eleştirel konuşma stratejisini uygulayınız. Ayrıca konuşmanızda anlattığınız olayı olumlu ya da olumsuz yanlarıyla, tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirip bu olayla ilgili fikir ve çözüm yolları üretiniz. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz.

►► 8. ETKİNLİK

Aşağıya dinlediğiniz metinle aynı konuda olan hikâye edici bir metin yazınız. Metni yazarken öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerini kullanınız. Metninize uygun bir başlık belirlemeyi unutmayınız. Metninizi gözden geçirirken varsa yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has rounded corners on the right side.

Soğuk kış
akşamlarının
vazgeçilmez
atıştırmalığı kestane,
yetiştği ağacın
tohumudur.

Serbest Okuma Metni

5 Kestane

Sonbahar aylarının sonuna doğru caddelerdeki yerlerini alarak kışın habercileri olur kestaneçiler. Havaların iyice soğumasıyla birlikte her köşe başında küçük sobalarıyla nostaljik bir görüntü oluştururlar. Neredeyse hepimizin kokuyu takip ederek bulabileceği tezgâhlarda satıcıların “kestane kebabı” diye bir yandan bağırp, bir yandan pişirdiği kestaneler, çocukluğunun en güzel tat ve kokularından birisidir.

Kestane, kayıngiller olarak adlandırılan ağac familyasındandır. Yediğimiz kestane ise, bu ağacın tohumudur.

Kışın severek tükettiğimiz bu tohumlar sağlığımız için de son derece faydalıdır. Kestane'nin kültürümüzdeki yeri ise apayrıdır. Özellikle soğuk kış akşamlarının vazgeçilmez atıştırmalığı olan kestane eskiden, henüz kaloriferli evler bu kadar yaygınlaşmadan çoğunlukla evdeki sobanın üzerinde pişirilirdi. Şişkin bir göbeğe benzeyen bombeli kısmından bıçakla çizilerek sobanın üzerinde 10-15 dakika pişirmek bu keyifli lezzete kavuşmak için yeterliydi. Sadece kebabı mı? Kestane şekeri, kestane püresi, kestane ezmesi gibi değişik şekillerde sofralarımızda, tatlılarımızda, pastalarımızda kullandığımız kestane mutfağına ayrı bir lezzet katar.

Kestane çoğu sert kabuklu yemişlerin aksine vitamin ve mineral açısından zengin bir besin kaynağıdır. Yağ oranı düşüktür ve sindirim sistemimiz için son derece faydalı lifler ile B1, B2 ve C vitaminlerini de bol miktarda içerir.

Aynı zamanda güçlü bir antioksidan olan kestanenin, kansere karşı da koruyucu etkisi de var. Demir, kalsiyum, magnezyum, mangan, fosfor ve çinko gibi mineraller bakımından da zengin olan kestane tam bir potasyum deposudur.

Buğday ununda glüten adı verilen bir madde bulunur. Alerjisi olan ya da çölyak hastası olan kişiler bu unları tüketemez. Kestane glüten içermediğı için un olarak da kullanılabilir ve glüten duyarlılığı olan kişiler tarafından da rahatça tüketilebilir.

Ancak, yüksek karbonhidrat içermesinden dolayı fazla miktarlarda kestane tüketimi kan şekerinin yükselmesine neden olabilir. Bu yüzden şeker hastalarının yedikleri kestane miktarına çok dikkat etmeleri gerekir.

Ilıman bölgelerde yetişen kestane ağacının 16 değişik türü bulunmaktadır. Boyu 30 metreye kadar uzayabilen kestane ağaçları 500 yıl yaşayabilirler. Bu nedenle kestaneler Anadolu ormanlarının en görkemli ağaçlarıdır.

Türkiye’de yetişen tek tür olan Anadolu kestanesi, Kuzey Anadolu kıyılarından Marmara Bölgesi’nin içlerine ve Ege Bölgesi’ne kadar geniş bir alana yayılmıştır. Anadolu kestanesi-nin Grekler tarafından Yunanistan’a götürüldüğü, oradan da İtalya ve diğer Akdeniz ülkelerine yayıldığı bilinmektedir.

Ekim ve kasım aylarında hasadı yapılan kestanenin meyvesini, dikenli kabuğu (kupulası) nedeniyle ilk bakışta tanımak zordur. Ağaçtan düşürülen kestanelerin hem üzerlerinde dikenleri vardır, hem de tadı biraz acıdır. Dikenli kabuğun düşmesi ve tadındaki acılığın giderilmesi için toplanan kestanelerin üzeri toprakla örtülür. Kestane belli bir süre sonra topraktan çıkarılır, dikenli kabuğu soyulur ve soframıza kadar gelir.

Ülkemizdeki kestane üretiminin yaklaşık %70'i Ege bölgesinde gerçekleştirilir. En çok Aydın'da yetiştirilir ve bu kestaneler çok kalitelidir. Bursa'nın tadına doyum olmaz kestane şekeri, Aydın kestanesinden üretilir. Aydın'dan sonra, İzmir, Kastamonu ve Sinop kestane üretiminde ilk sıralarda yer alır.

Sonbaharda toplanıp kışın tükettiğimiz kestanenin ağacı da değerlidir. İtalya'da fıçı yapımında kullanılan kestane ağaçları, mobilya ve dekorasyon alanında da tercih edilmektedir. Sağlam ve dayanıklı yapısından dolayı bahçe çiti yapmak için en çok kestane ağacı kullanılır.

Kestane ağacının en büyük özelliklerinden biri de yaşlanan ağaçların parçalanarak dökülmesidir. Ağaç parçalanmaya başladığında kökten çıkardığı dallar sayesinde yeni ağaçlar yetişir. Kestane ağacının dökülen parçaları, yaprakları, dalları ve tohumları çürüyerek toprağa karışır. Humus adı verilen bu doğal gübre özellikle çiçek yetiştiricileri tarafından sıklıkla tercih edilir.

Ve son bir uyarı: Parklarda bahçelerde sık sık karşımıza çıkan bir başka kestane ağacı daha vardır. Severek yediğimiz kestaneden daha iri ve tombul tohumları olan bu kestanelere "at kestanesi" adı verilir. Sakın görüntüsüne aldanıp "at kestanesi" yemeyin. Bu tohumlar zehirli ve sağlığımız açısından son derece tehlikelidir.

Öncü Çocuk dergisi

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

KUŞ BAKIŞI

Acıkmış bir martının sana doğru bakışı değil, muhabbet kuşunun bakışı da değil. **İnh**, omzuna konmak isteyen bir papağanın bakışından da söz etmiyorum.

Yüksek bir yerden aşağıya doğru bütün genişliği içine alabilecek şekilde bakmaya “**kuş bakışı**” denir. Bir yerin kuş bakışı görünüşünün kâğıt üzerine kabaca çizimine “**kroki**” adı verilir. Yakın çevremizi kâğıt üzerinde gösterebilmek için kroki ve plandan yararlanılır. Okulumuzun, evimizin, sokağımızın, mahallemizin ya da semtimizin, kuş bakışı görüşünün küçültülerek, ölçsüz olarak düzlem üzerine **çizilmesine**, kroki denir.

Krokide geometrik şekiller, semboller ve çizgiler kullanabiliriz. Kroki, günlük yaşantımızda çok sık kullandığımız çizimdir. Bu çizimler, ana hatlarıyla ölçmeden yapılır. Krokiye **ölçek** konulmaz. **Uzunluklar** göz kararı belirtilir.

Önemli yerler **şematik** olarak gösterilir. Krokinin çizildiği kâğıdın bir köşesine kuzey-güney doğrultusunu gösteren bir **ok** konulur. **Kroki**, okulumuzun çevresini, mahallemizi, köyümüzü tanımada yardımcı olur.

Ayrıca aradığımız bir adresi bulmak için de krokiden yararlanılır. Bir arkadaşımıza evimizin yerini basit bir kroki çizerek tarif edebiliriz. Sınıfımızın, okul bahçesinin, odamızın ve sokağımızın durumunu da kroki ile gösterebiliriz.

(...)

Asena MERİÇ
Gökyüzü Şarkı Söyler mi?
(Kısaltılmıştır.)

Aşağıdaki soruları “Kuş Bakışı” adlı metne göre cevaplayınız.

1. Kuş bakışı ve kroki nedir?

.....

.....

.....

2. Krokilerden nasıl yararlanabiliriz?

.....

.....

.....

3. Kroki çizerken hangi şekiller kullanılabilir?

.....

.....

.....

B

Aşağıdaki cümleleri, harf ile verilen düşünceyi geliştirme yollarıyla eşleştirerek harfleri yay ayraçların içine yazınız.

(.....) **1.** İsmi önüne gelerek onu niteleyen veya belirten sözcüklere sıfat denir.

a) Sayısal verilerden yararlanma

(.....) **2.** Türkçemize sahip çıkan birçok şairimiz var: Yunus Emre, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin vb.

b) Karşılaştırma

(.....) **3.** Ömer Seyfettin olay hikâyesi, Sait Faik Abasıyanık ise durum hikâyesi yazmıştır.

c) Örneklemeye

(.....) **4.** Kitapların önemini birçok yazarımız güzel sözleriyle dile getirmiştir. Bunlardan biri de Cemil Meriç'in "Kitap, zekâyı kibarlaştırır." cümlesidir ki kitap okumanın önemini çok güzel ifade eder.

ç) Tanık gösterme

d) Tanımlama

(.....) **5.** 2021 yılı verilerine göre Türkiye'nin okuma oranının 180 ülke arasında 140. sırada olduğu açıklandı.

e) Benzetme

C

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini yazınız.

oysaki-başka bir deyişle-özellikle-son olarak-ilk olarak

1. Dün akşam misafirlige gitti bizi sinemaya götürecekti.
2. Yirmi beş yıllık mesleğim sona erdi emekli oldum.
3. Ankara'dan dönmeden önce kitapçılara uğrayacağım.
4. Konuşmama kendimi tanıtmakla başlayacağım.
5. Çiçekleri severim kır çiçeklerini.

Ç

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Gözyaşları gibi ulu dağlardan
Enginden engine çağlayan sular
Derin derin derelerden dönerek
Arayıp aslını ağlayan sular.

Altı çizili dize başvuru söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abartma B) Benzetme C) Kişileştirme D) Konuşturma

2. Kayalar arasındaki dik ve dar bir patikadan inince Kızılkeçili deresiyle karşılaştık. İki sırtın birleştiği dar boğazda kayadan kayaya atlayarak köpüren sular, kulakları dolduran büyük bir gürültü çıkarıyordu. Suyun kenarındaki dar yolda, çok kere taştan taş atlayarak yürümeye başladık. Kâh derenin kıyısına iniyor, kâh tekrar sırta tırmanarak beyaz köpüklü çağlayanlara yüksekte bakıyorduk.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimleri hangileridir?

- A) Açıklama-Tartışma B) Betimleme-Öyküleme
C) Tartışma-Betimleme D) Öyküleme-Açıklama

3. Dünya üzerinde ne kadar insan varsa o kadar da kişilik vardır. Nasıl her insanın dış görünüşü farklıysa iç dünyası ve kişiliği de farklıdır. Aynı durum iki kardeş arasında da gözlenebilir. Kardeşimde her zaman mantık ön plandadır. Herhangi bir konuda karar vermeden önce uzun uzun düşünür. Ben ise sabırsız yapımdan dolayı hemen karar veririm ve genellikle de hata yaparım.

Bu parçada kullanılan düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Benzetme
B) Örnekleme
C) Tanık gösterme
D) Tanımlama

4. Sinema da tiyatro gibi sanatın bir türüdür. Ancak sinemanın izleyicisi, tiyatro izleyicisinden daha fazladır. Bunun nedeni sinemanın olanaklarının daha geniş olmasıdır. Sinemada uçsuz bucaksız çöller, balta girmemiş ormanlar, dağ zirveleri... gözünüzün önüne serilir.

Bu parçada karşılaştırılan kavramlar, aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Göller-ormanlar
B) Sinema-görsel sanatlar
C) Ormanlar-dağlar
D) Sinema-tiyatro

5. Batuhan Öğretmen, cümlelerin öğeleri konusunu anlattıktan sonra öğrencilerine bir çalışma kâğıdı hazırlamıştır. Çalışma kâğıdını kontrol ederken bir öğrencisinin yanlış yaptığını belirlemiştir.

	Belirtili Nesne	Belirtisiz Nesne	Dolaylı Tümleç	Zarf Tümleci
1. Bisiklet sürerken kelebeklerle yarışmıştık.				✓
2. <u>Kapadokya</u> gezisine katıldık.			✓	
3. Bu sabah <u>seni</u> aradım.	✓			
4. Bana ömrüm boyunca <u>unutamayacağım bir masal</u> anlattı.	✓			

Öğrenci, kaç numaralı cümlelerin öğesini yanlış bulmuştur?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

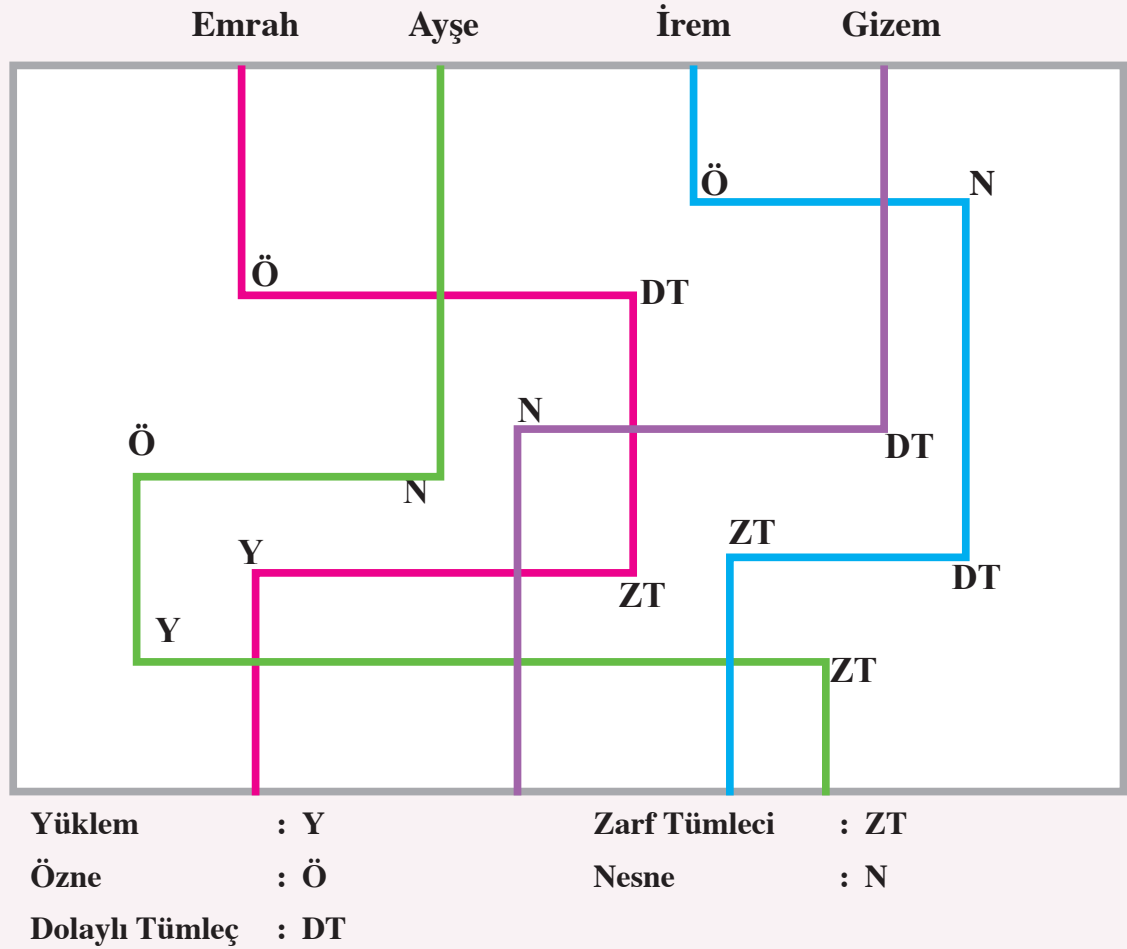
6. “Ben atımdan inerek bu ihtiyarın elini öptüm.” cümlesinde bulunmayan öge, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dolaylı tümleç
B) Nesne
C) Özne
D) Zarf tümleci

7. “Limana girdiğimiz vakit, şehre çıkmak isteyen yolcuların kâğıtlarına bakmak için birkaç subay geldi.” cümlesinin öznesi, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Limana girdiğimiz vakit
B) Kâğıtlarına bakmak için
C) Şehri çıkmak isteyen yolcular
D) Birkaç subay

8. Osman Hamdi Bey’in “İstanbul Hanımefendisi” tablosu, Avusturya’nın başkenti Viyana’da açık artırma ile satıldı.

Yukarıdaki cümleyi öğelerine ayıran öğrenciler öge dizilimini labirente yerleştireceklerdir. Öge dizilimini doğru yapan öğrenci kimdir?

- A) Ayşe B) Emrah C) Gizem D) İrem

9. “Üç tarafı ambarlı büyük kilerin tavanına kancalı büyük çiviler takılmıştı.” cümlesinin öğeleri, aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Dolaylı tümleş-nesne-yüklem
- B) Dolaylı tümleş-özne-yüklem
- C) Özne-dolaylı tümleş-nesne-yüklem
- D) Zarf tümleci-özne-yüklem

10.

DEPREM SONRASINDA YAPILACAKLAR

Güvenli bir yer bulun.

Sağlığınızı kontrol edin.

Bulunduğunuz yerin hasar kontrolünü yaptırın.

Küçük yangınlara müdahale edin.

Acil çıkış yollarının güvenli olup olmadığını kontrol edin.

İhtiyacı olanlara ilk yardım uygulayın.

Afet çantanızı yanınıza alarak bina dışı toplanma alanına gidin.

Artçı sarsıntı olma ihtimaline karşı en az 48 saat eve girmeyin, güvenli bir yerde bekleyin.

Verilen broşüre göre deprem sonrasındaki hangi davranışımız yanlış olur?

- A) Deprem sonrasında küçük de olsa yangın çıkmışsa müdahale etmem, itfaiyeyi ararım.
- B) İhtiyacı olanlara ilk yardım uygulayım.
- C) Afet çantasını yanıma alarak bina dışı toplanma alanına giderim.
- D) Artçı sarsıntı olma ihtimaline karşı en az 48 saat eve girmem, güvenli bir yerde beklerim.

Âşık Veysel'in "Orman yurdun temelidir / Nesillerin evvelidir / Her sanatın ilkeli'dir / Ormandaki varlığa bak" dörtlüğünden ve bu temada edindiğiniz bilgilerden yararlanarak doğa sevgisi konulu bir bilgilendirici metin yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın üçüncü temasında yer alan “Türk Plastik Sanatları” adlı metni işlediğinizde konuşma stratejilerini uygulamayı, konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmayı, metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavramayı, yazılarınızı zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanmayı;

“Türkiye’ m” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metnin tutarlılığını sorgulamayı, hazırlıksız konuşma yapmayı, bağlamdan yararlanarak anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin etmeyi, bir işi işlem basamaklarına göre yazmayı;

“Ergenekon Destanı” adlı metni işlediğinizde konuşmalarınızda beden dilini etkili bir şekilde kullanmayı, metindeki yardımcı fikirleri belirlemeyi, metinler arasında karşılaştırma yapmayı, metin türlerini ayırt etmeyi;

“Atasözleri Üzerine” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metnin ana fikrini tespit etmeyi, dinlediğiniz metne yönelik farklı başlıklar önermeyi, konuşmacının sözlü olmayan mesajlarını kavramayı, dinleme stratejilerini uygulamayı öğreneceksiniz.

3. Tema

Millî Kültürümüz

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Türk sanatları denilince aklınıza hangi sanat türleri geliyor? Bunlarla ilgili bilgilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

!

Metindeki önemli bilgi, düşünce ve olayları daha sonra hatırlamak amacıyla metni not alarak okuma stratejisine uygun şekilde okuyunuz. Bunun için metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Sessiz okuma sırasında metinde önemli gördüğünüz bölümleri defterinize not ediniz. Okumanın ardından notlarınızı arkadaşlarınızın notlarıyla karşılaştırınız.

1

Türk Plastik Sanatları

3.1.Görsel: Hereke Halısı

Türkler dil, edebiyat ve musiki gibi katı veya yumuşak maddeye de çok güzel şekiller vermişlerdir. **Bugün hâlâ en güzel örnekleri Türkiye’de dokunan halı atın ehlileştirilmesi* gibi bir Türk icadıdır.** Bize binlerce yıl önceki hâlis Türk atlı-göçebe medeniyetinden miras kalmıştır. Dede Korkut Hikâyeleri eski Türklerin toylarında yere binlerce halı serildiğinden bahseder.

Halı tek başına değildir. Erleri iyi kılıç kullanan Türk kadınları da çok güzel nakışlar yaparlar, dikiş dikerler. Anadolu Türk köylüsünün, yörüğünün günlük hayatında kullandığı çoraplar, kuşaklar, elbiseler, başlıklar, heybeler, örtüler, askılar bugün Avrupa müzelerini ve zenginlerin lüks salonlarını süslüyor.

(...)

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalmıştır.

3.2.Görsel: Çini Tabak

Türkler yumuşak maddenin yanısıra* katı maddeyi de işlemişlerdir. Ruslar ve diğer Batılılar araştırma yaptıkları eski Hun mezarlarında yüzlerce madenî* süs eşyası bulmuşlardır. Türkler bunlarda kendilerini çok ilgilendiren hayvan figürleri işlemişlerdir. Sanat tarihinde Türklere has olan bu hayvan figürlü eşya “hayvan üslubu” diye anılır.

Türkler yerleşik medeniyete geçince, bu medeniyetin temeli olan katı maddeyi, taşı, tahtayı, camı, çiniyi daha büyük bir zevkle işlemişlerdir. Katı madde çıkardığı güçlük dolayısıyla sanatçıya büyük bir güç kazandırır. İslâmiyet’i kabul eden ve şehir kuran Türkler, dünyanın en güzel mabetlerini, çeşmelerini, saraylarını, konaklarını, yalılarını inşa etmişlerdir.

İstanbul’da fetihten sonra Türklerin vücuda getirdikleri eski eserleri gören yerli, yabancı herkes, onlara hayran olmaktan kendini alamaz.

Bütün eski Türk şehirleri, bu nevi sanat eserleri ve yapılarla dolu idi. Avrupalıların yaptıkları gravürler bu yüksek sanat zevkinin kasabalara, hatta köylere kadar yayılmış olduğunu gösteriyor.

Bu eserlerden pek büyük bir kısmı yanmış, yıkılmış, kaybolmuş, yabancıya gitmiştir. Türkler eskiden sanat eserlerinin bakımı ve korunması için vakıflar tesis etmişlerdi. Zamanla maalesef bu vakıflar da bozulmuştur.

Bugün yapılacak şey, Türkiye’de Türklere ait sanat eserlerinin il il, ilçe ilçe en küçük parçasına varıncaya kadar tespiti ve korunmasıdır. Korumanın en tesirli vasıtası, bütün vatandaşlara bunların bizim için taşıdıkları değer ve mânâyı öğretmektir. Bu da okullarda olur. Millî Eğitim Temel Kanunu, Türk kültür eserlerinin mânâ ve değerinin “Türk milletinin bütün fertlerine öğretilmesini” emrediyor. Vatan çıplak topraktan ibaret değildir. Bir milletin asıl vatani yarattığı kültür eserleridir. Zira onun ruhu, tarihi, hâtırası, zevki, yaratma gücü, tabiata ait olan çıplak toprakta değil, onun üzerinde yarattığı eserlerde görülür.

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

3.3.Görsel: Hat Levha. Hattat: Mehmet Özçay

Öğrenciler, çocuklara ve gençlere has o taze tecessüsleri, dikkatleri ve enerjileri ile bulundukları yöredeki tarihî eserlerin kâşifi olabilecekleri gibi koruyucusu da olabilirler. Yeter ki onlara bu şuur verilsin ve yol gösterilsin.

Her okulun Türk sanat eserlerinin resimlerini, planlarını, maketlerini gösteren müzeleri olmalıdır. Bu müzelerin bir kısmı, okulun bulunduğu şehir veya semtteki eski eserlere tahsis edilmelidir. Vatandaşların ellerinde bulunan tarihî eşyalar ve kitaplarla resimler okul müzelerinde muhafaza edilebilir. Sanat tarihi öğretmenleri öğrencilerine araştırma zevkiyle beraber koruma terbiyesi de vermelidirler. Öğrencilere tarihî eserleri korumanın vatani korumak kadar önemli olduğu öğretilmelidir.

Tanpınar “Bursa’da Zaman” şiirinde:

Bir zafer müjdesi burda her isim
diye haykırır. Bizim için eskiden kalma bütün güzel eserler birer “zafer müjdesi”dir. Zira onlarda bizim geçmişimiz kadar geleceğimiz de gizlidir.

Onlara eski, ölü maddî şekiller gözüyle değil de yarının sanat eserlerinin tohumu gibi bakmasını bilmeliyiz. Bu eserlerden hareket edilerek yeni yeni eserler vücuda getirilebilir. Avrupalılar bizim eserlerimizdeki motifleri kullanarak modalar icat etmişlerdir. Okullarda sanat tarihi, resim ve heykel derslerinde hem eski Türk sanat eserlerinin kopyaları yaptırılmalı, hem de onlardan ilham alan yeni eserler vücuda getirilmesi teşvik edilmelidir. Plastik sanat eserlerini incelemenin en pratik yolu onların benzerini yapmaktır. Eski Türk hatlarından birisini olduğu gibi kopya edebilen, onların kıvrımlarını, ölçülerini de öğrenmiş olur. Böyle bir çıraklıktan geçmeden usta olunamaz. Okul müzeleri, öğrencilerin boş vakitlerini güzel eserler kopya ederek veya incelemeler yaparak değerlendirdikleri atölyeler olmalıdır.

3.4.Görsel: Sabancı Merkez Camii/Adana

Eski medeniyetler güzel eserlerin binlerce defa tekrarlarına dayanır. Eski Türk şehirlerinde en güzel camî, mezar taşı, mihrap, şadırvan, sebil, kemer vesair eşya şekilleri, malzeme, hacim değiştirilerek binlerce, on binlerce defa tekrarlanmıştır. Kültürün bir mânâsı da çoğalmak demektir. Aşı veya ilâç yapmak için “mikrop kültürü” yapılır. En güzel sanat eseri modellerinin çoğaltılması da bir kültür çalışmasıdır. Nasıl büyük musikişinasların eserleri, bir model olarak icra edilmek suretiyle tekrarlanıyorsa, güzel bir hat, bir desen, bir motif de kopya edilerek çoğaltılabilir. El, gözden daha iyi bir anlam ve öğrenme vasıtasıdır.

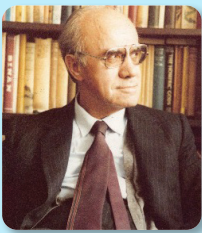
Aynı model kopya edilirken mizaçlar, kabiliyetler arasındaki farklar da belirtilir. Her öğrenci okul müzesinde kopya ettiği veya geliştirdiği eski bir hat, desen veya motif odasının duvarına assa veya bayram tebriki olarak arkadaşlarına yollasa fena mı olur?

Edebiyat ve musiki eserlerini memleket sathına yaymak kolaydır. Kitap ve plak bu işi çok iyi görür. Türklerin yarattıkları sanat eserlerini de fotoğraf vasıtasıyla çoğaltabiliriz. Fakat bazı sanat okullarında görüldüğü gibi, bahçede küçük bir Sultan Ahmet çeşmesi yapmak çok daha tesirlidir.

Yeni okullar, devlet daireleri, müzeler, hattâ evler inşa olunurken neden eski Türk sanat eserlerinden istifade edilmiyor? Bunun sebebi onların bilinmemesi, yapacak ustaların bulunmaması ve muhayyilenin bu modeller üzerinde çalıştırılmamasıdır.

Öğrencilere ilkokuldan itibaren Türk sanat eserleri öğretilmiş olsaydı, onlar bunun zevkine varırlar, hayatta da onları ararlar, bulurlar, korurlar ve yaratırlardı.

Mehmet KAPLAN
Kültür ve Dil
(Kısaltılmıştır.)

Mehmet KAPLAN (1915-1986)

Eskişehir'in Sivrihisar kasabasında doğdu. 1935 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydoldu. 1939 yılında asistan adayı olarak akademik hayata başladı. Millî Eğitim Bakanlığının yetmişli yılların hemen başında ilk örnekleri verilen 1000 Temel Eser dizisinin de mimarı olmuştur denebilir. Özellikle yeni kuşaklar için edebiyat, düşünce alanlarında temel metinlerin sadeleştirilmesinde katkıda bulunmuştur. Mehmet Kaplan devletin çeşitli kurumları tarafından oluşturulan komisyonlarda görev alarak kültür, dil ve edebiyat alanlarında üstün hizmetlerde bulunmuştur.

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Hayvan figürlü eserler hangi adla anılmaktadır?
2. Türkler yerleşik hayata geçtiklerinde sanat anlayışlarında ne gibi bir değişiklik olmuştur?
3. Yazar neden tarihî eserleri korumanın vatanı korumak kadar önemli olduğunu söylemektedir?
4. Okuduğunuz metinden Türk plastik sanatları ile ilgili neler öğrendiniz? Açıklayınız.
5. Millî Eğitim Temel Kanunu'nun, Türk kültür eserlerinin mana ve değerinin Türk milletinin bütün fertlerine öğretilmesini istemesinin nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Cümlelerin altını çizmek, kelimeleri koyu veya italik yazmak, renklendirmek, farklı punto ya da font kullanmak metindeki önemli bölümleri vurgulamak için başvurulan yöntemlerdir. Okuduğunuz metinde bazı cümleler koyu, bazıları ise altı çizili şekilde yazılmıştır. Sizce bu bölümler dışında metindeki hangi bölümler koyu ya da altı çizili şekilde yazılmalıydı? Metnin üzerinde işaretleyerek gösteriniz.

►► 5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri öğelerine ayırınız.

Aşı veya ilâç yapmak için mikrop kültürü yapılır.

Zarf tümleci

Özne

Yüklem

- Bu eserlerden pek büyük bir kısmı yanmış, yıkılmış, kaybolmuş, yabancıya gitmiştir.
.....
- Her okulun Türk sanat eserlerinin resimlerini, planlarını, maketlerini gösteren müzeleri olmalıdır.
.....
- Bu eserlerden hareket edilerek yeni yeni eserler vücuda getirilebilir.
.....
- Avrupalılar bizim eserlerimizdeki motifleri kullanarak modalar icat etmişlerdir.
.....
- Plastik sanat eserlerini incelemenin en pratik yolu onların benzerini yapmaktır.
.....
- En güzel sanat eseri modellerinin çoğaltılması da bir kültür çalışmasıdır.
.....

► 6. ETKİNLİK

a) Eline kalemini aldı.

b) Ali okula gidiyor.

Yukarıdaki cümlelerden hangisinin nesne aldığını belirleyiniz.

Aşağıdaki cümlelerden hangileri nesne almıştır? Cümlelerin nesnelerini yanlarına yazınız.

Malını yemesini bilmeyen zengin, her gün züğürttür. :

Akılsız başın cezasını ayak çeker. :

Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar. :

Evdeki hesap çarşıya uymaz. :

Burası yemek kokuyor. :

İlkbaharda bitkiler yeşerir. :

Yalnızlığıma doğru yürüyorum. :

Size verdiğim etkinliği yapmalısınız. :

Bu akşam şehre dönüyormuş. :

Cümledeki nesnelerin cümlelerin anlamını nasıl etkilediğini aşağıya yazınız.

.....
.....
.....

► 7. ETKİNLİK

a) Geziye gitti.

b) Geziye gidildi.

Yukarıdaki cümlelerde bulunan fiillerin altlarını çiziniz. Fiiller arasındaki farkı söyleyiniz. Hangi cümlede işi yapan bellidir? Söyleyiniz.

Aşağıdaki fiilleri cümle içinde kullanınız.

yaz-:

sev-:

oku-:

bil-:

bak-:

başla-:

Aşağıdaki fiillerin kök ya da gövdelerine -(i)l veya -(i)n eklerinden birini ekleyerek cümle içinde kullanınız.

yaz-:

sev-:

oku-:

bil-:

bak-:

başla-:

Fiiller ek aldıktan sonra cümlelerde anlam bakımından nasıl bir farklılık oluşmuştur? Aşağıya yazınız.

.....
.....
.....

► 8. ETKİNLİK

Sınıfınızda “tarihî eserlerimizi korumak” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yaratıcı konuşma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için bir önceki arkadaşınızın anlattıklarını dikkatlice dinleyiniz. Arkadaşlarınızın söylediklerinden hareketle konuşarak konuya farklı bir bakış açısı geliştirerek konuşmanızı tamamlayınız. Konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

► 9. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki yazarın “Vatan çıplak topraktan ibaret değildir. Bir milletin asıl vatani yarattığı kültür eserleridir.” sözünden hareketle defterinize “kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma” yöntemini kullanarak hikâye edici veya bilgilendirici bir metin yazınız. Bu amaçla konuyla ilgili aklınıza gelen kelime ve kelime gruplarını kâğıtlara yazınız. Arkadaşlarınızın yazdığı kâğıtlarla kendi kâğıtlarınızı bir masada toplayarak kavram havuzu oluşturunuz. Metninizi oluşturduğunuz kavram havuzundan yararlanarak yazınız. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Yaşadığınız şehrin tarihî ve doğal güzelliklerini araştırınız. Araştırma sonucunu arkadaşlarınızla paylaşınız.

Şiiri türün özelliklerine dikkat ederek sessiz okuyup vurgu ve tonlamaları belirleyiniz. Ardından şiiri sesli okuyunuz ve ezberlemeye çalışınız.

2 Türkiye'm

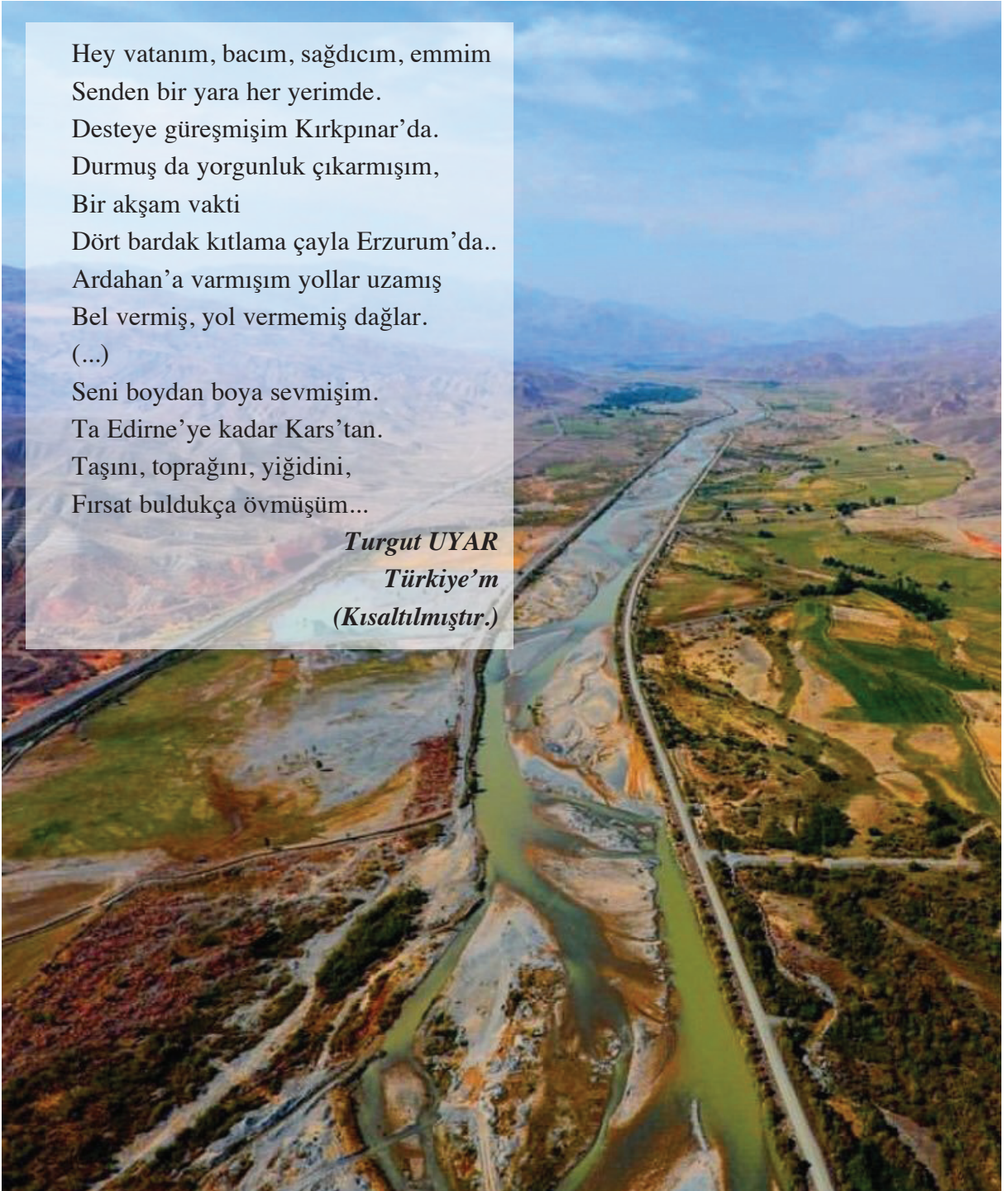
Seni boydan boya sevmişim,
Ta Kars'a kadar Edirne'den.
Toprağını, taşını, dağlarını
Fırsat buldukça övmüşüm.

Sen vatanımsın, ekmeğimsin
Duyduğum, bildiğim zafersin yıllarca..
Zonguldak'ta 63 numara
Nazlı sahiller Akdeniz'de.
Sevdasın, ciğerlerimde parça parça
Yarı kalmış dileğimsin...

Sen Koçhisar'da tuzum,
Sille'de kızım..
Çift kulaklı Sürmene bıçağı belimde.
Varmışım çiğ köfte yemeye Adana'ya
Dadaloğlu'ndan bir koçaklama dilimde:
– Şu yalan dünyaya geldim geleli..

Hey vatanım, bacım, sağdıcım, emmim
Senden bir yara her yerimde.
Desteye g re mi im Kırkpınar'da.
Durmuş da yorgunluk  ıkarmı ım,
Bir ak am vakti
Dört bardak kıtlama çayla Erzurum'da..
Ardahan'a varmı ım yollar uzamış
Bel vermiş, yol vermemiş dağlar.
(...)
Seni boydan boya sevmi im.
Ta Edirne'ye kadar Kars'tan.
Ta ını, toprağını, yi idini,
Fırsat buldukça  v m  im...

Turgut UYAR
Türkiye'm
(Kısaltılmı tır.)

3.6.Görsel: Aras Vadisi/Erzurum

Turgut UYAR (1927-1985)

Ankara'da doğdu. Askerî Memurlar Okulunda okuduktan sonra memur olarak orduda göreve başladı.  nemli dergilerde şiir, eleştiri ve deneme türlerindeki ürünlerini yayımladı.    nc  kitabı Dünyanın En Güzel Arabistanı'ndan ba layarak yeni şiirin  nc   airleri arasında sayıldı. Toplu  iirleri, eklemelerle birlikte Büyük Saat adıyla yayımlandı.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde hangi yerlerden bahsedilmektedir?
2. “Sen vatanımsın, ekmeğimsin./Duyduğum, bildiğim zafersin yıllarca...” dizeleri ile şair ne anlatmak istemektedir?
3. Siz şairin yerinde olsaydınız ülkemizin hangi güzelliklerini överdiniz?
4. “Nazlı sahillere Akdeniz’de” dizesinde hangi söz sanatı kullanılmıştır? Nedeniyle birlikte açıklayınız.
5. Şiirde geçen şehirler neleriyle meşhur olmuştur? Açıklayınız.

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerin yüklemelerini inceleyiniz. Yükleme oluşturan fiillerin etken mi, edilgen mi olduklarını altına örnekteki gibi yazınız.

Tüm düzeltmeleri yaptık.

etken

Tüm düzeltmeler yapıldı.

edilgen

Tüm parasını kitap almak için harcadı.

.....

Akşamları evimizin yakınındaki parktan şen çocuk sesleri iştilir.

.....

Ömer Seyfettin, hikâyelerinde gerçeklere yer vermiş.

.....

Pencere önündeki çiçekler sulandı.

.....

Yazdığınız cümlelerde anlam bakımından nasıl bir farklılık vardır? Aşağıya yazınız.

.....
.....

►► 6. ETKİNLİK

Sınıfınızda “ülkemizin tarihî ve doğal güzellikleri” konulu hazırlıklı bir konuşma yapınız. Konuşmanızı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Konuşmama hazırlık yaptım.		
Konuşmam için sunum hazırladım.		
Konuşmamda görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullandım.		
Konuşmamda kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullandım ve doğru telaffuz ettim.		
Konuşmamda beden dilini etkili kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.		
Düşüncelerimi mantıksal bir bütünlük içinde sundum.		
Konuşmanızı daha etkili hâle getirmek için başka nelere dikkat etmeniz gerekir? Yazınız.		

►► 7. ETKİNLİK

Ders kitabınızın 103. sayfasındaki afişleri inceleyiniz. Siz de dosya kâğıdına yaşadığınız şehrin kültürel özelliklerini tanıtan bir afiş hazırlayınız. Afişinizi hazırlarken uygulayacağınız işlem basamaklarını maddeler hâlinde aşağıya yazınız. Hazırladığınız afişi sınıf panosuna asınız.

.....
.....
.....
.....
.....

3.7.Görsel:

3.8.Görsel:

3.9.Görsel:

3.10.Görsel:

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Sizi çok etkileyen bir olayla ilgili yazı yazmak ister misiniz? Yazarsanız hangi türü tercih edersiniz? Neden?

!

Metni özetleyerek okuma stratejisine uygun olarak okuyunuz. Bunun için metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Sessiz okuma sırasında aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Metinde anlatılan olay nedir?
- Metindeki karakterler kimlerdir?
- Metinde anlatılan olay ne zaman, nerede geçmektedir?
- Metnin serim, düğüm ve çözüm bölümünde neler anlatılmaktadır?

3 Ergenekon Destanı

(...)

Türk illerinde Gök-Türk oku ötmeyen*, Gök-Türk kolu yetmiyen* bir yer yoktu. “Bütün kavimler birleşerek” Gök-Türklerden öç almaya yürüdüler. Türkler, çadırlarını, sürülerini bir yere topladılar; çevresine hendek kazdılar, beklediler, düşman geldi. Vuruş başladı on gün vuruştular. Gök-Türkler üstün geldi.

(...)

Bir gün bütün iller Hanları ve beyleri av yerinde konuştular. Gök-Türklerle hile yapmazsak işimiz yaman olur, dediler. Tan ağırınca baskına uğramış çeri gibi, ağır yüklerini, kötü mallarını bırakıp kaçtılar.

Türkler: “Bunların vuruşma güçleri gitti, kaçıyorlar.” deyip arkalarından varıp yetiştiler.

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalmıştır.

“(Düşmanlar) Gök-Türkleri görünce birden geri döndüler. İkisi vuruştular. Düşmanlar galip geldi. Gök-Türkleri öldüre öldüre çadırlarına geldiler. Çadırlarını mallarını öyle aldılar ki bir ev kurtulmadı. Büyüklerin hepsini kılıçtan geçirdiler. Küçükleri kul edininip herkes birini alıp gitti.

(Gök-Türk Hanı) İl Han’ın oğulları çoktu. Savaşta hepsi öldü. Kayan adlı bir küçük oğlu vardı. O yıl evlendirmişti. İl Han’ın Tukuz adlı bir de yeğeni vardı. Bu ikisi bir yerdeki kişilerin eline düşmüşlerdi. On gün olduktan sonra bir gece ikisi kadınlarıyla birlikte atlanıp kaçtılar. Yurda geldiler. Düşmandan kaçıp gelen dört maldan (deve, at, öküz, koyun) çok buldular.

Eğer, ile varalım desek; dört taraftaki illerin hepsi bize düşman. İyisi odur ki dağların içinde insan yolu düşmez bir yer izleyip (oturalım) deyip dağa doğru sürülerini sürüp gittiler.

(Geldikleri yoldan başka yolu olmayan bir yere vardılar.) O da öyle bir yoldu ki bir deve, bir at bin güçlülle yürürdü; eğer ayağını yanlış bassa parça parça olurdu.

(Vardıkları) yerde akar sular, çeşmeler, türlü otlar, meyveli ağaçlar, türlü türlü avlar (vardı.) O yeri görünce Tanrı’ya şükürler kıldılar. Hayvanlarının, kışın etini yediler. Yazın sütünü içtiler, derisini giydiler.

O yere Ergenekon adını koydular.

Burada bu ikisinin çocukları çoğaldı. Kayan'ın evladı çok oldu. Tukuz'un ki ondan daha az oldu. Kayan çocuklarına Kayat dediler. Tukuz çocuklarına iki ad koydular. Bir nicesine Tukuzlar dediler; bir nicesine Trlken dediler. Çok yıllar bu iki kişinin çocukları Ergenekon'da kaldılar. Enine boyuna uzayıp yayıldılar.

Dört yüz yıl sonra Ergenekon'da kendileri ve sürüleri o kadar çoğaldılar ki sığmadılar. Bu sebepten bir yere toplanıp oturup konuştular. Dediler ki: Atalarımızdan işittik. Ergenekon'un dışında geniş yerler, güzel yurtlar olmuş. Bizim yurdumuz eskiden o yerlerde imiş... Dağların arasından yol izleyip bulalım. Gçp ıkalım. Her kim bize dostum derse onunla görüşelim. Dşmanlarla görüşelim, dediler.

Hepsi bu sözü beğenip çıkmaya yol izlediler, bulamadılar.

(O zaman) bir demirci dedi (ki): "Burada bir demir madeni var. Yalın kata benziyor. şunun demirini eritsek bir yol olurdu." Varıp o yeri gördüler. Bu sözü de beğendiler. Dağın geniş yerine bir kat odun, bir kat kömür dizdiler. Dağın üstünü, arka yanını, beri yanını (böylece) doldurduktan sonra yetmiş deriden krk yapıp yetmiş yerde kurdular. (Ateşleyip) Krklediler.

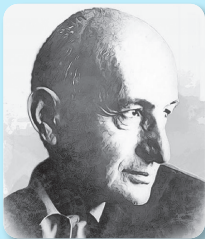

Tanrı'nın gücü ile ateş kızdıktan sonra demir dağ eriyip akıverdi. Yüklü deve çıkacak kadar yol oldu. O günü, o ayı, o saati belleyip dışarı çıktılar. O günden beri Gök-Türklerde âdet olmuştur. O günü bayram sayarlar: Bir parça demiri ateşe salıp kızdırırlar. (Önce) Hanı, bunu kıskaçla tutup örse koyar, çekiçe döver. Ondan sonra beyler (de öyle yapar. Bu günü mukaddes bilirler.)

(Ergenekon'dan çıktıkları zaman) Gök-Türklerin padişahı Kayan soyundan Börte Çene idi. Börte Çene, bütün illere elçi gönderip Ergenekon'dan çıkıp geldiklerini bildirdi. (Bunu) Bazıları iyi gördüler, bazıları kötü gördüler.

(Gök-Türkler eski düşmanlarıyla savaştılar. Yendiler. Böylece dört yüz yıl sonra kanlarının öcünü aldılar.)

Nihad Sâmi BANARLI
Resimli Türk Edebiyatı Târîhi I
(Kısaltılmıştır.)

Nihad Sâmi BANARLI (1907-1974)

İstanbul'un Fatih semtinde doğdu. 1926-1927 ders yılında Edebiyat Fakültesine ve Yüksek Öğretmen Okuluna gitti ve 1929'da Darülfünun'u bitirdi. Öğretmenlik hayatına Edirne'de başladı. Dil konusu Nihad Sâmi için başlı başına bir önem arz etti. Türkçenin Sırları adlı kitabını bu konu üzerine kaleme aldı.

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Metinde birlik ve beraberliği sağlamak için yapılanlar nelerdir?
2. Türkler savaşta neden yenilmiştir?
3. Savaştan kurtulan Türkler kimlerdir ve nasıl bir yere yerleşmişlerdir?
4. Ergenekon'dan çıktıktan sonra Börtü Çene ve Gök-Türkler neler yapmıştır?
- 5.

Tanrı'nın gücü ile ateş kızdıktan sonra demir dağ eriyip akıverdi. Yüklü deve çıkacak kadar yol oldu. O günü, o ayı, o saati belleyip dışarı çıktılar. O günden beri Gök-Türklerde âdet olmuştur. O günü bayram sayarlar: Bir parça demiri ateşe salıp kızdırırlar. (Önce) Hanı, bunu kıskaçla tutup örse koyar, çekiçle döver. Ondandır beyler (de öyle yapar. Bu günü mukaddes bilirler.)

Türklerin dağdan çıktıkları ve her gün bayram olarak kutlanan gün, hâlâ kutlanmaktadır. Yukarıdaki metinde söz edilen günün hangi gün olabileceğini tahmin edebilir misiniz? Tahminlerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

3. ETKİNLİK

“www.eba.gov.tr” genel ağ adresinden “Ergenekon Destanı”nın sesli anlatımını dinleyiniz. Okuduğunuz metin ile dinlediğiniz metni kahramanlar, mekân, zaman ve olay yönünden karşılaştırınız. Tespit ettiğiniz benzer ve farklı yönleri aşağıya yazınız.

Benzer Yönleri	Farklı Yönleri
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayarak okuduğunuz metnin türünü belirleyiniz.

1. Metinde bir toplumu ya da milleti derinden etkilemiş bir olay mı anlatılmaktadır?
2. Metinde abartılı, olağanüstü unsurlar bulunmakta mıdır?

Metnin Türü

.....

►► 5. ETKİNLİK

Ders çalışmak için her gün kütüphaneye gider.

→ Amaç-sonuç

Düzenli çalıştığı için sınavda başarılı oldu.

→ Neden-sonuç

Durumu anladı ki ona kızdı.

→ Neden-sonuç

Temiz bir dünya istiyorsak yerlere çöp atmamalıyız.

→ Koşul

Yukarıdaki örneklerden yararlanarak okuduğunuz metinde amaç-sonuç, neden-sonuç ve koşul ilişkisi içeren cümleler bularak aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

O kadar yürüdük, bir adım bile ilerleyememiştir.

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinde abartma sanatı içeren cümleleri tespit ederek aşağıya yazınız.

.....

.....

7. ETKİNLİK

a) Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerden yüklemi isim ya da isim soylu kelime olanların altına “isim cümlesi”, fiil olanların altına “fiil cümlesi” yazınız.

Türk illerinde Gök-Türk oku ötmeyen, Gök-Türk kolu yetmeyen, bir yer yoktu.
isim

Bir gün bütün iller Hanları ve beyleri av yerinde konuştular.
fiil

Padişahın Hasan adında cömert, iyi yürekli bir veziri vardır.

Bizim için kocaman bir pasta yapmış.

Toplantının bu kadar uzamasına şaşırdım.

Şairin kullandığı kelimeler gerçekten çok farklıydı.

Konuşurken beden dilimi etkili bir biçimde kullandım.

Türk milleti misafirperverdir.

b) Okuduğunuz metinden isim ve fiil cümlelerine üçer örnek yazınız.

İsim Cümlesi

.....

.....

.....

Fiil Cümlesi

.....

.....

.....

8. ETKİNLİK

“Ergenekon Destanı” adlı metni okuduktan sonra anlamını öğrendiğiniz kelimeleri kullanarak metinde geçen kültürel unsurları anlatan bilgilendirici bir metin hazırlayınız. Hazırladığınız metinden yararlanarak sınıfta bu kültürel unsurlarla ilgili bir konuşma yapınız.

Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili kullanmaya özen gösteriniz. Beden dilini etkili kullanmanın konuşmacının vermek istediği sözlü olmayan mesajları iletmeyi kolaylaştıracağını unutmayınız. Konuşmalarınızda kelimeleri anlamlarına uygun kullanmaya özen gösteriniz.

9. ETKİNLİK

Destanlarla ilgili bir araştırma yapınız. Araştırma sırasında yararlandığınız bilgi kaynaklarının adı, yazarı, basım yılı, basım yeri, yayınevini; genel ağ üzerinden yaptığınız araştırmalar için de genel ağ adresi, genel ağ adresine erişim tarihini aşağıya not ediniz. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri yazılı hâle getirmeden önce bir taslak hazırlayınız. Taslağınızda giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine yer vermeniz gerektiğini unutmayınız.

Hazırladığınız taslağa bağlı kalarak metninizi dosya kâğıdına yazınız. Metni hazırlarken yararlandığınız kaynakları, metnin sonunda oluşturacağınız kaynakça bölümüne alfabetik sırayla yazınız.

Metninizi gözden geçirirken metninizdeki varsa yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Yazdığınız metni sınıf panosunda paylaşabilirsiniz.

Yararlanılan Kaynaklar

.....

.....

.....

.....

Giriş Bölümünde Dikkat Etmem Gerekenler

.....

.....

Gelişme Bölümünde Dikkat Etmem Gerekenler

.....

.....

Sonuç Bölümünde Dikkat Etmem Gerekenler

.....

.....

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

“El el ile, değirmen yel ile” atasözünden ne anlıyorsunuz? Anlatınız.

!

Metni, not alarak dinleme yöntemiyle dinleyerek metin içerisinde geçen atasözlerini 5. Etkinlik’e yazınız. Dinleme çalışmasının sonunda 5. Etkinlik’e not ettiğiniz atasözlerini arkadaşlarınızın not ettikleriyle karşılaştırınız.

Dinleme Metni:

4

Atasözleri Üzerine

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Atasözünün sözlük anlamı nedir?
2. Deyimlerle atasözlerinin ortak özelliği nedir?
3. Atasözlerinin söz dizimi neden değiştirilemez?
4. Atasözleri nasıl ortaya çıkmış?
5. Metinde bu zamana kadar duymadığınız atasözleri var mı? Açıklayınız.

►► 3. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinle ilgili aşağıdaki formda verilen ölçütlerden doğru olanlar için “Evet”, yanlış olanlar için “Hayır” yazan kutuyu işaretleyiniz. Formu doldurduktan sonra dinlediğiniz metinle ilgili görüşlerinizi yazınız.

Ölçütler	Evet	Hayır
Yazar, metne kişisel düşüncelerini katmıştır.		
Dinlediğim metin, bilgilendirici türde bir metindir.		
Yazar; yer, zaman ve şahıs ögelerine yer vermemiştir.		
Neden-sonuç, amaç-sonuç ve benzetme cümlelerine yer vermiştir.		
Sade ve anlaşılır cümlelere yer vermiştir.		
Metinle İlgili Görüşlerim		
.....		
.....		
.....		

► 5. ETKİNLİK

Metni dinlerken not ettiğiniz atasözlerinin anlamını TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü’den bularak aşağıya yazınız.

Atasözü:

Anlamı:

.....

Atasözü:

Anlamı:

.....

Atasözü:

Anlamı:

.....

Atasözü:

Anlamı:

.....

Atasözü:

Anlamı:

.....

Atasözü:

Anlamı:

.....

Atasözü:

Anlamı:

.....

Atasözü:

Anlamı:

.....

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerin yüklemi sondaysa cümlelerin yanına “kurallı cümle”, başta ya da ortadaysa “devrik cümle” yazınız. Yüklemi olmayana ise “eksiltili cümle” yazınız.

Birkaç sözcükle kurulu olanlar olduğu gibi uzun bir cümle biçiminde olanlar da vardır.	
Acından ölmemiş kimse.	
Görüldüğü üzere bu durumlarda genellikle eş anlamlılar ya da yakın anlamlılar kullanılmaktadır.	
Gün eksilmesin penceremden.	
Ayrıca kimi atasözümüzün bölgelere göre değişik biçimler aldığı da olur.	
Üstünde yıllanmış bir ceket, altında ise yamalı bir pantolon...	

Yukarıda yaptığınız çalışmadan yararlanarak kurallı, devrik ve eksiltili cümleler arasındaki farkları söyleyiniz.

►► 7. ETKİNLİK

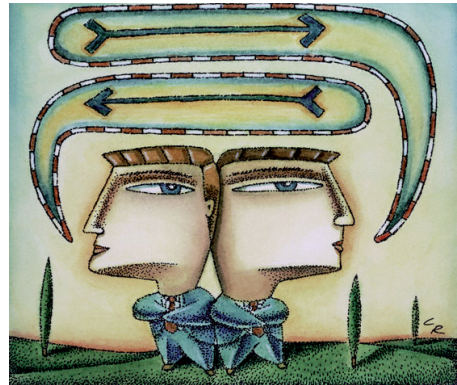
Sınıfınızda “Keskin sirke küpüne zarar.” atasözünün anlamıyla ilgili bir konuşma yapınız. Konuşmanızda ikna etme stratejisini uygulayınız. Fikirlerinizin arkadaşlarınız tarafından kabul edilmesini sağlamak için fikirlerinizi destekleyen kaynaklardan, güvenilir delillerden ve verilerden yararlanınız.

►► 8. ETKİNLİK

Bir şeyin, bir kişinin ya da bir olayın alaylı, insanı güldürecek ya da düşündürecek şekilde abartılı biçimde resmedilmesi karikatür olarak adlandırılır.

Yandaki karikatürü inceleyiniz. Çizerin bu karikatürde ne anlatmak istediğini “duyulardan hareketle yazma” yöntemini kullanarak defterinize yazınız. Yazdığınız metni zenginleştirmek amacıyla atasözü, deyim ve özdeyişler kullanınız.

Yazdığınız metni gözden geçirirken metindeki yazım ve noktalama hatalarıyla anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.11.Görsel: Nasrettin Hoca Anıtı/Sivrihisar-Eskişehir

Serbest Okuma Metni

5 Güldüren Gerçek: Nasrettin Hoca

Türk esprisinin büyük zekâsı, tanınmış filozofumuz Nasrettin Hoca'yı yalnız Türk toplumu değil, doğudan batıya her millet sever. Herkes bu büyük Türk'ün her devirde güncelliğini koruyan güzel fıkralarına hayrandır.

Çoğumuz onun nerede doğduğunu, nerede, hangi şartlar içinde yaşadığını, ne yaptığını düşünmeyiz bile... Üçümüz-beşimiz bir araya gelerek neşeli bir söz alışverişine girdik mi çoğu zaman Nasrettin Hoca da aramızda olur. Ondandır bir fıkra, bir hikâye anlatır; ya onu yerer ya da zekâ çarkından dökülen esprilerle sohbetimizi süsleriz. Biliriz ki Nasrettin Hoca toplum yaralarına neşter atan, fıkra büyütecisi altında kusurlarımızı yüze çıkaran yaman adamdır. Gerçekleri çekinmeden söyleyen, doğru yolu eğri yoldan gösteren tok sözlü kişidir. Nasrettin Hoca, bu yüzden yalnız bir ad, bir fıkra, bir espri olarak önem kazandığı için çoğumuz yaşadığı çağı, hayatını sormayız bile... Ama o da bir insandır, onun da bir hayat hikâyesi vardır. Bakınız şöyle:

Tarihî kaynakların verdiği bilgilere göre Nasrettin Hoca, Anadolu Selçuklu Devri'nde, 1206 yılında, bugün Eskişehir'e bağlı Sivrihisar ilçesinin Hortu köyünde doğmuştur. İlk öğrenimini Hortu'da bir süre babası Abdullah Hoca'nın medresesinde yapmış, çocukluk yıllarını Hortu'da geçirmiştir. Söylentiler ve onun gerçek fıkralarından çıkarılan sonuçlara göre Hortu'da çıkan kıtlık yüzünden ailesi ile birlikte Sivrihisar'a yerleşmiş, öğrenimini burada sürdürmüştür.

3.12.Görsel: Nasrettin Hoca'nın Evi/Sivrihisar-Eskişehir

Sivrihisar, o zamanlar Selçuklu Devri'nin küçük fakat şirin bir kasabasıdır. Küçük Nasrettin, minareyi ilk kez burada görmüş, arkadaşlarıyla hamama gitmiş, bahçelerde çağa yolmuştur (...) Nasrettin Hoca, bir zaman sonra öğrenimini ilerletmek amacıyla başşehir Konya'ya yolcu olmuştur.

Nasrettin Hoca, Konya'da bir medreseye yerleşmiş ve öğrenimine başlamıştır. (...) Nasrettin Hoca'nın Konya'da medrese öğrenimini tamamladıktan sonra bir ara gölge kadılığı yaptığını görüyoruz. Gölge kadıları, tecrübeli hâkimlerin yanında çalışan ve bazı küçük davalara bakan kadı adaylarıdır. Odun kıran bir adamın karşısında "Hınk!" diyen birinin oduncudan hak istemesi, veremeyince mahkemeye başvurusu, Nasrettin'in bu davayı görürken bir kese parayı şingirtarak "Hadi, sen de paraların sesini al!" diye hüküm vermesi, onun kadılık günlerindeki hatıralarından biridir. Bir süre sonra kadılıktan ayrılan üstadı büyük bilgin Seyit Mahmut Hayrani'nin Akşehir'e yerleşmesiyle Konya'yı terk eden ve Akşehir'e göçen Nasrettin Hoca, artık kişiliğini bulmaya ve usta bir sosyolog gözüyle olaylara neşter vurmaya başlar.

Nasrettin Hoca'yı bundan sonra Akşehir'de gösterişsiz yaşayışı içinde, dert çeken, uman, isteyen, efkârlanan, sonunda efkârını bir noktada boğan bir halk adamı olarak görüyoruz. Bir ziyafete yeni kürkü ile gitmiş, gördüğü itibar üzerine "Ye kürküm ye!" deyişinde insanı yalnızca dış görünüşü ile değerlendiren toplumun, doğuran kazan hikâyesinde aç gözlülüğün Akşehir Gölü'ne yoğurt çalarken "Göl yoğurt tutar mı?" diyenlere karşı "Ya bir tutarsa?"

3.13.Görsel: Nasrettin Hoca Heykeli/Buhara-Özbekistan

cevabındaki gerçek yönleri... Bir gün kürsüye çıkıp da “Ey ahali! Ne söyleyeceğimi biliyor musunuz?” diye sorduğunda çevresindekilerden bazılarının “Biliyoruz.” bazılarının da “Bilmiyoruz.” cevabı vermeleri üzerine “O hâlde bilenler bilmeyenlere öğretsin!..” diyerek kürsüden inmesi, az ders mi insanoğluna?.. Eğitimin temel yapısı, bilen bilmeyene öğretmesi demek değil midir?

Akşehir’deyken Moğol şehzadesi Keygatu ile aralarında geçen, sonraları yanlışlıkla Timur’a mal edilen olaylar, pek iyi bilinen fil hikâyeleri, Akşehir’de medrese hocalığı yaptığı günlerde tanınmış mollası İmad ve yanından hiç ayırmadığı sevgili eşi Bozoğlan, Nasrettin Hoca’nın yaşayışında önemini her zaman korumuştur. Eşeginden düştüğü zaman gülenlere “Ne gülüyorsunuz yahu, düşmeseydim zaten inecektim!” deyişi, yitirdiği eşiğini türkü söyleye söyleye ararken bunun sebebini soranlara “Bir umudum şu dağın ardında, orada da bulamazsam o zaman seyredin bende ki ağıdı.” cevabını vermesi, onun renkli ve çok yönlü hayatının anekdotları arasında yer alır.

Nasrettin Hoca, Akşehir’de evlenmiş, çoluk çocuğa karışmıştır. Onun iki kızından Fatma Hatun’la Dürrü Melek’in mezar taşları son yıllarda bulunmuş ve Akşehir Müzesi’ne kaldırılmıştır.

(...)

3.14.Görsel: Nasrettin Hoca Türbesi/Akşehir-Konya

Nasrettin Hoca, yaşının seksene yaklaştığı bir sırada 1284 yılında Akşehir’de ölmüş, mezarı üzerine altı sütuna oturan kubbeli bir türbe yaptırılmıştır. Kubbe’nin altında Nasrettin Hoca’ya ait mermer bir sanduka görülür. Bu sandukanın baş tarafındaki kitabede Hoca’nın ölüm tarihi olan 683 hicri yılı tuhaflik olsun diye ters yazılmıştır. Burada, her yönü açık olan türbeyi kilitleyen Selçuklu devri kilidi bir sembol olarak yer alır.

Nasrettin Hoca’nın ölümü, onun yeniden doğumu olmuştur. Onun toplumun temeline oturan sağlam fikir yapısı, her geçen yılla geçerli olmuş; yüzyıllar onu daha dinç, daha diri yapmış, şöhreti Türkiye sınırlarını da aşarak dünyayı sarmıştır. Nasrettin Hoca bugün tüm insanlığın malıdır.

Akşehirliiler çok sevdikleri Nasrettin Hocaları için her yıl temmuz ayında festivaller düzenler. Bu festivaller de bir türlü huzura kavuşamayan dünyamıza iyilik ve mutluluk mesajları yayınlanır Nasrettin Hoca’nın ağzından. Bu arada Akşehir Gölü’ne yoğurt çalmayı da unutmazlar.

Türk büyükleri zincirinin ölümsüz halkası aydın insan Nasrettin Hoca’ya selam olsun.

Mehmet ÖNDER
Anadolu’yu Aydınlatanlar
(Kısaltılmıştır.)

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

KÜLTÜR DİLİ

Kültür dili tabirini, günlük konuşma ve ilim dili dışında geniş mânâda yazılı ve sözlü edebiyat dili karşılığı olarak kullanıyorum. Günlük konuşma dilinin başlıca özelliği, günlük ihtiyaçlara cevap vermesidir. İçine bazı unsunlar karışsa bile o ilmi ve edebî bir maksat gütmmez. Sözlü halk edebiyatı, şekli ve muhtevası bakımından günlük dilden farklıdır. Bundan dolayı o kültür diline girer.

Okuma-yazma bilmeyen nice halk hikâyecisi ve şairleri vardır ki, günlük dili estetik bir maksatla kullanırlar ve böylece toprağa altın yaparlar. Halk kültürü ile beslenmiş bir köylünün dilinde onlar pırıl pırıl parlar.

Atasözleri bunların başında gelir. Atasözleri “ata” kelimesinden de anlaşılacağı üzere geçmiş asırlardan kalmaz. Bunlarda bugün kullanılmayan Öztürkçe, Arapça ve Farsça kelime ve deyimlere rastlanır. “Aba altında sultan yatar”, “Abanın kadri yağmurda bilinir”, “Abdestsiz sofuya namaz dayanmaz”, “Acele ile kalkan nedametle oturur”, “Adam ahbabından bellidir”, “Belaya sabır gerek”, “Bin nasihattan bir musibet yeğdir” vs...

Binlerce yıllık mâzisi olan sözlü halk kültüründe, her biri ayrı mânâ ve hikmet taşıyan binlerce atasözü vardır. İçlerindeki Arapça, Farsça kelimeler dolayısıyla bunları Türk kültür dilinden çıkarmaya veya değiştirmeye kalkan biri boşuna emek harcamış olur. Kültür eserlerinin başlıca özelliği geniş kitleye mal oluşlarıdır. Öztürkçe yeni atasözleri uydurabilirsiniz. Fakat onları halka mal etmek elinizde değildir. Halka mal olmuş, yazı diline girmiş deyimler de öyle. İçlerinde Arapça ve Farsça kelimeler var diye bunları yabancı saymak, bin yıllık kültürü hiçe saymak demektir. Bir milletin kültürü binlerce yıllık hayatının mahsulüdür. Kültüre saygısı olan insan onları yıkmaya değil, anlamaya ve onlardan istifade etmeye çalışır.

Yazılı edebiyat kültür dilinin en büyük hazinesini teşkil eder. Yazılı edebiyat, günlük dilden ve sözlü edebiyattan yüzlerce defa daha zengindir. Bunun sebebi, yazının binlerce yıllık sözleri saklaması ve biriktirmesidir. Kültür denilince bilhassa yazılı eserler anlaşılır. Bunların arasında hâlis edebiyatın dışında, eski çağlara ait inanç ve ilim kitapları da vardır. Bunlarda yazılı olan inançlar ve fikirler, bugüne uymasalar bile, kültür tarihi bakımından değer taşırlar. Zira onlar bize eski çağda yaşamış olan insanları tanıtır.

(...)

Mehmet KAPLAN

Kültür ve Dil

(Kısaltılmıştır.)

A

Aşağıdaki soruları “Kültür Dili” adlı metne göre cevaplayınız.

1. Yazar, kültür dilini hangi anlamda (manada) kullanmıştır?

.....

2. Yazara göre sözlü halk edebiyatı niçin kültür diline girer?

.....

.....

3. Yazara göre niçin içinde Arapça ve Farsça kelimeler bulunan atasözlerini Türk kültür dilinden çıkarmak boşuna bir çabadır?

.....

.....

B

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Atasözü olan cümlelerin yanına (✓) , olmayan cümlelerin yanına (x) işareti koyunuz.

- (.....) 1. Az kazanan çok kazanır, çok kazanan hiç kazanır.
 (.....) 2. Kimi bağ bozar, kimi bostan bozar.
 (.....) 3. Atı olan Üsküdar'ı geçti.
 (.....) 4. Mum dibine ışık vermez.
 (.....) 5. Herkes kaşık yapar ama sapını yapamaz.
 (.....) 6. Dostlar alışverişte görsün.

C

Aşağıdaki cümlelerden amaç-sonuç belirtenlerin yanına “A”, neden-sonuç belirtenlerin yanına “N” yazınız.

- (.....) 1. Seni hastanede ziyaret ettiğim için işe geç gittim.
 (.....) 2. Çok okuyor ki iyi yazıyor.
 (.....) 3. Ders çalışmak üzere kütüphaneye gitti.
 (.....) 4. Şiir yazmak için hayal etmek gerekir.
 (.....) 5. Tiyatroyu çok sevdiğinden her hafta bir oyuna gider.
 (.....) 6. Kitap almak için para biriktiriyor.
 (.....) 7. İstanbul'a okumaya gitti.
 (.....) 8. Çok hızlı konuştuğu için söyledikleri anlaşılmıyordu.

Ç

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde abartılı bir ifade yoktur?

- A) Çok zayıflamışsın, üflesem uçacaksın.
 B) Dünya kadar ödevim var.
 C) Ağzımla kuş tutsam da yaranamam.
 D) Bülbül, güle küsmüş.

2. Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken

Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz.

Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz.

Yukarıdaki dörtlüğün teması, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anadolu sevgisi
 B) Destan
 C) Türküler
 D) Batı sanatı

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yüklem geçişlidir?

- A) Ağaca büyük bir dikkatle baktı.
- B) Evdeki çiçeklerimizin hepsi kurumuş.
- C) Erkenden bütün ödevlerimi bitirdim.
- D) Yolda eski bir arkadaşım ile karşılaştık.

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yüklem etkendir?

- A) Evleri depremde yıkılmıştı.
- B) İftar hazırlığı tamamlandı.
- C) Birdenbire kapı açıldı.
- D) Konuşması beni çok etkiledi.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem geçişli olduğu hâlde nesne kullanılmamıştır?

- A) Arka taraftaki pencerenin camını kırmışlar.
- B) Hasta, şikâyetlerini uzun uzun anlattı.
- C) Ne zaman aradın?
- D) Tahtadaki yazıları hızlıca sildi.

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi özne-yüklem ilişkisine göre edilgen, nesne-yüklem ilişkisine göre geçişsizdir?

- A) Kitap okumayı seviyorum.
- B) Eşyaların fazlası, ihtiyaç sahiplerine verildi.
- C) Tıkanan mutfak lavabosunu açtırdık.
- D) Akşam misafirlerimiz gelecek.

7. Aşağıdakilerden hangisi isim cümlesidir?

- A) İşim gücüm budur benim.
- B) Gökyüzünü boyarım her sabah.
- C) Deniz yırtılır, kimi zaman.
- D) Bilmezsiniz kim diker, ben dikerim.

8. Aşağıdakilerden hangisi fiil cümlesidir?

- A) Bugünlerde bir akım var.
- B) Tiyatro bir eğlencedir.
- C) Tiyatro, kişinin sınırlarını genişletir.
- D) Tiyatro, sanatın tümü gibi bir okuldur.

9. Aşağıdakilerden hangisinde bitmemiş bir cümle vardır?

- A) Can çıkmayınca huy çıkmaz
- B) Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan
- C) Yuvarlanan taş yosun tutmaz
- D) Adam, adamdan korkmaz

10. Yükleme isim soylu sözcükten oluşan cümlelere “isim cümlesi”, yükleme fiil olan cümlelere ise “fiil” cümlesi” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisi yüklemine türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) Kös olan kardeşler birbiriyle anlaştı.
- B) Dünyanın en güzel kokusu gül kokusudur.
- C) Bana hediyesi bir kutu kalemmiş.
- D) Heyecan verici bir yarıştı.

11. Aşağıdakilerden hangisi kurallı cümledir?

- A) Eğlence, eğlence diyoruz boyuna.
- B) Biz de hazine bir kaderi var dergilerin.
- C) Çoğu bir mevsim yaşar, çiçekler gibi.
- D) Hayatı, eseri, davranışları zıtlıklarla doludur.

12.

Edilgen Fiiller

Cümlede gerçek öznesi belli olmayan; eylemin bildirdiği işi yapan değil, işten etkilenen durumunda öznesi bulunan fiillere “edilgen çatılı fiiller” denir.

- 1. Tüm çamaşırlar yıkandı.
- 2. Akşama kadar soru çözdüm.
- 3. Tüm param çalındı.
- 4. Mülakat için hazırlandı.
- 5. Giriş işlemleri yapıldı.

Numaralı cümlelerden hangileri edilgen çatılı değildir?

- A) 1, 3, 5
- B) 1, 4, 5
- C) 2 ve 3
- D) 2 ve 4

13. Geçişli fiiller, nesne alabilen fiillerdir. Cümlede nesne varsa veya cümleye sonradan nesne eklenebiliyorsa cümlemin yüklemine geçişli bir fiildir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde buna benzer bir kullanım vardır?

- A) Babam seni sordu.
- B) Ara tatilde üç kitap okudum.
- C) Öğrenciler okul bahçesinde bekliyor.
- D) Bu sınavı geçtim.

This image shows a full page of a document template. It features approximately 28 horizontal dotted lines spaced evenly down the page, providing a guide for handwriting. The background is plain white. In the lower right-hand corner, there is a square QR code. Directly beneath the QR code is the logo for 'ebu', which consists of the lowercase letters 'e', 'b', and 'u' in a stylized, italicized red font.

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın dördüncü temasında yer alan “Duatepe” adlı metni işlediğinizde dinlediklerinizle ilgili görüşlerinizi bildirmeyi, konuşma stratejilerini uygulamayı, metindeki anlatım biçimlerini bulmayı, okuduklarınızla ilgili çıkarımlarda bulunmayı;

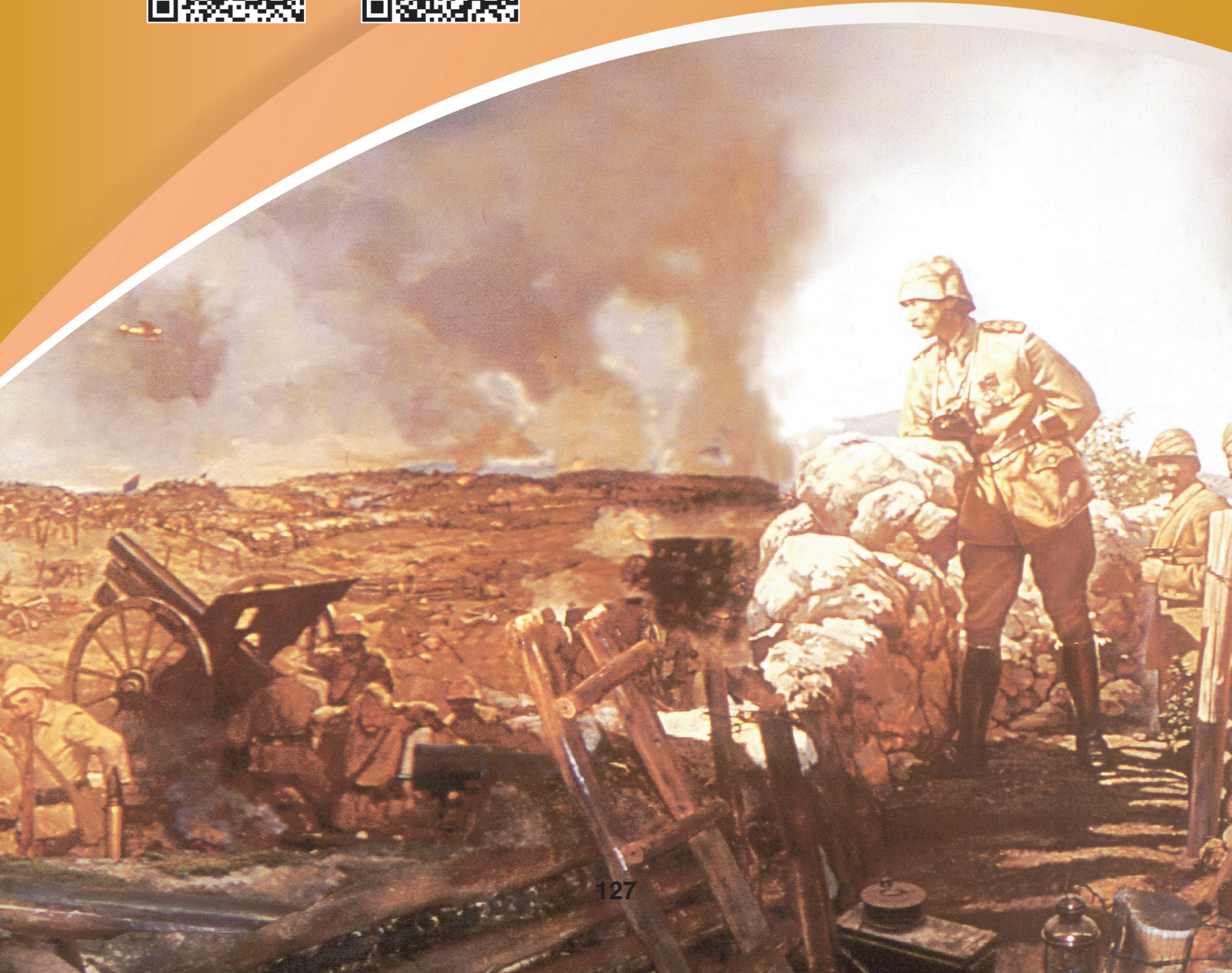
“Şu Sonsuz Koşu” adlı metni işlediğinizde bağlamdan yararlanarak anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin etmeyi, medya metinlerini analiz etmeyi, bilgi kaynaklarını etkili bir şekilde kullanmayı, bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgulamayı;

“Atatürk ve Millî Eğitim” adlı metni işlediğinizde hazırlıksız konuşma yapmayı, kelimeleri anlamlarına uygun kullanmayı, deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirlemeyi, metin türlerini ayırt etmeyi;

“Türk İstiklâl Marşı” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metni özetlemeyi, dinlediğiniz metne yönelik sorulara cevap vermeyi, dinlediğiniz metnin konusunu tespit etmeyi, dinlediğiniz metnin ana fikrini tespit etmeyi öğreneceksiniz.

4. Tema

Millî Mücadele ve Atatürk

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

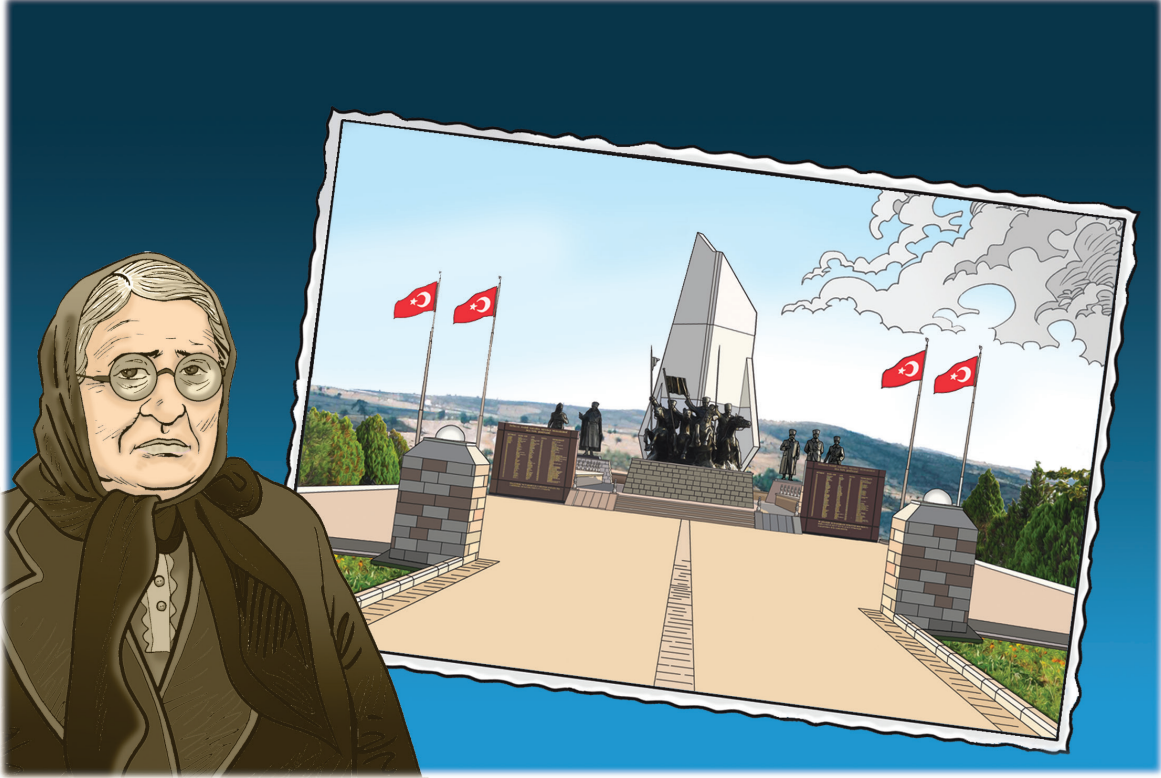
Millî Mücadele yıllarında yaşananlarla ilgili neler biliyorsunuz? Bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni göz atarak okuma stratejisine uygun olarak okuyunuz. Metnin ana fikrini tahmin ediniz.

!

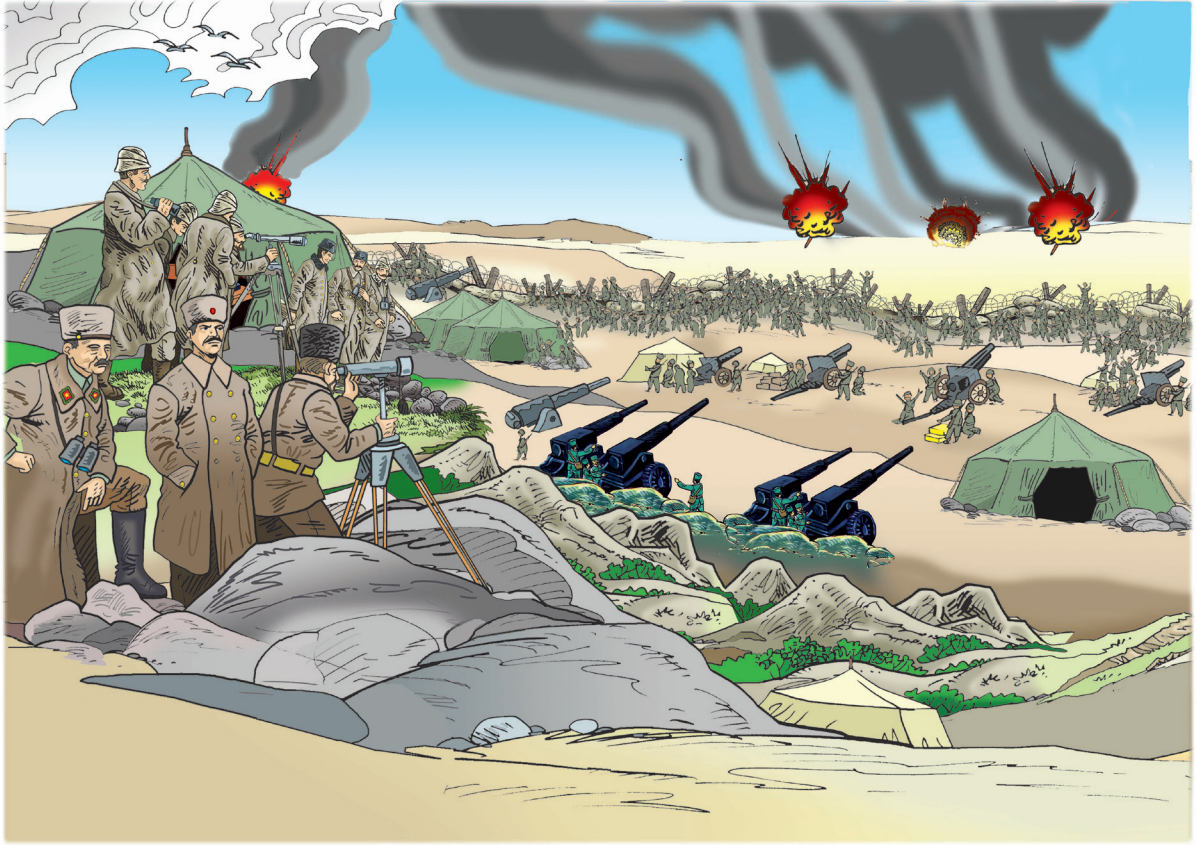
Metni türünün özelliklerini dikkate alarak ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Sessiz okumanın ardından metnin ana fikri hakkındaki tahmininizi değerlendiriniz.

1 Duatepe

Atlarımızın etrafında bir toz bulutu var. Sağdan soldan uzun cephane kolları geçiyor. Sağda yamaca sığınmış gösterişsiz bir hastane çadırı! Biraz sonra bir parıltı, müthiş bir güm-bürtü dağlara uzanıyor. Bu uzun ve müthiş inilti, dağlarda birbirine cevap vererek uzayan dev sesleri... Buna top faaliyeti diyorlar.

Karapınar'dan geçerken çadırlar ve evlerden küçük kızlar ve örtülü kadınlar sarı gergin yüzlerle, soru işaretine benzeyen gözlerle bize bakıyorlar. Arkasındaki tepeyi gözetlemeye gidiyoruz. Atları aşağıda bırakmak lazım. Kimse konuşmuyor. Yalnız köyün arkasından bir alev, bir patlama, zorbaca haykırıyor.

Şimdi tepedeyiz. Etrafta daha az sert fakat daha alçak ve engin patlamalar, vadilerde ve tepelerde dolaşıyor. Derin bir siperin içinde kürklü bir gölge var. Telefonuyla kalın bir ses emirler veriyor. Bu, grup kumandanı Kâzım Bey! Duatepe'ye onun tümenleri hücum ediyor.

Başkumandan ayakta, arkasında geniş bir pelerin, uzaklara bakıyor. İsmet Paşa, daha iyi dinlemek için başını telefona doğru eğmiş. Biraz uzakta Fevzi Paşa. Omuzları öne eğik, dağlara bakıyor. Etrafta gelen giden yaverler, siperin içinde harekât işini devam ettiren subaylar var.

Önümüzdeki bir ova, karşımızda çepeçevre. İç içe sarı, kırmızı, mor ve dumanlı dağlar. En batıda sarı, iki yüksek tepeli bir dağ. İşte o Duatepe ve biz ona hücum ediyoruz.

Güneşin en yüksek, rüzgârın en kuvvetli olduğu an kavga azıyor. Duatepe'nin üstü birkaç ağızlı yanardağ gibi dumanları da gökte!

Yanındaki sırtlardan ve arkasındaki Kartaltepe'nin dargın ve siyah zirvelerinden topraklar, dumanlar fışkırıyor. Coşkun ve sonsuz bir gümbürtü ortasında renk renk dumanlar, beyaz kandiller gibi uçuşan şarapneller, bu semavi teranenin sahnesidir. Bu bir dev dünyasına benziyor. Dağdan dağa devler birbirine eski günlerde böyle haykırmışlar, eski Türk hikâyelerinde dört yüz düşmanın ödünü patlatıp canını cehenneme gönderen nara işte buymuş! Kim bilir belki bu toprakların ağzından Battal Gazi de Türk askerleriyle Bizans'a, Yunan'a bir daha meydan okuman için gürleyiyor, belki bu tepelere tırmanan Türk askerinin hepsinin kalbinde bir Battal Gazi hücum ediyor. (...)

İşte artık bir yer görünmüyor. Topların köpüren, azan, çıldıran ilahileri arasında bir şey işitilmez oldu. Bakıyorum, Fevzi Paşa'nın omuzları dua eder gibi bütün bütün eğilmiş. Başkumandan'ın mavi gözleri yükseklerle bakıyor, göğe akıyor gibi. İsmet Paşa'nın siyah gözleri sabit birer ateşe benziyor. Biraz ileride neferlerin yanık yüzlerinde kalbimi yoran bir bekleyiş, bir ızdırap var.

Artık plan, kumanda, sanat, her şey söyleyeceğini söylemiş; sıra Mehmet'e ve alay hatta tümen kumandanlarına kadar Mehmet'le omuz omuza dövüşen subaylardan müteşekkil iman ordusuna gelmişti.

Ne ızdırıp ne bekleyiş! Önümüzde ölümle yüz yüze ateşler içinde boğuşan kardeşlerimiz için ne derin ve insani bir dua var.

Bir otomobil, arkamızdan kumandanları hemen aldı, götürüyor. Onlar bu boğuşmayı daha yakından görmek ve belki hâkim olmak için gidiyorlar.

Fakat ben zannediyorum ki bir an için o cehennem girdabı arasında, o sevgili kardeşlerin arasındayım. Dişlerimin altında taş, başımın üstünde duman ve ateş var, boş ellerimi kaldırıyor, haykırıyorum:

— Allah'ım! Bir an için Türk'ün sesini dinle! (...)

Yine zannediyorum ki bütün esarete inleyen kardeşlerimizin hepsi, İstanbul'un minarelerinden, Bursa'nın türbelerinden, İzmir'in harabelerinden ve bu ordu gerisinde bütün varlığıyla çalışan millet kfilesinden hepsi bu an benimle beraber ellerini göğe kaldırmış; kararmış, katı, rençber elleri arasında gül yaprağı gibi taze çocuk elleri, kendi kurtuluşları için bu cehennem içinde dövüşen kardeşlerin açacağı kurtuluş yoluna dua ediyor.

Hangi an bilmiyorum, uzaktan dörtlüde koşan bir at sesi ve bir subay arkadaş geliyor:

— Bir tümenimiz, arkadan Çekirdeksiz'e girdi. Duatepe'deki Yunan'ın arkası çevrildi.

Bunu kumandanlara ve Duatepe'nin üstünde dövüşen öbür tümen karargâhına haber vermek için koşan arkadaşlarla ben de koşuyorum. Otomobil uçuyor! Top şarkısı bu asil ve sert Anadolu'nun dağ ve tepe dalgası olan topraklarının can dili gibi! Karşımızdan kumandanların otomobili, etrafında uçan süvari yaverlerle toz içinde görünüyor. Harekât şubesi müdürü atlıyor, selam veriyor, atlatıyor, onlar uçup gidiyorlar, biz de ileriye!

Duatepe'yi döven topları geçiyoruz. Bir subay haykırıyor:

— Buradan yürüyerek geçilmez, eğilin!

Sonunda insanların topla şehit olduğu yerdeyiz. Hepimiz gülüyoruz, hepimiz teker teker koşarak tümen kumandanının siperine atlıyoruz.

Kumandan başından miğferini, göğsünden zırhını çıkarmış on beşinci yüzyıldan bu sipere atlamış tunçtan bir heykele benziyor. O kadar yüce, o kadar düzgün ve sert hatlarla oyulmuş bir kafası var.

Hepimiz birden müjde veriyoruz. Cehennem içinde boğuşan tümeninin kurtuluşu demek olan bu haber onun tunçtan yüzünü değiştirmiyor. Yalnız rengi belli olmayan gözlerinde nemli bir dua var zannediyorum.

Bize yumuşak fakat kuvvetli bir sesle:

— Siz artık gidin, diyor ve beni birçok kuvvetli bir asker kolu siperden dışarı atıyor.

Fakat dönüp onun elini sıkmadan gitmiyorum:

— Allah’a ısmarladık, kumandan bey, Allah muvaffak etsin!

Kendi sesim bana topların arasından bütün Türk kadınlarının duasını tekrar eder gibi oldu. Evet, şimdi bütün Türk kadınlarının duasını tekrar eder gibi oldu. Evet, şimdi bütün kadınlar kumandan, subay, er hepsi için derinden dua ediyorlar. Şimdi topçuların, yedeklerin hatta nakliyenin önünden geçerken hep gözden göze, kalpten kalbe selamlaşıyoruz. Bütün ordunun kalbini Duatepe’den çıkan kurtuluş şulesi aydınlatmış, bütün ordunun ruhunu Duatepe’den çıkan zafer birbirine örmüş gibi.

Tepede kumandan, subay, er, hepsinin nazarları Duatepe’de. Toplar susmuş, duman dağılmış, düşmanın kaçan kollarından çıkan toz bulutlarını ufuklarımızın ışığı parlatıyor. Duatepe’nin üstünde bir tek adam ayakta duruyor. O, tepeye sağ varan ilk neferdir. Belki dua ediyor:

— Allah’ım! Türk milletini daima koru!

Garp Cephesi, 15 Eylül

Halide Edip ADIVAR

Dağa Çıkan Kurt

(Kısaltılmıştır.)

Halide Edip ADIVAR (1882-1964)

İstanbul’un Beşiktaş semtinde dünyaya geldi. Türk Yurdu dergisinde çeşitli yazıları yayımlandı. Millî Mücadele’deki hizmetleri için kendisine önce onbaşı, daha sonra başçavuş rütbesi verildi. 1950-1954 yılları arasında İzmir milletvekili seçilerek TBMM’ye girdi. Kalb Ağrısı, Zeyno’nun Oğlu ve Sinekli Bakkal ile romancılığını geliştirdi. Roman ve hikâyeleri dışında 1916’da Ken’an Çobanları ve 1937’de Maskeli Ruhlar isimli iki tane de oyun kaleme aldı. Tercüme sahasında da çalışmaları vardır.

» 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

» 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde adı geçen komutanlar kimlerdir?
2. Yazar Duatepe hakkında hangi bilgileri veriyor?
3. Duatepe'den neden yanardağ gibi dumanlar çıkıyormuş?
4. Duatepe'de düşmanın arkası çevrilince neler yaşanmış?
5. Kumandan nasıl bir haber almış ve bu haberi alınca ne yapmış?

» 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

» 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin aşağıdaki bölümlerinde kullanılan anlatım biçimlerini yanlarına yazınız.

Tepedeki kumandan, zâbit, nefer hepsinin nazarları Duatepe'de. Toplar susmuş, duman dağılmış, düşmanın kaçan kollarından çıkan toz bulutlarını ufuklarımızın ziyası parlatıyor. Duatepe'nin üstünde bir tek adam ayakta duruyor. O, çıkanlardan ilk sağ vasıl olan neferdir.

.....

Bunu kumandanlara ve Duatepe'nin üstünde dövüşen öbür tümen karargâhına haber vermek için koşan arkadaşlarla ben de koşuyorum. Otomobil uçuyor! Top şarkısı bu asil ve sert Anadolu'nun dağ ve tepe dalgası olan topraklarının can dili gibi! Karşımızdan kumandanların otomobili, etrafında uçan süvari yaverlerle toz içinde görünüyor. Harekât şubesi müdürü atlıyor, selam veriyor, atlatıyor, onlar uçup gidiyorlar, biz de ileriye!

.....

►► 5. ETKİNLİK

Güneş, pamukları andıran bulutların ardına gizlendi.

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinde benzetme içeren cümleleri tespit ederek aşağıya yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerden herhangi bir eylemin yapıldığını ya da yargının gerçekleştiğini belirtenlerin yanına “olumlu cümle”, eylemin yapılmadığını, sözü edilen yargının bulunmadığını, gerçekleşmediğini anlatan cümlenin yanına “olumsuz cümle” yazınız.

Atlarımızın etrafında bir toz bulutu var.	
İşte artık bir yer görünmüyor.	
Topların köpüren, azan, çıldıran ilahileri arasında bir şey işitilmez oldu.	
İsmet Paşa'nın siyah gözleri sabit birer ateşe benziyor.	
Hepimiz birden müjde veriyoruz.	
Cehennem içinde boğuşan tümeninin kurtuluşu demek olan bu haber onun tunçtan yüzünü değiştirmiyor.	

7. ETKİNLİK

Sınıfınızda “Millî Mücadele yıllarında yaşananlar” konulu bir tartışma yapınız. Tartışma sırasında düşüncelerinizi ifade ederken arkadaşlarınıza karşı saygı ve anlayış içerisinde olmaya, onların sözünü kesmemeye, konu dışına çıkmadan konuşmaya özen gösteriniz. Tartışmanın ardından aşağıda verilen değerlendirme formunu doldurunuz.

Tartışma Değerlendirme Formu		
Ölçütler	Değerlendirme Puanı	Alınan Puan
Konuya hâkim olma	10	
Savunma ve ikna kabiliyeti	10	
Karşıt düşüncüyü çürütme kabiliyeti	10	
Konuyu metne bağlı kalmadan anlatma kabiliyeti	10	
Konuya uygun bir dille konuşma	10	
Beden dilini doğru kullanma	10	
Konuya uygun vurgu ve tonlama ile konuşma	10	
Konuyu belge ve kanıtlarla kanıtlama	10	
Konuya uygun anlatım biçimleri ve düşüncüyü geliştirme yolları kullanma	10	
Zamanı, verilen süreye uygun kullanma	10	
	TOPLAM	

8. ETKİNLİK

“Sakarya Savaşı” ile ilgili bir araştırma yapınız. Araştırma sırasında yararlandığınız bilgi kaynaklarının adı, yazarı, basım yılı, basım yeri, yayınevi; genel ağ üzerinden yapacağınız araştırmalar için de genel ağ adresi, genel ağ adresine erişim tarihini not ediniz. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri yazılı hâle getirmeden önce bir taslak hazırlayınız. Hazırladığınız taslakta giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine yer veriniz.

Hazırladığınız taslağa bağlı kalarak metninizi oluşturunuz. Metni hazırlarken yararlandığınız kaynakları alfabetik sırada metnin sonunda oluşturacağınız kaynakça bölümüne yazınız.

Yazdığınız metne uygun bir başlık bulunuz. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Yazdığınız metni isterseniz sosyal medya kanallarının birinde yayımlayabilirsiniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

“Atatürk” adını duyduğunuzda neler hissediyorsunuz? Duygularınızı anlatınız.

!

Şiirin başlığını okuyup görsellerini inceleyiniz. Şiirin başlığından ve görsellerinden hareketle konusunu tahmin ediniz.

Şiiri, türün özelliklerine dikkat ederek sessiz okuyup şiirdeki vurgu ve tonlamaları ayarlayınız. Ardından şiiri sesli okuyunuz ve ezberlemeye çalışınız.

2 Şu Sonsuz Koşu

Samsun'a ayak basmış kahraman bugün,
Çayır, çimen yeşermiş zafer yolunda.
Davul zurna sesinde şahlanır düğün,
Gönlüm coşu; öter bir bahar dalında.

Ata'nın rüyasına gelincikler sun,
Emek bahçelerinin güzel gülünü.
Biz sonsuz bir sabahtayız... o* uyusun,
Sevincimiz coşturur onun gönlünü.

Nasıl çıkmış bir sabah Samsun'dan yola
Dağlardan dağlara o zafer türküsü,
Şahlanıp bayrak çekmiş her eski kola,
Taze bir bahar açmış yurdum gözünü.

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

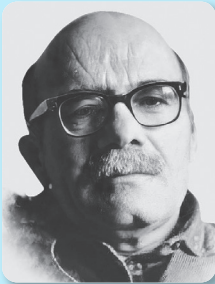
*Al bayrağım Ankara kalesinde hür,
Dalgalanmakta altın bir çağa doğru,
Yeni kahramanlar kol kol, boy boy yürür
Şu karlı dağlardaki bayrağa doğru.*

*19 Mayıs'ın hür başına çelenk,
Kiraz mevsimi, gençlik ayı, gül ayı.
Bir bahar bahçesinde gönüller renk renk,
Şu sonsuz koşuya bak, sarmış yaylayı.*

Ceyhun Atuf KANSU
Atatürk Şiirleri

Ceyhun Atuf KANSU (1919-1978)

İstanbul Bostancı'da doğdu. 1944 yılında tıp fakültesini bitirdi. Ceyhun Atuf Kansu, özellikle 1960 sonrası kaleme aldığı şiirleriyle Türk şiirinin önemli bir şairi olmayı başardı. Atatürk, Millî Mücadele, Cumhuriyet, çağdaş düşünce, yenilik, vatanseverlik, tabiat ve çocuk onun şiirlerinde ele aldığı başlıca temalardır. Düz yazılarında, konferans ve radyo konuşmalarında ise Millî Mücadele'nin zorlukları, Mustafa Kemal'in bu süreçte oynadığı rol, Cumhuriyet ve inkılaplar, Türkçe ve ulus-inşa sürecinde dilin önemi gibi konulara ağırlık verdi. Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, Sakarya Meydan Savaşı, Balım Kız Dalım Oğul eserlerinden bazılarıdır.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şairin gönlü neden coşmaktadır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.
2. Ata'nın bir sabah Samsun'a çıkmasıyla başlayan sürecin ne olduğu ile ilgili tahmin yürütünüz. Tahminlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Kendinizi "Yeni kahramanlar kol kol, boy boy yürür" dizesinde geçen yeni kahramanlardan biri olarak görüyor musunuz? Neden?
4. "Dalgalanmakta altın bir çağa doğru," dizesindeki altı çizili söz ile kast edilen ne olabilir?
5. "Şu Sonsuz Koşu" ile anlatılmak istenen ne olabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz.

►► 3. ETKİNLİK

"Şu Sonsuz Koşu" adlı metnin ders kitabınızda kullanılan yazı karakterlerinden farklı bir yazı karakteriyle yazılmış olmasının sizde bıraktığı izlenim nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

.....
.....

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerden bir duyguyu, düşünceyi soru yoluyla anlatan veya soru yoluyla bilgi almayı amaçlayan cümlelerin yanına “soru cümlesi”, bir korkuyu, sevinci, şaşkınlığı, coşkuyu, hayranlığı vb. dile getiren cümlelerin yanına “ünlem cümlesi” yazınız.

Atatürk portresi ne kadar güzel!	
Anıtkabir’e nasıl gidebilirim?	
Ey Türk Gençliği!	
Millî Mücadele yıllarında neler yaşandı?	
Atatürk hangi savaşlara katıldı?	
Ne mutlu Türk’üm diyene!	

7. ETKİNLİK

Medya metinleri bilgilendirme, olay yorumlama, eğlendirme, ikna etme ya da kültür aktarma amacıyla hazırlanmaktadır. Aşağıdaki medya metinlerini okuyarak hangi amaçla hazırlanmış olduğunu altlarına yazınız.

The screenshot shows the website of the Ministry of National Education (MEB) dedicated to Atatürk. The header features the MEB logo and navigation links: HAYATI İLKELERİ, İNKILAPLARI, ÇALIŞMALARI, ATATÜRK DİYOR KI, İTTEDİLER, FOTOĞRAFLAR, SEVDİĞİ ŞARKILAR, KAYNAKLAR. The main title is "Mustafa Kemal ATATÜRK" followed by "ATATÜRK'ÜN KİŞİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ". The text describes Atatürk as a multi-faceted leader who led the Turkish Revolution and the establishment of the Republic of Turkey. It mentions his role in the Mondros Armistice, the Amasya Circular, the Erzurum Congress, and the founding of the Turkish Republic. It also highlights his commitment to the nation and his vision for the future of Turkey.

The screenshot shows the website of the Atatürk Research Center (ATAM). The header features the ATAM logo and navigation links: Kurumsal, Faaliyetler, Kütüphane, Multimedia Galerisi, Online İşlemler, İletişim, E-mağaza. The main title is "T.C. ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI". The text describes the closing ceremony of the "Mondros Mütarekesi'nin 100. Yılı: I. Dünya Savaşı'nın Sonu- Mütarekeler ve Barış Antlaşmaları Uluslararası Sempozyumu". It mentions the participation of Prof. Dr. Mehmet Ali Beyhan, Prof. Dr. Niyazi Can, Prof. Dr. İbrahim Solak, Prof. Dr. Orhan Doğan, Prof. Dr. Yasemin Doğaner, Prof. Dr. Nejla Günay, and Prof. Dr. Cevdet Kabakcı. The ceremony was held at the Kahramanmaraş Sütçü İmam University.

►► 8. ETKİNLİK

Sınıfınızda “Mustafa Kemal Atatürk’ün kişilik özellikleri” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda güdümlü konuşma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için arkadaşlarınızla konuyla ilgili beyin fırtınası yapınız. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz.

►► 9. ETKİNLİK

“Mustafa Kemal Atatürk’ün Hayatı” konusunda bir sunum hazırlayınız. Hazırlayacağınız sunumda yararlandığınız bilgi kaynaklarını defterinize not ediniz. Sunumu bir sonraki derste sınıfta arkadaşlarınıza sununuz. Arkadaşlarınızdan sunumunuzu değerlendirmelerini isteyiniz.

Ölçütler	Evet	Hayır
Konuşması için hazırlık yaptı.		
Konuşması için sunum hazırladı.		
Konuşmasında görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullandı.		
Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullandı ve doğru telaffuz etti.		
Beden dilini etkili kullandı.		
Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandı.		
Kendi düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sundu.		

Genel ağ kaynaklarıyla ilgili aşağıdaki bilgileri okuyunuz. Sunumunuzu hazırlarken ya da bir araştırma yaparken aşağıdaki bilgileri göz önünde bulundurunuz.

Bir konu hakkında arama yaparken arama motorunda listelenen kaynaklar içerisindeki genel ağ sitelerinin, alan adlarının uzantılarından yararlanarak güvenilir olanları seçmek, doğru bilgiye ulaşmanızı sağlayacaktır.

Bilimsel çalışmalarda ağırlıklı olarak “.gov” ve “.edu” uzantılı genel ağ adresleri kullanılır. Genel ağ adreslerinden araştırma yapılırken kaynağı belli olmayan bilgilerin kullanılmaması gerekir.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Sizce Mustafa Kemal Atatürk “Öğretmenler yeni kuşağı, cumhuriyetin fedakâr öğretmen ve eğitimcileri sizler yetiştireceksiniz. Ve yeni kuşak, sizin eseriniz olacaktır.” sözüyle ne anlatmak istemiştir? Düşüncelerinizi anlatınız.

!

Metinde işlenen konuyla ilgili bilgi, duygu ve düşüncelerinizi başkalarıyla paylaşmak, diğer okuyucuların bilgi, duygu ve düşüncelerinden yararlanarak farklı bakış açıları geliştirebilmeniz için metni tartışarak okuma yöntemine uygun olarak sesli okuyunuz.

3

Atatürk ve Millî Eğitim

“Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir.” diyen Atatürk, eğitim konusuna çok önem verirdi. O, bizzat düzenli ve sıkı bir öğrenim yapmış olmasından daima memnurluk ifade eder ve şunu tekrarlardı: “Bir çocuğun, normal tahsil devrelerinden geçerek yetişmiş olması şarttır.”

Öğretmenlik mesleğimde bana ilk önerisi şu olmuştur: “Talebe, her ne yaşta ve sınıfta olursa olsun, onlara geleceğin büyükleri nazarıyla bakacak ve öyle muamele edeceksin.”

Atatürk çalışma yaşamında, genellikle yorulmaz bir kudrete sahipti. Okumak onun için en büyük bir ihtiyaçtı. Yabancı dillerden Almancayı da anlamakla beraber, iyi bildiği Fransızca yazılmış eserleri okumayı yeğlerdi. Onun dikkatle okuduğu kitapları, siz okuyacak olsanız işaretlemiş olduğu şekilleri incelediğinizde kitabın bütün ilginç taraflarının belirtilmiş olduğunu görürsünüz. Tarihî kitapları, daima harita ile izleyerek okur ve savaşlar için ayrıca krokiler çizerdi. En çok okumayı sevdiği konular; tarih, coğrafya, filoloji, hukuk,

sosyoloji, iktisat ve sanat konuları idi. Roman az okurdu fakat şiirden hoşlanır ve onları asıl şairlerinden ve güzel okuyan edip arkadaşlarından dinlemesini severdi.

Onun en çok uğraştığı konulardan biri, millî eğitim ve kültür işlerine ait idi. Hatta bazı zamanlar “Eğer cumhur reisi olmasam maarif vekilliğini almak isterdim.” derdi.

Okul programlarıyla bizzat meşgul olur, okutulan kitapları gözden geçirir ve özellikle tarih derslerinin, ulusun bilincini yükselteceğine inanır ve Türklük dünyasının tarihini bir bütün olarak, uygarlık unsurlarına daha çok önem verilerek incelenmesini ve okutulmasını isterdi.

O, Türk büyüklerinden Alparslanlar, Fatihler, Yavuz ve Kanunilerin hayranı olmakla beraber, bizzat uygarlık eserleri vücuda getirmiş olan Mimar Sinanlar ve Piri Reislere de ayrı bir değer verirdi. Çünkü devlet başında ordular yönetmiş kişiler, tarihte Türk şanını ne kadar yükseltmişlerse diğerleri de Türk dünyasına ölmez eserler vermişlerdir.

Atatürk, her devirde Türk’ün uygarlık yapısına hizmet eden her bireyin değerini takdir etmenin zorunlu olduğunu prensip olarak kabul etmişti. O, 1935 yılında Türk Tarih Kurumuna hitaben diyor ki: “Sinan’ın heykelini yapınız.”

Evet, bir gün Türk yurdunun güzel şehirleri, her sahada ün salmış Türk büyüklerinin anıtlarını, heykellerini ulusun bir değerbilirliği olarak dikmelidir. Bu büyükleri örnek alacak ve daha üstün eserler meydana getirecek gençlerin, gelecek nesillerimizin değerleri arasında yer alacaklarına şüphe var mıdır?

Atatürk, bu ideallerin gerçekleşmesini daima ulusal eğitime ve kültür alanındaki ilerlemeye bağlamıştır. 1 Kasım 1937’de Büyük Millet Meclisini açış nutkunda bu düşüncüyü doğrulayarak diyor ki:

“Büyük davamız, en medeni ve en müreffeh millet olarak varlığımızı yükseltmektir. Bu, yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde de temelli bir inkılap yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir. Bu ideali en kısa bir zamanda başarmak, bir fikir ve hareketi beraber yürütmek mecburiyetindeyiz. Bu teşebbüste başarı ancak türeli (adaletli) bir planla ve en rasyonel tarzda çalışmakla mümkün olabilir. Bu sebeple okuyup yazma bilmeyen tek vatandaş bırakmamak, memleketin büyük kalkınma savaşının ve yeni çatısının istediği teknik elemanları yetiştirmek, memleket davalarının ideolojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesile yaşatacak fert ve kurumları yaratmak ve işte bu önemli umdeleri en kısa zamanda temin etmek, Kültür Vekâletinin üzerine aldığı büyük ve ağır mecburiyetlerdir.

İşaret ettiğim umdeleri (ilkeleri) Türk gençliğinin dimağında ve Türk milletinin şuurunda daima canlı bir hâlde tutmak, üniversitelerimize ve yüksek okullarımıza düşen başlıca vazifedir.”

(...)

Afet İNAN

Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler

(Kısaltılmıştır.)

Afet İNAN (1908-1985)

Selanik'te doğdu. Ailesi Balkan Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya göç etti. İlköğrenimine Eskişehir'de başlayan Afet İnan, 1920 yılında Ankara'da diplomasını aldıktan sonra 1921 yılında Alanya'ya taşındı. 1922'de Antalya'nın Elmalı ilçesindeki bir okula başöğretmen olarak atandı. Öğrenimine devam ederek Cumhuriyet'in ilk tarih profesörlerinden biri oldu. Türk medeniyeti ve inkılap tarihine ait 50 kadar kitabı ile çok sayıda makalesi vardır.

► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Atatürk'ün eğitim konusuna verdiği önem hangi sözünden anlaşılmaktadır?
2. Atatürk'ün, Afet İnan'a mesleği ile ilgili yaptığı ilk önerisi nedir?
3. Atatürk en çok hangi konularda okumayı seviyormuş?
4. Üniversitelerimize ve yüksekokullarımızın gençleri yetiştirmekteki başlıca görevi nedir?
5. Atatürk'ün millî eğitimin başarılı olması için önerileri nelerdir?

►► 3. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayarak okuduğunuz metnin türünü belirleyiniz.

1. Metin; herhangi bir konuda bilgi vermek, bir tezi kanıtlamak, bir gerçeği ortaya koymak ya da bir düşüncüyü savunmak için mi yazılmıştır?
2. Yazar; metinde kanıt, belge ve inandırıcı veriler sunup düşüncelerini ispatlamaya çalışmış mıdır?
3. Metinde açık, anlaşılır ve ciddi bir dil mi kullanılmıştır?
4. Tutarlı, tarafsız, bilimsel bir üslup mu kullanılmıştır?

Metnin Türü:

►► 4. ETKİNLİK

Düşünce, duygu ya da ilkeleri kısa ve öz bir biçimde anlatan sözler “özdeyiş” olarak adlandırılır. Özdeyişleri kimin söylediği bellidir. Mustafa Kemal Atatürk'ün aşağıdaki özdeyişlerini okuyunuz. Atatürk'ün bu özdeyişlerle ne anlatmak istediğini altlarına yazınız.

- Egemenlik milletindir.

.....

- Ben, sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlâklısını severim.

.....

- Dünyada herşey için, maddiyat için, maneviyat için, hayat için, muvaffakiyet için en hakikî yol gösterici ilimdir, fendir.

.....

- Büyük işleri yalnız büyük milletler yapar.

.....

►► 5. ETKİNLİK

Kırtasiyeden renkli kalemler aldım.

Cümlenin tek bir yargısı vardır.

Oyuncak bir araba alarak çocukları mutlu ettik.

Cümlede fiilimsi vardır.

Çok bekledik ama sonuç beklediğimiz gibi oldu.

İki cümle bağlaçla bağlanmıştır.

Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.

Birden fazla cümle noktalama işareti ile ayrılmıştır.

Yukarıdaki örneklerden yararlanarak siz de tek yargılı, içinde fiilimsi olan, noktalama işaretiyle ayrılan ve bağlaçla bağlanan cümle örnekleri yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

Sınıfınızda “Atatürk’ün millî eğitime verdiği önem” konulu bir konuşma yapınız. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Kısmen	Hayır
Tonlama ve vurgulamaya dikkat ettim.			
Akıcı ve anlaşılır bir dil kullandım.			
Dinleyicilerle göz teması kurdum.			
İşitilebilir bir ses tonuyla konuştum.			
Konuşma sırasında dinleyicilere sorular sordum.			
Konuşma sırasında bana sorulan sorulara cevap verdim.			

►► 7. ETKİNLİK-

“Atatürk” adının size çağrıştırdığı kavramları aşağıya yazınız.

Yazdığınız kavramlardan, yaşantınızdan, düşüncelerinizden ve hayallerinizden hareketle “yaratıcı yazma” yöntemine uygun olarak “Atatürk” konulu bir şiir yazınız.

Şiirinizi gözden geçirirken varsa şiirinizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız şiiri sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Bayrak töreninde İstiklâl Marşı'nı okurken neler hissediyorsunuz? Duygularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Metni dinlerken metinde önemli gördüğünüz bölümleri defterinize not alınız.

Dinleme Metni:

4

Türk İstiklâl Marşı

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 5. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metinde kullanılan aşağıdaki deyimlerin anlamlarını altlarına yazınız.

dile getirmek

Anlamı:
.....

ayakta tutmak

Anlamı:
.....

►► 6. ETKİNLİK

“İstiklâl Marşı’nın yazıldığı dönemde ülkemizin durumu” ile ilgili bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgilerden yararlanarak bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzda düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade ederek görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanınız. Hazırladığınız sunumu öğretmeninizin yönlendirmesiyle okulunuzda düzenlenen panel, sempozyum, forum vb. ortamda sunmak üzere prova yapınız.

►► 7. ETKİNLİK

Defterinize “İstiklâl Marşı’nın yazım süreci” ile ilgili kısa bir haber metni yazınız. Yazdığınız metinde haber metinlerinde bulunması gereken altı temel unsurun (5N 1K: Kim?, Ne?, Nerede?, Ne zaman?, Nasıl?, Niçin?) bulunmasına dikkat ediniz. Bu unsurların bulunmamasının yazdığınız metnin inandırıcılığını azaltacağını unutmayınız.

Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

Yazdığınız haber metnini sınıf panosuna asınız.

4.1.Görsel: Ressam Mehmet Başbuğ'un Yağlı Boya Tablosu

Serbest Okuma Metni

5 Mustafa Kemal'in Kağnısı

Yediriyordu Elif kağnısını,
Kara geceden geceden.
Sankim elif elif uzuyordu, inceliyordu,
Uzaklarda savaşanların acısıyla gıcırtilar,
İnliyordu dağın ardı, yasla,
Her bir heceden heceden.

Mustafa Kemal'in kağnısı derdi, kağnısına
Mermi taşırdı öte, dağ taş aşardı.
Çabuk giderdi, çok götürürdü Elifçik,
Nam salmıştı asker içinde.
Bu kez yine herkesten evvel almıştı yükünü,
Doğrulmuştu yola önceden önceden.

Öküzleriyle kardeş gibiydi Elif,
Yemezdi, içmezdi, yemeden içmeden onlar,
Kocabaş, çok yaşlıydı çok zayıftı,
Üzgündü bütün bütün Sarıkız, yanı sıra,
Gecenin ulu ağırlığına karşı,
Yeğniktiler* inceden inceden.

Yeğnik*: hafif

4.2.Görsel: TSK Anıtkabir Komutanlığı

İriydi Elif, güçlüydü kağı başında
Elma elmaydı yanakları, üzüm üzümdü gözleri,
Kınalı ellerinden bir yel geçerdi, daim;
Toprak gülümserdi çarıklı ayaklarına.
Alını yeşilini kapmıştı, geçirmişti,
Niceden niceden.

Durdu birdenbire Kocabaş, ova bayır durdu,
Göz mü değdi göklerden, ne?
Dah etti, yok. Dahha dedi, gitmez,
Ta gerilerden başka kağılar yetiştı geçti gacıır gucur
Nasıl durur Mustafa Kemal'in kağıısı?
Kahroldu Elifçık, düşünceden düşünceden.

Aman Kocabaş, ayağını öpeyim Kocabaş,
Sür beni, çektiir beni, koma yollarda beni!
Geçer götürür ana, çocuk, mermisini askerciğın,
Koma yollarda beni, kulun köpeğın olayım!
Bak hele üzerinde ses yankı uzaklaşır.
Düşerim gerilere, iyceden iyceden.

Kocabaş yığıldı çamura,
Büyüdü gözleri, büyüdü yürek kadar,
Örtüldü gözleri örtüldü hep.
Kalır mı Mustafa Kemal'in kağıısı, bacım!
Kocabaş'ın yerine koştu kendini Elifçık,
Yürüdü düşman üstüne, yüceden yüceden.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA
Gazi Mustafa Kemal Atatürk
153

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

MEMLEKETİN HAYATI SÖZ KONUSU

Eylül, 1921...

Sakarya Savaşı'nın en zorlu günleri...

Düşmanın aniden başlayan bir hava bombardımanı sırasında, yakınlarla düşen bir bomba Mustafa Kemal'in atını ürküttü.

Bütün dikkati, düşman siperlerinde olan Mustafa Kemal, ayağının üzenginden kayması sonucu yere düştü.

Acı içinde kıvranırken, eliyle Eskişehir tarafını göstererek, Yunan işgal güçlerinin Kralı Kostantin'e haykırdı:

“Ya sen, ya ben Kostantin! Ya sen, ya ben!”

Hemen Ankara Askerî Hastanesi'ne kaldırılan Mustafa Kemal'in kaburga kemiklerinde kırık vardı. Ciğerleri zedeleyen kırıklar, soluk almasını zorlaştırıyordu.

Tedaviyi başlatan doktorlar, evinde dinlenmesi gerektiğini söyleyince, Mustafa Kemal, “Hayır,” dedi. “cephede olmalıyım.”

Doktorlar uyarmak istedi:

“Paşam, hayatınız söz konusu...”

Acısı yüzünden okunan alçılar içindeki Mustafa Kemal, yine “Hayır,” dedi, “benim değil... memleketin hayatı söz konusu!”

Celal Bayar

Atatürk'ten Hatıralar

A

Aşağıdaki soruları “Memleketin Hayatı Söz Konusu” adlı metne göre cevaplayınız.

1. Mustafa Kemal, ne zaman ve nasıl yaralanmıştır?

.....

.....

.....

.....

2. Mustafa Kemal, neden cephede olması gerektiğini söylemiştir?

.....

.....

3. Metnin türü nedir? Metnin türünü nasıl belirlediğinizi açıklayınız.

.....

.....

.....

B

Aşağıdaki tanımları harf ile verilen deyimlerle eşleştirerek harfleri yay ayrıçların içine yazınız.

(.....) 1. Yapılmakta olan bir işte küçük de olsa katkısı bulunmak.

(.....) 2. Çok az olan eşyasını hemen yüklenip hemen göçebilen.

(.....) 3. Bir konu üzerinde iyi düşünebilir olmak.

(.....) 4. Musallat olduğu için kimsenin yakasını bırakmamak.

(.....) 5. Aksiliği, huysuzluğu, tersliği üzerinde olmak.

(.....) 6. Üzüntüsünü bir dereceye kadar azaltmak.

(.....) 7. Uzun uzun emek vermiş ya da boşuna vakit geçirmiş olmak.

a) Yüreğini serinletmek

b) Evi sırtında

c) Ömür çürütmek

ç) Ters (sol) tarafından kalkmak

d) Kene gibi yapışmak

e) Kafası işlemek

f) Çorbada tuzu bulunmak

g) İçi ezilmek

C

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun deyimleri yazınız.

- Ne pahasına olursa olsun • Dili dönmek • Gözden düşmek
- Tatlıya bağlamak • Deveye hendek atlatmak • Yüz çevirmek
- Pabuç pahalı

1. Ona bir şeyi anlatmak daha zordur.
2. Kaymakam Bey'e dertlerimizi kadar anlattık.
3. o kitabı yayımlayacağım.
4. Herkes de ben yanında olacağım.
5. Sorun çözüldü, iş
6. Baktı , oradan uzaklaştı.

Ç

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. "Bizim de kalbimizi kımıldatır derinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi zeybeğin."

Altı çizili dizede başvurulan söz sanatı, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abartma B) Benzetme
- C) Karşıtlık D) Kişileştirme

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi anlamca olumludur?

- A) Kuvvet hâkir görülecek bir şey değildir.
- B) Bir daha oraya dönmedim.
- C) Bu uçurum şarkısı beni ürpertti.
- D) Yunus'un ve bizim bulunduğumuzu fark etmezlerdi.

3. I. Marşlar, Mehmetçik için söylenmelidir.

- II. Şiirler, Mehmetçik için yazılmalıdır.
- III. Merasimler, Mehmetçik için olmalıdır.
- IV. Mehmetçik, seni tutsam şehirlere gelmezsin.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisi olumsuz cümledir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

4. “Hasan Âli anlayamadı, acele sınıf defterine elini uzattı.” cümlesinin yapı özelliği aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Bağlaçla bağlanan cümle
- B) Tek yargılı cümle
- C) İçinde fiilimsi olan cümle
- D) Noktalama işareti ile ayrılan birden fazla cümle

5. “Öğretmen, ceketinin iç cebinden not defterini çıkardı.”

Bu cümlelerin özellikleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Basit-fiil-olumlu-kurallı
- B) Basit-isim-olumlu-devrik
- C) Birleşik-fiil-olumsuz-kurallı
- D) Birleşik-isim-olumsuz-devrik

6. “En çok tarih ve edebiyat derslerine giriyordu.”

Bu cümleyle ilgili aşağıda verilen açıklamalardan hangisi yanlıştır?

- A) Tek yargılı cümledir.
- B) Kurallı cümledir.
- C) Birden fazla cümle noktalama işareti ile ayrılmıştır.
- D) Fiil cümlesidir.

7. “Atatürk; sınıftaki işlerle ilgilendi, sorular sordu. Dershaneden çıkılacağı sırada itina ile muhafaza ettiği not defterini belli etmeden aldı. Bunu iç cebine yerleştirdi. Atatürk’ün yanında Hasan Âli, müsteşar İhsan Sungu ve bazı talim terbiye azaları bulunuyordu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Bağlaçla bağlanan cümle
- B) Tek yargılı cümle
- C) İçinde fiilimsi olan cümle
- D) Noktalama işareti ile ayrılan birden fazla cümle

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisi devrik bir fiil cümlesidir?

- A) Oyun demektir baştan aşağı çocukluk.
- B) Araç oluyor böylece oyun.
- C) Gerçekteki bağlantıyı ne güzel yakalamış.
- D) Oynamanın armağanı hoşgörüdür.

9.

DAVETLİSİNİZ

**18 MART
ÇANAKKALE ŞEHİTLERİNİ
ANMA GÜNÜ**

ETKİNLİKLER

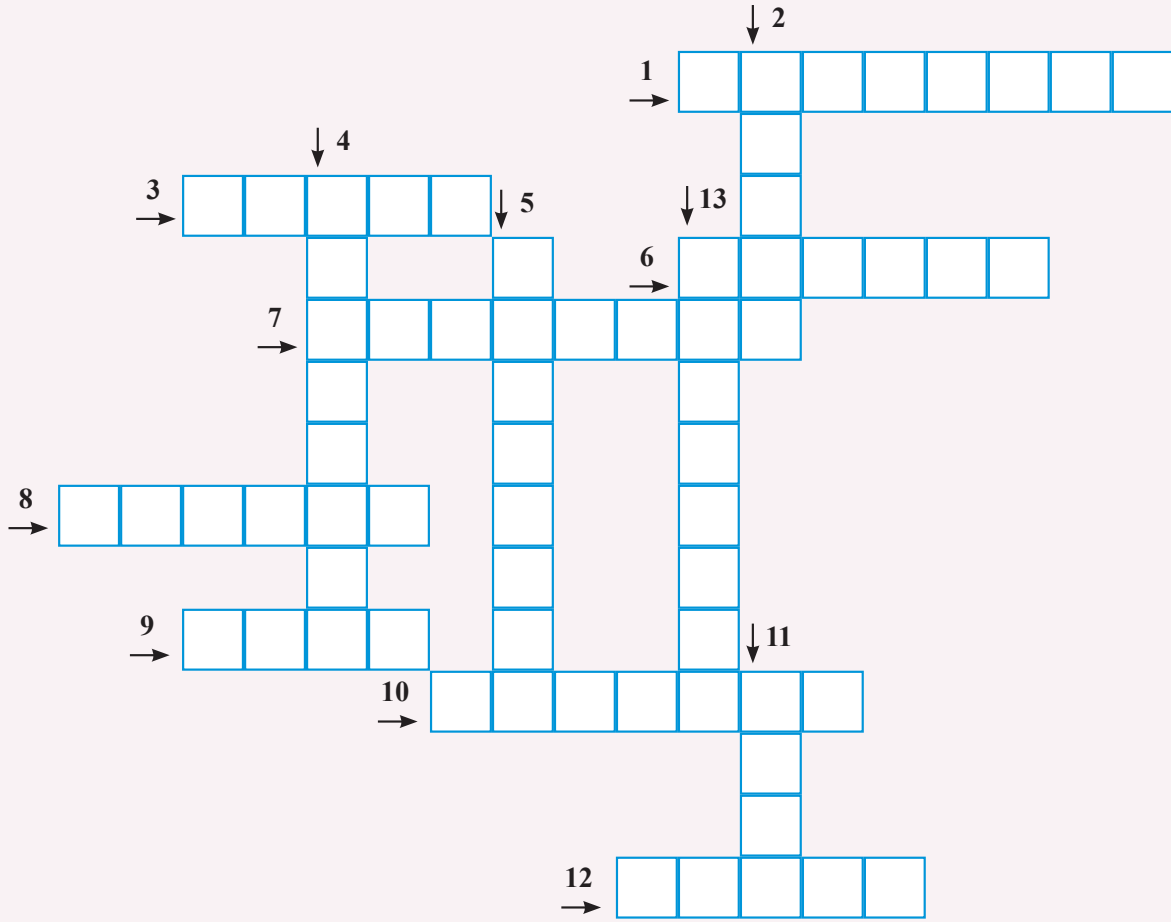
- Hatim ve Dua
- Şiirler
- Drama
- Kahramanlık Türküleri

*18 Mart 2021 Perşembe Saat: 15.00
Atatürk Ortaokulu Konferans Salonu*

Bu davetiyede aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Anma gününün yapılacağı zamana
- B) Anma gününün konusuna
- C) Anma gününün gerçekleşeceği şehre
- D) Anma gününde düzenlenecek etkinliklere

10. Anlamları verilen kelimeleri kullanarak bulmacadaki yerlerine yerleştiriniz.

1. Dil bilimi.
2. Amaç edinilen, ulaşılmak istenen şey, ülke.
3. Zihin.
4. İyi bir hayatı olan, gönençli.
5. Medeniyet.
6. Öğrenim.
7. Akla uygun, aklın kurallarına dayanan.
8. Görev.
9. Alan.
10. Ekonomi.
11. Önemli bir olayın veya büyük bir kişinin gelecek kuşaklarca tarih boyunca anılması için yapılan, göze çarpmak büyüklükte, sembol niteliğinde yapı.
12. Bir topluluğa düşünceler, duygular aşlamak amacıyla söylenen, uzunca, coşkulu ve güzel söz, söylev.
13. Girişim, girişme.

“Millî Mücadele ve Atatürk” temasındaki metinlerden öğrendiğiniz bilgilerden yararlanarak Atatürk ilkeleriyle ilgili düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın beşinci temasında yer alan “Selim’i Anarım” adlı metni işlediğinizde kelimeleri anlamlarına uygun kullanmayı, konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmayı, deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirlemeyi, okuduğunuz metinlerdeki hikâye unsurlarını belirlemeyi;

“Bebeklerin Ulusu Yok” adlı metni işlediğinizde noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okumayı, metinle ilgili sorular sormayı, medya metinlerini analiz etmeyi, bilgilendirici metin yazmayı;

“Birey-Toplumsallık” adlı metni işlediğinizde okuma stratejilerini kullanmayı, metinle ilgili soruları cevaplamayı, okuduklarınızla ilgili çıkarımlarda bulunmayı, metin türlerini ayırt etmeyi;

“Kurtla Köpek” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metne yönelik sorulara cevap vermeyi, dinlediğiniz metnin konusunu tespit etmeyi, dinlediğiniz metnin ana duygusunu tespit etmeyi, dinlediğiniz metni canlandırmayı öğreneceksiniz.

5. Tema

Vatandaşlık

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

“Emek” kelimesi size neler çağırıyor? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Metni özetleyerek okuma stratejisine uygun olarak okuyunuz. Bunun için metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Sessiz okuma sırasında aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Metinde anlatılan olay nedir?
- Metindeki kahramanlar kimlerdir?
- Metinde anlatılan olay ne zaman, nerede geçmektedir?
- Metnin serim, düğüm ve çözüm bölümünde neler anlatılmaktadır?

1 Selim’i Anarım

Selim, ikinci kez yazıhaneme gelişinde, bir elinde, güllerden, katmerlerden, aslanağzılarından, şebboylara kadar karışık bir demet çiçek, bir elinde zor taşıdığı bir sepetle geldi.

Yazıhanemden içeriye adım attıktan sonra eşğin hemen önünde duruşu, her zaman gülen gözleri canlı devinimleriyle sağını solunu araştırışı hâlâ gözümün önünde.

“Hoş geldin,” dedim.

Uzun uzun selâmlaşmayı, hal hatır sormayı gereksiz görerek kısaca “Hoş bulduk” dedi, hemen ardından sordu: “Bir çanağın var mı?”

“Ne çanağı?”

Anlamama kalmadı, “Ha buldum!” diye sepeti kapının içinde bıraktı, elindeki çiçeklerle kitaplığın orta tarafında boş duran vazoya doğru atıldı:

“Vazo mu?”

“Vazo mazo, her neyse! Biz ona çanak deriz, kap deriz kısacası. Çiçekleri yerleştirelim, sen şimdi ona bak! Suyu da yok bunun!..”

Yanımda çalışan çocuğa döndü:
“Koş oğlum şunu doldur da gel!”
Çocuk vazo elinde yazıhaneden fırladı.
Boğum boğum nasırlı, kütleşmiş parmaklarıyla çiçek demetini çözmeye başladı. Mırıldandım:
“Niye zahmet ettin?”
Omuz silkti:
“Zahmet mi olurmuş? Bunlar benim bahçenin çiçekleri.”
Çocuk hemen döndü. Vazoyu onun önüne, yazı masasının üstüne bıraktı. O çiçekleri vazoya kendi eliyle yerleştirdi. Sonra iki adım geri çekildi. Çiçeklerin durumuna baktı:
“Nasıl? Bak gördün mü? Odanın görünüşü, havası değişti, daha bir keyifli çalışırsın şimdi...”
“Teşekkür ederim! Ben de severim çiçekleri, otursana!..”
Bana en yakın sandalyeye oturdu. Gözleri çiçeklerde...
“Bir adam çiçek, hayvan sevmedi mi at öylesini... Çok denenmiştir bu bizde... Sen çiçek seversin belli...”
Yine yazıhanemi gözden geçirmeye başladı:
“Güzel olmuş!.. diye yineledi. (...)”
“Ne saklıyayım geçen gelişimde sevmedim, beğenmedimdi burasını! Karanlıktı, haraptı! Şimdi güzel olmuş!”
Eski bir deponun ön kesiminde, depodan bağdadi bölmelerle ayrılmış harap bir odaydı işe başladığım sırada yazıhanem. Elime biraz para geçince bağdadi bölmeleri, tavanı, tabanı değiştirdim, duvarları, kapı pencereleri yağlı boya ile boyattım. O gün bir de üstelik hava güneşliydi. Dört bir yan aydınlık, ılık içindeydi.
“İnsan oturduğu yeri gönendirmeli!”
“Ne yaparsın? dedim. Her şey zamanla... Yavaş yavaş...”
“Böylesi daha iyi! Ellerini sürdün önüme: Hep yavaş yavaş bulduk ne bulduksa! Hep bunlarla bulduk! Bizimkisi daha iyi! Sen yüreğini bozma, hazırın tadı yok!..”
Kahveler geldi.
“Davanı sormuyorsun?”
“Nesi var soracak?”
Tapu çıkaracaktık on dönüm tarlasına.
“Sen her ne gerekirse yapmışsındır elbet! Ben bir ihtiyacın var mı diye yoklamaya geldim, o kadar! Aklına başka şey gelmesin hani... Masraf falan ne lâzımsa söyle, çekinme...”
“İnce adamsın Selim!” demek geldi içimden. Demedim. “Ayın onyedisinde keşif var, mahkeme kurulu ile geleceğiz!”
Gözleri sağını solunu tarıyordu yine.
“Senin bu yazıhanenin eski hali, ilk gördüğüm hali var ya bey? Hatırladın mı?...”
“Evet...”
“Benim tarla aldığımda ondan da beterdi. Hayvanını bağlamazdı kimse. İyi oldu geleceğiniz! Şimdi gelin de görün...”
“Önümüzdeki ayın onyedisinde...”
“İyi işte... O zaman gelince görürsünüz. Aldığımda ekildiğini gören hatırlayan yoktu. Yaz kış su basardı. Kovalık, yılan, kurbağa yatağıydı mübarek! Ama gözüme kestirmiştim bir kere! Sığırtaçtım ben. Sonrasında gündelikçiydim. Karı koca yemedik, içmedik, sabah

akşam nerde kimin tarlasında iş varsa gittik, diştten tırnaktan artırdık, zorla üç beş kuruş sahibi olduk! Aradım buldum tarlanın mirasçısını, adamı Ödemiş'ten aldım geldim, her masrafını çektim, heyete varıp bir senet imzalamaya zor gönlünü ettim. Hani neredeyse, al senin olsun diyecekti bana..."

"Delisin dediler bana!" Güldüler! Bir yere kötü mü, Selim'in tarlası gibi derlerdi. (...) "Sen etrafın güldüğüne bakma! Onlar babadan dededen hazır tarlaya konmuşlar sana bana gülerler elbet!" Âlem bir sürerdi tarlasını biz beş sürerdik, altı sürerdik. Gülerlerdi o zaman! Ama gel de şimdi gör!..."

"Göreceğiz kısmetse..."

"Bütün Kilizman'da üstüne başka tarla varsa o zaman! O gülenlerin hepsinin gözü benim tarlada şimdi..."

Gitmek için kalktı.

"Başını ağrıttım. İşin vardır..."

Kapının yanında bıraktığı sepetin başında durdu.

"Bunlar benim bahçenin domatesleri, sana getirdim!"

Utandırıyordu beni. Sitem ettim:

"Oldu mu bu yaptığın? Sen benim hakkımı ödedin!"

"Hak mı bu? Hediye! İtalyan fidanı bunlar. Bu cinsi para da versen başka yerde bulamazsın... Çocuk evin yolunu göstereyim de gideyim sepeti boşaltayım..."

Günü gelince yargıç, tutanak yazıcısı, tapu fen memuru bir taksiye dolduk, Selim'in tarlasına gittik.

Damının önünde, asmanın altında, masa, sandalyeler hazırlanmıştı bize. Oturup yerleştik.

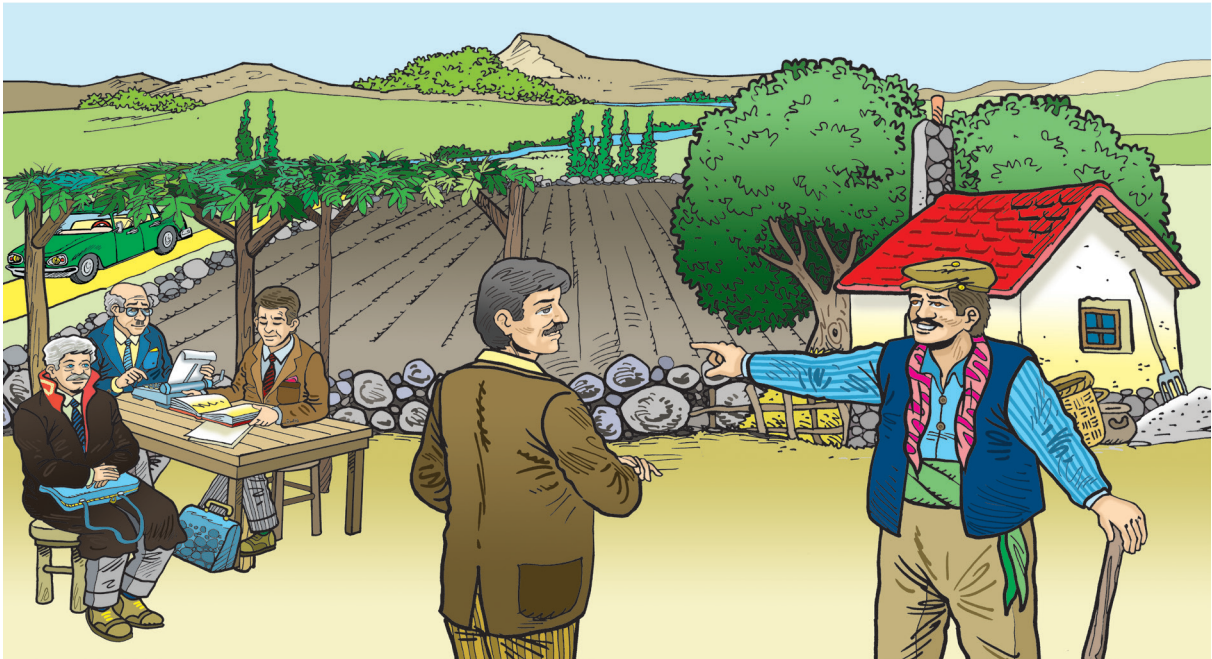
Selim yanıbaşımdaydı:

"Bu gördüğün dam var ya?"

"Evet?"

Badanalana badanalana, kat kat sıvası kireç tutmuş tek katlı küçük dam, arkasında arabalık, ahır, samanlık...

"İlkin damı yaptık, karı koca başımızı soktuk! Sırası geldi ahır ekledik, samanlığı ekledik, arabalığı ekledik..."

Damın önünde iki köşede iki asma yetiştirmişti. Dört tarafta beyaz badanalı tenekeler, saksılar içinde küpe çiçekleri, ortancalar, karanfiller. Tarhlarda ıtırılar, sardunyalar, katmerler, şebboyılar, akşamsefaları, daha türlü çiçekler...

“Bunları hep biz diktik, biz yetiştirdik...”

Yargıç tanıkları dinledi. Ardından fen memuru ile tarlayı ölçmeye çıktık.

Kına gibi derler o taraflarda iyi işlenmiş topraklara. Selim’in bahçesi kına gibiydi. Dört yanında su basmasın diye bele kadar hendekler açmıştı tarlasının. Damının hemen üç beş adım ötesinde bir kuyu açmış, bir motor oturtmuştu. Motordan iki bilek kalınlığında gür bir su fişkırıyor, arıklara yollanıyordu.

“Görüyorsun ya, komşu tarla ne halde! Kovalık, bataklık, burası da öyleydi aldığımda. Bu hendekleri, bu kuyuyu, bu motoru hep yavaş yavaş zamanla bulduk, bu ellerle...”

Ölçü tamamlandı. Asmanın yanında bizi bekleyen yargıcın yanına döndük. Yapacak başka işimiz kalmamıştı. Yargıç kalkmak istedi. Selim bırakmadı.

“Bizim için yoruldun Hâkim Efendi, bir ayrınımızı iç...” Karısı damın kapı aralığından, kalaylı bir tepsi içinde, dilim dilim kestiği olgun, iri bir karpuz, kuyuda soğuttuğu bir güğüm ayran, dantelli beyaz örtülü daha küçük bir tepsi içinde birkaç bardak uzattı.

“Bu ne zahmet, dedi yargıç, sonra ekledi: “Ortancaların güzel, bütün çiçeklerin güzel, bahçen çok güzel! Selim Efendi...”

Bundan çok hoşlanacağı söz olamazdı Selim’in:

“Sahi sevdin mi Hâkim Efendi? Sevdinse şimdi tam zamanı, ortancalardan, küpelerden aşlar getiririm sana...”

Yargıç çekinirdi böyle şeylerden.

“Bahçende durduğu daha iyi, biz memuruz, bugün burda yarın orda. Kim taşıyacak?”

Selim’in gizli kapaklısı yoktu hiç:

“Benim davamda niza yok, itiraz yok Hâkim Efendi! Ne çekiniyorsun? Beğendin sevdinse iste, hatırım olur. Giderken götüremezsen komşuna verirsin...”

Yargıç güldü: “Sen bilirsin öyleyse, dedi, zahmet olmazsa getir...”

Selim’le üç yıl sonra son olarak Yalı kahvelerinin önünde karşılaştık.

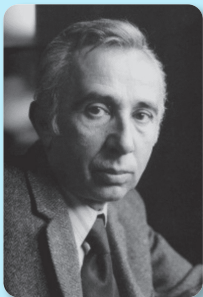
(...)

Her ayak bastığı yere güller, asmalar diken, her dost bildiğine katmerler, ortancalar götüren Selim! Yurdumuzun neresinde işlenmemiş bir parça toprak, gen bir tarla görsem seni anarım! “Selim olsa, derim, bu tarla Selim’in eline geçse!..”

Necati CUMALI

Susuz Yaz

(Kısaltılmıştır.)

Necati CUMALI (1921-2001)

Yunanistan’da doğdu. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra Batı Trakya Türkleri ile Batı Anadolu Rumları arasındaki değişim sırasında ailesi ile İzmir’e yerleşti. 1932’de Urla Şehit Kemal İlkokulundan, 1935’te İzmir Erkek Muallim Mektebinden, 1938’de ise İzmir Atatürk Lisesinden mezun oldu. Ankara Hukuk Fakültesinden 1941’de mezun oldu. İlk şiir kitabı Kızılçullu Yolu yayımlandı. Şiirin yanı sıra anlatı türlerine de yönelen Cumalı, ilk öyküsü Aysız Geceler’i 1945’te yayımladı. 1962’de yayımladığı Susuz Yaz’da, köy ve köylü sorunlarına değindi. İlk romanı Tütün Zamanı 1959’da yayımlandı. Tiyatro türünde de eserler veren Necati Cumalı’nın ilk oyunu ise Boş Beşik adlı eseridir.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Selim, ilk gelişinde avukatın iş yerini neden sevmemiştir?
2. Selim, tarlayı almadan önce tarla ne hâldeydi?
3. Karısıyla birlikte çalışan Selim, tarlada ne gibi değişiklikler yapmıştır?
4. Avukat, Selim'in tarlasını ney benzetmiştir? Neden?
5. Avukat niçin Selim'i anmaktadır?

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz “Selim’i Anarken” adlı metindeki hikâye unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

Yer

.....
.....
.....
.....
.....

Zaman

.....
.....
.....
.....
.....

Kişiler/Varlıklar

.....
.....
.....
.....
.....

Metnin Adı
Selim’i Anarım

Olay Örgüsü

.....
.....
.....
.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki gerçek ve kurgusal unsurları tespit ediniz. Tespit ettiğiniz gerçek ve kurgusal unsurları aşağıya yazınız.

Gerçek Unsurlar	Kurgusal Unsurlar
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıda metinde geçen deyimler verilmiştir. Deyimlerin karşılarında verilen anlamlardan doğru olanı işaretleyiniz ve deyimleri kendi cümlelerinizde kullanınız.

gözüne kestirmek

→ a) Başarabileceğini ummak.

→ b) Dalgınlıkla görmemek.

Benim cümlem

.....
.....

gönlünü etmek

→ a) Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, eğinmek, meyletmek.

→ b) Birini razı ve hoşnut etmek.

Benim cümlem

.....
.....

başını ağrıtmak

→ a) Başına büyük bir dert almak.

→ b) Gereksiz sözlerle birini bunaltmak.

Benim cümlem

.....
.....

ayak basmak

→ a) Bir yere varmak, ulaşmak.

→ b) Deniz, göl vb.nden karaya çıkmak.

Benim cümlem

.....
.....

►► 7. ETKİNLİK

Sınıfınızda “emek”, “tembellik” ve “çalışkanlık” kelimelerinin size çağrıştırdıklarıyla ilgili bir konuşma yapınız. Konuşmanızda eleştirel konuşma stratejisini uygulayınız. Konuşmanızda ele aldığınız konuyu olumlu ya da olumsuz yanlarıyla, tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirerek farklı fikirler ve yaklaşımlar üretiniz. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz.

►► 8. ETKİNLİK

Aşağıya “serbest yazma” yöntemini kullanarak seçeceğiniz bir konuda masal yazınız. Metni yazarken yazım kurallarına uymaya özen gösteriniz. Bu amaçla yazım kılavuzundan yararlanabilirsiniz. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Çocuk hakları ile ilgili araştırma yapınız. Bütün çocukların bu haklardan yararlanabilmeleri için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Metni türünün özelliklerini dikkate alarak ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

2 Bebeklerin Ulusu Yok

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Başlarını tutuşları aynı
Bakarken gözlerinde aynı merak
Ağlarken aynı seslerin tonu

Bebekler çiçeği insanlığımızın
Güllerin en hası, en goncası
Sarışın bir ışık parçası kimi
Kimi kapkara üzüm tanesi

Babalar çıkarmayın onları akıldan
Analar koruyun bebeklerinizi
Susturun susturun söyletmeyin
Savaştan yıkımdan söz ederse biri

Bırakalım sevdıyla büyüsünler
Serpilip gelişsinler fidan gibi
Senin benim hiç kimsenin değil
Bütün bir yeryüzünüdür onlar
Bütün insanlığın gözbebeği*

İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Bebekler, çiçeği insanlığımızın
Ve geleceğimizin biricik umudu...

Ataol BEHRAMOĞLU
Bir Çocuğa Layık Olmak

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

Ataol BEHRAMOĞLU (1942-...)

İstanbul Çatalca'da doğdu. 1960'ta Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydoldu. Bir süre Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümüne devam etti. 1962'de aynı fakültenin Rus Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçti. Ataol Behramoğlu; şiir, deneme, inceleme-araştırma, çeviri, antoloji, tiyatro, gezi, çocuk edebiyatı ve mektup türlerini içeren geniş bir yelpazede eserler verdi. Farklı türlerde çok yönlü eserler veren yazar sade, akıcı ve anlaşılır üslubuyla geniş bir okuyucu kitle-sine hitap etmektedir.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden alınan aşağıdaki dizelerde altı çizili olarak verilen kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Güllerin en hası, en goncası

Tahminî Anlamı:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Cümlem:

Serpilip gelişsinler fidan gibi

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde bebekler hangi varlıklara benzetiliyor?
2. Şair bebekleri neden insanların göz bebeği olarak nitelendiriyor?
3. Şiirin en beğendiğiniz bölümü hangisidir? Neden?
4. Sizce şair şiire neden “Bebeklerin Ulusu Yok” başlığını koymuş olabilir?
5. “Serpilip gelişsinler fidan gibi” dizesinde kullanılan söz sanatı hangisidir? Nedenle-riyle birlikte açıklayınız.

►► 3. ETKİNLİK

Aşağıya okuduğunuz şiirle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz.

1. Soru:?

Cevap:

2. Soru:?

Cevap:

3. Soru:?

Cevap:

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunun nedenini belirterek doğru cümleyi aşağıya yazınız.

- Herkes bu durumda kendi çıkarını düşünüyor, başkasını düşünmüyordu.

.....
.....

- Okula gelmiyor, ihmal ediyordu.

.....
.....

- Doktorunu tanıyoruz ve sonsuz güveniyoruz.

.....
.....

- Bugün ben temizlik, o ise yemek yaptı.

.....
.....

- Sınıf arkadaşlarımdan biri zeki, diğeri zeki değildi.

.....
.....

- Temiz elbiseler giyip misafirlığe gidildi.

.....
.....

- Köpeğin arkamızdan havlamasını ve bakmasını unutamıyoruz.

.....
.....

- Bir ay içerisinde bisiklet sürmesini öğrendi.

.....
.....

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki medya metninin bilgilendirme, olay yorumlama, eğlendirme, ikna etme ya da kültür aktarma amaçlarından hangisi ya da hangileri için hazırlanmış olduğunu altına yazınız.

Kategori **Çocuk Oyunları**Okunma Sayısı **273006**

Dünya Çocuklarının Favori Oyunları

Çocuk dedin mi akla oyun gelir değil mi? Oyun oynamayı hangi çocuk sevmez ki?

Oyunlar, çocukların fiziksel yeteneklerini ve zekâsını geliştirdiği gibi en güzel eğlenceleridir de... Bu sebeple insanoğlu, yüzyıllardır sayısız oyun türeterek, keyifli vakit geçirmenin yollarını aramıştır.

Çocuk oyunları, tabii ki doğdukları kültürlerden etkilenirler. Kültürel farklılıklar oyunlarda da kendini göstermektedir. Her ülke kendine özgü oyunlar yaratarak, halk kültürünü ayakta tutmaya çalışır.

İşte bazı ülkelerin çocuklarının oynadığı favori oyunlardan örnekler...

Japonya... Büyük Fener Oyunu...

Bu şaşırtmacalı oyunda oyuncular, daire oluşturacak şekilde yere otururlar... Oyun, bir oyuncunun ellerini birbirine yaklaştırarak "büyük fener" demesiyle başlar... Sonra yanındaki oyuncu ellerini açarak "küçük fener" der ve oyun bu şekilde devam eder... Yâni, sırasıyla büyük ve küçük fener derken, el işaretleri söylenenin aksi olmalıdır. Tabii ki bu oyunu daha eğlenceli kılan da süratli oynanması olacaktır. Oyunda şaşıracak sırayı bozan oyuncu, oyundan çıkarılır.

Meksika... Fasulyeleri Yakala...

Oyunun orjinal adı "colorinas" olup 4-6 kişiyle oynanır... Öncelikle bahçede küçük bir çukur kazılır ve çukurdan yaklaşık 2.5 metre uzağa bir çizgi çizilir... Oyuncular ellerine bir avuç küçük kırmızı fasulye alırlar... Herkesin elindeki fasulyenin eşit miktarda olması şarttır. Oyuncular sırayla ellerindeki bütün fasulyeleri çukura fırlatırlar... Sonra herkes çukura soktuğu fasulyeleri toplar ve elinin üzerine koyar... Daha sonra da bu fasulyeleri havaya fırlatıp avucuyla yakalamaya çalışır... Avucunda en fazla fasulye kalan oyuncu, oyunun galibidir.

Brezilya... Horozların Dövüşü...

Orjinal ismi, horozların dövüşü anlamına gelen "Luta de Galo" olan oyun dış mekânda oynanır... Kalabalık bir grup halinde oynandığında daha eğlenceli olabilen bu oyunda oyuncular, ikiye ayrılarak eşleşirler ve kemerlerine bir mendil ilaştırırlar... Oyuncular sağ kollarını göğüs hizasında sabit tutup, sağ ayakları üzerinde zıplırlar... Amaç serbest kalan sol elle rakibin mendilini kapmaktır... Sağ kolunu açan ya da sol ayağını yere değdiren oyuncu, oyundan çıkar ve rakibinin mendilini kapan da oyunu kazanır.

Basından

►► 7. ETKİNLİK.

“Çocuk Hakları” konusunda düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade edecek şekilde ve görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak bir sunum hazırlayınız. Bir sonraki derste sunumunuzu yapmak üzere prova yapınız.

►► 8. ETKİNLİK.

Aşağıya “Çocuk olmak” konusunda yazma sürecine uygun bilgilendirici bir metin yazınız. Metinde günlük hayattan örnekler vermeye çalışınız. Yazdığınız metne anlatımı destekleyici tablo ve grafikler ekleyiniz. Metnin yazımını tamamladıktan sonra metni gözden geçiriniz. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metne uygun bir başlık bulunuz ve metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

[illegible]

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Sınıfınızda birey toplum ilişkisi konusunda bir tartışma ortamı oluşturunuz. Tartışma sonucunda ulaşılan sonuçların doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız.

!

Metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Okuma sırasında eleştirel okuma stratejisine uygun olarak yazarın düşüncelerine katılmadığınız bölümleri işaretleyiniz. İşaretlediğiniz bölümleri arkadaşlarınızın işaretlediği bölümlerle karşılaştırınız.

3 Birey-Toplumsallık

Birey denilince varlığının bilincinde olan insandan söz edildiğini düşünürüm. Nereden geldiğimizi, nerede olduğumuzu; yakın geleceğimizi, sonumuzu, sorgulamakla başlamıştır belki de bu bilinçlenme. Sürekli değiştiğimizi ama bu değişimin temelinde bir şeylerin hiç değişmeden büyüyüp geliştiğini kanıtlayabiliyorsak kendi kendimize; çocukluğumuza, gençliğimize pek de benzemeyen aynadaki görüntümüz kuşkuya düşürmez bizi... Hani Koca Yunus'un, "Bir ben vardır bende, benden içeri..." dediğini kendimiz için de diyebiliriz.

Bir rastlantıyla uçakla üstünden geçerken ıssız bir adada, bir başına yaşayan birini gördüğümüzü varsayalım. Adını, sanını bilemeyiz bu uçakla üstünden geçerken gördüğümüz kişinin. “İssız adada yaşayan adam...” Hepsi o. Bizim için başka bir gerçekliği olamaz bu kişinin. Adını öğrendiğimiz birinin; nerede doğduğunu, nerede büyüdüğünü, kimlerden olduğunu, ne iş yaptığını, yetmezse evli olup olmadığını, kaç yaşında olduğunu sorarız da gerçekliğini pekiştirmeye, bireyselleştirmeye çalışırız onu indimizde. Demek ki ad, uğraş, öğrenim, ilgililik (mensubiyet), ilişkinlik (değginlik, aidiyet) gibi tanıtlamalar, bireyi birey yapan öğelerdir hem kendisi için hem de uzaktan yakından kendisini tanımak isteyenler için. Bireyi, olumlu anlamda birey kimliğine kavuşturmaya yetmese de...

Olumlu anlamda birey kimliğine kavuşmak deyince kuşkusuz, özgürlüğünden söz etmek gerekir insanın. Bilinen bütün genişliğiyle özgürlüğü yaşam biçiminin karakteri sayan kişiden başka biri olabilir mi bireyselleşmek isteyen kişi? Ekonomik özgürlük, düşünce özgürlüğü, inanç özgürlüğü, gezme, dolaşma, konuşma özgürlüğü, iş seçme özgürlüğü... Saymakla bitmez insanın bireyselleşme yolundaki özlemleri.

Ama bunların içinde, bireyselleşmeye götüren en gerçekçi özlemi insanın, kanımca ona üretken olabilme onurunu verebilecek, onu üretken kılacak, eğitimi, öğrenimi elde edebilme özlemi, özgürlüğü olması gerekir. Öyle diyor Sokrates: “Kişi, başkalarından iyi bildiği, başkalarından iyi yapabildiği şeyle özgürdür. O özgürlüğü kimse elinden alamaz onun. Tam tersine ona bağımlı olurlar, saygı duyarlar.” Şölen’in bir bölümünde bunları söyler Sokrates. Tümceyi olduğu gibi almadım, özetlemeye çalıştım.

Yüzyıllar, çağdaş uygarlık, bu savın geçerli olduğunu, yüzde yüz geçerli olduğunu doğrulamıyor mu? Üretken toplumlar, üretken bireylerdir çağımızda, ötekilerden daha özgür, daha az bağımlı, daha çok saygın olanlar. Üretkenliktir, özgürlüğün yolunu açan.

Elbet bireyselleşmek, toplumdan kopmak, toplumun başkaca katmanlarından kendini soyutlamak değil. Ailesi, yakınları, el bebek gül bebek görüp gözetmese eli ekmeğe erişinceye değin hangi çocuk yaşamını sürdürebilir ki? Yetişkinler de öyle, insan yaşamı, toplumsal bir yaşam. Arılarınki, karıncalarınki gibi... Yaşam savaşında bizi ayakta tutan, toplumun desteği, toplumun kazandırdıklarıdır. Ta başından, yaşamın başladığı çağlardan böyle süregelenmiş. Hep bir şeyler alır insan toplumdan. Doğayı ödünç alır, dili ödünç alır; güveni, dayanışmayı, sevgiyi, tarihi, kim bilir belki de özgürlüğü ödünç alır. Asalaklar, beleşçiler, bir de kendine saygısı olmayanlardır aldığıının karşılığını vermekten çekinenler. Herkes bir şeyler alıyor, alacak. Karşılığında bir şeyler verilmezse borçlu kalınır. Denge bozulur, uyum sağlanamaz; yaşam yitirir anlamını. Bana öyle geliyor, “Vatan borcu... Namus borcu... İnsanlık borcu...” sözlerini anlamlı buluyorum. Bunlar, adamakıllı sözlerdir, diye düşünüyorum...

Şemsettin ÜNLÜ
Eski Beş Kelaynak

Şemsettin ÜNLÜ (1928-...)

Harput'ta doğdu. 1965'te ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi-İstatistik Bölümünden mezun oldu. Sanat hayatına şiirle başladı. 1950 yılından itibaren dergilerde şiirler, denemeler ve incelemeler yayımladı. 1986 yılında yayımladığı ilk romanı Yukarışehir, Orhan Kemal Roman Armağanı'nı aldı. 1988'de yayımlanan Toprak Kurşun Geçirmez adlı ikinci romanı ile Madaralı Roman Ödülü'ne layık görüldü. Yukarışehir, Toprak Kurşun Geçirmez ve Yüz Uzun Yıl eserlerinden bazılarıdır.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Yazara göre insanın bireyselleşme yolundaki özlemleri nelerdir?
2. Metne göre özgürlüğün yolunu açan nedir?
3. Yaşam savaşında bizi ayakta tutan şey yazara göre nedir?
4. Yazar hangi sözleri adamakıllı sözler olarak nitelendiriyor? Neden?
5. Sizce toplumun bireylere kazandırdığı ahlaki ve kültürel değerler nelerdir?

►► 3. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları cevaplayarak okuduğunuz metnin türünü belirleyiniz.

1. Metinde anlatılanlar insanları ya da toplumu mu ilgilendirmektedir?
2. Anlatılmak istenen düşünce, samimi bir dille mi anlatılmıştır?
3. Yazar metinde anlattığı düşüncelerle ilgili kanıtlar sunarak anlattığı düşünceyi ispatlamaya çalışmış mıdır?
4. Yazar kendi düşüncelerini mi yoksa başkasının düşüncelerini mi anlatmıştır?

Metnin Türü:

►► 4. ETKİNLİK

Oyunları da okundu ama hikâyeleri kadar beğenilmedi.

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinden karşılaştırma cümleleri bularak aşağıya yazınız.

.....
.....
.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Yazarın metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangilerini kullandığını işaretleyiniz. Bu düşünceyi geliştirme yolunun kullanıldığını nasıl anladınız? Açıklayınız.

☐ Tanımlama

.....
.....

☐ Örneklendirme

.....
.....

☐ Tanık gösterme

.....
.....

☐ Benzetme

.....
.....

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerin altlarına anlatım bozukluğunun nedenini yazınız. Cümlelerdeki anlatım bozukluklarını düzelterek cümleleri yeniden yazınız.

- Bu dergide hem yanlışlar var hem de okunacak gibi değil.

.....
.....

- Babalar çocuklarına hep inanır, kolayca bağışlar.

.....
.....

- Çocuklarını yanına çağırdı ve hediyeler dağıttı.

.....
.....

- Bugünkü sınava ben, yarınkine Emre girecek.

.....
.....

- Arkadaşlarım çok çalışkan, ama umutlu değildi.

.....
.....

- Bütün gün dergi okuma ve televizyon izlemek çok hoşuma gidiyor.

.....
.....

- Resim yapmayı senden çok severim.

.....
.....

►► 7. ETKİNLİK

Sınıfınızda “günümüzde bireylerin kendileri gibi olması ve kendilerini birey gibi ifade etmelerinin önündeki engellerin neler olduğu” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda empati kurma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için kendinizi ifade engelleri olan bireylerin yerine koyup neler hissettiklerini, yaşadıklarını, düşündüklerini anlatmaya çalışınız.

Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili kullanmaya özen gösteriniz. Beden dilini etkili kullanmanın konuşmacının vermek istediği sözlü olmayan mesajları iletmeyi kolaylaştıracağını unutmayınız. Konuşmalarınızda kelimeleri anlamlarına uygun kullanmaya özen gösteriniz.

►► 8. ETKİNLİK.

“Kişi; başkalarından iyi bildiği, iyi yapabildiği şeyle özgürdür.” cümlesi ile ifade edilen görüşe katılıyor musunuz? Neden? sorularından hareketle sınıfınızda bir tartışma ortamı oluşturunuz. Tartışma sırasında okuduğunuz metinden hareketle ulaştığınız olumlu ya da olumsuz her türlü düşünceyi nezaket kuralları içerisinde ifade ediniz.

Tartışmanın ardından aşağıya konu hakkındaki düşüncelerinizi anlattığınız bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizde yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

[illegible]

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Özgürlük sizce nedir? Haklar ve özgürlük arasında sizce nasıl bir ilişki vardır? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Anlatılan konuyu olumlu ya da olumsuz yanlarıyla ve tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirerek metni eleştirel dinleme yöntemiyle dinleyiniz.

Dinleme Metni:

4 Kurtla Köpek

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

2. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki varlık sayısı kadar öğrencinin bulunduğu gruplar oluşturunuz. Grubunuzdaki öğrenciler arasında rol dağılımı yaparak dinlediğiniz metni canlandırınız.

3. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Metinde geçen “fûlûsuahmere muhtaç” kelime grubunun anlamını araştırarak bu kelime grubunu cümle içinde kullanınız.
2. Kurt, köpekle karşılaştığında ne düşünmüştü?
3. Köpeğin boynunda neden yara varmış?
4. Kurt, köpeğin teklifini neden geri çevirmiş?
5. Siz kurdun yerinde olsaydınız ne yapardınız?

4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

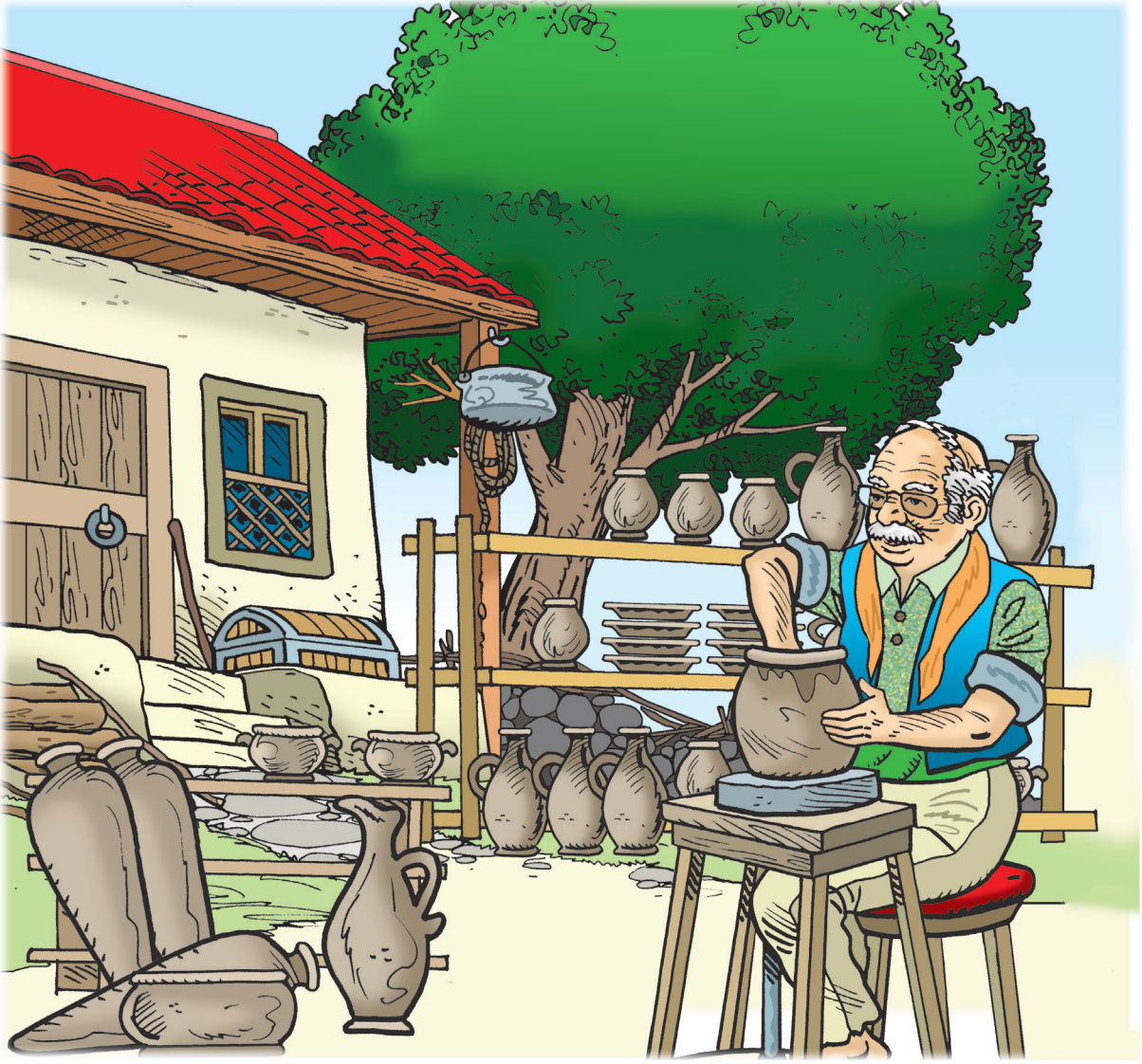
Metnin Ana Fikri

.....
.....

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerden anlatım bozukluğu olanları işaretleyiniz.

- ☐ Şirketteki mevcut ikililik günden güne büyüyor.
- ☐ Deneyimlerinden hareketle bu sonuca varıyor.
- ☐ Yanına gidiniz, konuşarak derdinizi anlatınız.
- ☐ Problemi çözmek için iki arkadaş üç saat süre ile uğraştılar.
- ☐ Japonya'daki arkadaşıyla on yıl boyunca mektuplaştılar.
- ☐ Az kalsın merdivenlerden düşüyordu.
- ☐ Çocukların davranış biçimlerinde gariplikler gördü.
- ☐ Takımın, boyu en kısa oyuncusu bendim.

Serbest Okuma Metni

5 Çömlekçi Baba

Trakya üzerinden Edremit'e gittiğimiz zaman, araba vapuruyla Çanakkale'ye geçiyoruz, sonra ormanlar içinden Altınoluk ve Edremit. Vapurdan görünen yamaçlar, hep savaş alanı. Koca Seyitlerimizin dövüştüğü yerler. İki buçuk milyon insan can vermiş burada.

Çanakkale İskelesi, bir satış alanı gibi. İki yanda çanak çömlek, topraktan yapılmış çeşitli kaplar, oyuncaklar. Böylece her eve giriyor Çanakkale toprağı. Ustalarca hamur gibi yoğrulup esere dönüştürülüyor. Çan'da bir de seramik fabrikası var.

"Çömlekçi Baba da buralarda yaşamış." diyor dedem.

Küçük bir köyde oturuyormuş. Bütün köylüler severmiş Çömlekçi Baba'yı.

Çalışmaya başladı mı geçip karşısına saygıyla izlerlermiş. Ayakları bir tekerleği döndürür, elleri yoğrulup hazırlanmış çamuru biçimlemeye koyulurmuş.

Dünyanın en eski sanatıdır çömlekçilik. Hititlerden beri sürer Anadolu'da. Çömlekçi Baba, tüm kırları dolaşır, bulurmuş işine yarayacak toprağı. Sonra onu hamur gibi yoğurur, bir öncekinden güzel çanaklar, çömlekler, ibrikler, testiler, oyuncaklar yaparmış. Onları sergiledi mi, bayram yerine dönermiş evin önü.

Ürünleri eşeğine yüklemeye başladı mı, “Tamam.” dermiş komşuları, “Köyümüzün ününü tüm dünyaya duyuracak ustamız.”

Tok gönüllü bir adammış Çömlekçi Baba. Köy köy dolaşır, ürünlerini satarmış.

Bir köy alanında sergi açtığında, gözleri ışıyan insanların testilere, çömleklerle, oyuncaklara dokunması onu hoşnut edermiş. İşlerinin beğenilmesi, onu mutlu edermiş. Bazısını parayla, bazısını bir ölçek ekine, gücü yetmeyene öylece verirmiş.

Yine günün birinde ürünlerini eşeğine sarmış, yola koyulmuş. Kuşları, çağıldayan suları dinleyerek, yeni güzellikleri düşünerek gidiyormuş. Ardından birinin geldiğini bile fark etmemiş.

“Uğur ola yolcu!”

“Eyvallah yabancı, size de uğur ola.”

“Yükün nedir, ne alır ne satarsın?”

“Ne olsun, çanak çömlek.”

“Nereden alıyorsun onları? Para ediyorlar mı bari?”

Çömlekçi Baba’nın canı sıkılmış ama belli etmemiş.

“Kendim yaparım yabancı. Alıcılarım beğenirler, kimseden bir şikâyet duymadım bugüne değin.”

Bir süre konuşmadan öyle gitmişler. Sonra bir çeşme başında mola vermişler. Yabancı sokulmuş eşeğin sırtındaki yüke yakından bakmış:

“Bunların hepsini satsan ne kazanırsın?”

“Valla belli olmaz yabancı. Ekinle, parayla, bazen de bedava verdiğim olur.”

Yabancı bir eşeğe, bir de yaşlı adama bakmış. Çok zahmetli bulmuş işi. Böyle zor bir işle geçinmeye çalışması, yaşlı birine eziyet gibi gelmiş ona. Onların tümünü alır, kazanacağının birkaç katını verirsem belki toplu parayla daha kazançlı bir iş tutar, kurtulur yollarda sürünmekten diye düşünmüş.

“Berî bak Çömlekçi Baba, sana şu kadar para! Yık yükünü şuraya, vazgeç yollardan, yorulmaktan.” demiş.

Çömlekçi Baba anlamamış gibi şaşkın şaşkın bakmış.

“Azımsadınsa babalık iki katı olsun vereceğim para. Vazgeç düşünmekten de, indiriver şunları şuraya hadî.”

Çömlekçi Baba’nın yüzü kararmış. Önerilen para çokmuş ama... İsteksiz isteksiz, yabancı’nın niyetini anlamaya çalışarak yüzüne baka baka, yumurta tutar gibi usul usul yükünü yere indirmiş. Aldığı yüklü parayı koynuna yerleştirerek eşeğinin başını geldiği yöne çevirmiş. Yine de bu alışverişten rahat değilmiş içi. Hem gidiyor hem dönüp dönüp geriye bakıyormuş kuşkuyla.

Yabancı önündeki yığından bir testi alıp evire çevire bakmış, “Yoo, hiçbirî işime yaramaz benim.” demiş. Tüm gücüyle yere çarpıvermiş testi. Ardından bir çömleği, bir çanağı da.

Kulağına sesler geldikçe dayanamamış Çömlekçi Baba, geri dönmüş.

“Yeter yabancı, dur!. Hiç gözüm tutmadıydı seni zaten. (...) Milyon versen razı olmam, bu yaptığın emeğe saygısızlıktır.” demiş.

“Sana ne bundan! Mal benim değil mi, ne istersem yaparım.”

“Yoo, öyle değil o. (...) Bir işe yarasın diye yaptım ben bunları. Hoyratça parçalanmalarına gelemem. Şu testi biçimlerken köy kızı bunu sırtına vuracak, varıp buz gibi bir kaynaktan dolduracak, susuzluktan yanmış, dudakları kavrulmuş insanlar başlarına dikip ‘Lık, lık lık!’ içecek. Sonra şöyle yürekten bir ‘Ohhh!’ çekecek diye düşündüm. Ya şu küçük oyuncaktan kuş sesleri çıkartan bir köy çocuğunun sevincini duyabilir misin sen? Nasıl yok edersin insanların işine yarayacak bu güzellikleri? (...) Paradan daha değerli şeyler vardır, insanlık vardır dünyada...”

Mehmet BAŞARAN
Ormanda Saklambaç
(Kısaltılmıştır.)

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

BİRLİKTE BAŞARIYORUZ

Merhaba arkadaşlar! İnsanlarla bir arada bulunduğumuz için evde, okulda, gittiğimiz yerlerde başkalarıyla iş birliği ve dayanışma içinde yaşıyoruz. İnsan olarak dayanışmaya ihtiyaç duyarız ve dayanışmanın güzelliği bizi mutlu eder.

Köy yaşantısından bir örnek: İmece

Geleneğe göre insanlar ihtiyaca göre birbirlerine yardım eder ve bunun için hiçbir karşılık beklemezler. Birlikte hareket ederek sırasıyla tarlalarındaki ürünleri toplar, köy meydanını temizler, evleri boyar, köyün okulunu tamir ederler. Bu dayanışma örneğine imece denir.

Dayanışma nedir?

Ortak bir amaç uğruna birleşip hareket etmeye dayanışma denir. Dayanışma içindeyken daima saygı, empati ve paylaşma duygularını gözetelim.

Birlikte hareket ederken birbirimize saygı duyalım.

Saygı, herkese ve her şeye özenle davranmak anlamına gelir. Bize nasıl davranılmasını istiyorsak başkalarına da öyle davranalım. Kendimizi kontrol etmeye çalışalım, insanlara nezaketle davranalım ve onları kırmayalım.

Dayanışma hâlindeyken empati geliştirelim.

Dayanışma, problemin çözümü ve başkalarını anlamak için daha fazla empati geliştirmeye yardımcı olur. Herkesin farklı olabileceğini bilelim. Farklı düşünceleri dinlemeyi ve saygı göstermeyi öğrenelim.

Birlikteyken paylaşmayı öğrenelim.

Paylaşmak, mutluluk yaratır. Sevincimizi, üzüntümüzü, duygularımızı ve düşüncelerimizi paylaşalım. Dayanışma içerisinde olduğumuzu paylaşarak sevdiklerimizin de buna katılmasını sağlayalım.

Toplum dayanışması için;

- Yeşilay gibi toplum yararına çalışan kurumlarda gönüllü olalım.
- Yaşlılara yardım edelim.
- Parkımızı el birliği ile çöplerden temizleyelim.

Aile dayanışması için;

- Anne-babamıza ev işlerinde yardım edelim.
- Kardeşimize derslerinde yardımcı olalım.
- Kullanmadığımız zamanlarda ışıkları, televizyonu kapatarak ev ekonomisine katkıda bulunalım.
- Dişlerimizi fırçalarken suyu kapatarak tasarruf edelim ve doğal kaynaklarımızı koruyalım.

Mavi Kırangıç Yeşilay Çocuk dergisi

Aşağıdaki soruları “Birlikte Başarıyoruz” adlı metne göre cevaplayınız.

- 1. İmece nedir? Metinden hareketle imeceye örnekler veriniz.**
- 2. Toplum dayanışması için neler yapabileceğimizi sözlü olarak ifade ediniz.**
- 3. Dayanışma içindeyken nelere dikkat etmeliyiz?**

B

Aşağıdaki anlatımı bozuk cümleleri harf ile verilen anlatım bozukluğu nedenleriyle eşleştirerek harfleri yay araçların içine yazınız.

(.....) 1. Her şair, okura kazandırmak istediği bir şey vardır.

a) Zamir eksikliği

(.....) 2. Söylediklerini hiçbirimiz anlamadık.

b) Tamlayan yanlışlığı

(.....) 3. Onun elinden tuttu ve yolun karşısına geçirdi.

c) Nesne eksikliği

(.....) 4. Bu film sizi çok güldürecek, hoş vakit geçirecek.

ç) Deyim yanlışlığı

(.....) 5. Bu soruların hangisinin zor, hangisinin zor olmadığına karar verin.

d) Fiilimsi eksikliği

(.....) 6. Yaptığı yaramazlıklarla öğretmenin gözüne girdi.

e) Özne eksikliği

f) Dolaylı tümleç eksikliği

C

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların yanını “D”, yanlış olanların yanına “Y” yazınız.

(.....) 1. “Nesne alan fiillere geçişli fiil denir.” cümlesinde tanımlamaya başvurulmuştur.

(.....) 2. Edebiyatımızda olay hikâyesi yazan birçok yazarımız vardır. Bunlardan bazıları Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay, Sabahattin Ali’dir.” parçasında tanık göstermeye başvurulmuştur.

(.....) 3. “Adana yaylaları, şehir merkezine göre çok serindir.” cümlesinde karşılaştırmaya başvurulmuştur.

(.....) 4. “Deneme türünde yazar, istediği konuyu özgürce anlatır. Bunu yaparken de birikimlerinden yararlanır. Bu nedenledir ki Nurullah Ataç ‘Deneme benim ülkesidir.’ der.” paragrafında örnekleme başvurulmuştur.

(.....) 5. “Deneme sınavımızda 25 soru vardı. Bu sorulardan 15’i çoktan seçmeli, 5’i eşleştirme, 5’i de boşluk doldurma şeklindeydi.” parçasında sayısal verilerden yararlanılmıştır.

Ç

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisinde deyim, açıklamasıyla birlikte verilmiştir?

A) Öğretmenin anlattıklarını can kulağı ile dinledi.

B) Köyün temiz havası burnumda tütüyor.

C) Bu olanlar, onun kulağına küpe olur.

D) Babasının cömertliğini herkes bilir, babası eli açık biridir.

2. Vapurun Haydarpaşa'ya bıraktığı Ankara yolcuları arasında, trende yerinin emin olmasından dolayı, derin bir huzurla, garın mermer merdivenlerinden ağır ağır çıkıyor, kendisini dört beş yaşlarındaki cılız kızının elinden sıkı sıkıya tutan karısı ve iki şişkin bavulu üst üste bağlayıp sırtına almış olan markalı bir istasyon hamalı takip ediyordu.

Bu parçada hikâye unsurlarından hangisi yoktur?

A) Mekân (yer)	B) Zaman
C) Olay örgüsü	D) Şahıs kadrosu

3. • Bahçedeki çiçekleri koklamaya doyamadı.

- Abimle geçirdiğimiz zamanları özledim.
- Türkçe yazılısı çarşamba günü yapılacak.
- Bahçedeki çiçekler açmış.

Yukarıdaki cümleleri okuyan Emir kendine bir oyun oluşturmaya karar vermiştir.

Emir öznel cümleleri ○, ☆ □, nesnel cümleleri ise □, ▲, ○ sembolleriyle göstermeye karar verir. Emir sırasıyla hangi sembolleri kullanmıştır?

- A) □ ▲ ○ ○ ☆ □ ○ ☆ □ ○ ☆ □
B) □ ▲ ○ □ ▲ □ ○ ☆ □ □ ▲ ○
C) ○ ☆ □ ○ ☆ □ □ ▲ ○ □ ▲ ○
D) ○ ☆ □ ○ ☆ □ ○ ☆ □ □ ▲ ○

4. Aşağıdakilerden hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu evde ne oda kaldı ne de kitap.
B) Kapının olduğu yere gelip eliyle yokluyor.
C) Mesleğin kurallarını iyi bilirim.
D) Uzun boylu bir öğrenci içeri girdi.

5. “Köyün yolunu tuttular ve öğleden sonra varabildiler.”

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gereksiz sözcük kullanımı
B) Özne eksikliği
C) Dolaylı tümleş eksikliği
D) Noktalama yanlışlığı

6. Aşağıdakilerden hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Çok çeşitli konularla ilgilendiği için yoruluyordu.
- B) Konuşmak kadar düşünmek de yorucu bir iştir.
- C) Sağlığına çok dikkat ediyor, iyi besleniyordu.
- D) İçeride ne yaptığını bilmiyorum.

7. “Kitabımı üç yılda yazdım ama basılmadı.” cümlesindeki anlatım bozukluğunun özdeşi hangisinde vardır?

- A) Biraz sonra onlarla konuşup onları yatıştıran bir ses duydum.
- B) Hastanenin tadilatı bitti ancak bu sene açılmayacak.
- C) Oturma odasından televizyonun sesi duyuluyordu.
- D) Çalışmadan başaramayacağımızı her zaman söylüyoruz.

8.

**SAĞLIKLI YAŞAM İÇİN
NELERE DİKKAT ETMELİYİZ?**

Uyku düzenimizi korumalıyız.

Sağlıklı beslenmeliyiz.

Spor yapıp hareketli olmalıyız.

Çevremizi temiz tutmalıyız.

Kişisel hijyenimize özen göstermeliyiz.

Sağlıklı yaşam için verilen uyarılardan hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

A)

B)

C)

D)

9. “Herkes biliyor ki yemek yapmak benim, çay demlemek senin görevin.”

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisiyle giderilebilir?

- A) “yemek” kelimesinden sonraki “yapmak” kelimesi atılarak
- B) “demlemek” kelimesi yerine “yapmak” kelimesi kullanılarak
- C) “benim” kelimesinden sonra “görevim” kelimesi getirilerek
- D) “görevin” kelimesine “-dir” eki getirilerek

10.

Kudüs şairi Nuri Pakdil

1934	Kahramanmaraş'ta dünyaya geldi.
1965	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu.
1969	Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt ve Âkif İnan ile Edebiyat dergisini yayımlamaya başladı.
1984	Bu yıla kadar aylık olarak okuyucuyla buluşan dergi, Orta Doğu'daki edebiyat ve İslamcı düşüncenin gelişiminden Türk edebiyat çevrelerini de haberdar etti.
1997	6 kitaptan oluşan “Otel Gören Defterler” başlıklı deneme serilerini bu tarihten sonra okuyucuyla buluştu.
2014	Necip Fazıl Saygı Ödülü'ne layık görüldü.
2015	Kudüs'e giderek Mescid-i Aksa'da cuma namazı kıldı.
2019	Ankara'da tedavi gördüğü hastanede hayata veda etti.

Yukarıda verilen Nuri Pakdil'in biyografisinde verilen hangi yıllara ait cümlelerde anlatım bozuklukları vardır?

- A) 1934-1965
- B) 1984-1997
- C) 2014-2015
- D) 2015-2019

Aşağıdaki atasözlerinden hareketle “dayanışma ve yardımlaşma” hakkındaki düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

Ağaç yaprağıyla gürler.

Yalnız taş, duvar olmaz.

Sürüden ayrılanı kurt kapar.

Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın altıncı temasında yer alan “Kahvaltının Önemi” adlı metni işlediğinizde hazırlıklı konuşma yapmayı, okuma stratejilerini kullanmayı, metindeki anlatım bozukluklarını belirlemeyi, medya metinlerini analiz etmeyi;

“Güreş” adlı metni işlediğinizde konuşmalarınızda beden dilini etkili bir şekilde kullanmayı, yazma stratejilerini uygulamayı, yazılarınızda mizahi öğeler kullanmayı, yazdıklarınızı paylaşmayı;

“Lokman Hekim’in Masalı” adlı metni işlediğinizde hazırlıksız konuşma yapmayı, bağlamdan yararlanarak anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin etmeyi, okuduğunuz metinlerdeki hikâye unsurlarını belirlemeyi, metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt etmeyi;

“Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metne yönelik sorulara cevap vermeyi, dinlediğiniz metnin ana fikrini tespit etmeyi, dinlediğiniz metne yönelik farklı başlıklar önermeyi, dinlediğiniz medya metinlerini değerlendirmeyi öğreneceksiniz.

6. Tema

Sağlık ve Spor

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Sabah kahvaltı yapmadan okula giderseniz sizce gün içerisinde ne gibi sorunlarla karşılaşsınız? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

1 Kahvaltının Önemi

**Bütün Gece Süren Açlıktan
Sonra Günün En Önemli
Öğünü Sabah Kahvaltısıdır.**

Akşam yemeği ile sabah arasında yaklaşık on iki saatlik bir süre geçmektedir. Bu süre içinde vücut kandaki besinlerin tümünü kullanır. Bedenimizin düzenli çalışması için kan şekerimizin belirli bir düzeyde olması gereklidir. Kahvaltı yapılmadığında kan şekerimiz düşer; buna bağlı olarak yorgunluk, baş ağrısı, dikkat ve algılama azlığı gibi sıkıntılar yaşanır.

**Kahvaltıda Tüketilmesi
Gereken Besinler**

- Süt, yumurta, peynir gibi besinler protein yönünden zengin olduklarından kan şekerini düzenleyerek yorgunluk, açlık gibi duyguların önlenmesinde etkili olurlar. Özellikle çocuklar sabah kahvaltılarında bir adet yumurta yemelidir.

- Vitaminler bakımından zengin olan meyve ve sebzeler (portakal, mandalina, domates, salatalık, maydanoz, biber, havuç vb.) kahvaltıda yer almalıdır. Bu yiyecekler, kahvaltıda tüketilen besinlerin vücudumuz için daha da yararlı olmasını sağlarlar.

- Kahvaltıda, besin içeriğinin zengin olması nedeni ile evde yapılan tarhana, yayla, mercimek çorbaları da tüketilebilir. Kahvaltılık tahıl ürünleri de (mısır gevreği, yulaf ezmesi vb.) kahvaltıda yer alabilir. Ancak bu besinlerin yanında mutlaka süt, sebze ve meyve tüketilmelidir.

- Vücut ağırlığınız fazla değilse kahvaltılarınıza pekmez, bal, reçel, marmelat, fındık ezmesi eklenebilir.

- Yumurta katı pişirilmiş olmalıdır. Bunun için kaynamaya başladıktan sonra kısık ateşte 8-10 dakika pişirilmesi yeterlidir. Daha uzun süre pişirme yumurtadaki besin öğelerinin kaybına neden olur.

- Kahvaltıda içilen çay besinlerde bulunan yararlı maddelerin kullanımını azaltır. Bu nedenle çay açık ve limonlu olmalı, daha çok ıhlamur gibi bitki çayları tercih edilmelidir. Ancak kahvaltıda süt içmek en sağlıklıdır.

- Öğünler içinde en önemlisi, sabah kahvaltısıdır.

- Güne istekli başlamada ve elverişli bir biçimde sürdürmede sabah kahvaltısının miktarı ve içeriği büyük önem taşır.

- Kahvaltıda bir bardak süt içmek, bir adet portakal, domates gibi bir sebze ya da meyve tüketmek güne dinamik ve sağlıklı başlamak açısından atılabilecek en önemli adımdır.

www.saglik.gov.tr

Uygun Kahvaltı Örnekleri

Bir su bardağı süt, 1 kibrit kutusu büyüklüğünde beyaz peynir, 5-6 adet zeytin, domates, 1-2 dilim ekmek.

Bir su bardağı sütle karıştırılmış kahvaltılık tahıl ürünü, 1 çay bardağı taze sıkılmış meyve suyu.

1 su bardağı süt, 1 yumurta, 1 dilim reçelli ekmek, 1 adet mandalina.

1 su bardağı süt, tahin-pekmez, 4-5 adet ceviz içi, 2 dilim ekmek, 1 adet havuç.

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Akşam yemeğini yedikten sonra sabaha kadar geçen sürede vücudumuzda neler olur?
2. Protein yönünden zengin besinlerin vücudumuz için yararları nelerdir?
3. Sebze ve meyve yemenin sağlığımız için önemi nedir?
4. Kahvaltıda içilebilecek en sağlıklı içecek nedir? Neden?
5. Siz metinde verilen kahvaltı örneklerinden hangisini seçersiniz? Neden?

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Aşağıya okuduğunuz metinle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorunuz. Arkadaşlarınızdan aldığınız cevapları soruların altlarına yazınız.

1. Soru:?

Cevap:

2. Soru:?

Cevap:

3. Soru:?

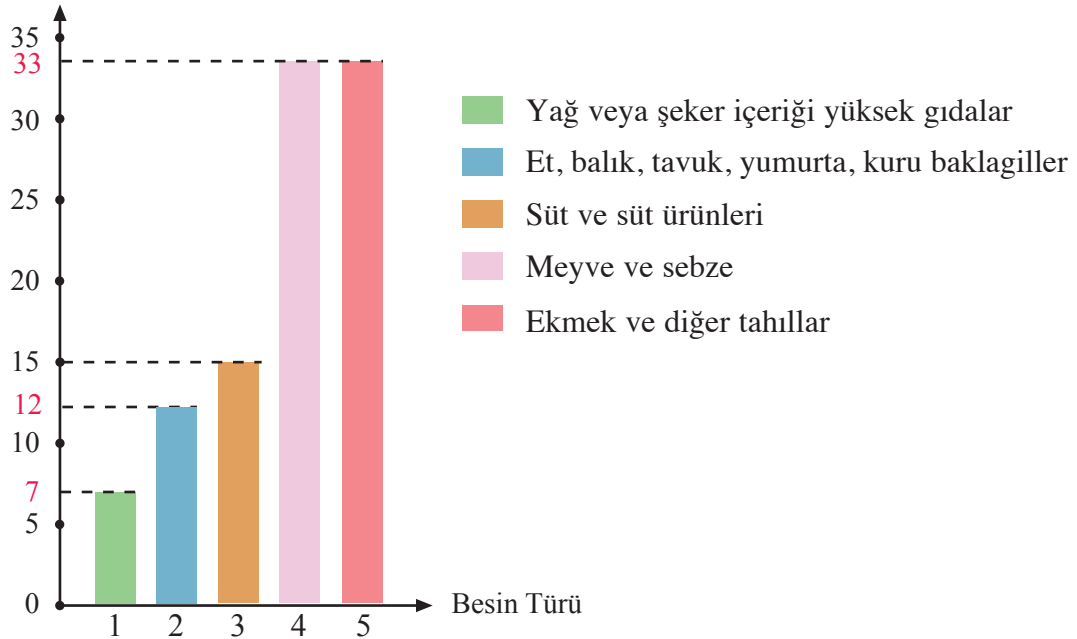
Cevap:

►► 5. ETKİNLİK

Günlük tüketmeniz gereken yiyeceklerin oranı aşağıdaki grafikteki gibi olduğunda yeterli ve dengeli besleniyorsunuz demektir. Grafiği inceleyerek soruları cevaplayınız.

Grafik: Günlük Tüketilen Yiyecek Oranı

Miktar (%)

1. Yeterli ve dengeli beslenebilmek için tükettiğiniz besinlerin yüzde kaçını meyve veya sebze olmalıdır?

2. En çok tüketmemiz gereken yiyecekler nelerdir?

3. Günlük tüketeceğimiz besinler içinde en az olması gereken yiyecekler nelerdir?

4. Tüketeceğimiz besinlerin yüzde 40'ının kuru baklagiller olması durumunda yeterli ve dengeli beslenmiş olur muyuz?

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki medya metninin bilgilendirme, olay yorumlama, eğlendirme, ikna etme ya da kültür aktarma amaçlarından hangisi ya da hangileri için hazırlanmış olduğunu altına yazınız.

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/beslenme/okul-cagi-cocuklarinda-beslenme.html>. The page is titled 'Okul Çağı Çocuklarında Beslenme' and is part of the 'Beslenme' (Nutrition) section of the HSGM (Ministry of Health) website. The page content includes a paragraph about the importance of healthy, balanced nutrition for children, followed by a list of bullet points and a concluding paragraph. The bullet points are: 'Okul çağı çocukları için günlük tüketilmesi önerilen besin grupları ve diğer öneriler için [tıklayınız.](#)' and 'Öğrencilerinize ulaştırmanızı istediğimiz mesajlar için [tıklayınız.](#)'.

Okul Çağı Çocuklarında Beslenme

Sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenme her yaş döneminde olduğu gibi özellikle de çocuklar için çok önemlidir. Hızlı büyüme ve gelişme nedeni ile okul öncesi çocukların pek çok besin ögesine olan ihtiyacı hayatın diğer dönemlerine oranla daha fazladır ve bu dönemde kazanılacak beslenme alışkanlıkları yaşam boyu sürmektedir. Toplumun çekirdeğini oluşturan ve sürekli bir büyüme gelişme süreci içinde olan çocuklar, beslenme yetersizliklerinden en çok etkilenen gruplardan biridir ve çocukluk döneminde edinilen yanlış beslenme alışkanlıkları kalp hastalıkları, yüksek tansiyon ve şişmanlık gibi hastalıklar için temel risk faktörü oluşturmaktadır.

Sağlıklı beslenmenin yanı sıra çocukların daha hareketli bir yaşam tarzı benimsemeleri, fiziksel aktivite düzeylerinin artırılması ve bu konuda desteklenmeleri çocukların sosyal, zihinsel ve bedensel gelişimlerine önemli katkılar sağlayacaktır.

- Okul çağı çocukları için günlük tüketilmesi önerilen besin grupları ve diğer öneriler için [tıklayınız.](#)

Değerli Eğitimciler, okul çağı, büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu ve yaşam boyu sürebilecek davranışların büyük ölçüde olduğu çok önemli bir dönemdir. Bu dönemde çocuklar yetersiz ve dengesiz beslenirse, hastalıklara karşı dirençsiz olur; sık hastalanır, hastalığı ağır seyreder ve devamsızlık nedeni ile okul başarısı düşer.

- Öğrencilerinize ulaştırmanızı istediğimiz mesajlar için [tıklayınız.](#)

►► 7. ETKİNLİK

Dengeli beslenme konusunda bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgilerden yararlanarak bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzda düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade ederek görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanınız. Hazırladığınız sunumu sınıfınızda veya okulunuzda sunmak üzere prova yapınız.

►► 8. ETKİNLİK-

Aşağıya “kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma” yöntemini kullanarak beslenme konusunda bilgilendirici bir metin yazınız. Bu amaçla konuyla ilgili aklınıza gelen kelime ve kelime gruplarını kâğıtlara yazınız. Arkadaşlarınızın yazdığı kâğıtlarla kendi kâğıtlarınızı bir masada toplayınız. Oluşturduğunuz kavram havuzundan yararlanarak metninizi yazınız. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has rounded corners on the right side.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Yaptığınız ya da izlemeyi sevdiğiniz sporlar hangileridir? Neden? Düşüncelerinizi anlatınız.

!

Şiiri türünün özelliklerine dikkat ederek okuyunuz. Şiiri bir kez sessiz okuyarak vurgu ve tonlamaları, telaffuzu zor olacak kelimeleri belirleyiniz. Ardından şiiri sesli okuyunuz. Şiiri birkaç kez daha okuyarak ezberlemeye çalışınız.

2 Güreş

Ha bire* yiğitler, koşun, kavrayın,
Koç gibi dolanın, dönün meydanda!
Ağırdan yanaşın, birden uğrayın,
Bir orda kapışın, bir de bu yanda.

Enseden, kürekten tutun, girişin,
Durmayın hakkını verin güreşin,
Atılın aslanlar gibi kükreşin,
Davullar çalınsın ulu divanda.

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

Sizi seyretmeye göğüs gelir dar,
Dağlar bile görse sizi kımıldar,
Yiğit beş ödülü alana kadar,
Sabra karar olmaz seyreden canda.

Alta geldim diye erinme yiğit,
Üste geldim diye sevinme yiğit,
Bu dünyada bir ün salıp sen de git,
Şad olun yiğitler iki cihanda.

Tecer der ayağa ayak katarım,
Şakırım, coşarım, nara atarım,
Öğirim yiğidi, alkış tutarım,
Billah iki elim olsa da kanda!

Ahmet Kutsi TECER
Bütün Şiirleri

Ahmet Kutsi TECER (1901-1967)

Kudüs'te doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden 1929'da mezun oldu. Sivas Maarif Müdürlüğü görevi sırasında bütün ömrü boyunca meşgul olacağı folklor araştırmalarına başladı. Sivas'ın âşıklık geleneği açısından çok zengin bir il olduğunu fark eden Ahmet Kutsi, 1931'de düzenlediği Âşıklar Bayramı'yla başta Âşık Veysel olmak üzere birçok halk şairinin tanınmasını sağladı. Ahmet Kutsi Tecer; Millî Edebiyat'ın hece ölçüsü, arı ve duru bir dille şiirler yazdı. Şiirlerinin yanında Türk kültürünün değişik konularında yazılar kaleme aldı. Köşebaşı ve Koçyiğit Köroğlu tiyatro eserlerindendir.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden alınan aşağıdaki dizelerde altı çizili olarak verilen kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Ha bire yiğitler, koşun, kavrayın,

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Davullar çalınsın ulu divanda.

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Alta geldim diye erinme yiğit,

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Şad olun yiğitler iki cihanda.

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Şakırım, coşarım, nara atarım,

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Öğirim yiğidi, alkış tutarım,

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde yiğitler neye benzetilmektedir?
2. Şair yiğitlerden ne yapmalarını istemektedir?
3. “Sizi seyretmeye göğüs gelir dar” dizesiyle ne anlatılmak istenmektedir?
4. “Alta geldim diye erinme yiğit, / Üste geldim diye sevinme yiğit” dizeleriyle ne anlatılmak istenmektedir?
5. Şiirde geçen abartılı ifadeleri bulunuz.

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Aşağıdaki medya metninin bilgilendirme, olay yorumlama, eğlendirme, ikna etme ya da kültür aktarma amaçlarından hangisi ya da hangileri için hazırlanmış olduğunu altına yazınız.

The screenshot shows a web browser window with a dark header. The address bar is empty. The main content area has a red headline: "Olimpiyat Şampiyonu Millî Okçu Mete Gazoz Hedef Büyüttü!". Below the headline is a sub-headline: "2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları'nda altın madalya kazanan milli okçu Mete Gazoz, hedefinin olimpiyatlarda 4-5 altın madalya almak olduğunu söyledi." The text of the article follows, mentioning the Ministry of Culture and Sports, the Tokyo Olympics, and Mete Gazoz's goals for the 2024 Olympics. The article is signed "Basından" at the bottom right.

Olimpiyat Şampiyonu Millî Okçu Mete Gazoz Hedef Büyüttü!

2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları'nda altın madalya kazanan milli okçu Mete Gazoz, hedefinin olimpiyatlarda 4-5 altın madalya almak olduğunu söyledi.

Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları ve 2020 Tokyo Paralimpik Oyunları'nda mücadele eden sporcular ve antrenörler için İstanbul'da "Yıldızların Gecesi-Team Türkiye Tebrik Resepsiyonu" düzenledi.

Organizasyonda milli okçu Mete Gazoz, basın mensuplarına açıklamalarda bulundu. Tokyo'nun kendisine çok güzel şeyleri hatırlattığını aktaran Mete, "Tokyo, benim dışımda herkes için tüm Türk halkı için çok güzel şeyler hatırlatıyor. Çok güzel bir anı oldu. Hem bu spor kültürünü çok daha küçük yaştaki çocuklara aktarabilmek için çok güzel bir turnuva oldu. Bütün herkesin bir buçuk hafta boyunca takip ettiği güzel bir andı. Benim için de çok güzeldi. Diğer herkes için de çok güzel geçmiştir." ifadelerini kullandı.

Mete, bir gazetecinin hedefleri yönündeki sorusuna, şu yanıtı verdi:

"Bir altın daha. Biraz daha böyle aç gözlü olmak lazım. Aslında aç gözlü güzel bir şey değil ama madalya konusunda güzel bir şey. Şimdi bir tane altın aldık evet ama bir sonraki olimpiyatlara çok daha kısa zaman kaldı. Hazırlanmak için çok daha kısa vaktimiz var. Şimdiden 2024'e hazırlanmaya başladık. Bu bir tane olan altın madalyanın sayısını arttıracğız. Benim hedefim de 4 altın madalya, 5 altın madalya."

Mete, çok güzel bir gece geçirdiklerinin de altını çizerek, sözlerini şöyle tamamladı:

"Bu gece çok güzel oldu. Çünkü normalde biz sporcu olarak Türk kafilesindeki sporcular olarak çok sık bir arada olma şansımız olmuyor. Her sporcunun kendi takvimi ve programı birbirinden çok farklı. Sadece böyle turnuvalardan turnuvalara birlikte olabiliyorduk. Şimdi tarihi bir başarıdan sonra tekrar hep birlikte burada toplanmak, o zamanları konuşmak tekrar birbirimize söylemek daha sonrası için de konuşmak çok güzel. Güzel bir gece olacağını düşünüyorum."

Basından

►► 5. ETKİNLİK

Aşağıdaki formu yönergelere uygun olarak doldurunuz.

SPOR KULÜBÜ ÜYE KAYIT FORMU

Kayıt Olmak İstedığınız Spor Dalı:
T.C. Kimlik No:
Adı, Soyadı:
Ev Adresi:
Doğum Tarihi:
Doğum Yeri:
Öğrenim Durumu:
Ev Telefonu No:
Cep Telefonu No:

Velisinin (16 yaşından küçükler için)

Adı Soyadı:
Cep Telefonu No:

İrtibat Kurulabilecek Yakını

Adı Soyadı:
Ev Telefonu No:
Cep Telefonu No:

Spor kulübünde kullanılan demirbaşları ve şahsıma ödünç verilecek her türlü materyali ödünç alırken ve kullanırken belirlenen kurallara uyacağımı kabul ve taahhüt ederim.

İmza

.....

►► 6. ETKİNLİK

Sınıfınızda millî sporcuların başarıları hakkında bir konuşma yapınız. Konuşmanızda empati kurma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için kendinizi konuşmanızdaki sporcunun yerine koyarak neler hissettiğini, yaşadığını, düşündüğünü ifade etmeye çalışınız.

Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili kullanmaya özen gösteriniz. Beden dilini etkili kullanmanın konuşmacının vermek istediği sözlü olmayan mesajları iletmeyi kolaylaştıracağını unutmayınız. Konuşmalarınızda kelimeleri anlamlarına uygun kullanmaya özen gösteriniz.

►► 7. ETKİNLİK

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is a margin at the top, and the bottom edge of the paper is slightly irregular, suggesting it might be from a notebook or a loose-leaf binder. The paper is set against a dark background.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Sağlıklı yaşamak için neler yapıyorsunuz? Anlatınız.
2. Geçmiş dönemlerde kullanılan tedavi yöntemleri hakkında neler biliyorsunuz? Bu tedavi yöntemlerinin günümüzde kullanılanlardan farkı nedir? Açıklayınız.

!

Metni önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırlamanızı sağlamak amacıyla not alarak okuma stratejisine uygun şekilde okuyunuz. Bunun için metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Sessiz okuma sırasında metinde önemli gördüğünüz bölümleri defterinize not ediniz. Okumanın ardından notlarınızı arkadaşlarınızın notlarıyla karşılaştırınız.

3

Lokman Hekim'in Masalı

Bir varmış, bir yokmuş. Çok çok zaman önce yurdumuzun güneyinde, Adana ilinde yaşamış Lokman Hekim. Çukurova'nın bereketli, dal dal meyve bitiren, yol yol ürün getiren, gül gül pamuk, buğday yetiştiren topraklarında gezer tozar, günlerini bir faydayla sonuçlandırmaya çalışmış. Çukurova'nın Misis kasabasında oturan Lokman Hekim'in yaptığı ilaçların ünü, yedi iklim dört bucağı tutmuş. Derman istemeye, ilaç bulmaya gelenlerin sayısı binleri aşmış.

Lokman Hekim, her sabah bahçelere bakan evinin kapısından çıkar çıkmaz Seyhan'a, Ceyhan'a birer "Günaydın!" der; kendini, adam boyunu aşan, boy boy, renk renk bolluğa ulaşan bitkilerin içine atarmış. Renk renk kır çiçekleri... Koku koku dal çiçekleri... Morlar, sarılar, yeşiller, allar... Papatyalar, nergisler, gelincikler, güller... Hele su boylarındaki naneler... Hele hele tepe başlarındaki kekikler... Haşhaş mı dersin, pamuk mu istersin? Karpuz, kavun yaprakları... Dallar dolusu meyve yaprakları...

(...)

Lokman Hekim, bazı gün akşama kadar, bazı gün bir iki saat kırların kokusunu alır, yeşil cennetin göğsünde yapacağını yaptıktan, tutacağını tuttuktan sonra evine dönermiş. Dönermiş ama hiç boş değil. Lokman Hekim, otun, yaprağın, dalın, gülün dilini, gönlünü bilir, onlarla uzun uzun konuşmuş. O, kırların yolunu tutar tutmaz çimenlerin, otların fısıltısı bir musiki olurmuş sanki. Her yaprak, her çiçek gözü, her rengin aydınlık yüzü dile gelir; Lokman Hekim'e hangi hastalığı iyi edeceğini söylemiş.

Nane, türüm türüm boynunu uzatır:

— Beni dinle Lokman; benim, her sancıya derman.

Kekik, baygın baygın bakar:

— Bana kulak ver Lokman; benim, deri ağrılarına derman.

Dağ çayı yolunu keser:

— Bana bak Lokman; benim, midelere sultan.

Ayva yaprağı, gül yaprağı, yüksük otları, ıspanaklar, her yeşil göz, her bitkice söz ona,

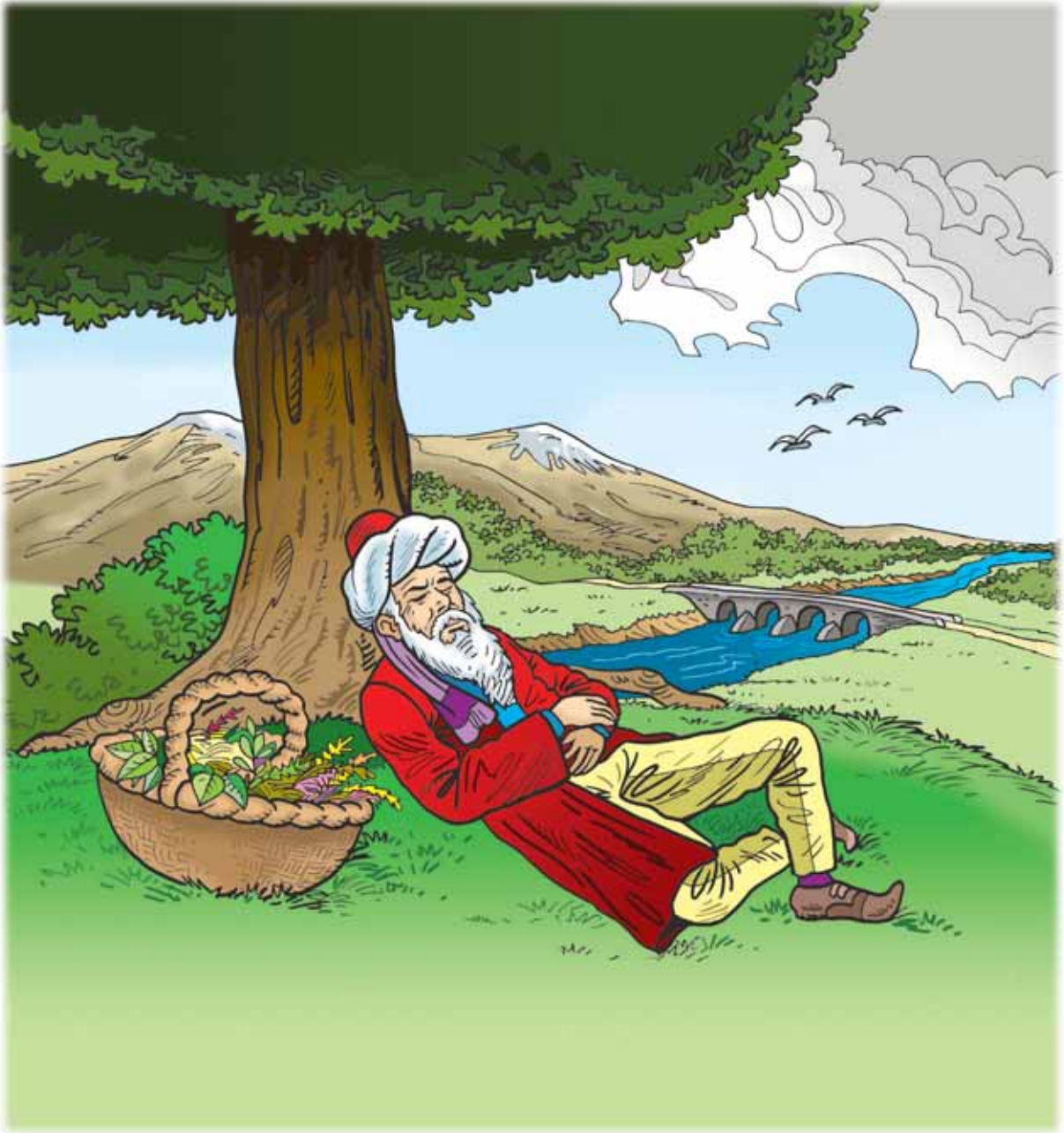
— Bize gel Lokman, bize gel; işte sana bir şifalı el, topraktan esen yel, bir ömre bedel, derlermiş.

Lokman Hekim, torbasına doldurduğu dalları, yaprakları, çiçekleri evine akın akın gelenlere dağıtır, hepsinin derdine derman olur, sağlığın yolunu gösterirmiş.

Gün gelmiş, Lokman'ın ününü duymayan kalmamış. Dört bucaktan, dertlerine bir ilaç bulamayanlar, Lokman'ın evinde yeniden doğmuşa dönerler; acılarından, ağrılarından, sancılarından kurtularak Lokman'ın otlarından alacaklarını alırlarmış.

Gel zaman git zaman, Misis kasabası, her çeşit hastalığın şifasını otlarla, çiçeklerle, toprak kokusuyla veren ünlü bir şehir olmuş. Lokman Hekim, çiçeklerle koklaşıp sarmaştıkça, yapraklarla kucaklaştıkça toprağın sırlarını öğrenir, hastalarına dermanların en güçlüsünü veriverirmiş.

Zaman zaman Lokman, “Şu ölüme bir ilaç bulsam da insanlar ölmekten kurtulsalar.” dermiş. Ağır hastaların, yaşlıların, uzun uzun dert çekenlerin, “Sık sık Lokman, şu ölüme yok mu bir derman?” demelerine iyice kulak kabartır, gizli gizli çalışırmış.

Bir tan vakti, yine çimenlerin yeşilliğine dalmış. Yine nergislerin, menekşelerin, sümbüllerin, güllerin kapılarını çalmış. Onlarla koklaşmış, yine yorulmadan konuşmuş. Bir yaşlı kavağın altına oturmuş, ayaklarını uzatmış, arıların, kelebeklerin taze ışıkla süzülüşlerine bakıyormuş. Bir ses... Bir ses, gür otların arasından fısıldamaya başlamış:

— Lokman, Lokman, ben neyim bilir misin? Lokman, yanıma gelir misin? Lokman, ölüme son vermeyi öğrenir misin? Lokman, yaklaş bana, duy diyeceklerimi, unutma söyleyeceklerimi...

Lokman Hekim, bir durmuş, iki durmuş. Sonra gözlerini oğuşturmuş. Uyuduğunun farkına varmış. Duyduklarını anlamaya çalışmış, bir daha yummuş gözlerini. (...) Seslenen ota doğru koşmuş. Geniş yapraklı bir otmuş bu. İri iri damarları, kopkoyu bir yeşili varmış. Durmadan anlatıyormuş. Lokman Hekim, kulak kesilmiş, bir bir öğrenmiş yapacaklarını. Ölüme son verecek otun anlattıklarını aklına yazmış, eksiksiz ezberlemiş. Sonra otu koparmış. Koşmuş Misis'e. Seyhan Irmağı'nın durula durula, kurula kurula aktığı yere varmış. Bir köprünün birinci kemerinin altına oturmuş. Otun söylediklerini yapmaya başlamış. İlaç, son

duruma gelmiş. İnsanlıktan ölüm korkusunu kaldıracak derman, Lokman'ın yüzüne gülmeye başlamış. Artık her şey hazırmış. İyi olamayanlara, bir engin şifa bulamayanlara gün doğuyormuş. Fakat...

Lokman Hekim, tam kalkıp ilacı evine götüreceği sırada, bir azgın el, bir deli yel gelivermesin mi? İlaç dökülüp kaybolmuş. Lokman Hekim orada öylece kalakalmış. Böylece Lokman, ölüme bulamamış bir derman. Bu işe tüm dallar, yapraklar, çiçekler üzülmüş. Hepsi, Lokman'a kızmışlar, ondan yüz çevirmişler. İlacı söyleyen bitki bir daha bulunamamış.

İbrahim Zeki BURDURLU
Ülkemin Efsaneleri
(Kısaltılmıştır.)

İbrahim Zeki BURDURLU (1922-1984)

Burdur'da doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girdi. 1940 sonrası millî edebiyat zevk ve anlayışını devam ettiren şair ve yazarlardandır. Şair, yazar, folklor araştırmacısı ve nihayet eğitimci kişiliği ile çok yönlü bir insandır. İlkini 1945'te ve sonuncusunu 1976'da yayımladığı on dört şiir kitabına imza attı. İbrahim Zeki Burdurlu, Şiirimizde Öğretmen, Öğretmen Şairler Antolojisi ve Atatürk Şiirleri Antolojisi adlı antoloji çalışmalarını yapmıştır.

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Lokman Hekim kimdir, insanlara nasıl yardım etmektedir?
2. Olaylar, hangi şehrimizde geçmektedir?
3. Metinde geçen bitkilerin adları nelerdir?
4. Lokman Hekim, ölüme çare olacak ilacı yapmayı nasıl başarmıştır?
5. Ölüme çare olacak ilaç yapıldıktan sonra neler yaşanmıştır?

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz “Lokman Hekim’in Masalı” adlı metnin yapı unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

Yer	Zaman	Kişiler/Varlıklar
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

Metnin Adı
Lokman Hekim’in Masalı

Olay Örgüsü

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki gerçek ve kurgusal unsurları belirleyiniz. Belirlediğiniz gerçek ve kurgusal unsurları aşağıya yazınız.

Gerçek Unsurlar	Kurgusal Unsurlar
.....	
.....	
.....	
.....	

►► 6. ETKİNLİK

Metinde geçen deyimleri belirleyerek deyimlerin geçtiği cümleleri aşağıya yazınız. Bu deyimleri kullanarak birer cümle yazınız.

Deyim:

Örnek cümle:

.....

Deyim:

Örnek cümle:

.....

Deyim:

Örnek cümle:

.....

►► 7. ETKİNLİK

İnsanların geçmişten günümüze ilaç ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları ile ilgili bir araştırma yapınız. Araştırmanızın sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınıza bir konuşma yaparak sununuz. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütler	Evet	Kısmen	Hayır
Tonlama ve vurgulamayı dikkat ettim.			
Akıcı ve anlaşılır bir dil kullandım.			
Dinleyicilerle göz teması kurdum.			
İşitilebilir bir ses tonu kullandım.			
Konuşma sırasında dinleyicilere sorular sordum.			
Konuşma sırasında bana sorulan sorulara cevap verdim.			

►► 8. ETKİNLİK

Aşağıya ilaç kullanımı konusunda yazma sürecine uygun bilgilendirici bir metin yazınız. Metinde yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz. Metninizi gözden geçirirken varsa yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Metninize uygun bir başlık belirlemeyi unutmayınız. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has rounded corners on the right side.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Aşırı kilolu insanların yaşantıları ve karşılaştıkları zorluklarla ilgili neler biliyorsunuz? Anlatınız.

!

Dinlediğiniz metinden yararlanarak yeni hayaller ve fikirler üretebilmeniz amacıyla metni yaratıcı dinleme yöntemiyle dinleyiniz.

Dinleme Metni:

4

Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Obezite nedir?
2. Durağan yaşam ne demektir?
3. Egzersizin yararları nelerdir?
4. Düzenli egzersiz yapan insanlarda hangi hastalıkların görülme ihtimali azalır?
5. Gün içerisinde yararlanabileceğiniz fiziksel aktivite fırsatları nelerdir?

►► 3. ETKİNLİK

a) Dinlediğiniz metnin oluşturuluş amacı nedir?

.....

.....

.....

b) Dinlediğiniz metin hangi kaynaktan alınmıştır? Metnin kaynağı güvenli midir? Neden?

.....

.....

.....

►► 4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metni özetleyerek aşağıya yazınız. Özetinizi yazarken tekrar edilen ifadeler ve gereksiz olduğunu düşündüğünüz ayrıntılara yer vermeyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

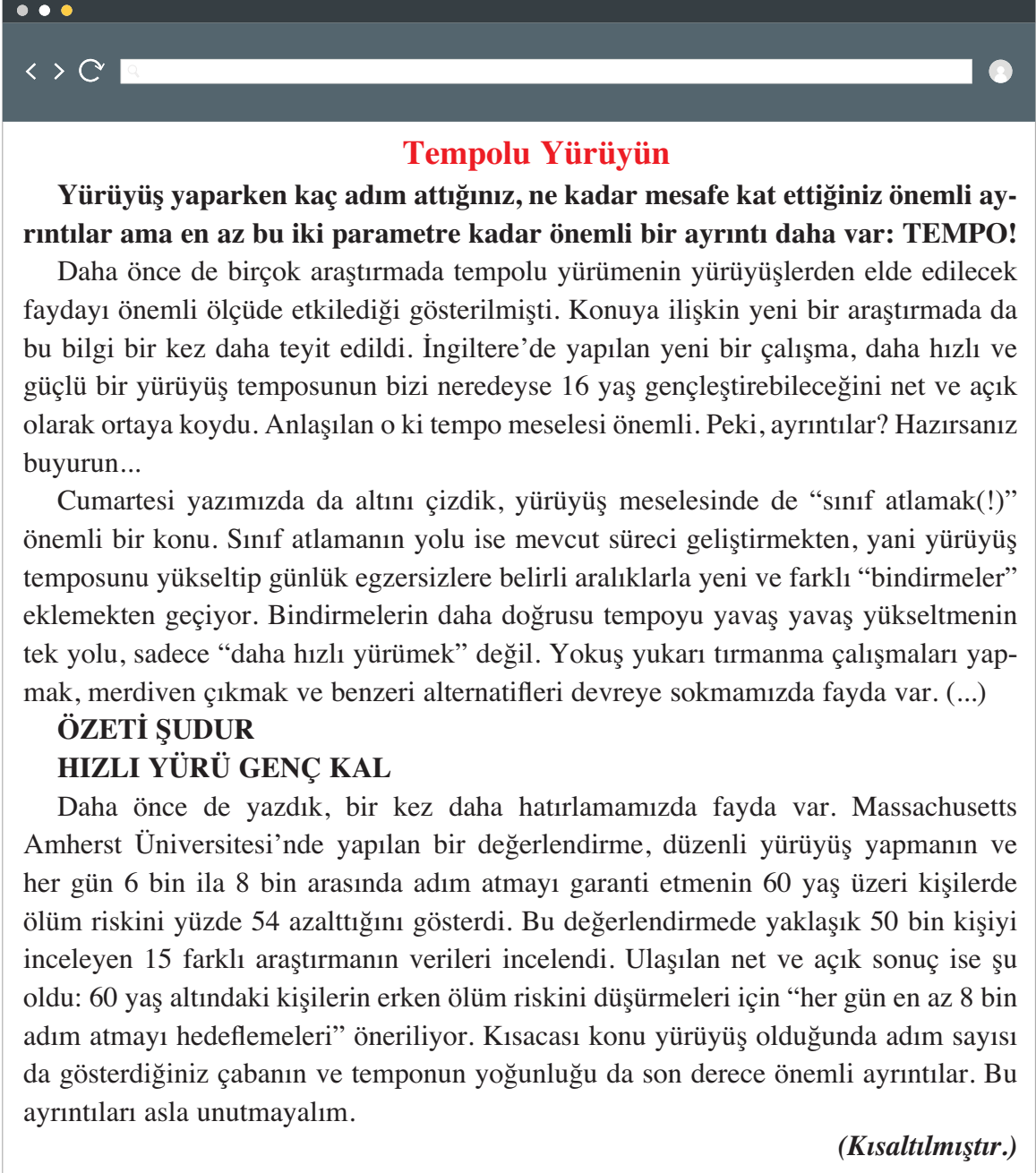
.....

►► 5. ETKİNLİK

Egzersizlerin yararları konusunda bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzu düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade edecek şekilde ve görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak hazırlayınız. Sunumunuzdan önce prova yapmayı unutmayınız.

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıdaki köşe yazısını okuyunuz.

Tempolu Yürüyün

Yürüyüş yaparken kaç adım attığınızı, ne kadar mesafe kat ettiğiniz önemli ayrıntılar ama en az bu iki parametre kadar önemli bir ayrıntı daha var: TEMPO!

Daha önce de birçok araştırmada tempolu yürümenin yürüyüşlerden elde edilecek faydayı önemli ölçüde etkilediği gösterilmişti. Konuya ilişkin yeni bir araştırmada da bu bilgi bir kez daha teyit edildi. İngiltere’de yapılan yeni bir çalışma, daha hızlı ve güçlü bir yürüyüş temposunun bizi neredeyse 16 yaş gençleştirebileceğini net ve açık olarak ortaya koydu. Anlaşılan o ki tempo meselesi önemli. Peki, ayrıntılar? Hazırsanız buyurun...

Cumartesi yazımızda da altını çizdik, yürüyüş meselesinde de “sınıf atlamak(!)” önemli bir konu. Sınıf atlamanın yolu ise mevcut süreci geliştirmekten, yani yürüyüş temposunu yükseltip günlük egzersizlere belirli aralıklarla yeni ve farklı “bindirmeler” eklemekten geçiyor. Bindirmelerin daha doğrusu tempoyu yavaş yavaş yükseltmenin tek yolu, sadece “daha hızlı yürümek” değil. Yokuş yukarı tırmanma çalışmaları yapmak, merdiven çıkmak ve benzeri alternatifleri devreye sokmamızda fayda var. (...)

ÖZETİ ŞUDUR

HIZLI YÜRÜ GENÇ KAL

Daha önce de yazdık, bir kez daha hatırlamamızda fayda var. Massachusetts Amherst Üniversitesi’nde yapılan bir değerlendirme, düzenli yürüyüş yapmanın ve her gün 6 bin ila 8 bin arasında adım atmayı garanti etmenin 60 yaş üzeri kişilerde ölüm riskini yüzde 54 azalttığını gösterdi. Bu değerlendirmede yaklaşık 50 bin kişiyi inceleyen 15 farklı araştırmanın verileri incelendi. Ulaşılan net ve açık sonuç ise şu oldu: 60 yaş altındaki kişilerin erken ölüm riskini düşürmeleri için “her gün en az 8 bin adım atmayı hedeflemeleri” öneriliyor. Kısacası konu yürüyüş olduğunda adım sayısı da gösterdiğiniz çabanın ve temponun yoğunluğu da son derece önemli ayrıntılar. Bu ayrıntıları asla unutmayalım.

(Kısaltılmıştır.)

Basından

Okuduğunuz köşe yazısından hareketle yürümenin sağlık açısından önemini açıklayınız.

Serbest Okuma Metni

5 Hastahane*

Dertliler dermanı sende arıyor
Millete hizmetin var hastahane
Türlü türlü yaraları sarıyor
Var olsun hekimler nur hastahane

Hademeler çalışırlar işinde
Herkesin bir derdi vardır başında
Kimisinin ecel gelir peşinde
Bu da mukadderdir der hastahane

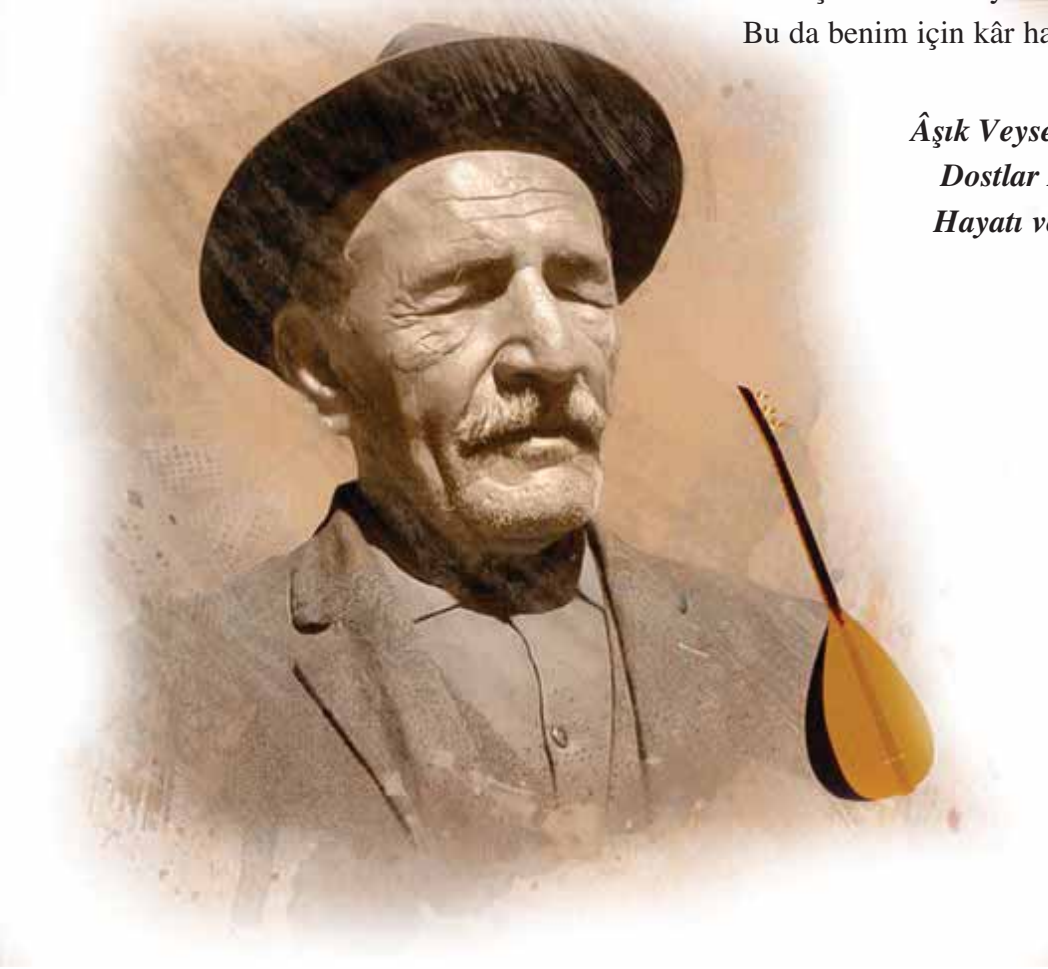
Dertli olan gelir gelir yalvarır
Göz açılır kulak verir dil verir
Tedavisi bitenlere yol verir
Dünyalar durdukça dur hastahane

Hastahane hekimlerin mekânı
Elinden geldikçe incitmez canı
Yardım yaradandan olsun dermanı
Yavrumu sağ salim ver hastahane

(...)

Veysel'in kalbinden gitmez kederi
Bu fâni dünyaya geleldenberi*
Elim çalar dilim söyler dertleri
Bu da benim için kâr hastahane

*Âşık Veysel ŞATIROĞLU
Dostlar Beni Hatırlasın
Hayatı ve Bütün Şiirleri
(Kısaltılmıştır.)*

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OLİMPİYATLARIN ÖYKÜSÜ

Olimpiyat oyunlarının kökeninin eski Yunan uygarlığına dayandığını biliyor muydunuz? Olimpiyat oyunları, eski Yunan döneminde Elis kenti yakınlarındaki Olimpia (Olimpiya) vadi-sinde düzenlenen bir festivalle başlamıştı. Bu, eski Yunan uygarlığının en önemli spor olayla-rından biriydi!

Müzik, şiir, tiyatro ya da spor yarışmaları yapılırdı. Bunlardan biri de Olimpia’da, Zeus’un onuruna düzenlenen festivaldi. Bu festivaldeki olimpiyat oyunları için öteki Yunan kentlerin-den Olimpia’ya çok sayıda atlet gelirdi. Atletler, beş gün süren festival boyunca çeşitli yarış-malara katılırlardı.

Olimpiyat oyunlarında başarılı olmak, bir atlet için büyük bir gurur kaynağıydı. Olimpiyat oyunlarında zafer kazanan atletler armağanlara boğulur, ömürlerinin geri kalanı boyunca çeşitli ayrıcalıklara sahip olurlardı... (...)

Olimpiyat Oyunlarında Hangi Spor Dalları Vardı?

Eski Yunan döneminde gerçekleştirilen olimpiyat oyunlarında at arabası yarışları, at yarış-ları, güreş, boks, koşu, güreşle boks karışımı bir spor dalı olan “pankrasyon” ve “pentatlon” dallarında yarışlar düzenleniyordu. Pentatlon, disk atma, cirit atma, yüksek atlama, koşu ve güreş dallarını içeren beş aşamalı bir yarışmaydı. (...)

Olimpiyatlara 1503 Yıl Ara Veriliyor!..

Eski Yunan uygarlığında olimpiyat oyunları, MÖ 776 yılından MS 393 yılına kadar dü-zenlendi. Oyunların yeniden düzenlenmeye başlaması için aradan 1503 yıl geçmesi gerekti. Çağdaş olimpiyat oyunlarının birincisi 1896 yılında Atina’da gerçekleştirildi. Olimpiyatları ye-niden düzenleme fikri, Baron Pierre Coubertin (Piyer Kobertin) adlı bir Fransız’a aitti. Couber-tin, 1894 yılında Fransa’da “Uluslararası Olimpiyat Komitesi’ni kurdu. Komite, olimpiyatların her dört yılda bir dünyanın farklı bir kentinde yapılmasına karar verdi.

“Olimpiyat Meşalesi” ilk kez 1928 yılında, Amsterdam’daki olimpiyat oyunlarında kulla-nıldı. Olimpiyat bayrağıysa 1920 yılından beri kullanılıyor. Bayrağın ortasındaki mavi, sarı, siyah, yeşil ve kırmızı halkalar, yeryüzündeki beş kıtayı simgeliyor. Bu renklerin seçilmesinin nedeni, yeryüzündeki tüm ülkelerin bayraklarında içlerinden en az birinin bulunması.

Ash ZÜLAL

Bilim Çocuk dergisi

(Kısaltılmıştır.)

A

Aşağıdaki soruları “Olimpiyatların Öyküsü” adlı metne göre cevaplayınız.

1. Olimpiyat Oyunları ne zaman ve nasıl başlamıştır?

.....

2. Olimpiyat bayrağındaki renkler neyi temsil ediyor? Bu renklerin kullanılma ne-denini açıklayınız.

.....

.....

3. Metinde geçen spor dalları dışında bugün hangi spor dalları olimpiyat oyunların-da yer almaktadır?

.....

.....

B

Aşağıdaki cümleleri, harf ile verilen deyimlerle eşleştirerek harfleri yay ayrıçların içine yazınız.

(.....) 1. Karşısındakine dokunacak ya da kötü bir sonuç doğuracak söz söylemek.

a) Taş kesilmek

(.....) 2. Yapmak istediği bir iş için uygun zaman veya bir durum beklemek.

b) Çam devirmek

(.....) 3. Çok şaşırıp ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilememek, sesini çıkaramaz olmak.

c) Kuyruğuna basmak

(.....) 4. Birini incitip saldırıda bulunmasına yol açmak, tahrik etmek.

ç) Tadını kaçırmak

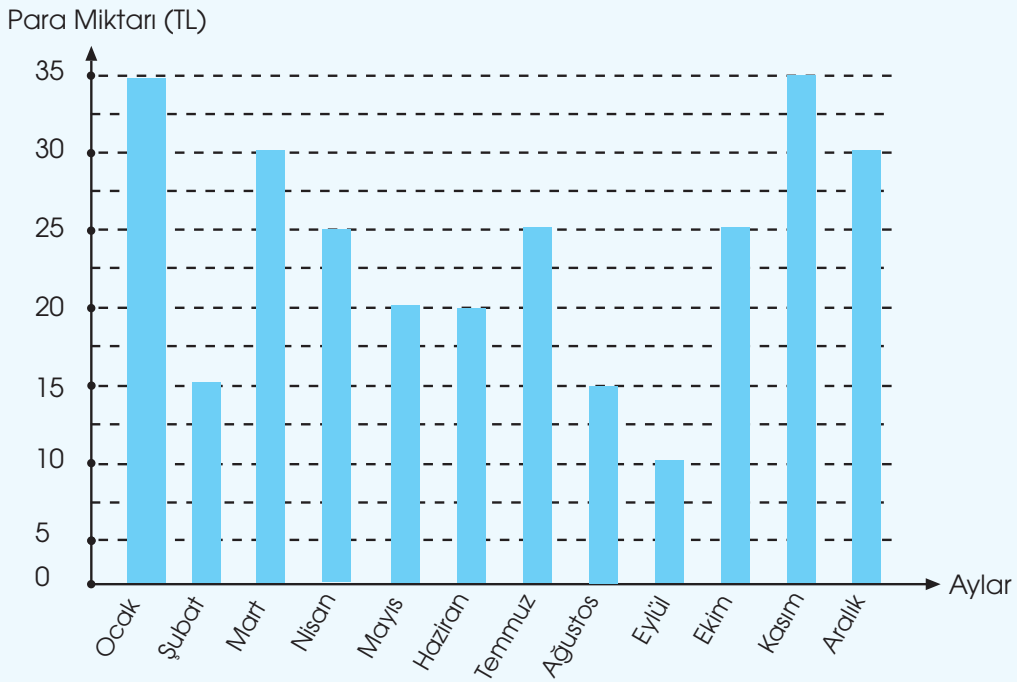
(.....) 5. Güzel giden bir şeyi tatsız bir duruma sokacak ölçüsüzlüğe yaptırmak.

d) Fırsat kollamak

e) Tadında bırakmak

C

Aşağıda Erben'in kumbarasında bir yılda biriktirdiği para miktarının grafiği verilmiştir. Verilen cümlelerden doğru olanların yanına "D", yanlış olanların yanına "Y" yazınız.

(.....) 1. Ocak ayında şubat ayından daha çok para biriktirmiştir.

(.....) 2. En çok parayı temmuz ayında biriktirmiştir.

(.....) 3. En az parayı eylül ayında biriktirmiştir.

(.....) 4. Aralık ayında kasım ayından daha çok para biriktirmiştir.

(.....) 5. Erben'in mart ve aralık aylarında biriktirdiği para eşittir.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Nefes almak, içten içe, derin derin

Taze, ılık, serin

Duymak havayı bağrında

Nefes almak, her sabah uyanık

Yukarıdaki dörütlüğün teması, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Havayı duymak

B) Nefes almak

C) Uyanmak

D) Yaşama sevinci

2. Hafız Nuri Efendi, kapının arkasından şemsiyesini aldı, yavaşça sokağa çıktı. Neden? Bir işi mi var? Birini mi görecekti? Hiçbir işi yok. Hiç çıkmaya da olabilirdi. Ancak çıkmış bulundu. Ayakları onu dört yol ağzına doğru götürdü. Bir yanında bakkal, bir yanında tek-kenin mezarlık duvarı, karşısında iki evin arasında bir boş arsadan demir yolu görünüyordu.

Bu parçada hikâyenin yapı unsurlarından hangisi yoktur?

A) Mekân

B) Olay örgüsü

C) Şahıs kadrosu

D) Zaman

3. İngiltere’de yapılan araştırmada, haftada 75 dakika egzersiz yapmanın depresyona yakalanma olasılığını beşte bir oranında azalttığı açıklandı. Cambridge (Kemric) Üniversite-sinde yapılan çalışmada Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) önerdiği haftada 2.5 saatlik sporu yapanların ise yüzde 25 daha az depresyona yakalandıkları belirtildi.

Yukarıdaki metnin türü, aşağıdakilerden hangisidir?

A) Deneme

B) Haber metni

C) Hikâye

D) Sohbet

4. Aşağıdaki sorulardan hangisi 5N1K sorularından biri değildir?

A) Kaç?

B) Kim?

C) Neden?

D) Ne zaman?

5. Aşağıdakilerin hangisinde abartma vardır?

A) Ders çalışmayı seviyor.

B) Yeni çıkan filmi izlerken çok güldük.

C) Çantayı taşımakta zorlandım.

D) Televizyonda deniz görse boğulur.

6. Aşağıdaki dizelerden hangisinde abartma yoktur?

- A) Bir ah çeksem dağı taşı eritir.
- B) Gözüm yaşı değirmeni yürütür.
- C) Bak o zaman topraktaki sevince.
- D) Gözümdeki yaşlardan bir deniz olur.

7. Aşağıdakilerden hangisinde deyim yanlış kullanılmıştır?

- A) Müfettişin geleceğini duyunca etekleri zil çaldı.
- B) Öğretmenini can kulağı ile dinledi.
- C) Olanları anlattıkça kendini ele veriyordu.
- D) İlk konuları gözden geçireceğiz.

8. Ateş püskürtmek

Pot kırmak

Kılı kırk yarmak

İdaresini bilmek

Yalnızca o an için geçerli olan bir durumu anlatan ve söyleyişe akıcılık katan deyimler başka deyimlerle yakın anlamlılık ilgisi kurabilir.

Aşağıdaki deyimlerden hangisi verilen deyimlerden biriyle yakın anlamlılık ilişkisi kurmaz?

- A) Göz kulak olmak
- B) Burnundan solumak
- C) Çam devirmek
- D) İnce eleyip sık dokumak

9. Yüzde ısrar etme doksan da olur

İnsan dediğinde noksan da olur

Sakın büyükenme elde neler var

Bir ben varım deme, yoksan da olur.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî

Aşağıdaki atasözlerinden hangisi şiirde verilen altı çizili kelimeyle aynı anlamdadır?

- A) Bir el bir eli yıkar, iki el bir yüzü yıkar.
- B) Kanaat gibi devlet (mutluluk) olmaz.
- C) Bir çöplükte iki horoz ötmez.
- D) Gençliğin kıymeti, ihtiyarlıkta bilinir.

10. • Şiirin anlatmak istediği temel duyguya “ana duygu” denir. Şiirin ana duygusunu belirlemek için:

- “Şiirde anlatılmak istenen nedir?” ya da
- “Şiirde verilmek istenen ileti nedir?” sorularına yanıt bulmak gerekir.

Bir şiir dinletisi hazırlamak isteyen öğrenciler, okuyacakları şiirlerin ana duygusunu belirlemek istemişlerdir.

Hangi öğrenci okuyacağı şiirin ana duygusunu yanlış belirlemiştir?

1. Şimdi sen kalkıp gidiyorsun, git.
Gözlerin durur mu onlar da gidiyorlar, gitsinler.
Oysa ben senin gözlerinsiz edemem bilirsin
Oysa Allah bilir bugün iyi uyanmıştık
Cemal SÜREYA

2. Ne hasta bekler sabahı
Ne taze ölüyü mezar
Ne de şeytan günahı
Seni beklediğim kadar
Necip Fazıl KISAKÜREK

3. Okulda, anladıkça başaracaksın.
Yaşamda, başardıkça anlayacaksın.
Gelecek mutlu-mutsuz, inanmasan da;
Gözlerin yaşardıkça anlayacaksın.
Özdemir Asaf

4. Dağlar var karanlık, dağlar var beyaz.
Korka korka eteğinden öper yaz;
Ağrıdağ, Babadağ, Gâvurdağ, Ilgaz
Kubbelerdir... dolaşır, aşılmaz.
Arif Nihat ASYA

A) Mustafa: 1-Ayrılık

B) Bilge: 2-Umut

C) Hikmet: 3- Tecrübe

D) Özgül: 4-Dostluk

ehu

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın yedinci temasında yer alan “Ressam İçin Zili Çalın” adlı metni işlediğinizde geçiş ve bağlantı ifadelerinin metnin anlamına olan katkısını değerlendirmeyi, okuduklarınızla ilgili çıkarımlarda bulunmayı, şiir yazmayı, yazdıklarınızı düzenlemeyi;

“Geleneksel El Sanatları Çarşısı” adlı metni işlediğinizde konuşma stratejilerini uygulamayı, metindeki anlatım bozukluklarını belirlemeyi, yazılarınızda anlatım biçimlerini kullanmayı, yazdıklarınızın içeriğine uygun başlık belirlemeyi;

“San’at” adlı metni işlediğinizde metindeki anlatım bozukluklarını belirlemeyi, görsellerle ilgili soruları cevaplamayı, hikâye edici metin yazmayı, yazılarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmayı;

“Armağan” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metne yönelik sorulara cevap vermeyi, dinlediğiniz metnin konusunu tespit etmeyi, dinlediğiniz metnin ana fikrini tespit etmeyi, dinleme stratejilerini uygulamayı öğreneceksiniz.

7. Tema

Sanat

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Çizdiğiniz resimlerde en çok hangi renk ve figürleri kullanırsınız? Neden?
2. Resim yaparken neler hissedersiniz? Duygularınızı anlatınız.

Metni göz atarak okuma stratejisine uygun olarak okuyunuz. Bunun için öncelikle metnin başlığına, biçimine ve uzunluğuna bakarak metni değerlendiriniz. Ardından metnin konusunu anlamak için metne hızlı bir şekilde göz atınız. Bu sırada dikkatinizi çeken cümleleri bütün olarak okuyunuz. Metnin ana fikrini tahmin ediniz.

Metni türünün özelliklerini dikkate alarak ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

1 Ressam İçin Zili Çalın

Kapının sol yanındaki kolu çektim (Zil bu olmalıydı.). Büyük bir şaşkınlıkla kapının açıldığını gördüm. Açılan kapıdan sahanlığa girdim. Ne bir ses ne bir seda. Sağımda bir merdiven vardı. Karşımda camlı bir kapı. Merdivene mi yöneleyim kapıyı mı çalayım, diye duraksarken yukarıdan bir ses geldi:

“Kimsiniz, ne istiyorsunuz?”

Adımı verdim.

Yukarıda, merdivenin sahanlığında, bir ihtiyar belirdi:

“Kim gönderdi sizi?” dedi. “Ne istiyorsunuz?”

Ona, beni hiç kimsenin göndermediğini, kentte resimlerini gördüğümü, yeni resimlerini görmek istediğimi söyledim.

“Satılık resmim yok.” dedi.

“Satın almaya gelmedim. Görmeye geldim.” dedim. “Ben de ressamım.”

“Çıkın yukarı.” dedi.

Tahta merdivenleri çıktım. Sahanlıkta kendimi bir kez daha tanıttım. Ama uzattığım el boşlukta kaldı. Sıkmadı elimi. Beni gücendirmemek için uzattığım elimi görmezlikten geldi. Yan döndü. Ellerini belinde kavuşturdu. Yeniden:

“Kim gönderdi sizi?” dedi.

“Hiç kimse...” dedim. “Galerinizin sahibi selamlarını iletmemi istedi, o kadar.”

“Siz de aynı galeride mi sergiliyorsunuz resimlerinizi?” dedi.

“Hayır.” dedim. “Ben henüz sergilenecek resimler yapmış değilim.”

“Garip...” dedi. “Çok garip. Oysa sanırım akademiye bitirmişsinizdir. Hiç değilse yaşı-
nız...”

Büyük ustaya, akademiye hiç gitmediğimi, girmek için başvurma gereğini bile duymadığımı, kendi köşemde bir şeyler yapmaya çalıştığımı söyledikimde, yüzü ışıır gibi oldu:

“O zaman iş başka, şimdi içeri girebilirsiniz.” dedi. İçerisi atölyesiydi. Anladığıma göre “peyzaja çıkmadığında” bütün gün burada çalışıyordu.

“Her şey çok güçleşti.” dedi, ben resimlerine bakarken. “Özellikle resim yapmak. Siz öncekilere benzemesin istiyorsunuz. Ama bu yalnızca özgünlük isteminden değil, yinelememek istediğinden doğuyor. Sizden öncekilerin yaptıklarını, beş aşağı on yukarı, biraz iyi biraz kötü siz de yapmışsınız. Bunun anlamı ne? Onlardan daha iyi, daha doğru, daha güzel yapmak değil ki önemli olan. Onlara benzemeyen resim yapmak da değil. Bu çok kolay olurdu. Ama sanata yeni yollar açmak gerek. Bilmem anlıyor musunuz?”

Anladığımı sandığımı söyledim.

“Fakat çok gariptir...” dedi. “Her yeniliğin içinde eskiden bir parça var.”

“Kuşkusuz...” dedim.

“Ne demek, kuşkusuz?” dedi. “Örneğin bu resimde, eskiye ait ne var?” Önüme büyük bir resim çıkardı. Sekiz on insan, ağaçlık bir alanda, bir su kıyısında yıkanıyorlar, güneşleniyorlar, dinleniyorlar. “Söyleyin ne var bu resimde daha önceki resimlerde var olan?”

Resmi dikkatle inceledim. Hemen yanıtlamadım sorusunu. Bir süre sustum. Uzun bir süre sonra:

“Sanırım hiçbir şey ve her şey.” dedim.

“Hayır.” dedi. “Kesin bir yanıt istiyorum.”

“Bu olanaksız.” dedim. Konunuz -bir doğa parçasında insanlar- eskilerin konusu. İstifte bile eskilerle bir yakınlık görüyorum.

“Ne benzerliği?” dedi.

“Benzerlik değil, yakınlık.” dedim.

“Aynı şey.” dedi. “Saçma! Olsun, devam edin.”

“Ama bu resminizi, onlardan ayıran, size özgü diliniz.” dedim.

“Dil? Ne dili? Nasıl?”

“Size özgü olan bir dil!” dedim. “Yani resminizi öbürlerinden ayıran nitelik. Resmin tümü bu.”

“Hayır hayır!” dedi. “Siz belli ön yargılarla gelmişsiniz buraya. Bu resmi görmeden ne söyleyeceğinizi biliyordunuz.”

“İzin verirseniz ben sizi daha fazla rahatsız etmeyeyim, bir başka gün gene gelirim.” dedim.

“Hayır.” dedi usta. “Bugünkü işimizi henüz bitirmedik.”

(...)

Bu kez çok daha küçük boyutta bir portre çıkardı tuvallerin arasından.

“Buna bakın ve ne düşündüğünüzü söyleyin.” dedi.

“Çok güzel bir portre.” dedim. “Sanatınızın tüm özelliklerini yansıtıyor.”

“Bakın!” dedi. “Size bir giz vereceğim: Her şeyden önce ilk olarak bir durup düşünmek gerek. Göz yeterli değildir. Düşünmek gerek. Çünkü resim sevmek, hoşla gitmek için değil, algılanmak için yapılır.

“Ama resim bir anda algılanabilir de.” dedim. “Böylesi bir resim...”

İçini çekti.

“Bakınız!” dedi. “İyi bakınız. Sonra kafanızın içindeki, belleğinizdeki başka portrelerle karşılaştırınız. Eğer gerçekten resmi görmeyi -bakmayı değil, görmeyi- biliyorsanız belleğinizdeki resimlerle bunun arasındaki karşıtlıklar kendiliğinden ortaya çıkacaktır.”

“Bu bir kişilik sorunu.” dedim.

“Kuşkusuz!” dedi. “Sanatta her şey bir kişilik sorunudur. Ama demem o değil. Başka bir şey söylüyorum ben.”

“Ne söylüyorsunuz?” diyemedim.

Sanki ağzımı açsam gözüm konuşuyor gibi olacaktı. Sezmiş miydi bu korkumu? Bilmiyorum. Ancak sorusunu yinelemedi.

“Bakın!” dedi. “Bu portrede (Bizim buralardan bir bahçıvanın portresidir.) ne bir sevgi var ne bir kin. Ne bir sevecenlik ne bir itme ne sıkıntı ne neşe. Ne yaşama sevinci ne ölüm korkusu... Hiçbir duygu yok bu yüzde. Görüyorsunuz değil mi? Çünkü bu portreyi ben, bir elmayı, bir ayıyı, bir doğa görünümünü nasıl yaptım öyle yaptım. Bir psikolog değilim ben. Bu yüzde bir ifade aramıyorum. Şimdilerde fotoğraf diye bir şey yayılmaya başladı. Karakutu, üzgün, sevinçli, neşeli, ölümcül bir yüzün fotoğrafını saptayabilir. Benim işim, yüzün ifadesi değil, resmin ifadesidir. Resmin ifadesi ne mi? Resmin kendisi.”

İkinci kez gülüşüne tanık oluyordum. Kuşkusuz, sanat tarihine geçecek bir olaydı bu.

“Konunun, ressam için hiçbir önemi olmadığını mı söylemek istiyorsunuz?” diyebildim.

“Nasıl olmaz?” dedi. “Doğanın görünümü bir şeydir, bir insan yüzü ya da bir çıplak başka bir şey. Ama bu değişiklik ressam için geçerlidir, resim için değil. Duygularımı değil, algıladığımı resmederim ben. Ve yalnızca renk, ışık, leke olarak algılarım. Bahçıvanın bende uyandırdığı duygular bende kalır. Onları resmime yansıtamam. Çünkü bir yazar değilim.”

“İnsanlara da bir nesne gözüyle bakıyorsunuz demek.” dedim.

“Hayır!” dedi. “Yalnız, resmederken nesnelerle insanlar arasında bir ayrım yapmıyorum. Nesnel olan bakış açımdır. Bir natürmorta başka gözle, yaşayan bir insana bir başka gözle bakamam. Yoksa ressam olamam.”

“Anlıyorum.” dedim.

Oysa hiçbir şey anladığım yoktu.

“Sanatçı somutlaştırır ve bireyselleştirir.” dedi.

“Evet, kuşkusuz.” dedim.

“Şimdi çalışmanın tam saati.” dedi. “Güneş iyice batıda. Biçimler daha bir net. Şu görünümün, mavi bir gökle birkaç buluta gereksinimi vardı. Bakalım gök dilediğim mavilikte mi ve gerekli lekelerin benzeri bulutlar var mı gökyüzünde?”

Tuvalerin arasında bir tuval aramaya koyuldu. Çalışmaya başlayacağını anladım. İzin isteyip çıktım.

Kasabada kaldığım süre içinde birkaç kez daha uğradım ustanın atölyesine.

(...)

Birkaç gün sonra, bitmemiş bir resmin önünde:

“Çok güzel bir başlangıç.” dedim.

“Hayır, bir başlangıç değil.” dedi. “Bitmiş bir resim o. Daha doğrusu seyircinin bitirmesini istediğim bir resim. Düşünebiliyor musunuz, bu resmin önünde, her seyirci, kendinden bir şeyler katarak bitirmek isteyecek onu. Biliyor musunuz, yaşımla ilerledikçe resimlerimi tamamlamak istemiyorum. Daha doğrusu, bitmeden bitiyor resimler. Bir renk, bir çizgi daha koysam bu resme bakana sanki bir şey kalmayacak diye korkuyorum.”

Ona, artık kasabadan ayrılacağımı söylediğimde şöyle dedi:

“Kısa bir süre kaldınız burada. Ama bu süre içinde, nasıl söyleyeyim, tanıdığım biri gibi oldunuz. Sizi bana gönderen dostuma söyler misiniz, artık ışığın resmini yapmak istediğimi? Ama bunu başaracak zamanı bulabileceğimi pek sanmadığımı... Eğer şu önümüzdeki birkaç yıl içinde ölürsem elindeki resimlerle yetinsin. Onlarda az buçuk ışık var. Hiç değilse benim küçük kişisel ışığım.”

Niçin bilmiyorum, boğazım düğümlendi. Bir şeyler söylemek istedim. Söyleyemedim.

“Size küçük bir armağanım var.” dedi usta. “Karşı koymayın. Kabul edin. Bu konuşmalarımızın bir anısı olarak kalsın. Bir dağ resmi... Hiçbir toprak renginin yer almadığı, kırmızı, yeşil ve mavi renklerden oluşan, bilmeyen biri için bitmemiş bir dağ resmi.”

Belki gerçekten de bitmemiş bir resimdi. Usta resmini imzalamamıştı. İmzalamasını da istemedim. Teşekkür edip ayrıldım.

Başkente döndüğümünden yaklaşık on beş gün sonra ustanın, bir tepede resim yaparken yıldırım düşmesi sonucu öldüğü haberini aldım. Yarım kalan resmi, “Gün Batımında Bir Dağ Doruğu” imiş.

Ferit EDGÜ

Çığlık

(Kısaltılmıştır.)

Ferit EDGÜ (1936-...)

İstanbul’da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin son sınıfında iken seramik kimyası öğrenimi için 1958’de Almanya’ya gitti. Şiir, öykü, roman, oyun, deneme, biyografi, eleştiri, aforizma ve çeviri kitapları ile resim/sanat tarihi eleştirmenliğine yönelik eserleri vardır. Bunlar içerisinde daha çok öykücülüğü ile tanındı. Günümüz genç yazarları üzerindeki belirgin etkisi ile de dikkat çeken yazar, pek çok dile çevrilen eserleri ile dünya edebiyatındaki yerini de aldı.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Usta neden her şeyin çok güçleştiğini düşünüyormuş?
2. Ressam küçük portreyi gösterirken resmin ne için yapıldığını söylemiş?
3. Usta, adamın yarım kaldığını söylediği resim hakkında neler söylemiştir?
4. Ressam, yazara ne hediye etmiştir?
5. Bir tepede resim yaparken ölen ustanın yarım kalan resminin adı nedir?

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Metni tekrar okuyunuz. Metnin özetini “özet çıkarma” yöntemine uygun olarak aşağıya yazınız. Özeti yazarken tekrar edilen ifadeler ve gereksiz olduğunu düşündüğünüz ayrıntılara yer vermeyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

Bir metni oluşturan cümleler ve paragraflar anlam bakımından birbirine bağlıdır. Daha önce öğrendiğiniz “ama, fakat, lakin, ya da, veya, buna rağmen” vb. ifadeler dışında “oy-saki, başka bir deyişle, özellikle, kısaca, böylece, ilk olarak ve son olarak” ifadeleri de cümleler arasında bağlantı kurmak amacıyla kullanılır.

Okuduğunuz metinde geçen geçiş ve bağlantı ifadelerinin yer aldığı cümleleri okuyunuz. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin hangi düşünce veya olaylar arasında bağlantı sağladığını ve metnin anlamına katkısını söyleyiniz. Siz de aşağıya geçiş ve bağlantı ifadelerinin yer aldığı cümleler yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunun nedenini ve doğru cümleyi noktalı yerlere sırasıyla yazınız.

- Kelebekler ne de güzel uçuyorlar.

.....
.....

- Ben Ahsen'e inanır ve severim.

.....
.....

- Gazetede ki yanlışlıklar düzeltilecek ve yeniden basılacak.

.....
.....

- Bu konuda sen bana güvenecek, ben de sana yardım edeceğim.

.....
.....

- Hasta olan babasına şarkı söyleyerek mutlu olmasını sağladı.

.....
.....

- Hızlı koşmazsan kaybetme şansın artar.

.....
.....

- Konuşkan ve çekingen olmayan insanları severim.

.....
.....

►► 7. ETKİNLİK

Sınıfınızda “ünlü ressamlar ve tabloları” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yaratıcı konuşma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için sizden önce konuşan arkadaşlarınızın anlattıklarını dikkatlice dinleyiniz. Arkadaşlarınızın anlattıklarından yararlanarak konuyla ilgili olay, durum veya kişilere yeni bir bakış açısıyla bakılmasını sağlayınız. Konuşmanızda edindiğiniz bilgilerden örnekler veriniz. Konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

►► 8. ETKİNLİK

Resim sanatıyla ilgili dosya kâğıdına bir şiir yazınız. Yazdığınız şiiri gözden geçirirken varsa şiirinizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız şiiri sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

► HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Geleneksel el sanatlarımız nelerdir? Bildiklerinizin adlarını ve özelliklerini söyleyiniz.

!

Metinde işlenen konuyla ilgili bilgi, duygu ve düşüncelerinizi başkalarıyla paylaşmak, diğer okuyucuların bilgi, duygu ve düşüncelerinden yararlanarak farklı bakış açıları geliştirebilmeniz için metni tartışarak okuma yöntemine uygun olarak sesli okuyunuz.

2

Geleneksel El Sanatları Çarşısı

Nesiller ve yöntemler değişiyor olsa da birçok sanat dalı yüzyıllardır hayatımızı renklendirmeye devam ediyor. Su, taş, toprak, ağaç, maden, deri, pamuk gibi malzemeler ve doğadaki tüm renkler insanların yüreği ve emeğiyle yoğrulup birbirinden güzel sanat eserlerine dönüşüyor. Önceleri ihtiyaçları karşılamak, örtünmek ve korunmak için ilk örneklerini veren el sanatları, zamanla mutlu etmek ve hayatı güzelleştirmek yönünde gelişmiş. Mağaralardaki oyuklar ve duvar resimleri yerlerini binalardaki taş ve ahşap işlemelerine, evlerin duvarlarını süsleyen tablolarla, mozaiklere bırakmış. Kumaşlar nakışlarla, oyalarla; duvarlar çinilerle; bastonlar sedeflerle bezenmiş. Tabak, çanaklar desenlerle; insanlar altın, gümüş gibi takılarla süslenmiş. Bursa'daki Balibey Hanı'nın "Geleneksel El Sanatları Çarşısı"ndaki atölyeler de 15.

yüzyılda inşa edilen hana hayat veriyor. Niğbolu Sancak Beyi Hamza Bey'in oğlu Bali Bey tarafından kent dışından gelen tüccarlara hizmet etmesi amacıyla yaptırılan hanın odalarında birbirinden farklı el sanatları görülebiliyor. Avlusunun çevresindeki tüm katların revaklı bir düzenlemeyle tasarlandığı, Bursa'daki hanlar içinde üç katlı olarak inşa edilmiş tek han olan Balibey Hanı'nda, önce giriş katındaki restoranın içinde kalan mağarayı geziyorum. Bizans ve Osmanlı Dönemi'nde kentin dışında, ıssız bir konumda olan mağaranın han inşa edildikten sonra değerli eşyalar için bir depo ya da bazı gizli toplantıların mekânı olarak kullanılmış olabileceği düşünülüyor. Çok geniş olmasa da ışıklarla aydınlatılarak ferahlatılmış bu mağara şimdi küçük bir kafe gibi kullanılıyor. Mağaradan çıkıp hanın avlusunun yanındaki merdivenlerden üst kata çıkıyorum. Bu ve bundan sonraki kattaki odalar günümüzde artık tüccarları

değil, çeşitli el sanatları atölyelerini ve onların ziyaretçilerini konuk ediyor. Taş koridorlardaki ahşap kapıların her birinin ardında ayrı bir dünya var.

Tezhip, hat ve kaligrafi atölyesinde harfler sanat eserlerine dönüşüyor. Cam sanatı atölyesinin önündeki poster, beni kendi cam boncuğumu yapmaya davet ediyor. Oya atölyesinin tabelasına, yeşil yapraklı pembe bir gül şeklinde işlenmiş bir oya yerleştirilmiş. Koridorlardaki duvarlarda ve şövalelerde resimler, mozaikler, ahşap işleme tablolar sergileniyor. Bir atölyenin önündeki küçük tezgâha ahşap, keçe ve kuru çiçeklerle yapılmış kitap ayraçları dizilmiş. Marküteri ve ahşap dağlama kursu verilen atölyenin kapısına asılan kâğıttaki yazı şöyle diyor: “Sanatçı olunmaz, sanatçı doğulur. Sanatkâr, aşkı çizemez belki ama aşk ile çizer. Elleriyle çalışan insan, işçidir. Elleri ve kafasıyla çalışan insan, ustadır. Elleri, kafası ve yüreği ile ça-

lısan insan, sanatkârdır.” Bir başka atölyenin kapısının dışına kurutulmuş ve sadece damarları kalmış “banyan” yaprakları üzerine yapılan desenlerden oluşan tablolar asılmış. Resim, çini, doğal taş atölyelerinin önünden geçiyorum. Tespih atölyesinin vitrinindeki sarı muhabbet kuşu, kafesinin içinden dışarıya bakıyor. Bazı atölyelerde günlük çalışmalar ve kurslar başlamış. Keçe evinde rengârenk keçelerden aksesuarlar yapılıyor, filografi atölyesinde çiviler arasına teller gerilerek desenler oluşturuluyor. Ebru atölyesinde kök boyalar at kılından yapılmış fırçalardan suya düşürülüp kâğıtla buluşturulurken yanındaki Nayi Sanatevi’nden huzur veren bir ney sesi duyuluyor. Balibey Hanı’ndayken Mustafa Kemal Atatürk’ün “Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” sözünü hatırlıyor ve her türlü sanat dalının ülkemizdeki herkese daha fazla ulaşabilmesini diliyorum.

İzlen ŞEN TOKER
Bütün Dünya dergisi

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

mozaik:

Cümlem:

revak:

Cümlem:

tezhip:

Cümlem:

kaligrafi:

Cümlem:

şövale:

Cümlem:

keçe:

Cümlem:

marküteri:

Cümlem:

banyan:

Cümlem:

filografi:

Cümlem:

ney:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Metinde adı geçen el sanatları nelerdir?

2. Balibey Hanı ne amaçla yapılmıştır?

3. Anlatıcı hanı gezerken Atatürk'ün hangi sözünü hatırlamıştır?

4. Günümüzde Balibey Hanı ne amaçla kullanılmaktadır?

5. Metinde geçen "Sanatçı olunmaz, sanatçı doğulur." sözünden ne anlıyorsunuz? Açıklayınız.

►► 6. ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunun nedenini ve doğru cümleyi noktalı yerlere sırasıyla yazınız.

- Yaşlı ağaca dayanmış uyumaya çalışıyordu.

.....

.....

.....

- Oyun oynayan arkadaşlarına bakar, uzaktan izlerdi.

.....

.....

.....

- Onun elindeki kitabın ücreti ne kadar?

.....

.....

.....

- Siyasi ve toplum olaylarını gözlemliyordu.

.....

.....

.....

►► 7. ETKİNLİK

Sınıfınızda metinde geçen “Elleri, kafası ve yüreği ile çalışan insan, sanatkârdır.” sözünü açıklayan bir konuşma yapınız. Konuşmanızda güdümlü konuşma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için sizden önce konuşan arkadaşlarınızın duygu ve düşüncelerini anladığınızı onlara hissettirerek düşüncelerinizi etkili bir şekilde açıklayınız. Konuşmanız sırasında yaşadıklarınızdan ya da gözlemlerinizi örnekler verebilirsiniz. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz.

►► 8. ETKİNLİK

Dosya kâğıdına açıklayıcı, öyküleyici, betimleyici ya da tartışmacı anlatım biçimlerinden istediğinizi kullanarak Mustafa Kemal Atatürk’ün “Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” sözünden hareketle bilgilendirici bir metin yazınız. Metninize uygun bir başlık belirleyiniz. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Metninizi sınıf panosunda paylaşabilirsiniz.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Sanat denilince aklınıza neler geliyor? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

!

Şiiri, türünün özelliklerini dikkate alarak okuyunuz. Şiiri bir kez daha sessiz bir şekilde okuyunuz. Okurken vurgu ve tonlamaya dikkat ediniz ve şiirdeki telaffuzu zor olan kelimeleri belirleyiniz. Ardından şiiri sesli okuyunuz. Şiiri birkaç kez daha sessiz okuyarak ezberlemeye çalışınız.

3 San'at*

Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımız da bin bir bahârı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek,
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar.

Sen kubbesinde ince bir mozayik arar da
Gezersin kırk asırlık bir mâbedin içini.
Bizi sarsar bir sülüs yazı görsek duvarda,
Bize heyecan verir bir parça yeşil çini...

Sen raksına dalarken için titrer derinden
Çiçekli bir sahnede bir beyaz kelebeğin,
Bizim de kalbimizi kımıldatır yerinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin.

* Yazım, noktalama ve sözcük seçimi açısından metnin orijinaline sadık kalınmıştır.

Fırtınayı andıran orkestra sesleri
Bir ürperiş getirir senin sinirlerine,
İstirap çekenlerin acıklı nefesleri
Bizde geçer en hazin bir mûsikî yerine!

Sen anlayan bir gözle süzersin uzun uzun
Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini;
Biz duyarız en büyük zevkini rûhumuzun
Görünce bir köylünün kıvrılmayan belini...

Başka san'at bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz.
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL
Han Duvarları

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL (1898-1973)

İstanbul'da doğdu. Tıp fakültesinden dördüncü sınıfta ayrıldı. 1918'de İleri gazetesinin yazı heyetinde çalışmaya başladı. 1922'den sonra hece vezniyle şiirler yazmaya başladı. "Beş Hececiler (Hecenin Beş Şairi)" olarak adlandırılan grubun içerisinde yer aldı. İlk şiirlerinde en çok kullandığı tema olan aşk, memleket edebiyatı idealiyle yazdığı eserlerinde memleket sevgisiyle birleştirilerek işledi.

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

diyar

Tahminî Anlamı:

Sözlük Anlamı:

kubbe

Tahminî Anlamı:

Sözlük Anlamı:

sülüs

Tahminî Anlamı:

Sözlük Anlamı:

ürpermek

Tahminî Anlamı:

Sözlük Anlamı:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şair şiirinde kime seslenmektedir?
2. Şiirde neler karşılaştırılmıştır?
3. “Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken/Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolu-muz.” dizeleriyle şair ne anlatmak istemiştir?
4. Sizce şair şiiri yazarken hangi duygular içerisindeydi?
5. Okuduğunuz şiirin başlığı ile içeriği uyumlu mudur? Siz olsaydınız bu şiire hangi başlığı yazardınız? Neden?

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....

► 4. ETKİNLİK

Aşağıdaki çizgi romanı inceleyiniz. Çizgi roman hakkındaki görüşlerinizi ve görsel yorumcunun iletmek istediği bilgi ya da düşüncüyü nasıl ilettiğini yazınız.

BUKET ANLATIYOR

Merhaba! Tatil dönüşünde arkadaşlarımız Deniz, Aslı, Pelin ve Uğur'u heyecanlı heyecanlı bir şeyler konuşuyorken bulduk. İlginç bir fikirleri varmış. Bir açık hava eğlencesi düzenlemeye karar vermişler. Sadece çocukların hazırlayıp sunacağı, büyüklerin izleyici olarak katılacağı bir eğlence.

Bu fikir bizim de hoşumuza gitti ve ekibe katıldık. Önce iş bölümü yapıldı. Burak'la ben teknik sorunları çözmeye gönüllü olduk. Diğer çocuklar da programı hazırlamaya koyuldular. İki gün sonra tekrar toplanmak üzere ayrıldık.

Böyle bir eğlence için yer olarak bizim bahçe çok uygun olurdu. Her şeyi eski haline getirme sözü verip, annemlerden izni kopardık... Programı, akşam hava karardığında olacaktı. Aydınlatma ve müzik için elektrik gerekiyordu. Babamın yardımıyla, evden kablo uzatıp ağacın dallarından ampuller sallandırdık.

Semtimizdeki çay bahçesinin sahibiyle konuşup, fazladan sandalyelerini kullanma izni aldık. Böylece izleyicilerin oturma sorunu da ortadan kalkmış oldu... Bahçedeki ağaç evi, sahneye çıkmadan önce hazırlık yapılan bir kullse dönüştürdük. İçini güzelce temizledik ve tahta duvarına iki tane ayna astık.

Toplantı günü herkes yaptıklarını anlattı. Programda şarkılar, ödüllü yarışmalar, parodiler olacaktı. Ben sahne arkasını tercih ettim ve yönetmen oldum. Burak da sunucu olmayı ve bir sihirbazlık gösterisi yapmayı istedi.

Tam tarih ve saat belirlendikten sonra davetiyeleri hazırladık. Annem güzel yazısıyla zarflara isimleri yazdı... Biz de komşu komşu dolaşp zarfları dağıttık. Herkes çok şaşırıldı. Sanırım hoşlarına gitti.

Sıra provalara geldi. Tüm ekip görevini oldukça ciddiye almıştı. Kimin şarkı söyleyeceği, kimin dans edeceği, hangi programların, yarışmaların yapılacağı, kısacası baştan sona tüm eğlence belli olmuştu... Amma da yetenekli arkadaşlarımız varmış. Bunu da görmüş oldum.

Ve o gün geldi çatı... Akşama doğru heyecanımız doruktaydı. Program akşam dokuzda başlıyordu. Yemekler bitince tüm ekip buluşup, kulise doluştuk. Bir yandan sahne elbiseleri ya da kostümler giyiliyor, bir yandan da birbirimize hep aynı şeyi soruyorduk... Ya kimse gelmezse?

Ben dışarıda son hazırlıkları tamamladım. Sandalyeler, müzik seti, ampuller... Bahçe kapısında da Pelin'in kardeşi Metin duruyordu. Güzelce giymiş, konuklara yol göstermek için hazır bekliyordu. Derken, ilk konuklar gelmeye başladı!! Tamam, panik yok.. Bunlar bizim anne babalarımızdı.

Arkasından bir sürü insan gelmeye başladı! Ben onları yerleştirmeye çalışırken ilk sorunumuzu yaşadık. Boş sandalye kalmadı! Hemen koşup evden bir iki tane aldım ama, ya gelecek olanlar?... Sonra mucize gibi bir şey oldu ve yeni gelenler sandalyeleriyle birlikte geldiler!

Meğer annem telefonla hepsine haber vermiş durumu...

İyi akşamlar! Hepiniz hoş geldiniz! Umarım iyi zaman geçirirsiniz... Programımıza yılların eskitemediği sanatçı Aslı'yla başlıyoruz! Sözü müziği babasına ait bir parça seslendirecek. Evet alkışlıyoruz!!

Arkasından ikinci sorun.. Elektrikler kesildi! Ama kimse dert etmedi. Evlerden mumlar alıp duvara dizdik.. Zaten program bir yerden sonra kontrolden çıktı, anneler ve babalar da sahne almak istedi! Murat Amca akordeonunu kapıp geldi, Sevim Teyze gitar çaldı. Arkasından evlerden çaylar, pastalar getirildi... Bu kadar eğleneceğimizi tahmin etmemiştik... Sanırım çok yakında yeni bir eğlence düzenleyeceğiz!

Yiğit ÖZGÜR (Bilim Çocuk dergisi)

►► 5. ETKİNLİK

Sınıfınızda aynı sanatçının aynı konudaki eserlerinin bile birbirinden farklı olabileceği konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızın ardından arkadaşlarınızdan sizi “konuya (bağlama) uygun konuşma” ve “ses ve beden dilini etkili kullanma” bakımından değerlendirmelerini isteyiniz.

►► 6. ETKİNLİK.

Hayal gücünüzü kullanarak sanat konulu hikâye edici (masal, fabl, hikâye vb.) bir metin yazınız. Metni yazarken “oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak” gibi geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanınız. Yazma çalışmanız sonunda yazdığınız metin için uygun bir başlık bulunuz. Metninizi gözden geçirirken varsa yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has rounded corners on the right side.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Yazmayı mı yoksa okumayı mı daha çok seviyorsunuz? Neden?

!

Şiiri; şairin yerine kendinizi koyarak, şairin neler hissettiğini ve düşüncelerini anlamaya çalışarak (empati kurma yöntemiyle) dinleyiniz.

Dinleme Metni:

4

Armağan

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Yazarlar dünyanın kapısını nasıl aralamıştır?
2. Öykü ve romanlar bize neyi anlatırmış?
3. İnsan yanımız nasıl gelişmiştir?
4. “İnceldi beğenilerimiz.” dizesiyle şair ne anlatmak istemektedir?
5. Şaire göre yazarlar bize neyi öğretmiş, neyi armağan etmiş?

►► 3. ETKİNLİK

Aşağıya dinlediğiniz şiirle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz. Arkadaşlarınızdan aldığınız cevapları soruların altlarına yazınız.

1. Soru:?

Cevap:

2. Soru:?

Cevap:

3. Soru:?

Cevap:

►► 4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Dinlediğiniz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK-

Sınıfınızda insanların neden kitap yazma ihtiyacı duyduklarıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi ifade eden bir konuşma yapınız. Konuşmanızda ikna etme stratejisini uygulayınız. Fikirlerinizin arkadaşlarınız tarafından kabul edilmesini sağlamak için fikirlerinizi destekleyen kaynaklardan, güvenilir delillerden ve verilerden yararlanınız.

►► 7. ETKİNLİK

Bugün yaşadığınız olayları düşününüz. Bu olayları tarih belirterek yazınız. Dilerseniz bugünden başlayarak bir günlük oluşturabilirsiniz.

Tarih:.....

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dashed lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

Serbest Okuma Metni

5 Bir Kış Öyküsü

Uzun bir kışı, yeni geride bıraktık. Birçok yerde ağaçlar daha çiçek açmaya başlamadı bile. Ama artık çok sürmez; yakında güneş, göz kamaştıran bir süs gibi durmayı bırakıp ısıtmaya başlar yeryüzünü. Bahar gibisi yok. Toprak canlanır, ağaçlar yapraklarını giyinir, kuşlar şarkılarını bıraktıkları yerden sürdürür, ortalık erken aydınlanıp geç kararmaya başlar. Bahar, çok güzeldir gerçekten.

Yine de ben bugün size bir kış öyküsü anlatacağım. Belki anımsayacaksınız. Geçtiğimiz kışın ortasında da bir yaz öyküsü anlatmıştım. Bunları terslik olsun diye yapmıyorum. İnanın aklımdaki kış öyküsünü anlatmak için gelecek kışı beklemeyeceğim.

Sözünü ettiğim öykünün geçtiği gün, hava çok soğuktu. Yalnız dışarısı değil, çoğu evlerin içi de soğuktu. Yakıtsızlıktan kaloriferler ısıtmıyor, odun ve kömür bulmak çok güçleştiği için sobalar yanmıyordu. Bir gün önce yağan kar yollarda donmuştu ve bunun üstüne yeniden ince taneli bir kar yağıyordu. İnsanlar üşümemek için gidecekleri yere bir an önce ulaşmak istiyorlardı ama düşmekten korktuklarından yavaş yavaş yürüyorlardı.

Kış öyküleri hüznünlü olur genellikle. Çünkü kışın yoksulların işi epeyce zorlaşır. Yazın bir gömlek ve bir pantolonla rahatça gezilebilir ama kışın kalın giyecekler gereklidir. Yazın sebzeler, meyveler bol ve ucuzdur. Oysa kışın kimi zaman ekmek bulmak bile güçleşir. Evet, kış öyküleri hüznünlüdür genellikle. Ama hüznünlü olmayan kış öyküleri de vardır. Sözünü

ettiğim bu çok soğuk kış gününde adamın biri, bir duvarın dibinde durmuş kaval satıyordu. Bir yandan kaval çalıyor, ara verdikçe de “Kavallarım var.” diyordu. “Güzel kavallarım var. Her eve gerekli. Herkese gerekli!”

Kavalı çok güzel çalıyordu ama benim ilgimi kavalın sesi değil, adamın söyledikleri çekti. Neden her eve, herkese bir kaval gerekli olsun? Bu soğuk havada kim düşünürdü kavalı? Kaval insanın temel gereksinimlerinden biri değil ki! Havasız, susuz, yiyeceksiz yaşayamazsınız ama kırk yıl kavalsız kalsanız yine de yakınmak aklınızdan bile geçmez belki.

Kavalcının sözleri benim gibi başkalarının da ilgisini çekmişti. Kısa sürede adamın çevresinde birçok insan toplandı. Aralarında gençler, yaşlılar, iyi giyimliler, yoksul giyimliler, çocuklar, kadınlar, şişmanlar ve zayıflar vardı. Kimi işine, kimi okuluna, kimi pazara, kimi de evine gidiyordu. Kavalcının söylediklerini duyanlar, durup kulak vermeden edemiyorlardı. Kalabalık gitgide büyüyordu. Yüzlerde gülümsemeler vardı. Dondurucu rüzgârı, ince ince savrulan karı, işini gücünü unutmuştu herkes. Kadınlar, erkekler ve çocuklar, kavalcının söylediklerini dinlerken alaylı bakışlarını gizlemeye gerek bile duymuyorlardı. Çoğu kavalcının -nasıl söymeli- kafasından biraz rahatsız olduğunu düşünüyordu besbelli. Herkes bakıyor, dinliyor ama kimse para verip kaval almaya kalkmıyordu.

“Her eve gerekli bunlar!” diyordu kavalcı. “Herkese gerekli.”

“Bu adam düpedüz deli!” dedi kadının biri. “Herkese kaval gerekiymiş! Amma da gülünç!”

“Gerçekten de öyle.” dedi bir adam. “Sanki her şeyimiz tamam, bir kavalımız eksik!”

“Böyle konuşmayın!” dedi kavalcı, yumuşak bir sesle. “Benim kavallarımın çözemeyeceği sorun yoktur. Çok marifetlidir bu kavallar.”

“Çok marifetliymiş!” diye dudak büktü bir başka adam. “Kaval değil, sihirli değnek san ki! Eğer kavalların böyle marifetliyse çal da şu eksik olan aklın tamamlansın.”

Bu sözler üzerine koro gibi bir ağızdan gülmeye başladı kalabalık. Kahkaha atanlar bile vardı. Ne yalan söyleyeyim, ben de güldüm galiba.

“Eğer kavalın o kadar marifetliyse çal da şu soğuktan morarmış ellerin ısınsın biraz.” dedi bir kadın. Mantosunun kürklü yakasını iyice kaldırmıştı.

Kalabalık yeniden gülmeye hazırlanıyordu ki kavalcı elini havaya kaldırıp herkesi susturdu. Sonra da benim önceden hiç duymadığım güzellikte bir hava çalmaya başladı. Elimde olmadan gözlerimi kapadım. Yemyeşil çayırların ortasındaydım. Ilık bir yel, çobanın gölgesinde oturup kaval çaldığı incir ağacının kokusunu taşıyordu. Sürüden ayrılan kuzuları geri döndüren köpek kocamandı. Renk renk binlerce kelebek, renk renk binlerce çiçeğe konup kalkıyordu.

Kavalcı kavalını dudaklarından çekti. Kalabalık gülmüyordu artık.

“Tuhaf şey doğrusu!” dedi kürklü kadın. “Anlam vermek zor ama bu kavalda bir şeyler var gerçekten. Sanki bir an buradan çok uzaklara gittim.”

“Herkeseye gerekli bu kavallardan.” dedi kavalcı yumuşak sesiyle.

“Ne demek herkese gerekli?” dedi yeni gelen bir adam; iki yanındaki insanları dirsekleyerek öne doğru ilerlemeye çalışıyordu.

“Kaval karın doyurur mu kardeşim? Müzik mi daha gerekli yoksa ekmek mi?”

Kavalcı kavalını dudaklarına götürüp hafifçe üfledi. Sonra gözlerini yumdu ve üflemeyi sürdürdü. Yumuşacık bir bulut gibiydi çıkan sesler. Onca insanı tüy hafifliğiyle kucakladı. O soğuk kent sokağından uzaklaşıp sıcak bir köy evine geldik hep birlikte. Yağı alınmış köpüklü ayranın tadını, yeşil soğanın kokusunu, tandır ekmeğinin arasına konmuş tuzsuz beyaz peynirin doyuruculuğunu çoğumuz hiç tanımıyorduk. Kimimizse tanıyorduk da anılarımızın çok derinlerinde kalmıştı bütün bunlar.

Kavalcı kavalını dudaklarından çekince güzel bir düştən ansızın koparılmış gibi şöyle bir silkindik hepimiz. Ne söyleyeceğimizi bilemiyorduk.

“Masal gibi!” dedi bir çocuk. “İnanılmaz bir şey bu!”

“Herkeseye gerekli!” dedi kavalcı. “Her eve gerekli.”

Yaşlı bir adam, duygularına ortak olduğumu bilerek baktı yüzüme. “Bu kavalda olağanüstü bir güç var.” dedi. “Bütün mutsuzluklara çare olduğuna inanması geliyor insanın.” Kavalcı bir kez daha çalmaya başladı kavalını. Bu kez daha istekli, daha canlı, kendi benliğinden bir şeyler koparıp kavalın sesine katmaya çalışarak çalıyordu. Kavalın deliklerinden geçiyordu kavalcı, müzik olup havaya yayılıyordu. İşte o zaman her şeyi gördük. Yeni biçilmiş buğday saplarının kokusunu kokladık. Toprağa düşen ter damlasının bir zeytin dalı olup büyümesini izledik. Suyun döndürdüğü değirmenin ivecenlikten uzak ama yine de düzenli gıcırtısını dinledik. Emek vermenin, emeğin karşılığını almanın güzelliğini yaşadık. Var olanı hakça paylaşmanın mutluluğunu içimizde duyduk.

Kavalcı kavalı ağızından çekti. Soğuk bir yel esiyordu. İnce ince savruluyordu kar taneleri. Ve biz, kentin dört yanından gelmiş genç ve yaşlı birçok insan, orada durup kavalcıya baktık.

“Herkeseye gerekli!” dedi kavalcı. “Her eve gerekli!”

Hepimiz birer tane aldık. Ötekilerin, kavallarıyla neler yaptıklarını bilmiyorum ama ben kendiminkiyle baharı getirmeye çalışıyorum. Bakın çevrenize. Erik ağaçlarının çiçek açtığını görebiliyor musunuz?

Biraz daha yakından bakın ve dinleyin.

Sulhi DÖLEK
Kestane Şekeri

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

MÜZİĞİ NEDEN SEVERİZ?

Müzik, eski çağlardan beri insanların duygularını anlatmak için kullandığı bir araç. İnsanlar müziği her dönemde çok sevmişler.

Kanada'daki bir grup bilim insanının geçtiğimiz yıllarda yaptığı bir araştırma, müziği neden sevdiğimize ilişkin bilgiler ortaya koyuyor. Araştırmayı yapan bilim insanları, sevdiğimiz bir şarkıyı dinlemenin tıpkı sevdiğimiz bir yemeği yediğimizde olduğu gibi bize zevk verdiğini söylüyor. Çünkü aslında bir şarkıyı ve bir yemeği sevmemizin biyolojik nedeni “dopamin” adı verilen bir kimyasal madde! Gelin dopaminin müzikten hoşlanmamızla ne ilişkisi olduğunu birlikte öğrenelim:

Beynimizde çok sayıda sinir hücresi bulunur. Bu hücreler arasında sürekli olarak bir iletişim vardır. Bu iletişim, hem elektriksel hem de kimyasal yollarla gerçekleşir. İletişimin kimyasal olarak gerçekleşmesinde birçok madde rol oynar. Bu maddelerden biri dopamindir. Dopamin, beynimizde belirli bölgelerden salgılanır. Sevdiğimiz bir yemeği yediğimiz sırada beynin bu bölgelerinde dopamin salgılanması artar. Beynimizde dopamin arttığında kendimizi ödüllendirilmiş gibi hissederiz. Bu ödüllendirme sistemini kontrol eden bölüm, beynimizin merkezinde bulunur.

Gelelim bilim insanlarının müzik dinlemenin de beynimizdeki ödüllendirme sistemini harekete geçirdiğini ortaya çıkardıkları araştırmaya... Bilim insanları, bu araştırma kapsamında bir deney yapmış. Bu deneyde, denekler en sevdikleri şarkıları dinledikleri sırada beyinlerindeki etkinlikler görüntülenmiş. Bu görüntüleri inceleyen araştırmacılar, müzik dinlerken deneklerin beyinlerindeki ödüllendirme sistemini kontrol eden bölgede dopamin miktarında önemli bir artış olduğunu gözlemlemişler. Böylece sevdikleri şarkıları dinlemenin, deneklerin beyinlerindeki ödüllendirme sistemini harekete geçirdiği sonucuna varmışlar. İşte bu sonuçlar, biz insanların müziği neden bu kadar çok sevdiğimizi açıklıyor.

Banu BİNBAŞARAN TÜYSÜZOĞLU

Bilim Çocuk dergisi

A

Aşağıdaki soruları “Müziği Neden Severiz?” adlı metne göre cevaplayınız.

1. İnsanlar, müziği neden kullanmaktadır?

.....

.....

2. Araştırma sonucuna göre insanlar, müziği neden çok sevmektedir?

.....

.....

3. Metinden açıklayıcı anlatım örneği bularak örneğimizi noktalı alana yazınız.

.....

.....

B

Aşağıdaki metinleri, harf ile verilen anlatım biçimleriyle eşleştirerek harfleri yay araçların içine yazınız.

(.....) **1.** Çoğu edebiyatçı, serbest şiiri büyük bir me-
ziyet olarak görür. Hatta serbest şiire verdikleri değer;
kafiyeli, redifli şiire verdikleri değerden daha üstündür.
Hâlbuki şiir dediğin kafiye ile yazılır. Vezinsiz, kafiye-
siz yazılan şiirin tadı tuzu olmak.

a) Açıklayıcı anlatım

(.....) **2.** Kartal yuvasının kenarına kondu, düşünmeye
başladı. Zavallı yavrular ise açlıktan ağlamaya başladılar.
Kartal çok yorgundu. Yeniden denize uçup balık tutarak
geri gelecek gücü yoktu.

b) Betimleyici anlatım

(.....) **3.** Bu ihtiyar gibi bel vermiş bir çatı, çatıda yü-
zükoyun dizilmiş kiremitler ve baykuş gibi tünemiş bir
baca. Duvarları parça parça tenekelerle kaplanmış kon-
dunun. Duvarın iki başında iki pencere. Pencerelede yağ
tenekelerinde açılmış allı morlu çiçekler.

c) Tartışmacı anlatım

ç) Öyküleyici anlatım

d) Tanımlama

(.....) **4.** Uzun Hikâye'nin yazarı Mustafa Kutlu'dan
yeni kitap: Rüzgârlı Pazar. Mustafa Kutlu, bu kitabında
yoksulluğu, sevgiyi, dayanışmayı ve merhameti anlatmış.

C

*Aşağıda verilen cümlelerden örnekleme ilişkisi olanlara (✓), olmayanlara (x) işa-
reti koyunuz.*

(.....) **1.** Sağlıklı beslenmek için elma, muz, portakal, mandalina gibi meyveleri sık sık
tüketmeliyiz.

(.....) **2.** Romanlar da hikâyeler gibi bir solukta okunabilir.

(.....) **3.** Tarihimizde Alp Arslan, Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman gibi nice
kahramanlar vardır.

(.....) **4.** Sınava giderken kalem, silgi, açacak gibi gereçleri yanınıza almayı unutmayınız.

(.....) **5.** Hep birlikte tahtadan, yuvarlak bir yer sofrasına otururduk.

(.....) **6.** Lisenin son sınıfından bu yana tam 21 yıl geçmiş.

(.....) **7.** Edebiyatımızda Faruk Nafiz Çamlıbel, Ömer Bedrettin Uşaklı, Kemalettin Kamu
gibi şairler Anadolu temasını sıklıkla işlemişlerdir.

(.....) **8.** Hayat uyku ile uyanıklık arasında dans eder.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi hikâye edici anlatım türlerinden değildir?

- A) Fabl B) Hikâye C) Masal D) Şiir

2. Sabah altıda evden çıktım. Bomboş sokakları dolaştım durdum. Başımda bir uğultu. Tuhaf da bir heyecan. Rıhtımda yürüdüm.

Bu parçanın anlatım türü, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anı B) Biyografi C) Günlük D) Haber metni

3. Aydın; çevresini, toplumunu bilimsel yolda ışıktandıran, uyaran, yönlendiren kişidir. Taşıdığı dünya görüşünü bilimsellik içinde anlatır. Bu dünya görüşünü ve bilimselliği, tutum ve davranışlarına yansıtan özetle aydın, tavrıyla tutarlı olan ve olması gereken bir kimliktir.

Metinde altı çizili sözcüğün yerine aşağıda verilen bağlantı ve geçiş ifadelerinden hangisi getirilebilir?

- A) ilk olarak B) kısaca C) oysaki D) özellikle

4. Aşağıdakilerden hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu gürültüde bile uyuyanların hepsi uyanmaz.
B) Onları sevmek ve onlara hak ettiklerini vermek için çabalıyordu.
C) Ardında bıraktıklarını hiç düşünmüyordu.
D) Yaşamda olan her şeyden şiire varılabilir.

5. Aşağıdakilerden hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Senin sözünü dinlemek, dersten kalmamı sağladı.
B) Sana uzun bir mektup yazacağım.
C) Okulu bitirdiğine çok sevindim.
D) İlgi ve alaka göstermen, beni çok mutlu etti.

6. “Sınıfta kaldığımı duyunca annemin etekleri zil çaldı.” cümlesindeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlamca çelişen sözler B) Anlam belirsizliği
C) Deyim yanlışlığı D) Gereksiz sözcük kullanımı

7. Bu soruyu çözmek istediğini kulağıma alçak sesle fısıldadı.

I.

II.

III.

IV.

Numaralandırılmış sözcük/sözcük gruplarından hangisi çıkarılırsa cümlemin anlamı bozulmaz?

- A) I. B) II.
C) III. D) IV.

8. I. Güzel Sanatlar Akademisi, Türk sanatını geliştirmek amacıyla kurulmuştur.
II. Akademinin yaptığı tek şey Batı kopyası gençler yetiştirmek.
III. Onlara da ne Türk milleti ne de Batılılar değer veriyor.
IV. Akademi, şimdiye kadar Türk sanatıyla ilgili ne ciddi bir dergi ne de bir kitap yayımlamamıştır.

Yukarıdaki cümlelerden hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

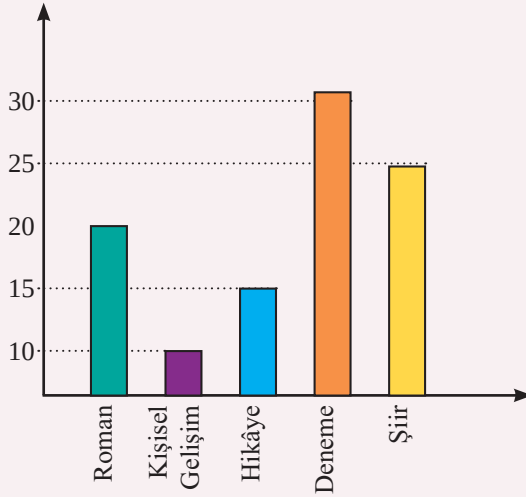
- A) I. B) II. C) III. D) IV.

9. Geçiş ve bağlantı ifadelerinden bazıları cümlelerin anlamını tam tersi olacak şekilde değiştirir. Bu ifadeler “düşüncenin yönünü değiştiren ifadeler” denir.

Düşüncenin yönünü değiştiren ifadeler kullanarak cümle kurmak isteyen öğrencilerden hangisi doğru bir cümle kurmuştur?

- A) Tunç: Bir çuval inciri berbat etti oysaki ona çok güvenmişim.
B) Tuncay: Yazılmasından memnuniyet duyduğunu özellikle belirtti.
C) Tülay: Kısaca tiyatro eğlendirirken öğreten bir sanattır.
D) Tülin: Yarın derslere başlıyoruz ilk olarak sözcükte anlam konusunu işleyeceğiz.

10. Grafik: Aylık Kitap Okuma Oranları

Aşağıdakilerden hangisi bu grafikten yola çıkılarak söylenemez?

- A) En fazla okunan kitap türü denemedir.
B) Roman türündeki kitapların okuma oranı, şiir ve kişisel gelişim kitaplarının okuma oranının toplamına eşittir.
C) Deneme kitaplarının okuma oranı, roman ve kişisel gelişim kitaplarının okuma oranının toplamına eşittir.
D) Şiir kitaplarının okuma oranı, kişisel gelişim ve hikâye kitaplarının okuma oranının toplamına eşittir.

[illegible]

Neler Öğreneceksiniz?

Ders kitabınızın sekizinci temasında yer alan “Robotlar” adlı metni işlediğinizde kelimeleri anlamlarına uygun kullanmayı, konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmayı, geçiş ve bağlantı ifadelerinin metnin anlamına olan katkısını değerlendirmeyi, metindeki iş ve işlem basamaklarını kavramayı;

“Akıl Aydınlığında” adlı metni işlediğinizde hazırlıklı konuşma yapmayı, metinle ilgili soruları cevaplamayı, metnin içeriğine uygun başlık belirlemeyi, görsellerle ilgili soruları cevaplamayı;

“Pastör’ün Savaşı” adlı metni işlediğinizde okuma stratejilerini kullanmayı, metnin içeriğine uygun başlık belirlemeyi, okuduklarınızla ilgili çıkarımlarda bulunmayı, hikâye edici metin yazmayı;

“Harezmi” adlı metni işlediğinizde dinlediğiniz metne yönelik sorulara cevap vermeyi, dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini tespit etmeyi, metne yönelik farklı başlıklar önermeyi öğreneceksiniz.

8. Tema

Bilim ve Teknoloji

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

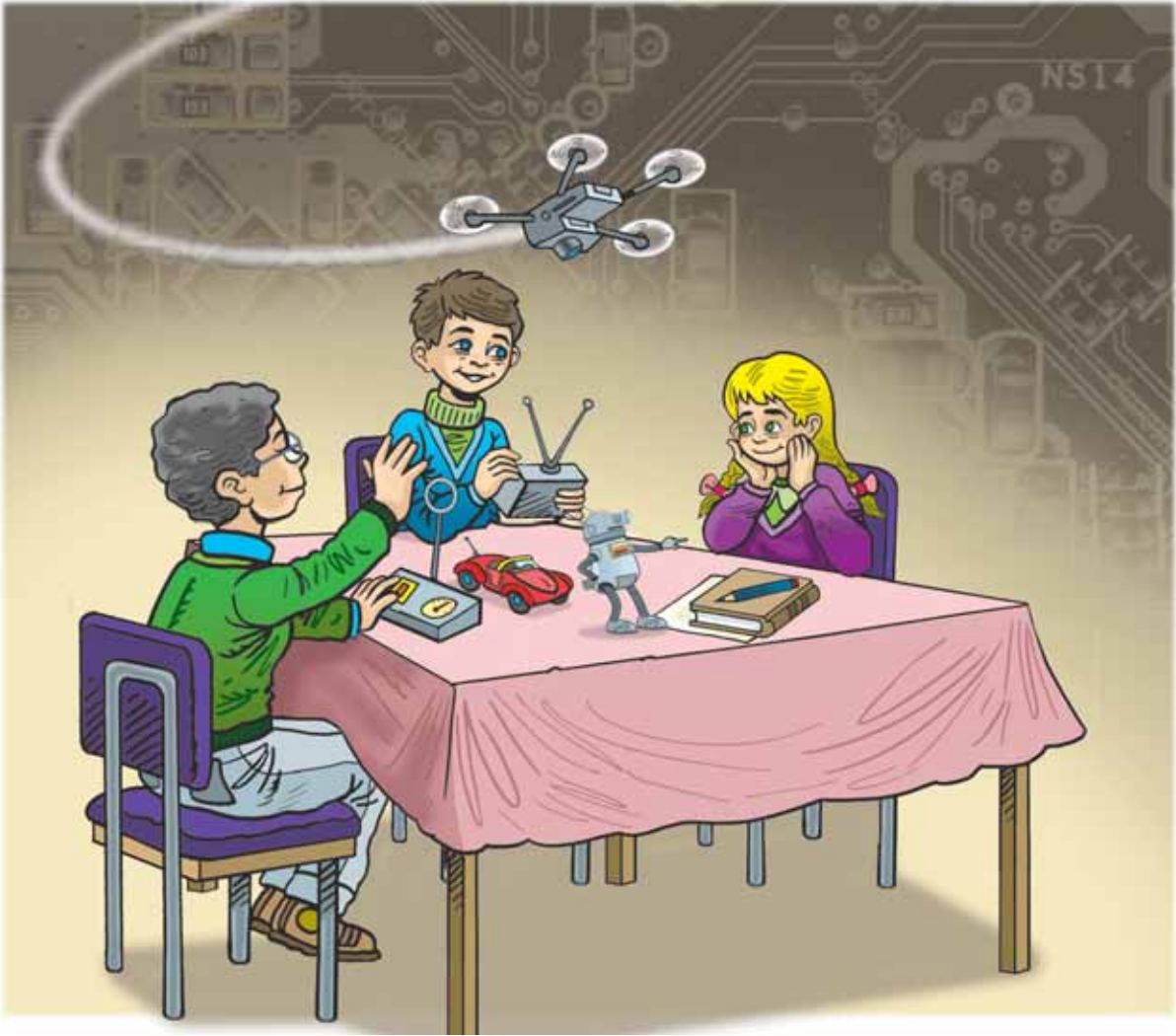

Robotlar hakkında neler biliyorsunuz? Robotlar ne amaçlarla kullanılmaktadır? Araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

!

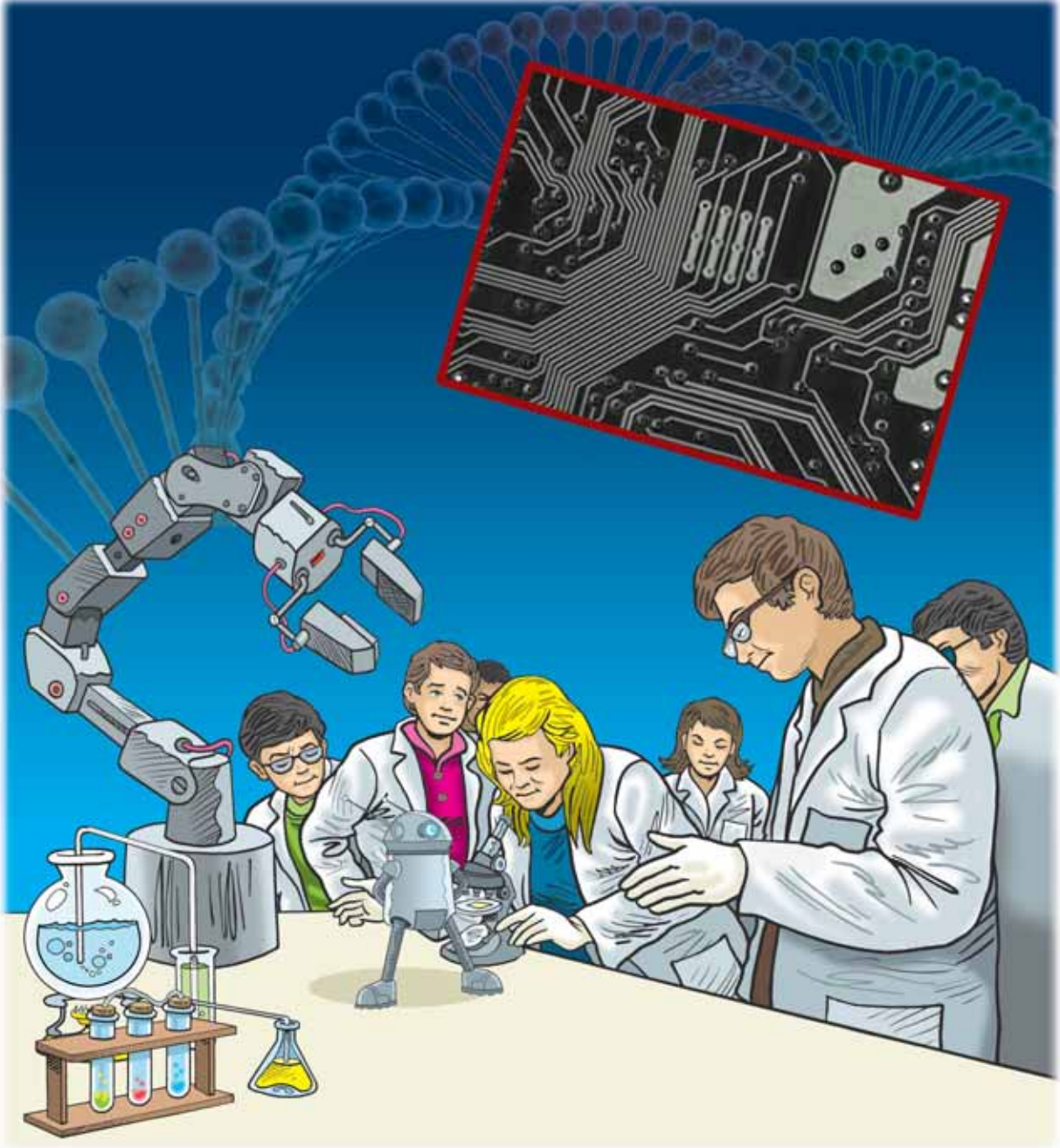
Metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Okuma sırasında eleştirel okuma stratejisine uygun olarak yazarın düşüncelerine katılmadığınız bölümleri işaretleyiniz. İşaretlediğiniz bölümleri arkadaşlarınızın işaretlediği bölümlerle karşılaştırınız.

1 Robotlar

Oyun oynamayı herkes çok sever. Saatlerce bıkmadan top oynayabilenler de vardır. Peki, bir gün boyunca hiç yorulmadan top oynanabilir mi? Çok zor ancak robotlar bunu gerçekleştirebilirler. Yalnızca bunu mu? Koşmaktan tutun dans etmeye, patenle kaymaktan bisiklete binmeye kadar birçok şey yapabilirler.

Robotların gündelik yaşamımızı kolaylaştıran diğer makinelerden farkları ne? Ünlü insanı robot A...’yu ele alalım. Yürüyor, konuşuyor, dans ediyor, merdiven çıkıyor, top oynuyor, el sallıyor, bir tepsiyi taşıyabiliyor. Yani çok “zeki”. Peki, bu kadar zeki olan A...’nun

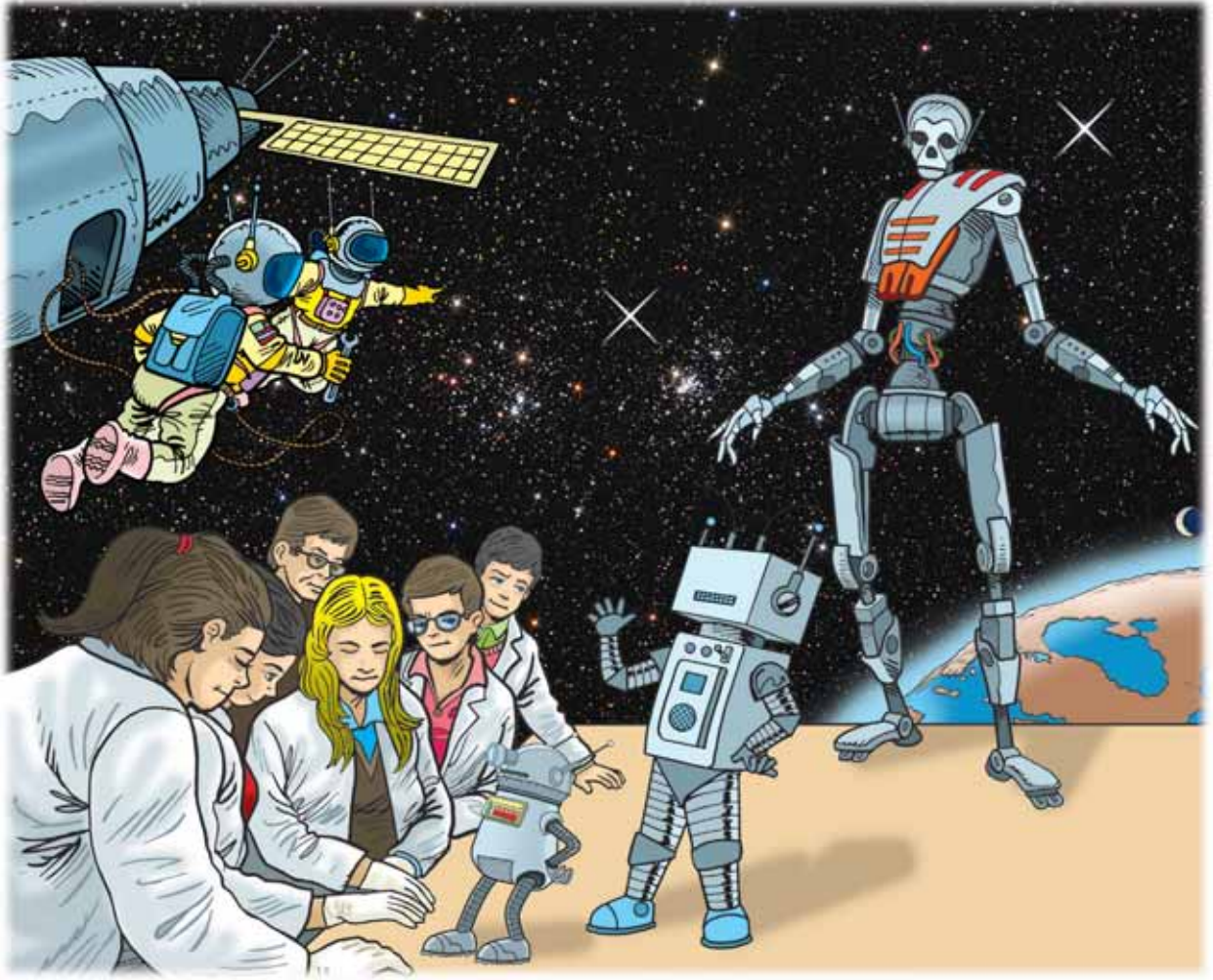
bir beyni var mı? Evet, ancak bu, insanların programladığı bir “elektronik beyin”. Elektronik beyin dediğimiz de aslında bir “bilgisayar”.

A..., elektronik beyni, gövdesi, kendisini ve çevresindekileri algılamaya yarayan algılayıcıları, sözünü ettiğimiz hareketleri yapmasını sağlayan ve vücudunun çeşitli bölümlerine yerleştirilmiş elektrik motorlarıyla bir makine. Bu makineyi elektrik, elektronik, bilgisayar ve makine mühendislerinden oluşan bir ekip tasarlamış.

Peki, A... ne kadar zeki? Elbette bu ekibin düş gücü, yaratıcılığı ve bilgisi kadar. Aynı durum diğer robotlar için de geçerli.

Robotlar Neler Yapabilir?

Robotlar, bize zor ya da tehlikeli gelen birçok işi yapabilirler. Okyanusların derinliklerine dalaabilir, yüksek sıcaklıklarda çalışabilir, havanın olmadığı gezegenlerde dolaşabilir, yüzlerce kilogram yükü taşıyabilirler. Yalnızca zor ya da tehlikeli değil, yapımı incelik gerektiren işleri de başarıyla yerine getirirler. Diyelim ki elinizde bir pinpon topu var. Bu topu,

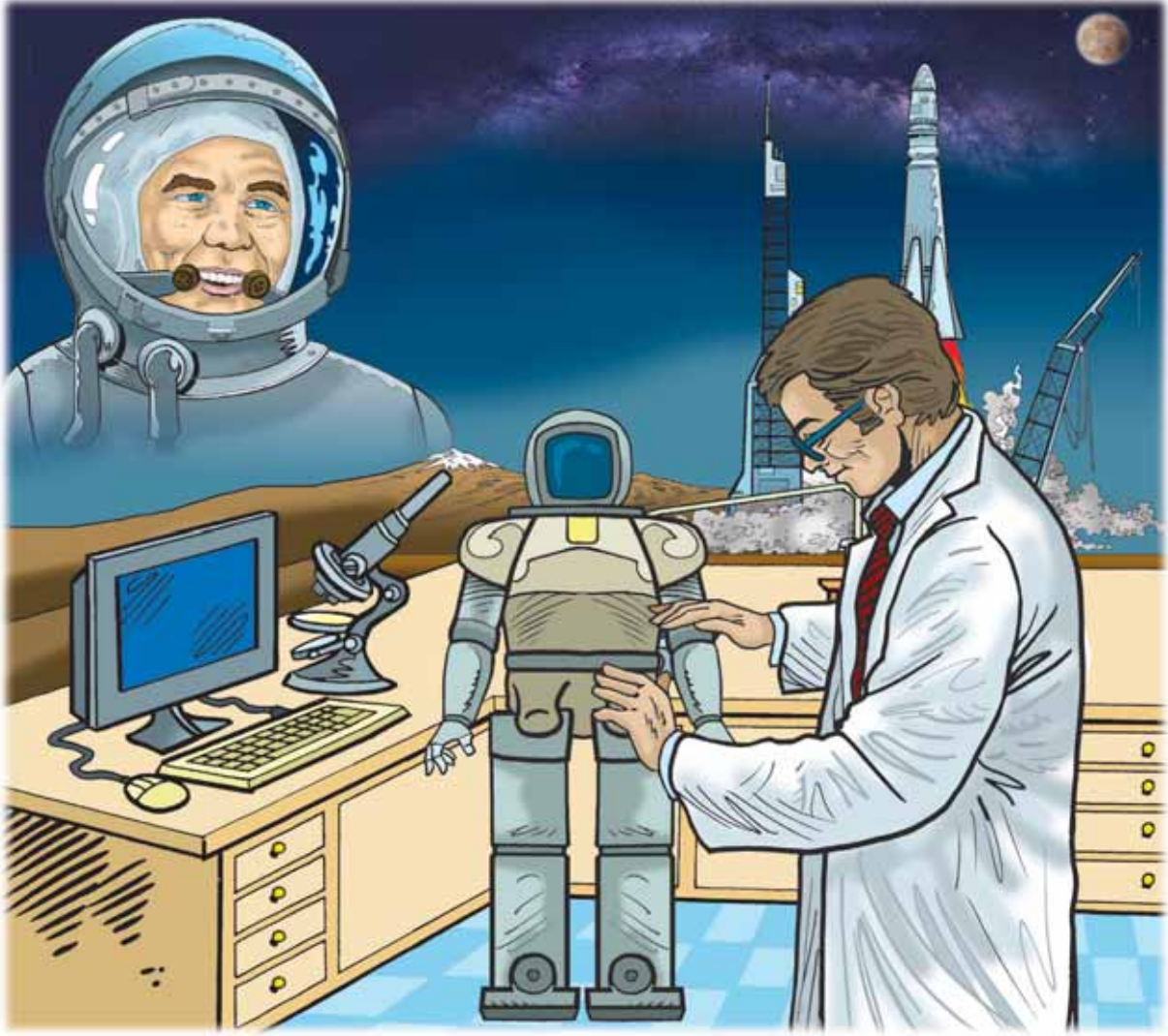
bir metre uzaktaki bir kabın içine kaç kez atabilirsiniz? Robotlar yalnızca bunu başarmakla kalmaz, neredeyse her atışta hedefe ulaşırlar.

Robotların yapamadıkları işler de var. Örneğin, ayakkabı bağlamak. Bu, size kolay bir iş gibi gelebilir ancak robotlar için çok zor. Bunu anlamak için şunları deneyin: Gözünüzü kapatarak ayakkabınızı bağlayın. “Pek zor değil.” diyeceksiniz. Şimdi de elinize çok kalın eldivenler takın ve tekrar deneyin. Biraz zorlaştığını göreceksiniz. Son olarak da baş ve işaret parmaklarınıza bantla dondurma çubukları yapıştırıp ayakkabınızı öyle bağlamaya çalışın. Gerçekten zorlaştı değil mi? Mühendisler, robotların ayakkabı bağlamayı başarmaları konusunda yine de umutsuz değil. Algılayıcıların ve mekanik parçaların geliştirilmesiyle bunun başarılabileceğini düşünüyorlar.

Robotlar Her Alanda

Robotlar, çoğunlukla sanayide kullanılıyorlar. Birçok fabrikada işleri robotlar yapıyor. Aslında bunlara, “robot kol” demek daha doğru. Örneğin, otomobil fabrikalarında özen gerektiren birkaç iş dışında her şeyi, bu robot kollar gerçekleştiriyor. Robot kollar, parçaları kaynak yaparak birleştiriyor, vidaları takıyor ve otomobilleri boyuyorlar. Robot kollar zor işleri kolayca başarıyor.

Sanayi dışında tarım, tıp gibi alanlarda da robotların kullanıldığını görüyoruz. Robotları görmekten en çok zevk aldığımız alanlardan biriye eğlence dünyası. Bu alanın gelişmesinde amatör robotçuların payı büyük. Günümüzde birçok insan kendi robotunu yapabiliyor.

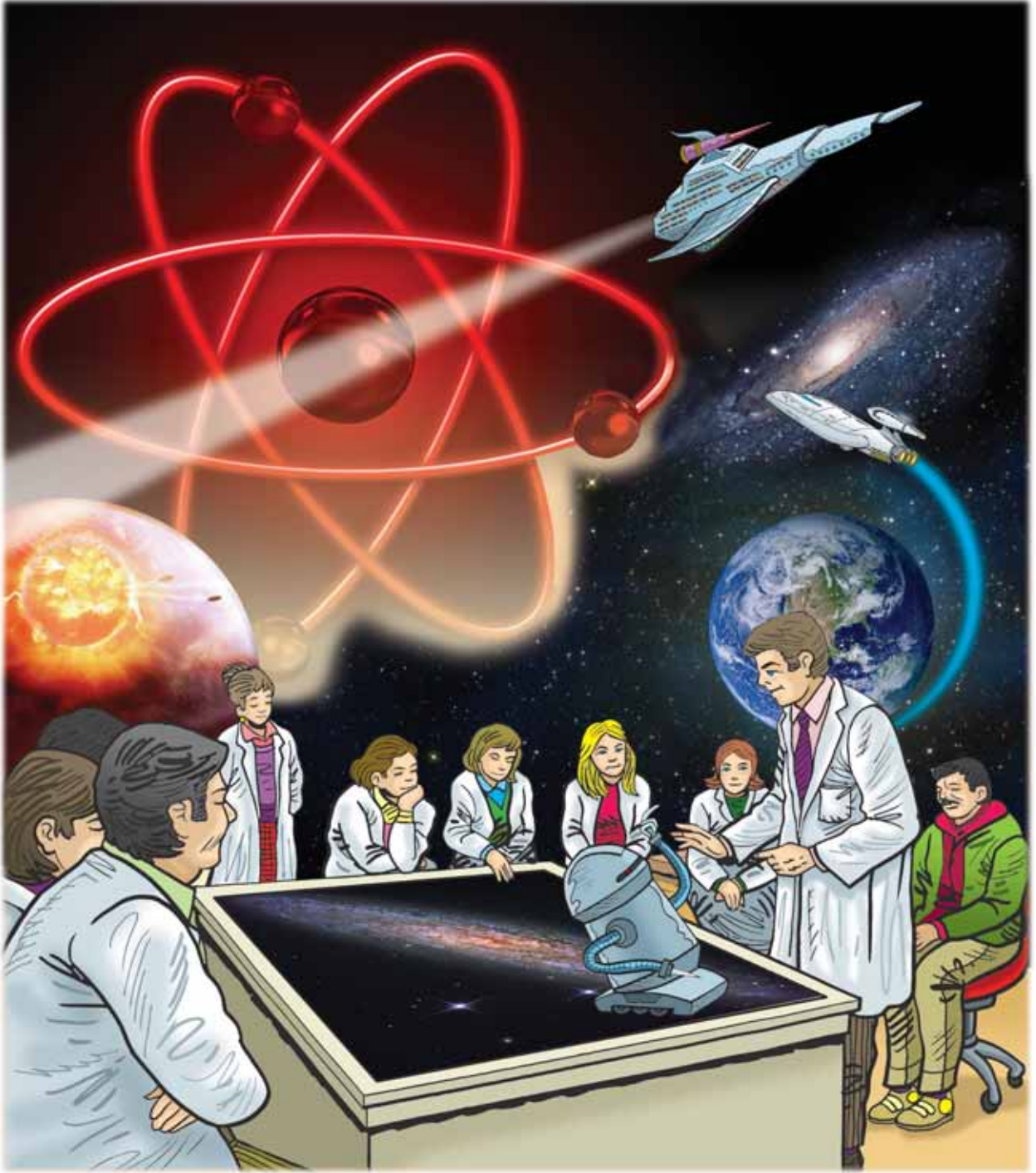
Üniversitelerin robot toplulukları var. Dünyanın farklı yerlerinde birçok yarışma düzenleniyor. Bu yarışmalara amatör, profesyonel birçok insan katılıyor. Robot yarışmalarından biri “RoboCup”. Bu yarışmada, robotlardan oluşan futbol takımları karşılaşmalar yapıyorlar. Yarışmalara ilk ve orta öğretim öğrencileri de katılabiliyor. Bu yılki yarışmalardan biri temmuzda ABD’de gerçekleşecek.

Günümüzde birçok üniversite ve enstitüde robotlarla ilgili araştırmalar sürüyor. En ilgi gören araştırma konularından biri de “yapay zekâ”. Bir robotun düşünme gücü varsa ve dışarıdan karışılmadan, kendiliğinden hareket edebiliyorsa yapay zekâsı var demektir. Araştırmacılar, yapay zekâyâ sahip robotları sınamak için de oyunlardan yararlanıyorlar.

Robot araştırmalarının yoğunlaştığı bir diğer alan da nanoteknoloji. “Nano” herhangi bir ölçü biriminin milyarda birini ifade eden bir sözcük. Nanorobotlar da bu sözcüğün ifade ettiği kadar küçük boyutta oluyorlar. Bu robotlarla bazı zor işlerin yapılması planlanıyor. Öyle ki nanorobotların, makineleri, kumaşları, ozon tabakasını, hatta insan vücudunu bile onarmaları hedefleniyor.

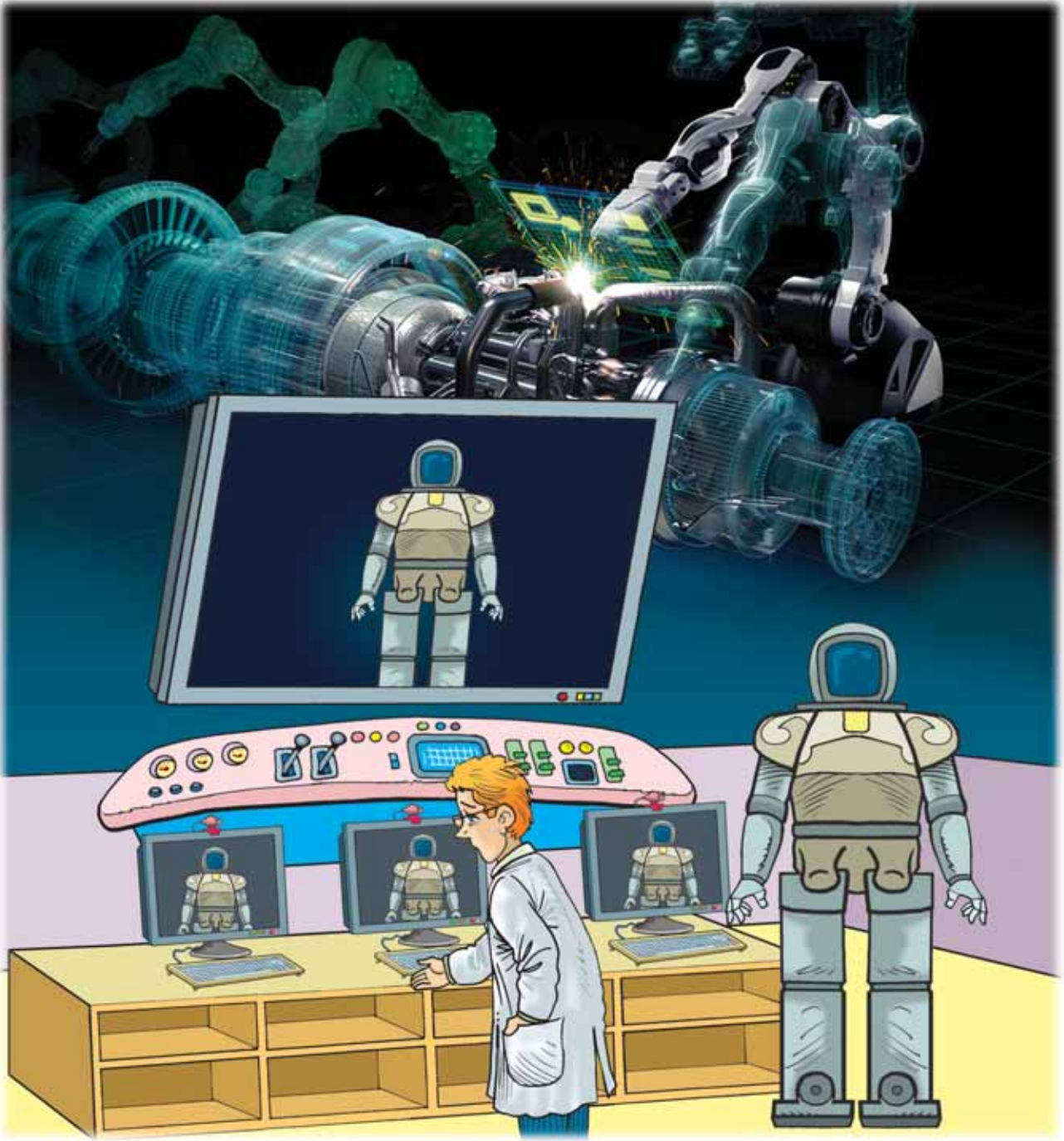
Kobot ve Kurt

Ülkemizde de robot araştırmaları yapılıyor. Bunlardan biri hakkında bilgi almak üzere ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Kovan Araştırma Laboratuvarına gittik ve burada yürütülen bazı çalışmalar hakkında bilgi aldık. Bunlardan biri, “sürü robotları”yla ilgili. Robot yapı-

mında çoğu zaman doğadan ve canlılardan esinleniliyor. Bir karınca tek başına güçlü değil. Ancak koloni hâlinde yaşayan karıncalar iş birliği yaparak birçok işi başarabiliyorlar. Bu, araştırmacıların da ilgisini çekmiş ve “Kobot” adını verdikleri “sürü robotları” tasarlamışlar. Sürü robotların bir özelliği de şu: Bir robot çevresindeki engelleri algılamak üzere programlanıyor. Sürü robotlar, hem bu engelleri hem de sürüdeki diğer bireyleri ayırt edebiliyorlar. Ancak, günümüzde algılama teknolojileri çok gelişmiş değil. Onlar da bu konuda ses, ses ötesi, kızılötesi algılama gibi yöntemleri deniyorlar. Sürü robotlar, arama kurtarma, güvenlik gibi alanlarda kullanılabilecekler.

Dünyadaki diğer çalışmaları da sürekli izleyen Kovan Araştırma Laboratuvarının araştırmacıları sürü robot çalışmalarının yanında yapay zekâyla ilgili çalışmalara da yer vermişler.

“Kurt” adında bir robotları var. Bu robotun altı tekerleği, iki kamerası ve üç boyutlu lazer tarayıcısı bulunuyor, kızılötesi algılayıcıları sayesinde engellerden kaçabiliyor. Peki, Kurt’un becerileri neler? Robotların çoğu, çevrelerindeki engellerden kaçmak üzere programlanıyorlar. Kurt’sa tam tersine bu engellere dokunuyor ve bunlar karşısında nasıl davranacağını öğreniyor. Örneğin, robotun önüne bir top koyuluyor. Robot, topa çarpıyor ve yuvarlanan topu izleyebiliyor. Bu, robota sürekli tekrarlatılıyor. Bir süre sonra önündeki yuvarlak şekilli cisimlere çarptığında bunları da izleyebileceğini öğreniyor. Önünde kutu gibi cisimler olduğundaysa yolunu değiştiriyor. Bunlardan anlaşılıyor ki Kurt, “zeki” bir robot. Büyüleyici değil mi?

Tuğba CAN
Bilim Çocuk dergisi

►► 1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

algılayıcı:

Cümlem:

mekanik:

Cümlem:

enstitü:

Cümlem:

sınamak:

Cümlem:

koloni:

Cümlem:

kızılötesi:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Günümüzde robotlar hangi işlerde kullanılmaktadır?
2. Robotların eğlence dünyasındaki yeri nedir? Açıklayınız.
3. Yapay zekâ nedir?
4. Nanorobotlar hangi amaçlarla geliştiriliyor?
5. Ülkemizde üretilen sürü robotların özellikleri nelerdir?

►► 3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 4. ETKİNLİK

Metni tekrar okuyunuz. Okuduğunuz metni özetleyerek aşağıya yazınız. Özetinizi yazarken ana fikre bağlı kalarak ayrıntıya girmeden kendi cümlelerinizi kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde geçen geçiş ve bağlantı ifadelerinin yer aldığı örnek cümlelerden birkaçını aşağıya yazınız. Bu ifadelerinin hangi düşünce veya olaylar arasında bağlantı sağladığını açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

Sınıfınızda ihtiyaç duyduğunuz bir iş için tasarlayacağınız robotun özellikleri konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda eleştirel konuşma stratejisini uygulayınız. Konuşmanızda ele aldığınız konuyu olumlu ya da olumsuz yanlarıyla, tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirerek bu konuyla ilgili fikir ve çözüm yolları üretiniz. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz.

►► 7. ETKİNLİK

Tasarladığınız robotun üretim aşamasındaki işlem basamaklarını maddeler hâlinde dosya kâğıdına yazınız.

►► 8. ETKİNLİK

Aşağıda bir robot süpürgeye ait kullanma kılavuzundan sayfalar verilmiştir. Kullanım kılavuzunda yer alan iş ve işlem basamaklarını inceleyiniz. Kullanma kılavuzunda belirtilen iş ve işlem basamakları hatalı ya da eksik uygulanırsa ne tür problemlerle karşılaşılabilir? Düşüncelerinizi defterinize yazınız.

Güvenlik Tavsiyeleri ve Uyarılar

Bu robot süpürge tüm yasal güvenlik şartlarına uygundur. Hatalı bir kullanım kişiye ve eşyaya zarar verir.

Robot süpürgeyi ilk defa çalıştırmadan önce kullanım kılavuzunu okuyunuz. Orada robot süpürgeyi güvenli, kullanımı ve bakımı ile ilgili önemli tavsiyeler bulacaksınız. Böylece kendinizi ve robot süpürgeyi oluşabilecek tehlikelere karşı korumuş olursunuz.

Kullanım kılavuzunu özenle saklayınız ve cihazın sizden sonraki sahibine veriniz.

Kullanım Kuralları

- Bu robot süpürge ev ve ev benzeri yerlerde yerlerin temizlenmesi için kullanılabilir.
- Bu robot süpürge dış alanlarda kullanılmak üzere tasarlanmamıştır.
- Robot süpürgeyi sadece kuru tozların alınması için kullanınız. Diğer kullanım amaçlarına, süpürge yapılacak değişikliklere izin verilemez.
- Psikolojik rahatsızlık ve anlama bozukluğu veya tecrübesizlik ve bilgisizlik nedenleriyle robot süpürgeyi çalıştırmayacak durumda olmayan kişiler ancak bu işin sorumluluğunu üzerine alabilecek kişilerin kontrolünde robot süpürgeyi kullanabilirler.

Evdeki Çocuklar

- Sekiz yaşından küçük çocuklar devamlı kontrol altında olsalar bile robot süpürgeye uzak tutulmalıdır.
- Çocuklar ancak sekiz yaşından itibaren robot süpürgeyi güvenli kullanabilmeleri için gerekli bilgiler verildikten sonra yanlarında onları kontrol eden bir büyük olmadan robot süpürgeyi çalıştırabilirler. Bu arada çocuklara hatalı kullanım sonunda ne gibi tehlikelerin ortaya çıkabileceği anlatılmalıdır.
- Çocuklar, robot süpürgeyi yanlarında bir büyük olmadan temizleyemez ve süpürgeyi bakımını yapamazlar.

Robot Süpürge Fonksiyon ve Özellikleri

Robot süpürge günlük temizlikte kısa tüylü halılar, halı kaplı zeminler ve sert zeminler için uygundur.

Önce zemindeki döşemenin nasıl temizleneceği ve bakımının yapılacağı ile ilgili üreticisinin önerilerini okuyunuz.

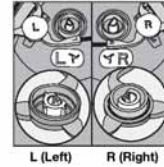
Robot süpürge bir kamera ve çeşitli sensörlerle donatılmıştır. Çalıştırma sırasında bir alan ve ayrıca mevcut eşyalar hafızaya alınır. Böylece robot süpürge kendi temizleyeceği alanın verimli bir temizlik planını hazırlar.

Cihazla Verilen Aksesuar

- İki adet yan fırça
- İki adet yedek-hava filtresi
- Uzaktan kumanda / iki adet pil
- Temizlik fırçası ile güç kaynağı
- Fişli bağlantı parçası
- Fişli bağlantı kablosu
- Magnet bant

Kullanımdan Önce

Yan Fırçaların Takılması

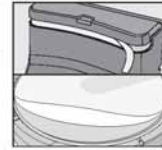
L (Left) R (Right)

- Robotu alt tarafı yukarı gelecek şekilde çeviriniz ve düzgün ve temiz bir yere koyunuz.

Robot süpürgeyi toz kutusundan tutup yukarı kaldırmanız, ikisi birbirinden ayrılabilir.

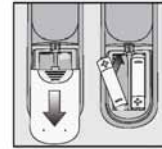
- Her iki yan fırçayı tam yerine oturacak şekilde kuvvetlice bastırınız. Bu arada L ve R işaretlerine dikkat ediniz.

Koruyucu Folyonun Çıkarılması

- Güç kaynağındaki ve robotun üzerindeki koruyucu folyoyu çekip alınız.

Pillerin Uzaktan Kumandaya Takılması

- Pili bölmesinin kapağını kaldırınız.
- Robotla birlikte verilen iki pili takınız. Kutup işaretlerine dikkat ediniz.

Robot Süpürgeyi Çalıştırılması

- Robot süpürgeyi yanındaki AÇ tuşuna basınız.

Ekranda akünün doldurma durumu ve Auto (Oto) standart temizlik modu göstergesi ışığı yanar.

Robot süpürge yaklaşık 60 saniye sonra Standby (Sitenbay) konumuna girer. Ekran devreden çıkar, akü doldurma ışığı yanmaya devam eder.

Robot süpürge uzaktan kumandanın herhangi bir tuşuna veya ekrandaki iki sensörlü tuştan birine basarak tekrar devreye girebilir.

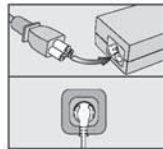
Güç Kaynağı Bağlantısı

- Güç kaynağının arkasındaki kutuyu açınız.

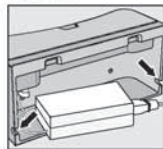

- Kutudaki prize fişi takınız.

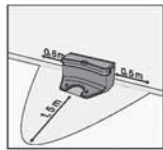

- Süpürge ile verilen bağlantı kablosunu ve fişi prize takınız.

Güç kaynağındaki göstergenin kırmızı ışığı yanar.

- Şebeke bağlantı parçasını güç kaynağı saklama kutusunda bırakınız ve bağlantı kablosunu boşluktan geçiriniz.

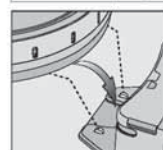

- Güç kaynağını düzgün bir zemin üzerine bir duvarın önüne koyunuz. Bu arada önünde en az 1,5 metre ve sağında ve solunda en az 0,5 metre boş alan bulunmasına dikkat ediniz.

Akünün Doldurulması

Akü cihazın fabrika çıkışında tam doldurulmaz. İlk kullanımdan önce tam olarak doldurulmalıdır.

Akü robot kapalı iken de doldurulabilir (KAPAT), robot süpürgeyi göstergelerinde bir reaksiyon görülmez.

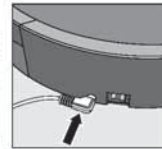

- Robot süpürgeyi bağlanan güç kaynağının doldurma noktasına yerleştiriniz.

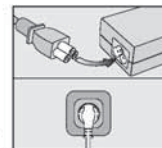
Robot doğru yerleştirilirse, güç kaynağındaki bağlantı göstergesi ışığı söner. Akü doldurmaya başlanır, ekrandaki akü doldurma durumu göstergesi yanıp söner.

Akünün dolma süresi 120 dakika sürer, ekrandaki akü dolma durumu göstergesi yeşil yandığında akü doldurulmuş demektir. Bundan sonra robot ile iki saate kadar temizlik yapılabilir.

Aküyü güç kaynağını kullanmadan da doğrudan doldurabilirsiniz.

- Soketi robotun yanındaki yuvaya takınız.

- Bağlantı kablosunu takınız ve fişi prize takınız.

Ekranda Akü Doldurma Göstergesi

kırmızı	Dolum kapasitesi yakl. % 0 - % 20 arası
turuncu	Dolum kapasitesi yakl. % 20 - % 50 arası
yeşil	Dolum kapasitesi yakl. % 50 - % 100 arası

Saat Ayarı

Saati ayarlamak için uzaktan kumandayı kullanınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Sizce insanları diğer canlılardan ayıran özellikleri nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

!

Şiiri, türün özelliklerine dikkat ederek sessiz okuyup şiirdeki vurgu ve tonlamaları belirleyiniz. Ardından şiiri sesli okuyunuz ve ezberlemeye çalışınız.

2 Akıl Aydınlığında

Çok büyük şu insan aklı
Masmavi sonsuz bir deniz
Görüyor musun
Akıl aydınlığında yüzüyor gemi
Akıl aydınlığında koşuyor kamyon
Kayıyor tren
İşçilerin emeğinden almış da hızını
Bak ne yaman geçiyor uçak
Akıl aydınlığında

Akıl aydınlığında
Terle oyuluyor dağlar
Suyla doluyor baraj
Çıt, basıyorsun düğmeye
Birden fışkırıyor elektrik
Bir aydınlık, beyninden
Yollara, kitaplara
Bir aydınlık, güle oynaya
Okullara, fabrikalara,
Göğeren başaklara ordan
Bir aydınlık ki bin sorudan
Gökyüzü atlasına, taa Samanyoluna

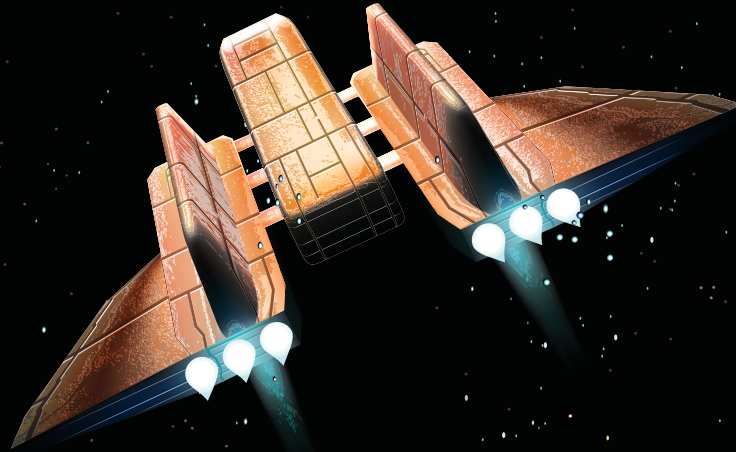

Bakıyorsun
Kuyruğundan ateşler saçarak
Yıldızlara yaklaşıyor uzak gemimiz
Sen de içindesin ben de
Yeni dünyalar arıyoruz birlikte
Karanlıklarda gizlenen büyücü
Korkup kaçıyor bizden
Aynı filmlerdeki gibi
Ellerimizin içinde
Gülümsüyor evren
Gülümsüyoruz
Payımıza düşen mutlulukla
Artık tutsak değiliz yeryüzünde

İşte yıldızlar bize göz kırpan
Ayın gümüş orağı işte
İşte Venüs, Neptün, Uranüs
İşte işte Dünyamız
Maviş bir topaç gibi
Ağır dönmekte

Akıl aydınlığında şimdi
Sofrada ekmek
Saksıda çiçek
Gökyüzü pencerede
Daha güzel durmakta
Günden güne emekle
Daha da çiçeklenmekte dünyanın yüzü.
Çok büyük şu insan aklı
Aklımız bizim sonsuz gökyüzü

Aziz SİVASLIOĞLU
Okul Bitti Çocuklara Şiirler

Aziz SİVASLIOĞLU (1950-...)

Samsun'un Çarşamba ilçesinde doğdu. Şiirlerinde özellikle insan sevgisini ön plana çıkaran Sivaslıoğlu "Terli Şiir" ve "Kar Nedir Kara Çocuk?" isimli şiirlerinde insana ve çocuğa verdiği değeri sezdirir. Yazar, kitaplarında doğa ve hayvan sevgisine de fazlasıyla yer verir.

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Tahminî Anlamı:

Cümlem:

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şair, insan aklını neye benzetiyor? Neden?
2. Şiirde insanların akıllarını kullanarak neler yaptıklarından bahsediliyor?
3. "Artık tutsak değiliz yeryüzünde" dizesiyle ne anlatılmak istenmiştir?
4. "Günden güne emekle / Daha da çiçeklenmekte dünyanın yüzü." dizeleriyle şair ne anlatmak istemiştir?
5. Sizce şairin şiire yazdığı başlık uygun mudur? Siz olsaydınız bu şiire hangi başlığı yazardınız? Neden?

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin Konusu

.....
.....

Şiirin Ana Duygusu

.....
.....

► 4. ETKİNLİK

Aşağıdaki çizgi romanı inceleyiniz. Çizgi roman hakkındaki görüşlerinizi ve görsel yorumcunun iletmek istediği bilgi ya da düşüncüyü nasıl ilettiğini yazınız.

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİMİNSANİ ÖYKÜLERİ"

Aziz Sancar
(1943)
Yazarı ve Çizici
Bilgin Ersoylu

1955 yazı. Türkiye'de, Mardin ilinin Savur ilçesindeyiz. Küçük Aziz Sancar öğle sıcağı bastırmadan kendini birkaç kilometre uzaktaki üzüm bağına, oradaki erik ve ceviz ağaçlarının gölgesinin serinliğine atmak üzere evden çıkıyor.

Hadi anacığım, akşam yemekten önce dönmüş olurum. Sağlıcakla kal.

Dur oğul, dur! Azizi almayı unutmuşsun. Al şu çıkını da heybene koy.

Kazık mı? Küçük çocuk ne yapсын kazığı?

Ha ha ha! Kazık değil Simitçim, azık. Yolculuk için hazırlanan yiyecek yani. Annesi Aziz acıktığında yesin diye bir şeyler hazırlamış.

Aziz, okumak iyi de heybeni yine tıka basa kitapla doldurmuşsun. Bir ikisini evde bırak ki çıkana yer açılsın.

Dur hele anacığım. Şuradan bir sopa bulup çıkını onun ucuna bağladım mı hem kitaplarımı hem de yiyeceklerimi taşıyabiliriz, değil mi Zeytingöz?

Aaa iiiii! Aaa iiiii!

Aaa! Duydun mu Peynir? Zeytingöz "Aa! İyil" diye cevap verdi sanki.

Ha ha ha!

Birazdan bağa varacağız ve kimse beni rahatsız etmeden çalışabileceğim. Deh Zeytingöz, deh!

Şimdi anlaşıldı. Aziz rahat rahat kitap okuyabileceği, ders çalışabileceği sessiz bir yer olduğu için kat ediyormuş onca yolu.

Kitaplarına yoğunlaşmak istiyormuş demek ki.

Aziz, kendinden birkaç yaş büyük abisinin ortaokuldayken okuduğu bir fen ve tabiat bilgisi ders kitabını karıştırmaya başlar.

Hımm! Mikroorganizmalar, bitkiler ve hayvanlar hücre ya da hücrelerden oluşuyormuş. Yani sırtımı yasladığım bu ceviz ağacı, yerdeki otlar, vızıldayan şu arı, sen, ben, ailem, arkadaşlarım, hepimiz hücrelerden oluşuyoruz demek bu...

Hücre denen bu yapının içinde de o canlıya özgü genetik bilgiler bulunuyormuş. Ne ilginç, değil mi Zeytingöz?

Vızz!

Aaa iiiii!

Bu Zeytingöz de ne dersin de aynı cevabı veriyor galiba.

Ha ha ha! Doğru.

E ne desin Simit? Hücrenin yapısı hakkında mı konuşacak, mitokondriden, endoplazmik retikulumdan mı bahsedecekti eşekceğiz?

İyi bir öğrenci olan Aziz Sancar ilk ve ortaöğrenimini başarıyla tamamlar. Canlıların ve insan bedeninin işleyişine büyük ilgi duyuyordur. Üniversitede tıp okumaya karar verir. İstanbul'a gider. Yıllar sonra Mardin'e geri döndüğünde artık bir tıp doktorudur. Mesleğini yapmaya başlar. Ancak bir süre sonra yalnızca hâlihazırda bilinenleri uygulayarak geçecek bir hayatın kendisine göre olmadığını anlar. O araştırmacı olmak, tıp ve temel bilimler alanında henüz bilinmeyenleri keşfetmek istiyordur.

Mardin, 1971:

Derin bir nefes alıp bir daha oksür bakalım amcacım, şöyle iyice bir diyalım ciğerinin sesini

Çö, öhel

Bir gastr vakası daha. Tedavisi mümkün. Bölgede iki yıldır neden bu kadar çok gastr hastasıyla karşılaştığımı akıl erdiremiyorum. Bu gibi sorulara yanıt bulabilmek için uygulamacı değil, araştırmacı olmalıyım. Yok. Bu iş böyle yürüyecek...

Kendisine araştırma olanakları sunacak bir yerde çalışması gerek o zaman.

Bana da öyle geliyor.

Ve Aziz Sancar, elindeki tüm olanakları kullanarak Amerika Birleşik Devletleri'ne gider.

Universitemize hoş geldiniz Bay Sancar. Bundan sonra birlikte çalışacağız. Gelin size laboratuvarımızı tanıtayım.

Yaşasın!

Hah! Muradına erdi sonunda.

Ha ha ha! Dur bakalım, daha çalışmaya yeni başladı Aziz Abi.

Laboratuvarında çalıştığı dönemde memeliler dışındaki canlıların DNA'ları üzerindeki bozulmaları onardığı öne sürülen fotolizaz enzimi hakkında bir seminer verildiğini öğrenir.

Hmm! Misafir bir bilim insanı haftaya amfide fotolizaz enzimi hakkında bir seminer verecekmış. Henüz az çalışmış yeni bir konu bu. İlginç olabilir. Gideyim.

Enzim? DNA? Bunlar da ne Peynirciğim?

Vücudumuzun işleyişine yardımcı olan bazı maddelere enzim deniyor Simitçiğim. Örneğin mide salgısındaki enzimler yiyeceklerin sindirilmesini sağlıyor. DNA ise tüm canlıların var olup gelişebilmek için gereksinim duydukları genetik bilgileri taşıyan yapı. Yaşamın temel taşı.

Ve Aziz Sancar fotolizaz enzimi üzerinde çalışmaya başlar.

Fotolizaz enzimi memeliler dışındaki pek çok canlıda ışığa tepki vererek devreye giriyor ve bu canlıların DNA yapılarında meydana gelmiş hasarları onarıyor.

Peki bu enzimin işlevini biz insanlarda da gören benzer bir mekanizma var mıdır? Olsa gerekli Onu bulup nasıl çalıştığını anlamalı.

Yani?

Düşünsene Simitçiğim, insan DNA'sının kendini nasıl onardığı anlaşılırsa pek çok hastalığa çare bulunabilir.

Aziz Sancar sonraki 40 yıl boyunca farklı üniversitelerde, bilimsel araştırma kurumlarında ve laboratuvarlarda bu soruya yanıt aradı. Mevcut araştırma yöntemleri aşama sağlamasında yetersiz kaldığında yeni, özgün yöntemler geliştirdi. Karşılaştığı zorluklardan yılmadı, insan DNA'sının kendini nasıl onardığını ya da neden onaramadığını anlamak için çalışmayı sürdürdü.

Nel 40 yıl mı?

Yal Bu konuya ömrünü adanmış Aziz Sancar.

On yıllar boyu süren disiplinli çalışmasının sonunda Aziz Sancar, merhlesi ışımandan zarar gören DNA moleküllerinin nasıl onarıldığını gösterdi. Bu bilgi sayesinde kanser hastalarının tedavisinde kullanılan ilaç ve yöntemlerin, örneğin sabah olduğunda uyumamızı, gece olduğunda uykumuzun gelmesini sağlayan insanın biyolojik saati dikkate alınarak doğru zamanlarda uygulandığında çok daha başarılı sonuçlar vereceğini ortaya koydu.

Bu çalışmalarıyla Aziz Sancar, aynı konu üzerinde çalışan iki biliminsanıyla birlikte 2015 Yılı Nobel Kimya Ödülü'ne layık görüldü.

Mardin'in Savur ilçesinden Nobel Ödülü'ne. Bravo Aziz Sancar Amca!

Evet. Gurur duyduk seninle Aziz Amca. Bu satırları okuyan tüm okuramıza örnek olman ümidiyle çok ama çok teşekkürler.

Bilgin ERSÖZLÜ (Bilim Çocuk dergisi)

►► 5. ETKİNLİK.

Dünyanın en zeki insanların hayatları ve icatları konusunda bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzu; düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade edecek şekilde ve görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak hazırlayınız. Bir sonraki derste sunumunuzu yapmak üzere prova yapınız.

►► 6. ETKİNLİK.

Aşağıya “Akıl Aydınlığında” adlı şiirin konusu ve ana duygusundan hareketle hikâye edici bir metin yazınız. Yazdığınız metne uygun bir başlık bulunuz. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

►► 7. ETKİNLİK

Aşağıdaki blog (ağ günlüğü) yazısını okuyunuz.

Hayallerinin Peşinden Bilimle İlerleyenin Hikâyesi: Canan Dağdeviren

4 Mayıs 1985 tarihinde İstanbul'un Üsküdar ilçesinde doğmuştur. Adanalı bir anne ve Sivaslı bir babanın ilk çocuğudur. Dağdeviren, bir konuşmasında anne ve babası için; “Annem DNA gibi sarıp sarmalar. Elektron yörüngeleri gibi insanları asla ayırt etmez, asla gruplamaz. H₂O kadar saftır. Ne zaman negatif durumda olsam beni proton gibi çeker. Babam ise çoğu zaman fizik kurallarına aykırıdır. (...)” tanımlamalarını yapmıştır. Ayrıca Caner ve Emre isminde iki erkek kardeşe sahiptir.

Sevgiyi ve bilgiyi ailesinde gördüğüne vurgu yapan Dağdeviren'in bilime olan aşkı daha küçük yaşlarda başlamıştır. Bir taşı alıp onu atomlarına ayırabileceğini iddia ettiğinde, ailesi onun bilime olan merakını fark eder. Babası Marie Curie'nin (Meri Küri) hayatıyla ilgili bir kitap alır ona. Marie Curie'nin eşi Pierre Curie'nin (Pier Küri) keşfi olan piezoelektrik (malzemenin üzerine bir basınç uygulandığında bu basınçtan elektrik enerjisi üretilebilmesi) daha o anlarda ilgisini çeker. İleride malzemelerin piezoelektrik özelliğinin insan organlarında hayat bulduğu çalışmalar yapacaktır.

Beş yaşlarındayken, dedesinin yirmi sekiz yaşındayken kalp yetmezliğinden dolayı vefat ettiğini öğrenir. Bu yüzden Dağdeviren, yirmi sekiz yaşına gelinceye kadar kalp hastalıklarının tedavisine yönelik çalışmalarda bulunmak ve bu konuda başarılı olmak adına kendi kendine söz verir. Kendine verdiği bu sözü de piezoelektrik aletleri kullanarak kalbin üzerine yapıştırılabilen ve kalbin atış enerjisini elektrik enerjisine dönüştürebilen giyilebilir bir kalp pili icat ederek tutar.

$$(\dots)$$

Pilsiz çalışan giyilebilir bir kalp çipi ve cilt kanserini teşhis eden bir cihaz geliştirir. Forbes dergisinin “30 Yaş Altı 30 Bilim İnsanı” listesinde yer alır. Harvard (Harvard) Üniversitesinin Genç Akademi üyeliğine seçilen ilk Türk bilim insanı olur. (...)

Biyolojik dili elektronik dile çevirerek vücudumuzun bize ne anlatmak istediğini çözmeye çalışan projeler geliştiren ve bu çalışmaları iki kıtayı birbirine bağlayan biricik şehrimiz İstanbul'a benzeten Canan Dağdeviren, bilimin yolunda etrafındakilere de ışık olarak yürümektedir. Son sözü Dağdeviren'nin başarı dolu hikâyesinde ona ışık tutan bir sözle bitirmek isterim.

“Bir gün benim sözlerim bilime ters düşerse bilimi seçin.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

(Kısaltılmıştır.)

Basından

1. Canan Dağdeviren, niçin kalp hastalıklarının tedavisine yönelik çalışmalar yapmak istemiştir?
2. Canan Dağdeviren'in yaptığı bilimsel çalışmalar nelerdir?
3. Günümüz bilim insanlarından bildiklerinizi ve bunların çalışmalarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

İnsanlar hayatlarını kolaylaştırmak için neler yapıyorlar? Siz hayatınızı kolaylaştıracak bir icat yapacak olsaydınız ne icat ederdiniz? Nedenleriyle anlatınız.

Metni özetleyerek okuma stratejisine uygun olarak okuyunuz. Bunun için metni türünün özelliklerine ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Sessiz okuma sırasında aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Metinde anlatılan olay nedir?
- Metindeki karakterler kimlerdir?
- Metinde anlatılan olay ne zaman, nerede geçmektedir?
- Metnin serim, düğüm ve çözüm bölümünde neler anlatılmaktadır?

3 Pastör'ün Savaşı

Uzun zaman önce, Fransa'nın Jura Dağları bölgesinde bulunan Dole adındaki küçük şirin bir kentin sakinlerine, kuduz bir kurt dadandı...

Geceleri ortaya çıkan bu kudurmuş hayvan, ineklere, koyunlara ve insanlara saldırıyordu. O zamanlar, kuduz hastalığına yakalananların hiçbir kurtuluş çaresi yoktu. İnsanların bu amansız hastalığa karşı bildikleri tek tedavi yöntemi, kuduz hayvan tarafından ısırılan yeri, kızgın demirlerle yakıp, dağlamaktı. Fakat bu acı verici tedavi, çoğu zaman işe yaramazdı.

Tüm kent halkı, bu kudurmuş kurt ortadan kaybolana kadar ne rahat bir nefes alabildi ne de huzur içinde bir uyku uyuyabildi.

Erkekler geceleri duydukları en küçük bir tıkırtıda, ellerine silahlarını alıp kapı önlerine fırladılar.

Kadınlar, büyük bir endişe ile koşup çocuklarına sarıldılar. Çocuklar ise başlarına çektikleri yorganlarının altında, korkudan tir tir titreyerek sicim gibi gözyaşları döktüler.

Bir şekilde kendisini uykunun kollarına bırakabilenler ise rüyalarında gördükleri salyalar saçan ağzı ve kıpkırmızı gözleriyle vahşi kurdun korkusuyla, yataklarından çığlıklar atarak uyanırlardı...

Onları teselli etmek, her zaman olduğu gibi yine annelere düşerdi...

İşte o çocuklardan bir tanesinin adı, Louis Pastör'dü (Lui Pastör)...

Zaman içinde kurt ortadan kaybolup gitti. Belli ki öldü. İnsanlar bir süre sonra o korkunç kudurmuş kurdu unuttu.

Fakat küçük Louis için yaşadığı o korkulu geceler, hayatı boyunca unutamayacağı bir anı olarak kaldı.

“Ben bir gün bu kurdu yeneceğim!” dedi kendi kendine. “Hayatım boyunca bu kudurmuş kurtlarla savaşağım...”

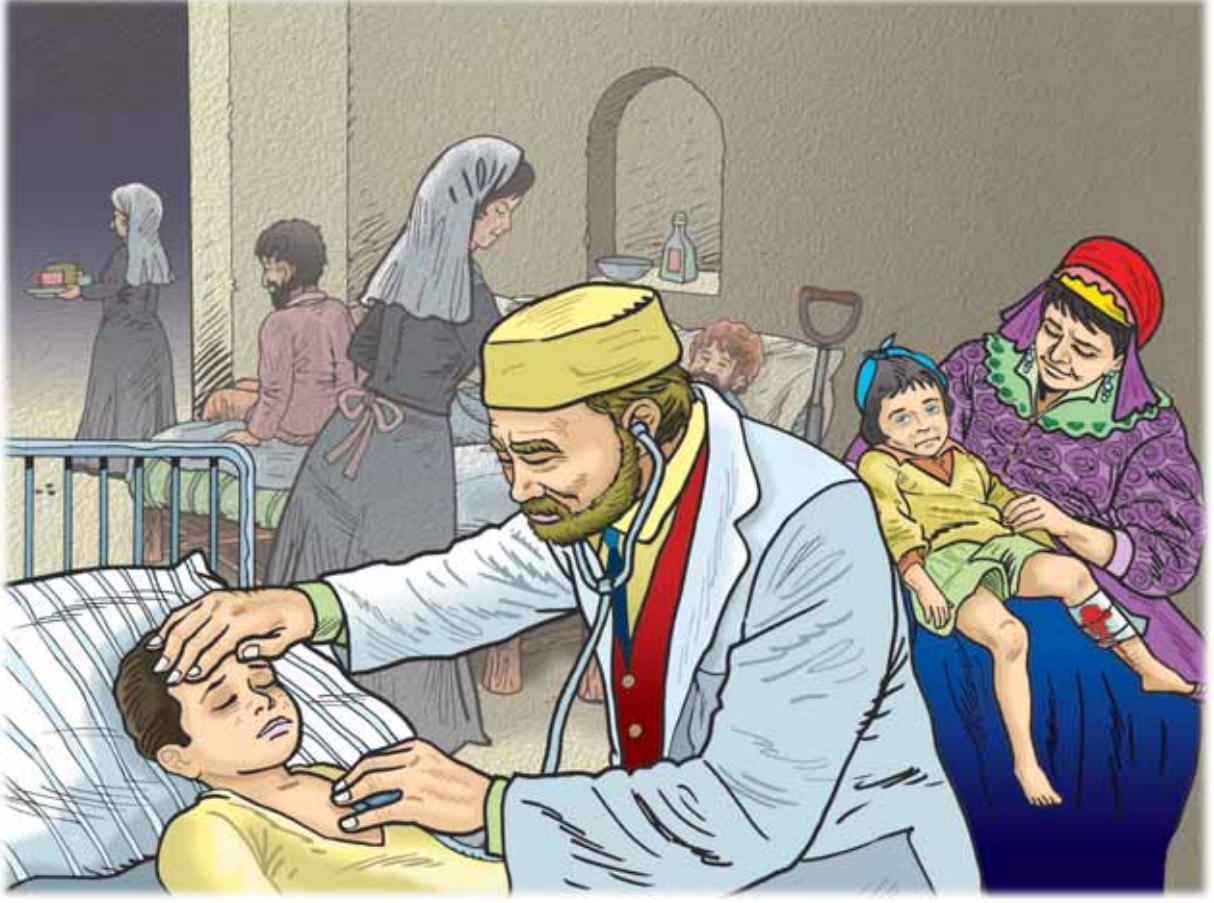
(...)

Aradan uzun yıllar geçti. Louis büyüdü. Ve ülkesinin göğsünü kabartan başarılarla imza atan büyük bir bilim insanı oldu.

Özellikle, mikroplar ve bakteriler üzerinde yaptığı çalışmalar, o zaman için son derece önemliydi, ineklerdeki şarbon hastalığına iyi gelecek bir aşı geliştirmiş; gıdaların neden bozuldukları üzerine kafa yormuş ve çok doğru neticelere ulaşmıştı.

Pastör öyle faydalı işler ortaya koymuştu ki şöhreti, Fransa sınırlarını aşmış ve Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit, çalışmalarını daha rahat yürütebilmesi için kendisine çok büyük miktarda para yardımında bulunmuştu.

(...)

Pastör'ün çocukluğunda kendi kendine verdiği sözü yerine getirmeye çalıştığı günlerdi. Binlerce yıldır, insanların canını yakan kuduz hastalığını yenmeye, kuduza karşı etkili bir aşı bulmaya çalışıyordu.

“Kuduza karşı savaşırken kendimi büyük bir düşman; masallarda adı geçen bir dev canavara karşı mücadele ediyormuş gibi hissediyorum.” diyordu.

İlk aşı örnekleri hayvanlar üzerinde denendi. Fakat henüz bir insan üzerinde denemek için yeterli zaman geçmiş değildi.

1885 yılının temmuz ayında, Joseph Meister (Cozıf Maystır) adındaki dokuz on yaşlarında bir çocuğa kuduz bir köpek saldırmış ve zavallı yavrucağı tam on dört yerinden ısırılmıştı. Eğer kuduza karşı insanların bildiği tek tedavi çaresi olan kızgın demirle dağlamak metodu bu küçük çocuğa uygulanacak olsa kuduzdan önce kızgın demirin acısından çocuk ölüp gidecekti...

Yok hayır! Kızgın demir tedavisi, olacak iş değildi.

Küçük Joseph'in annesi ağlıyor, babası çaresizlikten kıvranıyordu...

O sıralarda herkes, Louis Pastör'ün kuduz aşısı üzerinde çalışıyor olduğunu bir şekilde işitmişti.

Çocuğu kucakladıkları gibi Pastör'ün laboratuvarına koştular.

Pastör aşının insanlar üzerinde denenmesi için henüz erken olduğunu söyledi. Fakat Joseph'in anne ve babası ısrarlıydı:

Ne olur efendim, size yalvarıyoruz! Joseph'i kızgın demirle dağlamaya kalksak ölür. Hiçbir şey yapmazsak zaten ölecek... Siz Allah'ın bu karanlık günümüzde önümüze çıkardığı bir ışıksınız!

Eğer aşı bir işe yaramazsa durumumuz değişmeyecek ki! Biz yavrumuzu zaten kaybedeceğiz.

Ama ya işe yararsa!

Bu bir ümit! Küçük de olsa bir ümit değil mi?

Pastör iki doktor çağırdı ve onlardan çocuğun durumu hakkında şu kesin bilgiyi aldı:

Louis, çocuk zaten ölecek...

Kurtulma umudu yok. Aşığı denemelisin. Eğer aşı işe yararsa kuduza çare bulmuş olacaksın.

Louis Pastör doktorların bu sözlerinden sonra aşığı denemeye karar verdi.

Bu hayatındaki en önemli anlardan biriydi.

Ve aşı ilk kez bir insan üzerinde denendi.

Küçük Joseph Maister iyileşti. Adı bilim tarihi kitaplarına, kendisine ilk kez kuduz aşısı yapılan insan olarak geçti.

Dole kentindeki kuduz kurdun korkusuyla uykuları kaçan o küçük çocuğun adı ise aynı kitaba “Kuduz aşısını bulan büyük bilim insanı Louis Pastör.” olarak yazıldı...

Tarık USLU
Bilim Öyküleri
(Kısaltılmıştır.)

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinden bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğüne yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

kuduz:

Cümlem:

dağlamak:

Cümlem:

sicim:

Cümlem:

şarbon:

Cümlem:

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Kasabalılar, kurttan niçin korkuyorlarmış?
2. Aşı bulunmadan önce kuduz hastalığına yakalanan insanlar, nasıl tedavi edilmeye çalışılmış?
3. Pastör, neden kuduz aşısı üzerinde çalışmaya başlamış?
4. Kuduz köpek tarafından ısırılan çocuğu neden Pastör'ün laboratuvarına getirmişler?
5. Çocuğun anne ve babası, neden kuduz aşısının çocukları üzerinde denenmesini istemiş?

3. ETKİNLİK

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....

.....

Metnin Ana Fikri

.....

.....

►► 4. ETKİNLİK

Okuduğunuz “Pastör’ün Savaşı” adlı metindeki hikâye unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

Yer	Zaman	Kişiler/Varlıklar
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

Metnin Adı
Pastör’ün Savaşı

Olay Örgüsü

.....

.....

.....

.....

.....

►► 5. ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde anlatılan sorunu ve bu sorunun çözümü için ürettiğiniz farklı çözüm yollarını aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

►► 6. ETKİNLİK

Bilet alırsanız içeri girebilirsiniz.

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinde koşul ilişkisi içeren cümleleri tespit ederek aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

►► 7. ETKİNLİK

Sınıfınızda “icatların yararları” konulu bir tartışma yapınız. Tartışma sırasında düşüncelerinizi ifade ederken arkadaşlarınıza karşı saygı ve anlayış içerisinde olmaya, onların sözünü kesmemeye, konu dışına çıkmadan konuşmaya özen gösteriniz. Tartışmanın ardından aşağıda verilen değerlendirme formunu doldurunuz.

Tartışma Değerlendirme Formu		
Ölçütler	Değerlendirme Puanı	Alınan Puan
Konuya hâkim olma	10	
Savunma ve ikna kabiliyeti	10	
Karşıt düşüncüyü çürütme kabiliyeti	10	
Konuyu metne bağlı kalmadan anlatma kabiliyeti	10	
Konuya uygun bir dille konuşma	10	
Beden dilini doğru kullanma	10	
Konuya uygun vurgu ve tonlama ile konuşma	10	
Konuyu belge ve kanıtlarla kanıtlama	10	
Konuya uygun anlatım biçimleri ve düşüncüyü geliştirme yolları kullanma	10	
Zamanı, verilen süreye uygun kullanma	10	
TOPLAM		

►► 8. ETKİNLİK

Dosya kâğıdına icatlar konulu hikâye edici bir metin yazınız. Yazacağınız metinde öncelikle zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyiniz. Ardından yazacağınız metnin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarınızı tasarlayınız. Mümkünse metninizde günlük hayattan örnekler veriniz.

Metni yazarken yazım kurallarına uymaya özen gösteriniz. Bu amaçla yazım kılavuzundan yararlanabilirsiniz.

Yazdığınız metni gözden geçirerek varsa metninizdeki yazım ve noktalama hatalarıyla anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

Geçmişte yaşamış dünyaca ünlü bilim insanlarımız kimlerdir? Araştırınız. Araştırma sonucunda elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

!

Dinlediğiniz metinden yararlanarak yeni hayaller ve fikirler üretebilmeniz amacıyla metni yaratıcı dinleme yöntemiyle dinleyiniz.

Dinleme Metni:

4

Harezmi

1. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

Kelime/Kelime Grubu:

Cümlem:

►► 2. ETKİNLİK

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Harezmi nerede doğmuştur?
2. Harezmi hangi bilim alanlarında çalışmalar yapmıştır?
3. Astronomi alanında Harezmi'nin yaptığı çalışmalar nelerdir?
4. Avrupa, 1'den 9'a kadar olan sayı sistemini ve sıfır sayısını ne zaman kullanmıştır?
5. Yazar neden Harezmi'yi çağdaşlarından çok daha ileri seviyeli bir bilgin olarak tanımlamıştır?

►► 3. ETKİNLİK

Aşağıya dinlediğiniz metinle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz. Arkadaşlarınızdan aldığınız cevapları soruların altlarına yazınız.

1. Soru:?

Cevap:

2. Soru:?

Cevap:

3. Soru:?

Cevap:

►► 4. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

Metnin Konusu

.....
.....

Metnin Ana Fikri

.....
.....

►► 5. ETKİNLİK

Dinlediğiniz metne uygun bir başlık bularak bu başlığı aşağıya yazınız.

.....

►► 6. ETKİNLİK

Harezmî'nin bilime katkıları konusunda bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgilerden yararlanarak bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzda düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade ederek görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanınız. Hazırladığınız sunumu öğretmeninizin yönlendirmesiyle okulunuzda düzenlenen panel, sempozyum, forum vb. ortamda sunmak üzere prova yapınız.

►► 7. ETKİNLİK.

Aşağıya sıfırın matematikteki önemi konusunda daha önce belirtilen yazma sürecine uygun bilgilendirici bir metin yazınız. Metinde günlük hayattan örnekler vermeye çalışınız. Yazdığınız metne anlatımı destekleyici tablo ve grafikler ekleyiniz. Metninizi gözden geçirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

Serbest Okuma Metni

5 Sosyal Medya Bağımlılığı

Sosyal medya bağımlılığı; paylaşım ve arkadaşlık sitelerinde çok fazla zaman harcanması sonucu günlük hayattan geri kalma, işlerini yerine getirememe ve günlük işlevselliğin azalması şeklinde ortaya çıkan bir bağımlılık türüdür. Her çeşit bağımlılıkta, kişi bir aktiviteyi o kadar çok yapar ki zararlı bir alışkanlık hâline gelir ve bu zararlı alışkanlık, kişinin hayatındaki okul, iş, sosyallik gibi önemli alanlarda geri kalmasına sebep olur. Sosyal medya bağımlılığı için de bu geçerlidir; aslında kendi başına bakıldığında zararlı olmayan bir aktivite veya internet sitesi, fazla vakit harcanması sonucunda olumsuz bir alışkanlığa döner. Sosyal medya bağımlılığı olan kişiler arkadaşlık sitelerinde saatlerce insanların fotoğraflarını inceler, kendi ve başkalarının profillerinde saatlerce zaman harcarlar, binlerce paylaşım yapıp başkalarının paylaşımlarını her dakika takip ederler.

Sosyal medya en başta herkes için kontrol edilebilir bir alışkanlıktır, zararlı olarak başlamaz. Kişi sosyal medyanın fazla kullanımının olumsuz yönlerinin farkındadır ve bunları kabul eder. Sosyal medyada biraz fazla zaman geçirince kişi kendisini kötü ve pişman hisseder ve anında bırakabilir. Ancak daha sonra günbegün bu internet sitelerinde geçirilen vakit artar. Önce 10 dakika artar, sonra 20 dakika... Tehlikesiz ve masum olan aktivite, giderek tehlikeli ve günlük yaşantıyı bölen bir hâl almaya başlar. Kişi zaman kavramını kaybetmeye, sürekli sosyal medya sitelerinde olduğundan dolayı hayatından geri kaldığını kabul etmemeye ve bu durumdan pişman olmamaya başlar. Diğer kişilerin onu sosyal medyada fazla zaman geçirdiği konusundaki eleştirilerini kabul etmez, hatta sinirlenir. (...)

Birçok bilim insanına göre sosyal medya, gerçek hayattaki insan bağlarını zayıflatır. Amerika’da yapılan araştırmalara göre, biten 5 evlilikten 1’inde arkadaşlık sitelerinde geçirilen zamanın bir şekilde etkisi vardır. Sosyal medyaya bağımlı olmak, arkadaşlıklar ve sosyal ilişkilere zarar verir, ilişkilere yatırımı ve emeği azaltır. Her ne kadar arkadaşlarla bağlantı kurmak için yapılan internet siteleri de olsa bu siteler gitgide insanı yalnızlaştırır, asıl olan ve gerçek olan ilişkilerden koparır. Bu, insanlığa özgü yeni bir yalnızlık türüdür; insan aslında çok kişiyle iletişim hâlindeymiş ve sanki bir kalabalığın içindeymiş gibi hisseder, ancak sanal arkadaşlıkların varlığı yalnızlık duygusunu asla azaltmaz. İşin kötüsü, gerçekten yalnız insan yalnızlığının farkındayken sosyal medyada aktif olan insan sosyal olduğunun illüzyonu içindedir ama farkında olmadan yalnızdır.

Sosyal medya bağımlılığı, insanın kendi kendine kalmasını engeller. Aslında tek başımıza sosyal medya sitelerinde gezindiğimiz zaman kendi kendimize zaman geçirdiğimizi düşünürüz ancak hiç de kaliteli ve faydalı bir zaman değildir bu. Bireysel zaman geçirmek, kendi duygu ve düşüncelerini tartmak, hedeflerini düşünmek insanların ruhsal gelişimi için çok önemlidir. Ancak sosyal medyada çok fazla zaman geçirdikçe, insanın kendini dinlemesi ve ruhsal farkındalığının artması da bir o kadar azalıyor. Kendi ile ilgili olmayan şeyler kafasını kurcalıyor ve iç dünyasına yolculuğa çıkamıyor.

Kişinin sosyal medyada harcadığı zamanı takip etmesi ve kendi kendine zaman limiti koyması iyi bir başlangıç olabilir. Kişi zamanı takip etmezse sosyal medyada ne kadar vakit harcadığını fark etmez ancak saat tutarsa gün içinde harcadığı toplam vaktin çokluğunu fark edebilir. Beşer dakika gibi kısa zamanda girildiği düşünülen sosyal medya hesaplarına eğer günde 20 kere giriliyorsa, bu toplam bir buçuk saatten fazla eder. Eğer kişi, kendine giderek azalan zaman hedefleri koyarsa, harcadığı vakti azaltma konusunda başarılı olabilir. İkincisi ise sosyal medya uygulamalarını telefondan silmek olabilir. Cep telefonumuz yanımızda olduğu için, elimiz sürekli olarak sosyal medya uygulamalarına gidebiliyor ve bunun sonucunda dışarı çıktığımızda bile dış dünyadan kopuk olabiliyoruz. Eğer bu uygulamalar telefondan silinirse, kişi en azından sadece bilgisayardan sosyal medya sitelerine girerek sosyal medya kullanımını doğrudan kısıtlamış olur. Son olarak da arkadaşlarla yüz yüze görüşmek, hatta onları telefonla aramak bile sosyal medya hesaplarından mesaj atmaya ve yorum yapmaya tercih edildiği zaman, kişinin sosyal medyada aktif olmaya verdiği önem azalacaktır.

Kemal SAYAR

***Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
(Kısaltılmıştır.)***

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

VAR MI?

Neler neler yapmış insanoğlu...
Küçüğü büyüten, büyüğü küçülten mercekler,
Denizin altından üstünü gösteren aynalar.
Var mı oysa,
İçimizden geçenleri açığa çıkaran bir ayna?

Neler neler yapmış insanoğlu...
Mağara duvarlarına resimler yapmış,
Papirüse, parşömene yazılar yazmış,
Matbaalar kurup yazdıklarını çoğaltmış.
Var mı pekâlâ,
İnsanların kalbinden geçenleri yazan bir kitap?

Neler neler bulmuş insanoğlu...
Yeni kıtalara açılmış kâşifler,
Her gün yeni bir şey icat etmiş mucitler,
Var mı acaba,
Güneşin ve çocukların solmadığı bir kıta?

Neler neler yapmış insanoğlu...
Ok ve yay yetmemiş, barut eklemiş savaşlarına.
İçinden atamadığı hırs, tamah, acımasızlıkla
Yetmemiş, taşımış sırtında huzursuzluğu yüzyıllarca.
Var mı peki,
Bir gülün kucaklara bırakıldığını dillendiren tarihler?
Neler neler yapmış insanoğlu...
Kâh uçmuş göklerde kuşlara inat,
Kâh uzaydan el sallamış dünyadakilere.
Uydularla yaptıklarını duyurmuş
Bütün dünyaya.
(...)

Ümit UNCU
20. Yüzyıldan Çocuklara Şiirler
(Kısaltılmıştır.)

A

Aşağıdaki soruları “Var mı?” adlı şiire göre cevaplayınız.

1. İnsanoğlunun icat ettiği mercekler ve aynalar, onlara nasıl imkânlar sağlamıştır?

.....
.....

2. “Yeni kıtalara açılmış kâşifler” , “Her gün yeni bir şey icat etmiş mucitler” **dizelerinde** geçen “kâşif” ve “mucit” kelimelerinin anlamlarını öğreniniz ve bu kelimeleri cümle içinde kullanınız.

.....
.....
.....
.....

3. İnsanoğlunun yaptığı her yeni şey, dünya için olumlu olmuş mudur? Neden?

.....
.....

4. “Kâh uzaydan el sallamış dünyadakilere./Uydularla yaptıklarını duyurmuş/Bütün dünyaya.” dizelerinden de hareketle uzay ile ilgili gelişmelerden örnekler bulunuz ve bulduğunuz örneklerden birkaçını yazınız.

.....
.....
.....
.....

B

Aşağıdaki cümleleri, harf ile verilen cümle ilişkileriyle eşleştirerek harfleri yay ayraçların içine yerleştiriniz.

(.....) 1. Yollar kapalı olduğu için köyden ayrılamamış.

(.....) 2. Sesini fazla açmadan müzik dinleyebilsin.

(.....) 3. Yağmur yağınca piknik ertelendi.

(.....) 4. İlaç almak için nöbetçi eczane arıyordu.

(.....) 5. İki gün sonra getireceksen kitabı veririm.

(.....) 6. Sınavı kazanırsam tatile gideceğiz.

(.....) 7. Sağlığını korumak için spor yapıyordu.

(.....) 8. Sana baktıkça gençliğimi hatırlıyorum.

a) Koşul cümlesi

b) Neden-sonuç ilişkisi

c) Amaç-sonuç ilişkisi

C

Aşağıda bir kahve makinesine ait kullanma kılavuzunun aşamaları karışık bir şekilde verilmiştir. Doğru bir sıralama ile noktalı alana yazınız.

- a) Yapacağınız kahve miktarına göre ön panoda bulunan tek kişilik veya çift kişilik düğmelerine basınız.
- b) Kullanacağınız fincanın büyüklüğüne göre ön panoda bulunan küçük, orta veya büyük fincan düğmelerine basınız.
- c) Fişi prize takınız.
- ç) Makinenin bitiş uyarısıyla kahvelerinizi fincanlarınıza boşaltınız.
- d) Açma-kapama düğmesine basınız.
- e) Su haznesine su ekleyiniz.
- f) Pişirme haznesine kahveyi koyunuz.
- g) Pişirme haznesini makineye yerleştiriniz.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

Ç

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Kapalı Çarşı'nın yıllardır oradaki esnafa bile yabancı gelen gizemli tarafları tablolaştırır. çarşının yerlileri sanatçının tuvallerinde tanılar mekânlarını, dükkânlarını.

Parçada boş bırakılan yere, geçiş ve bağlantı ifadelerinden hangisi getirilmelidir?

A) Başka bir deyişle	B) İlk olarak
C) Oysaki	D) Son olarak

2. Yatağın altında yeşil, tahtadan bir sandık duruyordu. Onu açtı. Az daha sevincimden haykıracaktım. Anmemin İstanbul'dan gönderdiği hediyelerin içinden çıkan kaşığı pırıl pırıl parlıyordu. Hemen kaptım. Tosun'un yanına koştum. Karnına sürtmek istedim. Rahat durmuyordu. Galiba acıtıyor, dedim.

Metinde aşağıdaki yapı unsurlarından hangisi yoktur?

A) Mekân	B) Olay örgüsü
C) Şahıs kadrosu	D) Zaman

3. Bilim dergileri, bilimsel çalışmanın ve gelişimin vazgeçilmez araçlarıdır. Hatta bilim dergilerinin olmadığı yerde, önemli bir bilim ortamından söz etmenin mümkün olmayacağı bile ileri sürülebilir. Çünkü ancak onlar aracılığıyla bilimciler arasında iletişim kurulabilir, araştırma sonuçları en kısa zamanda hem bilim kamuoyuna hem de halka duyurulabilir ve yine onların yardımıyla eleştiri ve tartışma ortamı yaratılabilir. Bilim dergileri hakkında söylenebilecek başka bir şey de şudur: Onlar, bilimin en önemli taşıyıcı ve etkileyici hatlarındandır.

Parçanın konusu, aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Bilim ortamı
- B) Bilim dergilerinin önemi
- C) Bilimler arasında iletişim
- D) Bilimin taşıyıcılığı ve etkileyciliği

4. Evet, cildimizin %50 oranında su barındırdığı bir gerçek ancak bu oran, yaş ve cinsiyete göre değişebiliyor. Bebekler için %80'lere çıkarken bu oran erkeklerde %60, kadınlarda ise %50 civarındadır. Derinin epiderm tabakasındaki su miktarı alt deri tabakasına göre iki misli fazla olup cildin parlak ve ışıltılı görünmesinde başrolü oynar.

Bu sözler, aşağıdaki sorulardan hangisine karşılık olarak söylenmiş olabilir?

- A) Suyun önemini anlatır mısınız?
- B) Suyun başka işlevleri var mıdır?
- C) Gerçekten de derimizde büyük ölçüde su bulunuyor mu?
- D) Ne zaman su içmeliyiz?

5. Aşağıdakilerden hangisinde yanlış geçiş ve bağlantı ifadesi kullanılmıştır?

- A) Hemen çalışmaya başlayalım, ilk olarak sıraları düzeltelim.
- B) Yardıma ihtiyacım yok demişti oysaki ihtiyacı olduğunu biliyordum.
- C) Şiirleri çok severim özellikle lirik şiirleri.
- D) Çalışmayı bitiriyoruz, ilk olarak bir prova daha yapalım.

6. Bahçe kapısından girdiğimde beni devasa bir manolya ağacı karşıladı. Dalları bana “merhaba” der gibi rüzgârda savruldu. Daha sonra karşıma çıkan panjurları bakımsızlıktan solmuş, kırık ve hatta korkutucu ev bütün keyfimi kaçırmıştı. Evin çatısından bana doğru uzanan sarı merdiven oradaki renkti.

Bu metin aşağıda açıklaması verilen anlatım biçimlerinden hangisine örnektir?

A) Yazar bir konu ile ilgili kişisel görüşünü belirterek okuyucunun o konu hakkındaki fikrini etkilemeye çalışır. Karşılıklı konuşma havası vardır.

B) Herhangi bir konu hakkında bilgi verilir, bir şeyler öğretmek amacına yöneliktir. Yazar, sanatlı söyleşilerden ve öznellikten kaçınır.

C) Bir yerin veya varlığın özellikleri, bu özelliklerin yazarda uyandırdığı izlenimler, okurun gözünde canlanacak şekilde anlatılır.

D) Bir yaşam kesiti, belli bir olaya bağlı olarak anlatılır. Amaç; okuru olayların içinde yaşatmak, kahramanlarla ve olayla özdeşleştirmektir.

SÖZLÜK

A

ana düşünce: Bir yazının veya konuşmanın tamamında verilmek istenen düşünce, ana fikir.

anlatıcı: Bir olayı anlatan kişi; olay anlatımına dayalı metinlerde olayları, kişileri, mekânı okura anlatan kişi.

antioksidan: Canlı organizmalardaki toksinleri atmaya yarayan madde.

B

bağlam: Bir düşüncenin ya da kavramın kendinden önceki ve sonraki düşüncelere ve kavramlara uygunluğu, o düşüncelere bağlı olarak beliren anlamı.

benzetme: Bir konuşma veya yazıda bir varlığı, olayı ve durumu daha etkileyici göstermek amacıyla, onların kendinden güçlü veya zayıf bir varlıkla, durumla, olayla anlatılması.

C-Ç

çağrışım: Bir sözün, durumun veya olayın insanın zihninde canlandırdığı her türlü öge.

çarık: İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayak-kabı.

çit: Bağ, bahçe, bostan vb. yerlerin çevresine çalı, kamış, ağaç dalı gibi şeylerden çekilen duvar türü.

çölyak: Buğday, arpa, çavdar gibi tahılların içerdiği glütene karşı aşırı duyarlılığa bağlı olarak gelişen, karın şişmesi, yağlı besinleri sindirememesi ve ishal şeklinde görülen hastalık.

çömlek: Toprak tencere.

D-E

dekorasyon: Bir yeri süsleme.

dramatize: 1. Söyleyişte anlam ayırt edici özelliklerden olan vurgu ve tonlamaya dikkat ederek duyguları daha belirgin yansıtır bir biçimde, metnin türüne özgü okuma/seslenme. 2. Roman, öykü, şiir gibi bir yazın yapıtını radyo, televizyon ya da sahne oyunu biçimine sokmak, oyunlaştırmak. 3. Olduğundan daha acıklı, abartılı bir biçimde ortaya konulan (olay).

F

fabl (öykünce): Hayvan, bitki veya cansız varlıklar arasında geçen düşsel (hayalî) olayları konu edinen öyküler.

fıkra: Gazete ve dergilerin belirli sütunlarında güncel konuları ele alan yazı türü.

filozof: Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse.

G-H

glüten: 1. Katı cisimlerin parçalarını birbirine yapıştıran bir tür madde. 2. Tahıl unlarından nişasta çıkarıldıktan sonra geri kalan albuminli madde.

I-İ-J

izlenim: Bir durum veya olayın duyular yolu ile insan üzerinde bıraktığı etki, intiba, imaj.

K

kağnı: İki veya dört tekerlekli, dingili tekerlekle birlikte dönen öküz arabası.

kaval: Genellikle kamıştan yapılan, daha çok çobanların çaldığı, yumuşak sesli, üflemleri bir çalgı.

kaynak: Herhangi bir bilgi, haber, görüntü, ses gibi uyaranların çıkış noktası.

kitabe: Bir kimse veya bir olayın anısını yaşatmak için bir şey üzerine kazılan yazı.

kurgu: Öykü, roman, piyes vb. edebi türlerde olay kuruluşu. Tamamen veya kısmen gerçeklere dayanmayan, yazar veya sanatçının hayal gücüyle oluşturduğu kişi, yer ve olaylar içeren eser.

L

lokma: Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası.

M-N

mana: Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne.

manzum: Şiir biçiminde yazılmış.

medrese: İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

metin: Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst.

mütefekkir: Genel sorunlar üzerine yeni ve kendine özgü düşünceleri olan kimse.

O

olay örgüsü: Olay anlatımına dayalı metinlerdeki olayların bütünü.

ozan: Şiir söyleyen veya yazan kimse, şair.

Ö

ölçüt: Bir yargıya varmak veya değer vermek için başvuru ilke, kıstas, kriter.

öznel: Özneye ilişkin olan, öznedeki oluşan, nesnelerin gerçeğine değil, bireyin düşünce ve duygularına dayanan, enfüsi, subjektif, nesnel karşıtı.

P-R

pençe: Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.

pınar: 1. Yerden kaynarak çıkan su, kaynak. 2. Bu suyun çıktığı yer. 3. Çeşme.

piyes: Seslendirilmek veya sahnede oynanmak için hazırlanmış eser, temsil, oyun.

S-Ş

sesli okuma: Gözle algılanıp zihinle kavranan sözcük ya da sözcük kümelerinin konuşma organlarının yardımı ile söylenmesidir.

sessiz okuma: Göz ve zihin ikilisiyle yapılan okumadır. Bu okuma çeşidinde seslendirme yoktur, metin gözle takip edilir.

söz sanatları: Anlatımı etkili kılmak amacıyla sözcüklerin sanatlı (benzetme, abartma, kişileştirme vb.) kullanımları.

söz varlığı: Bir dilde var olan sözcük, deyim, atasözü ve diğer sözlerin oluşturduğu bütün.

sunum: Herhangi bir konunun görmeye veya duymaya dayalı öğelerden de yararlanılarak bir ortamda dinleyicilere aktarılması.

T

taslak: Herhangi bir çalışmayı/ürünü ana çizgileriyle, çeşitli bölümleriyle belirten ön çalışma.

tema: Bir metindeki olaylardan, çatışmalardan veya konuşmadaki ifadelerden çıkarılabilecek kavram, duygu.

U-Ü

üslup: Sanatçının görüş, duygu, anlayış ve anlatıdaki özelliği veya bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, biçem, tarz, stil.

V

vurgu: Konuşma/okuma sırasında bir sözcük veya hecenin diğerlerine oranla daha baskılı söylenmesi, okunması.

Y-Z

yel: Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti.

KAYNAKÇA

Kaynakça, APA 6.0 Yazım Kuralları ve Kaynak Gösterme Biçimi sistemine göre düzenlenmiştir.

- Abasıyanık, S. F. (2017). *Seçme Hikâyeler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Adıvar, H. E. (1989). *Dağa Çıkan Kurt*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ahmet Yesevî, (1983). *Dîvân-ı Hikmet'ten Seçmeler*. (Haz.: Prof. Dr. K. Eraslan). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ahmet Yesevî, (1993). *Divan-ı Hikmet*. H. Bice (Der.). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları
- Akalın, Ş. H. (2008). *Türkçenin Söz Denizinde Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Sayı: 674. Ankara: TDK Yayınları.
- Akoğlu, A. (2004). *Bilim Çocuk Dergisi*. Sayı: 84. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Aldrin, E. (1989). *Bilim ve Teknik Dergisi*. (çev.: Üstün Aydınöz) Ankara: Tübitak Yayınları.
- Amicis, E. (2006). *Çocuk Kalbi*. (çev.: Demet Elkatip) İstanbul: Bordo Yayıncılık.
- Angı, H. (2008). *Çocuk Gözüyle Atatürk*. Ankara: Angı Yayıncılık.
- Arık, B. M. (2006). *Bilim Çocuk Dergisi*. Sayı: 101. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Asaf, Ö. (2019). *Lavinia Aşk Şiirleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Asya, A. N. (2015). *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*. İstanbul: Ötüken Nersiyat.
- Atatürk Şiirleri*. (2008). Hazırlayanlar: Mehmet Kaplan, Necati Birinci. Ankara: TDK Yayınları
- Aytar, E. (2001). *Seçme Çocuk Şiirleri*. İstanbul: Damla Yayınları.
- Banarlı, N. S. (1998). *Resimli Türk Edebiyatı Târihi I*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Başaran, M. (2012). *Ormanda Saklambaç*. İstanbul: Özyürek Yayınevi.
- Bayar, C. (1955). *Atatürk'ten Hatıralar*. İstanbul: Sel Yayınları.
- Behramoğlu, A. (2016). *Bir Çocuğa Layık Olmak*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Beydeba. (1992). *Dostluğun Değeri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Binbaşaran, T. B. (2012). *Bilim Çocuk Dergisi*. Sayı: 169. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Bulut, S. (2015). *101 Deyim 101 Öykü*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Burdurlu, İ. Z. (2007). *Ülkemin Efsaneleri*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Can, T. (2007). *Bilim Çocuk Dergisi*. Sayı: 113. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Cenap Şehabettin (2008). *Tiryaki Sözleri*. İstanbul: Fide Yayınları.
- Cumalı, N. (1987). *Susuz Yaz*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Çamlıbel, F. N. (1969). *Han Duvarları*. İstanbul: MEB Basımevi.
- Dağlarca, F. H. (1973). *Gazi Mustafa Kemal Atatürk*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Demir, N. (2013). *Türk Efsaneleri*. Ankara: Edge Akademi Yayınları.
- Dölek, S. (2015). *Kestane Şekeri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Durbaş, R. (2015). *Kuyruklu Hayvan Masalları*. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.
- Edgü, F. (1981). *Çılgılık*. İstanbul: Ada Yayınları.
- Elitez, Z. (2006). *Mevlanâ'dan Altın Öğütler*. İstanbul: Kozmik Yayınları.
- Ersözlü, B. (2016). *Bilim Çocuk Dergisi*. Sayı: 222. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Gedik Bengi, T. (2001). *Armağan*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İnan, A. (2007). *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*. İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Kaplan, M. (1996). *Türk Plastik Sanatları, Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2014). *Edebiyatımızın İçinden, Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2017). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kıyak, N. (2016). *Darbeye Direnen Şiirler*. İstanbul: Sultanbeyli Belediyesi.
- Kocatürk, U. (1987). *Atatürk*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Kocatürk, U. (1999). *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.
- London, Jack (2011). *Beyaz Diş*. (çev.: Yiğit Yavuz) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mavi Kırılmaç Yeşilay Çocuk Dergisi*. (2022). Sayı: 266. İstanbul: Türkiye Yeşilay Cemiyet.
- Meriç, A. (2015). *Yok Daha Neler-Gökyüzü Şarkı Söyler mi?*. İstanbul: Yediveren Çocuk Yayınları.
- Mevlanâ. (2006). *Mevlanâ'dan Altın Öğütler*. (Haz.: Z. Elitez). İstanbul: Kozmik Yayınları
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019) *Türkçe Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Montaigne. (2015). *Denemeler*. (çev.: Sabahattin Eyüboğlu) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Orhan Veli, (2015). *La Fontaine'in Masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ömer Seyfettin. (2016). *Seçme Hikâyeler 2*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Öncü Çocuk Dergisi*. (2017). Sayı: 84. Ankara: Türk Standartları Enstitüsü Basın Yayın Müdürlüğü.
- Önder, M. (1998). *Anadolu'yu Aydınlatanlar*. Vakıf Kültür Serisi-1. Ankara: T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Önder, M. (2007). *Aldı Sözü Anadolu*. Ankara: Elips Kitap.
- Özakman, T. (2006). *Şu Çılgın Türkler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir Asaf. (2019). *Lavinia Aşk Şiirleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Porter, E. H. (2017). *Pollyana*. (çev.: Ülkü Tamer) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Porter, E. H. (2018). *Pollyana*. (çev.: Handegül Demirhan) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2012). *Türk Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Sağlık Bakanlığı. *Sağlıklı Beslenme Serisi No: 04*. Ankara: Sağlık Bakanlığı
Sayar, K. (2016). *Sosyal Medya Bağımlılığı*. Ankara: YEGİTEK.
Sivaslıoğlu, A. (1987). *Çocuklara Şiirler*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım.
Süreyya, C. (2020). *Sevda Sözleri*. İstanbul: Can Yayınları.
Şatıroğlu, Â. V. (1917). *Dostlar Beni Hatırlasın Bütün Şiirleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
Şatıroğlu, Â. V. (2017). *Âşık Veysel Hayatı ve Bütün Şiirleri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
Şehabettin, C. (2008). *Tiryaki Sözleri*. İstanbul: Fide Yayınları.
Şen, T. İ. (2016) *Bütün Dünya Dergisi*. Sayı: Nisan. Ankara: Başkent Üniversitesi Kültür Yayını.
Tecer, A. K. (2001). *Ahmet Kutsi Tecer'in Bütün Şiirleri*. Ankara: Has-Soy Matbaacılık Ltd. Şti.
Türkoğlu, M. (2017). *Harezmi*. İstanbul: Mavi Çatı Yayınları.
Uncu, Ü. (1994). *20. Yüzyıldan Çocuklara Şiirler*. İstanbul: Varlık Yayınları.
Uslu, T. (2011). *Bilim Öyküleri*. İstanbul: Zafer Yayınları.
Uyar, T. (1963). *Türkiye'm*. Ankara: Dost Yayınları.
Ünlü, Ş. (1999). *Eksi Beş Kelaynak*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
Yılmaz, E. (2004). *Bilim Çocuk Dergisi*. Sayı: 84. Ankara: Tübitak Yayınları.
Zülal, A. (2012). *Bilim Çocuk Dergisi*. Sayı: 175. Ankara: Tübitak Yayınları.

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

Sayfa 32: <https://www.tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/prof-dr-sukru-haluk-akalinin-ozgecmisi/> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 48: <https://www.tesk.org.tr/view/yazdir/yazdir.php?Yer=Haber&Guid=d667bfa6-2263-11ea-9eaf-000c-29b32a85> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 49: http://ekitap.yek.gov.tr/Uploads/ProductsFiles/_55.%20Mesnevi%20%C5%9Eerif.pdf (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 86: <https://www.afad.gov.tr/deprem-onesi-ani-ve-sonrasi-alabileceginiz-onlemleri-biliyor-musunuz> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 125: <https://www.atam.gov.tr/duyurular/harf-ve-dil-devrimi> (Erişim tarihi: 05.06.2022)
Sayfa 140: <https://www.meb.gov.tr/ataturk/Kisilik> (Erişim tarihi: 05.06.2022)
Sayfa 140: <https://www.atam.gov.tr/haberler/mutarekeler-ve-baris-antlasmalari-sempozyumu-sona-erdi> (Erişim tarihi: 07.06.2022)
Sayfa 249: <https://services.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?dergiKodu=8&cilt=8&sayi=521&sayfa=62&yazi-id=19931> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 174: <http://blog.milliyet.com.tr/dunya-cocuklarinin-favori-oyunlari/Blog/?BlogNo=108662> (Erişim tarihi: 01.06.2022)
Sayfa 194: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/kudus-sairi-nuri-pakdile-veda-/1618679> (Erişim tarihi: 01.06.2022)
Sayfa 202: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/beslenme/okul-cagi-cocuklarinda-beslenme.html> (Erişim tarihi: 01.06.2022)
Sayfa 207: <https://www.aa.com.tr/tr/dunyadan-spor/olimpiyat-sampiyonu-milli-okcu-mete-gazoz-hedef-buyutu/2477719> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 218: <https://www.haberturk.com/saglik/haber/1081133-obeziyle-mucadele-etmenin-6-yolu> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 220: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/osman-muftuoglu/tempolu-yuruyun-42072838> (Erişim tarihi: 30.05.2022)
Sayfa 226: https://www.academia.edu/6458214/Do%C4%9Fa_Sevgisi (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 227: <https://cihanhukumdari.istanbul.edu.tr/siirler/siir4.php> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Sayfa 281: <http://blog.ulubat.org/index.php/genel/hayallerinin-pesinden-bilimle-ilerleyenin-hikayesi-canan-dag-deviren/> (Erişim tarihi: 31.05.2021)
<http://teis.yesevi.edu.tr/anasayfa> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
Ek Değerlendirme:
<https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/128/163/OlimpiyatOyunlariTarihcesi> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
<https://dergi.diyanet.gov.tr/makaledetay.php?ID=34196> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
<https://www.hacibektas.bel.tr/web/ilimden-gidilmeyen-yolu-sonu-karanlıktir/> (Erişim tarihi: 04.06.2022)
https://sehithacimehmetismailho.meb.k12.tr/icerikler/caliskanlik-ozlu-sozler_7218014.html (Erişim tarihi: 04.06.2022)

GÖRSEL KAYNAKÇA CEVAP ANAHTARI

[illegible]

NOTLAR

[illegible]